

Szabadon, játszva - módszertani kézikönyv

Szabadon, játszva módszertani kézikönyv

Balassagyarmati Tankerületi Központ,
Érsekvadkerti Petőfi Sándor Általános Iskola

2019

Szerkesztette: Ruzsinné Tilesch Judit

Borítólapon grafikáinak alkotói balról jobbra haladva:

Nagy Lili, Raduly Gréta, Kristóf Anna

A kiadvány Európai Unió Európai Szociális Alapja (ESZA) támogatásával valósul meg, a Magyar Állam társfinanszírozása mellett.

A projekt azonosító száma:

EFOP-3.3.7-17-2017-00056

A projekt kedvezményezettje:

Balassagyarmati Tankerületi Központ

A projekt címe:

Szabadon, játszva – informális és nem formális tanulási terek fejlesztése

TARTALOM

SIPOSNÉ CSEJK ZSUZSANNA: MADÁRBARÁT ISKOLAKERT – ALSÓ TAGOZAT.....	7
Madárbarát iskolakert alsó tagozatának tematikus terve.....	8
A foglalkozások tervei évszakokra és korosztályokra bontva	10
Ősz.....	10
Tél.....	22
Tavaszi.....	34
Nyár	46
Nyomtatható mellékletek	53
Ősz.....	53
Tél.....	55
Tavaszi.....	58
Nyár	61
HOLMANNÉ HRAPAN DÓRA: MADÁRBARÁT ISKOLAKERT – FELSŐ TAGOZAT	63
Ősz.....	64
Tél.....	73
Tavaszi.....	82
Nyár	92
BALÁZS BEÁTA KATALIN: KÖRNYEZETTUDATOS TANÖSVÉNY	102
Ősz.....	105
Tél.....	116
Tavaszi.....	126
Nyár	132
HALAJ ZSÓFIA: METEOROLÓGIA AZ ISKOLAKERTBEN.....	138
Ősz.....	143
Tél.....	153
Tavaszi.....	162
Nyár	172
FÁBIÁNNÉ NÓGRÁDY ILDIKÓ – MAGYAROSNÉ TEMELA MÁRIA – SZEKERESNÉ KRIZSANYIK ILDIKÓ: UDVARI TÁBLAJÁTÉK	183
Fejlesztési lehetőségek informális tanulási környezetben.....	184
Udvari táblajáték program tematikus keretrendszere	189
Az alsó tagozatos táblajáték keretrendszeréhez kapcsolódó foglalkozási minták	193
Ősz.....	193
Tél.....	196
Tavaszi.....	201
Nyár	203
A felső tagozatos táblajáték keretrendszeréhez kapcsolódó foglalkozási minták.....	208
Ősz.....	208
Tél.....	212

Tavaszi	218
Nyári.....	221
SZRENKÁNÉ LUKÁCS KINGA – ZÁHORSZKI MÁRTA: FEJLESZTŐKERT .	224
Bevezetés	225
A foglalkozások témái évszakokra lebontva	225
Foglalkozástervezetek.....	228
Ősz	228
Tél	240
Tavaszi	252
Nyári.....	264
HOMOLYÁNÉ SZABÓ NIKOLETTA – VALKÓ ILDIKÓ: MŰVÉSZETTERÁPIA	
A TERMÉSZETTEL	276
Bevezetés	277
Hogyan zajlik a művészetterápia?	277
Az évkör-évszakok és hónapok-jelentősége lelki életünkben	282
Az ünnepek feldolgozásának jelentősége a művészetterápiában	283
A mandala jelentése és terápiás szerepe	284
Az évkör	286
A négy elem szerepe az évkör-tematikában.....	288
Ősz	290
Tél	296
Tavaszi	305
Nyári.....	313
ADAME KÁROLY – HUSZÁR KRISZTINA: UDVARI SAKK.....	321
Az udvari sakk felhasználása Tematikus keretrendszer ajánlás	322
Az első csoport tematikája	323
Ősz	323
Tél	325
Tavaszi	327
Nyári.....	329
A második csoport tematikája	331
Ősz	331
Tél	333
Tavaszi	335
Nyári.....	337
A harmadik csoport tematikája	339
Ősz	339
Tél	341
Tavaszi	343
Nyári.....	345

*„Ne szedj fészket nem jó lesz,
Ha madár nincs, hernyó lesz,
Ha hernyó lesz nincs gyümölcs,
Jó kis madár te csak költs.” (népi bölcsesség)*

**Siposné Csejk Zsuzsanna:
Madárbarát iskolakert – Alsó tagozat**

Madárbarát iskolakert alsó tagozatának tematikus terve

1-2. évfolyam		3-4. évfolyam
Ősz		
1.	A kakaska és a tyúkocská népmese feldolgozása. Lényegkiemelés, sorrendiség, kézműves tevékenység	Mondatalkotás, szókincsbővítés madárnevekkel
2.	Állatok világnapja Költöző és nem költöző madaraink: Móra Ferenc: A cinege cipője című vers alapján. Kézműves tevékenység	Állatok világnapja: Látogatás családoknál baromfiudvar és egyéb állatállomány megfigyelése; megfigyelések a tanösvényen. A tapasztalatok, megfigyelések feldolgozása
3.	Mozgásos játékok testnevelés órán: Denevér lakoma; Bagoly őrzi erdő álmát	Ismeretterjesztő szöveg önálló olvasása, feldolgozása: A haris
4.	Séta a kertben Logika- sudoku	Kirándulás a közeli erdőben. Ősz az erdőben: talaj vizsgálata, növény és állatvilág. Termések, madártollak levelek gyűjtése. A „csend” hangja – az erdő hangjainak megfigyelése
Tél		
1.	Madáretetés fontossága, szabályai. Madáretető készítése az ablakba, élelem kihelyezése	Madáretetés fontossága, szabályai. Madáretető készítése otthonra
2.	Látogatás az iskola kertben lévő tanösvényre -madáretetés	Az év növényei, állatai - tablókészítés
3.	Télen a madarak–kép készítése vegyes technikával	Madarak farsangja rajz készítése vegyes technikával
4.	Matematika madarakkal – logikai és szöveges feladatok	Logikai játék: Dobble képekkel és szavakkal
Tavaszi		
1.	Föld napja – matematika, műveletek sorrendje	Megjötték a gólyák! – szabadidős tevékenység
2.	Kakukk madár, mikor lesz nyár?	Zöld napok tavasszal
3.	Madarak és fák napja - Fülemülék éjszakája	
4.	Szókereső – madár a kertben	Dekoráció készítése: madárforma varrása

Nyár		
1.	Csipeszfigurák a nyárra	Kézműves tevékenység: Harkály munkában
2.	Játékos vetélkedő madarokról és más élőlényekről	
3.	Mit csinált a tücsök nyáron? Csak muzsikált hét határon – játék az érzékszervekkel	Ismeretszerzés QR- kód segítségével
4.	Kézműves tevékenységek: Fakanál bábok készítése	Ismeretszerzés QR- kód segítségével Lapbook készítése

A foglalkozások tervei évszakokra és korosztályokra bontva

ŐSZ

Ősz/1-2. évfolyam – 1. foglalkozás

A kakaska és a tyúkocska (magyar népmese) – mesefeldolgozás, kézműves tevékenység	
Korosztály	6-7. év
Időtartam	2X45 perc
Előzetes tudás	Madarak jellemzői, házi állat fogalma
Fejlesztendő területek	Megfigyelő képesség, szókincs, beszédkésztség, szerialitás szociális kompetenciák, természettudományos ismeretek
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, beszélgetés, megbeszélés, magyarázat frontális és páros munka
Eszközök	elkészített szemléltető képek a mese szereplőiről, képek madarokról

A foglalkozás menete

1. Ráhangolódás
 - Légzőgyakorlat a kakas és tyúk nevének kezdőbetűit hangoztatva 10-15 mp-ig
2. Mese ismertetése (http://tankonyvkatalogus.hu/pdf/FI-501020101_1_kezikonyv.pdf)
3. Szereplők
 - megnevezése képek alapján
 - időrend, a mese tartalmát felidézve
 - a kakas és a tyúk tulajdonságai
 - háziállat nem házi állat - madaras képek csoportosítása.
4. Olvasási gyakorlatok
5. Kép készítése papír gyűrésével párokban
 - Előre megrajzolt tyúkocska és kakas alak – a párok választanak a két forma közül.
 - Színes krepp papír gyűrése kis csomókba.
 - A gyűrt formák felragasztása
 - A faliújság díszítése az elkészített munkákkal.
6. Összegzés:
 - Tanulság
7. -A mese dramatizálása képek segítségével

Ősz/1-2. évfolyam – 2. foglalkozás

Állatok világnapja Költöző és nem költöző madaraink Móra Ferenc: A cinege cipője című verse alapján. Kézműves tevékenység	
Korosztály	6-7. év
Időtartam	45 perc
Előzetes tudás	Költöző madár, itt telelő madár
Fejlesztendő területek	Finommozgás, kézügyesség, beszédképesség, szerialitás, természettudományos ismeretek, gondosság igényének kialakítása
Módszerek, munkaformák	megbeszélés, szemléltetés egyéni munka
Eszközök	alaklemezek, színes papír, olló, ragasztó

A foglalkozás menete

1. Célkitűzés, motiváció
 - költöző madarakat fogunk színes papírból ragasztani
 - Móra Ferenc: A cinege cipője című vers ismertetése (1.sz. melléklet)
 - Megfigyelési szempont: Mely madarak keltek útra? Ki szomorkodik itthon?
2. A munkadarab elkészítése (2. sz. melléklet)
 - szükséges eszközök előkészítése
 - balesetvédelmi felhívás az olló használatánál
 - választás: cinege vagy vörösbegy
 - alaklemezek körül rajzolása, kinyírása
 - a kép összeállítása, ragasztás
3. Kiállítás az elkészített képekből
 - beszélgetés a két madárról
 - zenehallgatás: Kaláka együttes (3.sz. melléklet: A zene linkje)

Mellékletek:

1.sz. melléklet: Móra Ferenc: A cinege cipője

Vége van a nyárnak, hűvös szelek járnak, nagy bánata van a cinegemadárnak.	Kapkod fűhöz-fához, szalad a vargához, fűzfahegyen lakó varjú varga Pálhoz.	Darunak,. gólyának, a bölömbikának, kár, kár, kár, nem ilyen akárki fiának	Csak a cinegének szomorú az ének: nincsen cipőcskéje máig se szegénynek.
Szeretne elmenni, ő is útra kelni, De cipőt az árva sehol sem tud venni.	Azt mondja a varga, nem ér ő most arra, mert ő most a csizmát nagy uraknak varrja.	Daru is, gólya is, a bölömbika is, útra kelt azóta a búbos banka is.	Keresi, kutatja, repül gallyról gallyra: "Kis cipőt, kis cipőt!" egyre csak azt hajtja.

2.sz. melléklet: A munkadarabok és forrásuk

<https://ped-kopilka.ru/blogs/marija-romanova/aplikacija-snegovik-2309.html>

<https://www.pinterest.it/pin/376683956333034443/>

3.sz. melléklet: A zene linkje

<https://www.youtube.com/watch?v=8SRADZAaGlw>

Ősz/1-2. évfolyam – 3. foglalkozás

Mozgásos játékok testnevelés órán: Bagoly őrzi erdő álmát, Denevér lakoma	
Korosztály	6-7. év
Időtartam	10 perc
Előzetes tudás	Mondóka ismerete, más tantermi játékok ismerete, minden játéknál a szabályok betartása
Fejlesztendő területek	szociális kompetenciák, szabálytudat, mozgáskészség, nagymozgások, tájékozódás, egyensúlyérzék
Módszerek, munkaformák	játék
Eszközök	sötét színű sál vagy kendő minden gyerek részére

A foglalkozás menete

1. Bemelegítés
1. A testnevelés óra feladatainak elvégzése
2. Játék (jó idő esetén a szabadban; rossz idő esetén a tanteremben)
 - hangsúlyozzuk, hogy a mai játékuk főszereplői éjjeli madarak
 - honnan kapták nevüket?
 - motiváció: Az óra végi öltözésnél a digitális táblán meghallgatjuk a valódi hangjukat is

Szabadban történő játék esetén elfutunk a kerthez vagy a kiserdőhöz (iskola területe), és ott 1-2 perces megfigyelést végzünk - hangok, színek, madarak: etetők, odúk, itatók... - majd kezdődhet a játék.

Bagoly őrzi erdő álmát

A játék menete: Egy kiválasztott játékos a bagoly, ő félreáll csukott szemmel. A többi játékos az erdő állatai (madarak, lepkék, emlősök, akik szabadon járkálhatnak (nagyobb területnél futkoshatnak, kisebb területen, teremben körbejárnak), miközben ezt a mondókát mondják:

*Bagoly őrzi
erdő álmát,
nem igényel
soha párnát.*

*Szeme, füle
éjjel nyitva
mi lehet az
erdő titka?*

*Huhogása
messze hallik,
utána a
.....*

A vers utolsó szavára a bagoly kinyitja a szemét, a játékosoknak pedig fél lábra kell állniuk mozdulatlanul. Akit meglát a bagoly, hogy megmozdul, az ugyanúgy odaáll a bagoly mellé. Győztes, aki legvégéig benn marad a játékban.

Denevér lakoma

Mindenkinek bekötjük a szemét. Egyvalaki lesz a denevér, a többiek az éjjeli rovarok. A denevér visító hangot ad, a rovarok pici jelzésekkel válaszolhatnak, miközben elkerülik őt. Akit megfogott (megérintett) a denevér az félreáll féllábon. Befejezés:

- Ha mindenkit megfogott a denevér, akkor jóllakott.
- Az a rovar a győztes, akit nem tudott megfogni a denevér.

3. Az óra befejezése, sorakozó, öltözés

Öltözés közben a madárhangok meghallgatása.

Erdei fülesbagoly hangja: https://www.youtube.com/watch?v=p5oNn_leWtE

Denevér hangja: <https://www.youtube.com/watch?v=T-4LaDPZfug>

Források:

Esztergályos Erzsébet: Bagoly; vers forrása: <https://docplayer.hu/2196588-Sarkadi-sandor-anyam-oromere-hajnal-harmatozik-rozsa-pirosodik-majus-oromere-hajnal-volnek-harmatoznek-rozsa-volnek-pirosodnek-anyam-oromere.html>
<http://www.nimfea.hu/programjaink/zoldszem/termismmain.htm>

Erdei fülesbagoly hangja: https://www.youtube.com/watch?v=p5oNn_leWtE

Denevér hangja: <https://www.youtube.com/watch?v=T-4LaDPZfug>

Ősz/1-2. évfolyam – 4. foglalkozás

Séta a kertben Logika – sudoku bagolyformával	
Korosztály	6-7. év
Időtartam	25 perc
Előzetes tudás	Színek, formák ismerete
Fejlesztendő területek	megfigyelő képesség, logikus gondolkodás, finommozgás
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, megbeszélés, magyarázat frontális, egyéni munka
Eszközök	borítékban mindenki részére a sudoku és a hiányzó képek, olló ragasztó

A foglalkozás menete

1. Séta a kertben

- Ha ott a bagoly, megfigyeljük!
- Ha nincs ott a kertben: Keressünk Madárbarát iskolakertünkben a bagolyról szóló tájékoztatót. (Előzetesen elhelyezve egy fa alá vagy bokor ágai közé.) (1. sz. melléklet: Ismertető tábló a bagolyról)

2. Sudoku (2.sz. melléklet: Sudoku)

- A játék szabályainak felelevenítése.
- Vágd ki a tábla alatti képeket!
- A kivágott kártyákat helyezd el a sudoku-táblán!

Minden sorban és oszlopban csak egyszer szerepelhet ugyanaz a kép.

A vastag vonallal feldarabolt területeken is csak egyszer szerepelhet minden ábra.

Források:

<http://www.mme.hu/magyarorszagmadarai/madaradatbazis-asiotu>

Mellékletek:

2.sz. melléklet: Sudoku

1.sz. melléklet: Ismertető tábló a bagolyról

Ősz/3-4. évfolyam – 1. foglalkozás

Mondatalkotás, szókincsbővítés madárnevekkel	
Korosztály	8-10. év
Időtartam	15 perc
Előzetes tudás	Mondatok helyesírása: nagykezdőbetű, mondatvégi írásjel. Mondatfajták.
Fejlesztendő területek	Megfigyelő képesség, emlékezet, szókincs, beszédkészség, szociális kompetenciák, természettudományos ismeretek
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, beszélgetés, megbeszélés, magyarázat frontális és páros munka
Eszközök	színesben kinyomtatott laminált lap, amelyen a szófelhő található, madzag, csipesz, íróeszköz, nagyméretű lap

A foglalkozás menete

2. Csoportok alakítása (szabadon választva)
3. A feladat és a szabályok ismertetése, a munka menete
 - A szófelhős lap egy madzagon két csipesszel van rögzítve a teremben egy jól megközelíthető helyen
 - Versenyfeladat, időre, ami 10 perc.
 - A csapatból mindig egy ember a szófelhőhöz megy, és egy madárnevet leolvas.
 - A társainak ezt elmondva közösen egy mondatot alkotnak a madárnévvel.
 - A következő körben másik csapattag megy leolvasni.
 - Az alkotott mondatok fajtája legyen különböző!
 - Az idő letelte után – minden csapatnak van egy saját színe – azzal forgószínpad szerűen körbejárnak és elolvassák más csapatok munkáit. Ha hibát találnak benne, azt a csapatszínnel javítják.
4. Értékelés
 - Minden csapat annyi pontot kap, ahány helyes mondatot alkotott + ahány hibát tudott javítani a más csapatok munkájában.
 - A csapat pontszámából levonjuk a saját munkában lévő hibaszámot!

Mellékletek:

1. sz. melléklet: Szófelhő

Ősz/3-4. évfolyam – 2. foglalkozás

Állatok világnapja: Látogatás családoknál baromfiudvar és egyéb állatállomány megfigyelése; megfigyelések a tanösvényen. A tapasztalatok, megfigyelések feldolgozása	
Korosztály	8-10. év
Időtartam	3-4 óra
Előzetes tudás	házi állat, haszonállat, házi kedvenc fogalma, vadon élő állat fogalma
Fejlesztendő területek	Megfigyelő képesség, szókincs, beszédkészség, szociális kompetenciák, természettudományos ismeretek, felelős állattartás igényének kialakítása, kommunikációs készség
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, beszélgetés, megbeszélés, magyarázat frontális és páros munka
Eszközök	jegyzetfüzet, íróeszköz, távcsövek

A foglalkozás menete

3. Szervezési feladatok

- Egyeztetés családokkal, ahol házi haszonállatokat és házi kedvencet tartanak.
- Egyeztetés a tsz-szel, hol végeznek őszi szántást, olyan helyre megyünk.
- Egyeztetés kollégákkal, akik az osztályban tanítanak időpontokról, óracseréről.

4. Látogatás háztartásban

- Csoportok szervezése állatos képek húzásával. (1.sz. melléklet: Állatos képek)
- A látogatás során megfigyelt dolgok:
 - 1.-Milyen állatok vannak a háznál? Nevük lejegyzése.
 - 2.- Tulajdonságaik?
 - 3.-Mivel etetik?
 - 4.-Óljaik hol vannak? Alom mi alattuk? Tisztítás, takarítás?
 - 5.-Miért tartja a család ezeket az állatokat?
 6. -Kinek mi a feladata a gondozásban? Van-e munkamegosztás?
 - 7.-A házikedvenceknek ki a gondozójuk?
 - 8.-Étel, ital – mi az, amit adni kell nekik?
 - 9.-Tisztántartásuk, szaporodásuk körüli gondoskodás.
- A válaszokat a csoportok lejegyzik.

2. Látogatás mezőn

- Őszi szántás megfigyelése. Miért ősszel szántanak.
- A szántóföld feletti ragadozó madarak megfigyelése, esetleg távcsövek segítségével azonosítás. Miért köröznék pont ott?

3. Látogatás az iskolakertünkben

- Hangok, élőlények, különösen állatok megfigyelése.
- Minden csapat tegyen le egy műanyag karikát!
- Milyen élőlények vannak a karikán belül: növények, állatok. A karika fölött?
- Emeleti teremből madarak megfigyelése. Fajtájuk, tollazatuk, mozgásuk...

4. Megfigyelések összegzése

- A csapatok szabadon választott módszerrel összegeznék. (kis füzet, tábló, lapbook, gondolattérképek...)
- Szempontok:
 - Házi mezei állatok
 - élőhelyük
 - emlősök, madarak, rovarok...
 - táplálékuk, lakásuk, gondozásuk

5. Az elkészített munkák kihelyezése az osztályteremben.

Melléletek:

1.sz. melléklet: Állatos képek

Ősz/3-4. évfolyam – 3. foglalkozás

Ismeretterjesztő szöveg önálló olvasása, feldolgozása: A haris	
Korosztály	8-10. év
Időtartam	45 perc
Előzetes tudás	ismeretterjesztő szöveg fogalma, madár jellemző tulajdonságai
Fejlesztendő területek	Megfigyelő képesség, szókincs, természettudományos ismeretek, madarak életmódjának megismerése, önálló, értő olvasás
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, önálló feladatmegoldás frontális és egyéni munka
Eszközök	Haris feladatlap

A foglalkozás menete

1. Motiváció

- A haris a modern mezőgazdaság nagy vesztese, állománya egész Európában csökken.
- Megérdemli, hogy megismerjük, figyelmünket irányítsuk rá egy kicsit!
- Nézzünk néhány képkockát róla és hallgassuk meg különleges hangját!
- Kisfilm részletének lejátszása 01:00 – 01:30
<https://www.youtube.com/watch?v=L5doJxwN73I>

2. Értő olvasás (1.sz. melléklet: Szöveg és feladatlap)

Mellékletek:

1.sz. melléklet: Szöveg és feladatlap

Megjegyzés: Az értő olvasáshoz és a feladatlap megoldásához a betűméret 14-es.

Források:

<http://www.mme.hu/magyarorszagmadarai/madaradatbazis-crecre>

Ősz/3-4. évfolyam – 4. foglalkozás

Kirándulás a közeli erdőben Ősz az erdőben: talaj vizsgálata, növény és állatvilág. Termékek, madártollak levelek... gyűjtése. A „csend hangja” – az erdő hangjainak megfigyelése	
Korosztály	8-10. év
Időtartam	2,5-3 óra
Előzetes tudás	erdő, szintjei, erdei növények, állatok, őszi időjárás jellemzői
Fejlesztendő területek	Megfigyelő képesség, szókincs, beszédkésztség, szociális kompetenciák, életközösségek megismerése, a környezeti értékek tisztelete, megbecsülése, természetbarát viselkedés, valóság és virtuális világ megkülönböztetése, kérdéskultúra alakítása
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, beszélgetés, megbeszélés, magyarázat frontális és páros munka
Eszközök	távcsövek, kis zacskó a gyűjtéshez

A foglalkozás menete

1. Szervezés

- Időpont kiválasztása.
- Megfelelő öltözet, kényelmes cipő, hátizsák, innivaló kis zacskó, íróeszköz, jegyzetfüzet legyen!

2. Megfigyelések az erdőben

Mit figyelünk meg?	Javasolt szempontok
Madárvilág	- életmód - tollazat, testfelépítés - élőhely - életsiklusuk, szaporodásuk az erdőben - ezek közötti összefüggés - Megfigyelés távcsővel
Talaj	-talajtípus községünk területén és határában - az agyagos talaj megfigyelése - jellemzői - hogyan rétegződik az erdőben a talaj (rajz) - mire használhatjuk az agyagot?

Növények	-elhelyezkedése az erdő szintjei szerint -talajtípusok szerint - mi a szerepük az erdő életében - Válassz ki egy fát! Rajzold le! Jellemezd! - beszélgetés az erdő, a fák nyugtató hatásáról. Öleld át a kiválasztott fát! próbáld beleképzelni magad a fa életébe!
Rovarok	-Látunk-e rovarokat? Mennyit? Miért? - Nevezetek meg erdei rovarokat!
Egyéb nyomok	-Emlősállatok nyomai, ürüléke - Madártollak, termések...
A „csend hangja”	-Az erdő hangjainak megfigyelése. - Madárhangok azonosítása, az erdő zúgása...

3. A tapasztalatok összegzése

- A gyűjtött, rajzolt, tapasztalt dolgokból tábló vagy lapbook készítése az iskolában.

Tél

Tél/1-2. évfolyam – 1. foglalkozás

Madáretetés fontossága, szabályai. Madáretető készítése az ablakba, élelem kihelyezése	
Korosztály	6-7. év
Időtartam	45 perc
Előzetes tudás	Télen szükség van a madáretetésre
Fejlesztendő területek	tapasztalatokon alapuló kreatív érzelmi, értelmi nevelés, felelősségtudat fejlesztése, természettudományos gondolkodás, kreativitás, empátia
Módszerek, munkaformák	megbeszélés, magyarázat, munkáltatás
Eszközök	műanyag tál, magvak, kötőanyag (mogyoróvaj, méz),

A foglalkozás menete

1. Madáretetés fontos szabályai

PRAKTIKÁK

- Már október végétől (ha a hőmérséklet 0 °C alá süllyed) egészen március közepéig szükség van a madarak etetésére.
- Ha elkezdjük, nem szabad abbahagyni!
- Az etető ragadozók számára (pl. macska számára) ne legyen hozzáférhető!
- A kihelyezett etetőnek legyen teteje, hogy a magvak ne ázzanak át!

MIVEL ETESSÜK MADARAINKAT?

- köles, tökmag, dióbél, alma, napraforgó, mogyoró, gabonafélék, állati zsiradék (cinkegolyó készíthető belőle)

MIVEL NE ETESSÜK A MADARAKAT?

- kenyér, péksütemény, popcorn, chips

KELL-E ITATNI A MADARAKAT?

- Igen. Tegyük ki nekik tiszta, friss hideg vizet naponta!
- A madarak a téli hideg ellenére is szívesen fürdőznek. A befagyás veszélye miatt este mindig öntsük ki az itatóból a vizet!

2. Ablakba tehető madáretetők készítése

- a madáreleség összegyűrése rögzítő anyaggal

- a műanyag tálca aljára kétoldalas ragasztó vagy táblagyurma majd rögzítés az ablakpárkányon
3. Felelősök kijelölése (heti váltással), akik a madáretetőt feltöltik.
- Egész télen gondoskodás az utánpótlásról és a feltöltésről!

Forrás:

<https://www.youtube.com/watch?v=eYRzDp8nXXE>

<http://www.termeszettar.hu/anyagok/madar/madar.html>

Tél/1-2. évfolyam – 2. foglalkozás

Látogatás az iskola kertben lévő tanösvényre - madáretetés	
Korosztály	6-7. év
Időtartam	30 perc
Előzetes tudás	Madáretetés szabályai, fontossága. Költöző és itt telelő madarak fogalma.
Fejlesztendő területek	Megfigyelő képesség, szókincs, beszédkésztség, szociális kompetenciák, természettudományos ismeretek, felelősségtudat, kötelességtudat kialakítása
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, beszélgetés, megbeszélés, magyarázat csoportos és egyéni
Eszközök	magvak, digitális tábla, elkészített PPT

A foglalkozás menete

1. Felidézzük a madáretetés szabályait.
 - Mit adhatunk, mit nem adhatunk a madaraknak?
 - Hol helyezzük el a madáretetőt?
 - Kell-e víz a madaraknak télen?
2. Megfigyelés, az élelem kihelyezése
 - Milyen nyomokat, tollakat, ételmaradékokat (maghéj...) látunk a madáretető környékén?
 - Távolabb húzódva, csendesen pár percig várjuk a madarakat. Ha szerencsénk van, néhányat megláthatunk.
3. Tanteremben beszélgetés az itt telelő madarokról, otthoni élményekről madáretetéssel kapcsolatban.
4. Vetítés
 - Az itt telelő madarokról zenés diasorozat levetítése:
https://drive.google.com/file/d/1eQSf5L_6XXb0b6eG43WQ3_7Q_DB487Ff/view?usp=sharing

Források:

<http://madarlesok.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1180790>

Tél/1-2. évfolyam – 3. foglalkozás

Télen a madarak–kép készítése vegyes technikával	
Korosztály	6-7. év
Időtartam	45 perc
Előzetes tudás	Alaklemez pontos körbe rajzolása, pontos nyírás. Ollóhasználat szabályai. Az itt maradó madarak élete télen.
Fejlesztendő területek	Megfigyelő képesség, pontosság, finom motorika, esztétikus munka iránti igény
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, megbeszélés, magyarázat egyéni munka
Eszközök	színes karton, fehér fénymásoló papír, filctoll, tempera festék, olló, ragasztó

A foglalkozás menete

1. Ráhangolás
 - Nemes Nagy Ágnes : Tél című versének meghallgatása (1. sz. melléklet)
 - Beszélgetés a versről.
2. Karton alap kinyírása.
3. Madár alak, (amely előre nyomtatott) kinyírása. (2. sz. melléklet)
4. Az alak színezése.
5. A faág kiszabása tépéssel vagy nyírással.
6. A kép összeillesztése.
7. Ragasztás.
8. Az elkészített képre hópelyhek, hó festése temperafestékkel.
9. A kész munka értékelése.

Mellékletek:**1.sz.melléklet: Nemes Nagy Ágnes: Tél**

Szakad a hó nagy csomókban,	Fölfújta a tolladat,
Veréb mászkál lent a hóban.	ázott pamutgombolyag
Veréb! Elment az eszed?	Mi kell neked? Fatető!
A hóésés betemet.	Fatető!
Nem is ugrálsz, araszolsz,	Deszka madáretető!
Hóésésben vacakolsz.	

2. sz. melléklet: Alaklemez**Források:**

[https://ovisvilag.blog.hu/2009/12/18/decemberi tarisznya teli versek gyerekeknek](https://ovisvilag.blog.hu/2009/12/18/decemberi_tarisznya_teli_versek_gyerekeknek)

Tél/1-2. évfolyam – 4. foglalkozás

Matematika madarakkal – logikai és szöveges feladatok	
Korosztály	6-7. év
Időtartam	45 perc
Előzetes tudás	Számolás a 10-es számkörben, relációjelek, összeadás, kivonás műveletének értelmezése
Fejlesztendő területek	Megfigyelő képesség, emlékezet, számolási rutin, logikus gondolkodás, szociális kompetenciák
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, beszélgetés, megbeszélés, magyarázat frontális és páros munka
Eszközök	elkészített szemléltető képek, Dobble társas játék, számkártyák, madaras képek

A foglalkozás menete

1. Logikai feladat

Memória és megfigyelőképesség fejlesztése madaras képekkel. A táblán 5 darab állatos képet láttok. Mondjuk el mindegyiknek a nevét.

Hunyjatok! Egyet leveszek. mondjuk el úgy a képek nevét, hogy a hiányzó képen lévő madarat is nevezzük meg!

A továbbiakban egyenként lekerül minden kép, a tanulók emlékezetből mondják a neveket.

(1.sz. melléklet: képek állatokról)

2. Számolási rutin fejlesztése

1. évfolyamon

Mutass tapsra annyit a kezeden, ahány lába van! Hány lába van

- 2 cinegének?
- egy cinegének és egy nyúlnak?
- 5 harkálynak?
- 3 verébnek és két kígyónak?
- 2 nyúlnak és egy tengelicnek?

1. évfolyamon

Mutass tapsra annyit a számkártyáddal, ahány lába van! Hány lába van

- 9 cinegének?
- 5 nyúlnak és 2 harkálynak?
- 3 cinegének és 3 verébnek?
- 4 őznek és egy meggyvágónak?
- 9 vaddisznónak?

2. Futkosós játék párban (2. évfolyam részére)

A szánfelhőben lévő számok egyes és tízes szomszédjait írjátok le! A pár egyik tagja kimegy a képhez, leolvass egy számot. Helyére menve közli ezt társával is. Mindketten leírják a számot és egyes, tízes számszomszédjait. Ha elkészültek, ellenőrzik a feladat helyességét némán kézműlattel jeleznek egymásnak.

A következő körnél a társ szalad ki és ismétlődik meg az előző feladat. (2. sz. melléklet: Számfelhő)

3. Szöveges feladatok

1. évfolyam

- A kertben 3 meggyvágót és néggyel több szécinegét látott Panni a madáretetőn.
 - a) Hány meggyvágó volt a madáretetőn?
 - b) Hány kismadár volt összesen a madáretetőn?
- A madáretetőről elrepült 5 madárka?
 - a) Mennyien maradtak?
 - b) Lehetséges e, hogy az ott maradt madarak közül mind meggyvágó?
- Peti a téli madáretetéshez a rigók és a fakopáncsok kedvelt étkét, 8 darab almát rakott ki.
 - a) Hány fakopáncs volt a madáretetőn?
 - b) Ha első nap elfogyasztották a madarak az alma felét, mennyi maradt másnapra?

2. évfolyam

- A madáretetőbe 9 kismadár repült. Hány lábuk volt összesen?
- Tomi 30 dkg dióbelet rakott hétfőn a madáretetőbe. Szerdára elfogyott a fele. Hány dkg dióbél maradt szerdára a madáretetőbe?

Mellékletek:

- 1.számú: Állatos képek
- 2.sz. melléklet: Számfelhő

Tél/3-4. évfolyam – 1. foglalkozás

Madáretetés fontossága, szabályai. Madáretető készítése otthonra	
Korosztály	8-10. év
Időtartam	45 perc
Előzetes tudás	A téli évszak jellemzői. Költöző és itt telelő madarak. madáretetés fontossága
Fejlesztendő területek	Tapasztalatokon alapuló kreatív érzelmi, értelmi nevelés, szokások kialakítása, állatok iránti felelős magatartás kialakítása, finommozgás, kreativitás fejlesztése, esztétikus munka iránti igény kialakítása
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, beszélgetés egyéni munka
Eszközök	PET palack, fakanál,

A foglalkozás menete

1. Előkészítés, ráhangolás

- Beszélgetés itt telelő madarokról.
- Madáretetési szokások megbeszélése.
- Az iskolakertbe kihelyezett madáretetőbe élelem elhelyezése.
- A madáretető elkészítéséhez szükséges eszközök előkészítése.

2. A munkadarab elkészítése

Szükséges eszközök: műanyag flakon, fakanál, olló

- nyílást vágunk a flakonon
- két oldalt rész nyitunk a fakanálnak, majd átszúrjuk
- a flakon szájához madzagot kötünk
- élelmet helyezünk bele
- kifüggesztjük kertünkbe

Tél/3-4. évfolyam – 2. foglalkozás

Az év növényei, állatai - tablókészítés	
Korosztály	8-10. év
Időtartam	45 perc
Előzetes tudás	védett növények, állatok, erőteljes fogyást mutató fajok, év növénye, állata
Fejlesztendő területek	megfigyelő képesség, az élőlények tisztelete és figyelmes kezelése, tudatformálás, kreativitás, együttműködés, ökológiai szemlélet
Módszerek, munkaformák	megbeszélés, vita, együttműködés kooperatív csoport munka
Eszközök	képek, rajzok, íráskok, kartonok, olló, ragasztó, filctollak

A foglalkozás menete

1. Bevezetés

Hazánkban több állat és növénycsoportból választanak meg évente egy fajt, mely abban az évben kiemelt figyelmet kap. A célja, hogy ezen az egy fajon keresztül ráirányítsuk a figyelmet valamely fajcsoportra. Ennek megfelelően minden évben megválasztásra kerül, az év madara, fája, hala, vadvirágja, gombája, rovarja, gyógynövénye.

2019-ben az év növényei állatait plakát mutatja, amely már január első hetében kihelyezésre kerül. Így a tanulók nap, mint nap elhaladva mellette, megjegyzik ezen növényeket és állatokat. (1.sz. melléklet: Plakát)

2. Készítsük el a tablót!

- Előzetes beszélgetés alapján, érdeklődési körnek megfelelően spontán szerveződnek csoportok. - A kihelyezett plakátról kiválasztják a számukra legszimpatikusabb növényt vagy állatot. - Képeket, írásokat gyűjtenek a választott növényről vagy állatról. - Rajzokat és kézzel írott szöveget készítenek.	- A tábló készítésénél figyelni kell: - a háttér színére - jól áttekinthető legyen - tartalmazza a legfontosabb információkat - a betűméret jól olvasható legyen távolabbról is - szemléletes képek is legyenek rajta - ne legyen túlszűfolt!

Mellékletek:

1.sz. melléklet: Plakát

Források:

<https://www.fna.hu/hir/vadonelok2019>

Tél/3-4. évfolyam – 3. foglalkozás

Madarak karácsonya rajz készítése vegyes technikával	
Korosztály	8-10. év
Időtartam	45 perc
Előzetes tudás	A téli évszak jellemzői. Jeles napunk a farsang. Szokások, vidámság, színek, móka. Madarak jellemzői.
Fejlesztendő területek	Szókincs, beszédkésztség, Szokások kialakítása, finommozgás, kreativitás fejlesztése, esztétikus munka iránti igény kialakítása
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, beszélgetés egyéni munka
Eszközök	A/4-es rajzlap, filctoll, tempera festék

A foglalkozás menete

1. Motiváció

- Beszélgetés a farsangról
- Az itt telelő madarak életéről
- Mit csinálnak? Mivel táplálkoznak?

2. Célkitűzés

A falu szélén (láttuk az őszi sétánkon is) sok bokor található. Ezek menedéket adnak a kisebb madaraknak: tüskés ágai megvédik őket a ragadozóktól, és magvaik táplálékul is szolgálnak. Erről készítsünk most rajzot vegyes technikával.

Túri Laura téli képe

Forrás: <https://docplayer.hu/399826-Rajzolni-jo-tanitok-szamara-gyermeki-tevekenysseggel-az-abrazolassal-hamar-ad-sikerelmenyt-ami.html>

3. A munka menete

- Kék színű filctollat használj! (Lehet a kéknek több árnyalatát is.)
- A háttér körvonalait rajzoljuk meg vele.
- Dombon házak 5-6 db is lehet, fák, a lap szélén bokor, a bokor ága belóg a lap közepébe.
- Vizes ecsettel rajzold át a felületet. Nem kell sokszor áthúzni az ecsetet, mert a forma eltűnhet. Ha mégis eltűnik, újra rajzolod filccel.
- Vékony ecsettel, fekete színnel vagy filctollal rajzold középre a belógó ágakat és a madarakat!
- Színes temperával színezd ki a madarakat, és a bogyókat (ha kökény, akkor kékre, ha csipkebogyó, akkor pirosra)!

4. A munka értékelése

- kiállítás az osztályteremben

Források:

L. Ritók Nóra: Rajzolni jó! (Ötlettár vizuális nevelést tanítók számára Általános iskola 1-5. évfolyam, Educatio Társadalmi Közhasznú Szolgáltató Társaság Budapest, 2008.

Tél/3-4. évfolyam – 4. foglalkozás

Logikai játék: Dobble képekkel és szavakkal	
Korosztály	8-10. év
Időtartam	30 perc
Előzetes tudás	Itt telelő madarak, gondozásuk
Fejlesztendő területek	Megfigyelő képesség, gyors reagáló képesség, tolerancia, odafigyelés, szociális kompetenciák
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, magyarázat, játék páros vagy csoport munkamunka
Eszközök	játékkártyák

A foglalkozás menete

1. Motiváció

- Itt telelő madarak etetése, a kerti madáretetőbe élelem helyezése

2. Játék

A Dobble játékkal jegyezd meg minél több itt telelő madár nevét! (1.sz. melléklet: Saját készítésű Dobble.)

Játékszabály: A pakliból két lapot húzva azt az asztalra a képes felével felfelé fordítva rakjuk. Keresni azt a szimbólumot (jelen esetben szót), ami mindkét lapon megtalálható. Aki először megtalálja, az hangosan kimondja a nevét a közös szimbólumnak, majd a két lapot elveszi és húz helyettük kettőt.

Újabb és újabb játékokat generálhatunk a következő linken:

<https://micetf.fr/symbole-commun/#multiplications>

Mellékletek:

1.sz. melléklet: Saját készítésű Dobble

Tavaszi

Tavaszi/1-2. évfolyam – 1. foglalkozás

Föld napja – matematika, műveletek sorrendje 2. osztály	
Korosztály	6-8. év
Időtartam	20 perc
Előzetes tudás	Évszakok, jeles napok, Földünk veszélyben van,
Fejlesztendő területek	társas kompetenciák a jeles napokra való megemlékezéssel, természettudományos ismeretek bővítése, pontos, precíz munkavégzés, logikus gondolkodás, analógiák alkalmazása, számolási rutin
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, beszélgetés, megbeszélés, játék egyéni munka
Eszközök	feladatlap, íróeszközök

A foglalkozás menete

„A Földet nem apáinktól örököltük, hanem unokáinktól kaptuk kölcsön.” (amerikai indián közmondás)

1. Jeles napok - Mikor van a Föld napja?

A föld napja figyelmeztet a biológiai sokféleség megőrzésére.

Ne merítsük ki a Föld erőforrásait! Óvjuk Földünket!

ÉN mit tudok tenni ezért?

2. Számoljunk a Föld napján! (1.sz. melléklet: számoljunk)

A számfelhőben lévő feladatoknál ügyelj a műveletek sorrendjére!

3. Javítás, értékelés

4. Házi feladat

A föld napja alkalmából a szorzások és osztások is jelképes figyelmeztetésként földünk megővésére intenek.

Mellékletek:

1. sz. melléklet: Számoljunk

Tavaszi/1-2. évfolyam – 2. foglalkozás

Kakukk madár, mikor lesz nyár?	
Korosztály	6-8 év
Időtartam	45 perc
Előzetes tudás	madarak testének felépítése, kakukk hangja
Fejlesztendő területek	tájékozódás fejlesztése, népi szólások ismeretének bővítése, társas kapcsolatok fejlesztése, beszédképesség, vélemény alkotás fejlesztése
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, beszélgetés, megbeszélés, magyarázat frontális és csoport munka
Eszközök	szókártyák laminálva, feladatlap

A foglalkozás menete

- Látogatás a kertbe vagy más szabad kinti területre.
 - madárhangokat figyelünk
- Mit jelent a foglalkozásunk címe: Kakukkmadár, mikor lesz nyár?

Információk a kakukkról. A kertben elrejtve vannak mondatok. Keressétek meg adott időre!

Melyik csapat talált többet?

Ismertessük társainkkal ezeket! (1.sz. melléklet: Mondatok)

- A kakukkról nagyon sok népi szólás, mondás létezik. Ti ismertek ilyeneket?
- Ismeretek felidézése.
- Ezeket a szólásokat most kártyákra írtam, minden csapat húzzon egy kártyát és egymás között vitassátok meg, vajon mit is jelentenek? (2.sz. melléklet: Szólások)

Szólások magyarázattal a kakukkról:

Hány évig élek kakukk madár? Ezt szokták a kakukktól kérdezni. Azután számolják, hogy hányat kakukkol, és az jelenti az évek számát.

Sokat szólott neki a kakukk. Sokáig fog élni.

Kakukknál is hálátlanabb. Nagyon hálátlan.

Nem éri meg a kakukkszót. Nem él tavaszig.

Tarka, mint a kakukktojás. Többféle színű, mert a kakukk is olyan színű tojást tojik, mint, amilyen azé a madaré, amelynek fészkébe tojja.

- A csapatok által megbeszélt jelentések ismertetése társaiknak.

3. Kakukktojás

Mit jelent ez a kifejezés? Feladatlap megoldása. (3. sz. melléklet: Feladatlap)

Mellékletek:

1.sz. melléklet: Mondatok

2.sz. melléklet: Szólások

Források:

<http://www.mme.hu/magyarorszagmadarai/madaradatbazis-cuccan>

<https://www.dunaipoly.hu/hu/tudasanyag/kakukk>

Tavaszi/3-4. évfolyam – 1. foglalkozás

Megjötték a gólyák! – szabadidős tevékenység	
Korosztály	9-10. év
Időtartam	60 perc
Előzetes tudás	Madár, költöző madár, évszakok
Fejlesztendő területek	Megfigyelő képesség, társas kompetenciák, természettudományos ismeretek bővítése, pontos, precíz munkavégzés, ollóhasználat, esztétikus munka iránti igény
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, beszélgetés, megbeszélés, magyarázat frontális, csoport és egyéni munka
Eszközök	feladatlap, boríték, képek, fekete, fehér, piros színes lap, olló, ragasztó, cellux, előre gyártott pislogó szemek

A foglalkozás menete

1. Bevezetés

Találós kérdések

- Amikor a világ éled,
kizöldülnek mezők, rétek.
Bimbó nyílik,
rügy kipattan,
hancúroznak a szabadban. (tavasz)
 - Sárból rakott vár a házon,
reggel, délben, este látom.
Gazdájának háta bársony,
Farka villa, hasa vászon. (fecske)
 - Háló nélkül halászik,
Kéményeken tanyázik.
Elköltözik, ha fázik. (gólya)
- #### 2. Beszélgetés a tavaszról, a természetről
- Soroljuk fel az évszakokat!
 - Milyen évszak van most?
 - Milyen az időjárás tavasszal? (napsugárzás, hőmérséklet, szél, csapadék)
 - Hogyan változik a természet? (növények, állatok)
 - Megérkeznek költöző madaraink. Miért és hová költöznek? Nevezd meg néhányat!

3. Csoportalakítás képek segítségével

4 csapatot úgy alakítunk ki, hogy egy kisebb zsákba madaras képek vannak. Mindenki húz egy képet. Az azonos képet húzók alkotnak egy csoportot. Némajátékkal keresik meg a csoporttársaikat. (1. sz. melléklet: 4 különböző kép csoportalakításhoz)

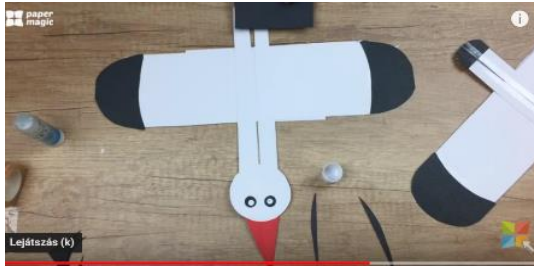
4. A gólya

- Ismeretterjesztő kisfilm megtekintése a YouTube-ról:
<https://www.youtube.com/watch?v=zco9X-cf-gl>
- Feladatlap kitöltése csoportban (2. sz. melléklet: Feladatlap)
- Borítékban szétvágott puzzle forma gólyakép, rakjátok össze! (4. sz. melléklet: Puzzle)

5. Készítsünk repülő gólyát!

A munka menete:

- fehér lapból a szárnyak és a test kiszabása
- a szárnyak bevágása, összeillesztése
- szárnyvégekre fekete színespapír, megformázni
- a test felragasztása merőlegesen a szárnyakra
- fejre csőr, szemek és ezek ragasztása a testre
- farok elhelyezése
- illeszkedések rögzítése cellux ragasztóval

Mellékletek:

- 1.sz. melléklet: Képek a csoportalakításhoz
- 2.sz. melléklet: Feladatlap
- 3.sz. melléklet: Megoldások
4. sz. melléklet: Puzzle

Helyes válaszok: (Feladatlap)

- (Az emberek lakta területeket kedveli.) Villanyoszlopokon, magas fákon.
- giliszták, kétéltűek, halak, hüllők, ízeltlábúak, földön fészkelő madarak tojásai, fiókái
- Dél- Afrika
- hímek
- A fészek tiszta, rendezett legyen, mire a tojó megérkezik.
- 8-9 hetesek
- augusztus végén

Források:

http://webovoda.blogspot.com/2009/04/talalos-kerdesek-tavasz_27.html

https://www.youtube.com/watch?v=mSZB01BZB90&fbclid=IwAR3BjSyla_ugdpJb5vIAIVKh2tTtrs7jnjsVRK1oduehIckzZfoJdyV7_FI

Tavaszi/3-4. évfolyam – 2. foglalkozás

Zöld napok tavasszal	
Korosztály	8-10. év
Időtartam	15 perc
Előzetes tudás	Naptár használata, jeles napok, környezetvédelem
Fejlesztendő területek	Személyes felelősségtudat, a Föld és az élet sokszínűségének tisztelete, a Föld szépségének és kincseinek megőrzése unokáink számára is, a fenntartható fejlődés szolgálata
Módszerek, munkaformák	beszélgetés, megbeszélés páros munka
Eszközök	fénymásolt lap, íróeszköz

A foglalkozás menete

1. Bevezető beszélgetés

- természetvédelemről, jeles napokról tavasszal
- Tavasszal kizöldül a természet, s jeles napjaink összefoglaló neve is találóan „Zöld napok”. Minden évben megünnepeljük ezeket. Vajon emlékeztek a dátumokra? (1.sz. melléklet: Feladatlap)

Mellékletek:

1.sz. melléklet: Feladatlap

2. sz. melléklet: Megoldás

Március 22.	-	Víz világnapja
Március 23.	-	Meteorológiai világnap
Április 22.	-	Föld napja
Május 10.	-	Madarak és fák napja
Június 5.	-	Környezetvédelmi világnap

Tavaszi/1-4. évfolyam – 3. foglalkozás

Madarak és fák napja – fülemülék éjszakája	
Korosztály	6-10. év
Időtartam	2-2,5 óra
Előzetes tudás	Jeles napok: madarak és fák napja
Fejlesztendő területek	Megfigyelő képesség, szókincs, beszédkésztség, társas kapcsolatok, tájékozódási képesség, szociális kompetenciák, természettudományos ismeretek, hagyományok tisztelete
Módszerek, munkaformák	munkáltatás, kooperatív tanulás, játék kooperatív csoport munka
Eszközök	feladatlapok, plakát, tábló, íróeszközök

A foglalkozás menete

1. Előzetes feladatok, előkészítés
 - Januárban kihelyezésre kerül egy tábló az év növényei és állatai címmel. (1.sz. melléklet: 2019 Év növényei és állatai)
 - Fülemülék éjszakája plakát kihelyezése (2.sz. melléklet: Plakát)
 - Csapatok alakítása
 - Menetlevél és csapatzászló készítése

2. A vetélkedő menete

Előzetes egyeztetés, feladatlapok elkészítése, állomások helyének kijelölése a kertben vagy a mezőn.

1. A vetélkedő feladatai (3.sz. melléklet: Feladatlap)
2. A feladatok megoldása (4.sz. melléklet: Megoldás)
3. Értékelés, eredményhirdetés, ajándékok átadása

Források:

<https://www.fna.hu/hir/vadonelok2019>

Mellékletek:

1.sz. melléklet: 2019 Év növényei és állatai*

2.sz. melléklet: Plakát

**minta az őszi mellékleteknél*

3.sz. melléklet: Feladatlap

4. sz. melléklet: Megoldás

1.állomás:

1. testüket toll borítja

2. Afrika

3. tyúk

4. szúnyogot, legyet, tetveket

5. fészek alatti tárgy

6. tollak alatt rejtőző fülével

7.

8. kakukk

9. ha adok nekik enni télen és egész évben itatom őket

10. ennivalót keres

2.állomás:

jégmadár, tűzok, tengelic, búbosbanka, gyurgyalag

3. állomás

1.	F	E	C	S	K	E
2.	Ü	R	G	E		
3.	L	U	D	A	I	M
4.	E	G	É	R		
5.	M	O	R	Z	S	A
6.	T	Ü	C	S	Ö	K
7.	P	I	L	L	A	N
8.	Ö	R	E	G		

4.állomás

sajmeggy, bronzos vargánya, vörösszárnyú keszeg, foltos szalamandra, gólyatöcs, havasi cincér, magyar zergevirág, eurázsiai hiúz, közönséges orbáncfű

5.állomás

Madarak népies neve

Búbos pacsirta - pipiske

Búbos banka - ganajmadár, büdös banka

Fülemüle - csalogány

Gyurgyalag - putypurutty

Kakukk - kukuk

Kuvik - halál madár

Sárgarigó - arany málkó

Szajkó - mátyás madár

Szarka - rudasmadár

Tengelic - stiglinc

Tavaszi/1-2. évfolyam – 4. foglalkozás

Szókereső – madár a kertben	
Korosztály	6-8. év
Időtartam	10 perc
Előzetes tudás	Madarak tulajdonságai, néhány madár a környezetünkben
Fejlesztendő területek	fixáció szélesség, megfigyelőképesség, időérzék
Módszerek, munkaformák	játék egyéni vagy páros munka
Eszközök	fénymásolt feladatlap

A foglalkozás menete

1. Itt a tavasz!
 - Minden érzékszervet megmozgató szemlélődés a kertben.
 - Madárhangok, lábnyomok, tollak keresése, esetleg tojáshéjak – ezek beazonosítása.
2. Játékos feladat (1.sz. melléklet: Feladatlap)

Mellékletek:

1.sz. melléklet: Feladatlap

Tavaszi/3-4. évfolyam – 4. foglalkozás

Dekoráció készítése: madárforma varrása	
Korosztály	8-10. év
Időtartam	40-50 perc
Előzetes tudás	Olló használata, filc anyag tulajdonságai, varrótűbe fűzés, egyszerűbb öltések
Fejlesztendő területek	anyagismeret, finommozgás, esztétikai érzék
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, megbeszélés, egyéni munka
Eszközök	olló, tű, cérna, filc anyag, alaklemez, lyukasztó, ragasztó

A foglalkozás menete

1. Motiváció

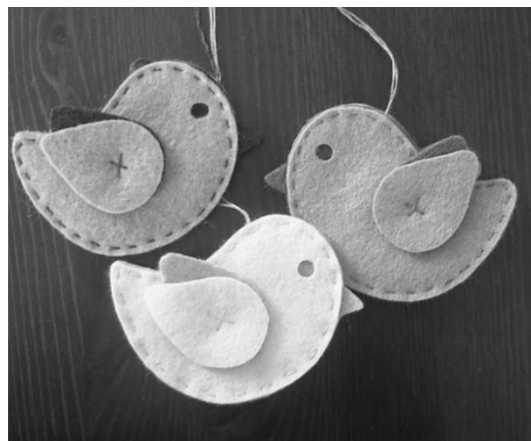
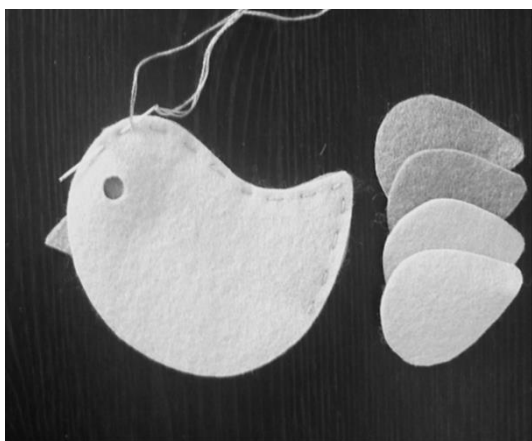
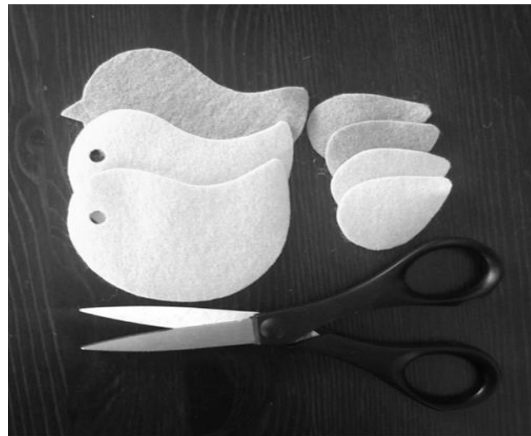
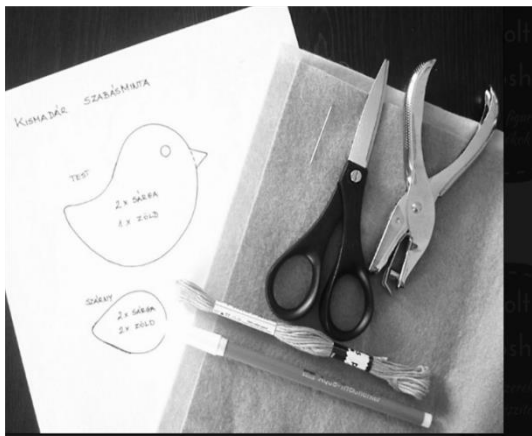
- Rövid séta a kertben madarak, madárhangok megfigyelése.

2. Munkadarab elkészítése

- Célkitűzés: A madarak nemcsak a kertünkben gyönyörködtetnek, hanem dekorációhoz is gyakran használunk madárforma motívumot. A mai alkalommal varrással készítünk ilyen.
- Szükséges eszközök előkészítése
- A munka menete:
 - - színek kiválasztása
 - - alaklemez körbe rajzolása
 - - szabás
 - - szemnek, csőrnek más szín választása, ezek megfelelő helyre ragasztása
 - - A két filc anyag összevarrása férc öltéssel
 - - A két két szárnyat kissé elcsúsztatva illesztjük és varrjuk fel. (Különböző színűek legyenek!)
 - - Akasztót fűzünk a madárkára.

Mellékletek:

Képekkel illusztrálva a munka menete:

Források:

<http://bogarkrea.blogspot.com/2011/07/filc-madarka-szabasminta-leiras.html>

Nyár

Nyár/1-2. évfolyam – 1. foglalkozás

Csipeszfigurák a nyárra	
Korosztály	6-8. év
Időtartam	45 perc
Előzetes tudás	Madarak külső- belső tulajdonságai, évszak jellemzői, a téli madáretetés haszna.
Fejlesztendő területek	szókincs, beszédkészség, állatok szeretete, madárvilágról szerzett ismeretek, kreatív gondolkodás, esztétikai érzék
Módszerek, munkaformák	megbeszélés, magyarázat frontális és egyéni munka
Eszközök	laminált lapokon a találos kérdések, olló, ragasztó, színes madártollak, facsipesz

A foglalkozás menete

1. Itt a nyár

- Sok- sok madarat megfigyelhetünk erdőn, mezőn, kertben.
- Beszélgetés a madarokról.

2. Találos kérdések madarokról

Páros munka (Párok alakítása véletlenszerűen a Keveredj, dermedj, csoportosulj játékkal.

(1.sz. melléklet: A játék leírása)

- A kertben minden állomáson egy-egy közmondást rejtettem el. Keressétek meg és válaszoljatok a kérdésekre. csak akkor induljanak a párok a következő állomásra, ha megbeszélték a helyes választ. (2.sz. melléklet: Találos kérdések)

3. Csipeszes madárfigurák készítése

-Engedd a fantáziád szabadon! Mesebeli világban jársz... Madarakat látsz, mind másféle...

Eszközöket látsz a tálcán (csipesz, madártoll, olló, ragasztó, színes papír, pislogó szemek, festék, ecset)

Készítsd el mesebeli madarad!

- #### 4. Az elkészült madarokból - faágra tesszük sorban - kiállítás rendezése!

Mellékletek:

1.sz melléklet: Keveredj, dermedj, csoportosulj játék leírása

A gyerekek a „Keveredj!” felszólításra futkosnak, járnak össze-vissza a területen.

Egymáshoz nem szólhatnak, és nem érhetnek. A „Dermedj!” felszólításra mindenki megmerevedik. A „Csoportosulj!” felszólításra annyian állnak egy csoportba, ahányat a játékvezető mond.

2.sz. melléklet: Találós kérdések

Kéményre rakott fészek lakója,
féllábon áll, ez a ... /gólya/

Tó vizében lépeget békák veszedelme.
Békát fog és messze néz
féllábon merengve. /gólya/

Kicsi fehér házikó,
Benne sárga kiscsikó.
Széttörött a házikó,
kiugrott a kiscsikó. /csibe/

Kukorékol, váltig nyakas,
Szemétdombján: ez a ... /kakas/

Az erdőket járja,
nevét kiabálja. /kakukk/

Daltól hangos a határ,
röpköd fenn a sok.../madár/

Fúr-farag, de mégsem ács
kopog, mint a kalapács.
Fák orvosa, doktora,
erdőben az otthona. /harkály/

Források:

https://ovisvilag.blog.hu/2010/03/29/tavaszi_talalos_kerdesek_es_szokiegeszito_jatekok

<https://www.mindy.hu/hu/kreativ-otlet/1549/tollas-csipesz-madarkak-vidam-tavaszi-dekoracio>
www.lurkovilag.hu

Nyár/1-4. évfolyam – 2. foglalkozás

Játékos vetélkedő madarokról és más élőlényekről „Ha a természetet, mint vezetőt követjük, sohasem fogunk tévedni.”	
Korosztály	6-10. év
Időtartam	120 perc
Előzetes tudás	Egész évben tanultak: évszakok, madarak, emlősök, rovarok tulajdonságai
Fejlesztendő területek	Társas kompetenciák, meglévő ismeretek alkalmazása, megfigyelő képesség, kreativitás, beszédkészség, kritikus gondolkodás
Módszerek, munkaformák	Kooperatív csoport munka
Eszközök	feladatlapok, fénymásolatok, zöldségek, különböző nem kertbe illő tárgyak, olló, ragasztó, dekorgumi, mágnesszalag

A foglalkozás menete

1. Szervezési feladatok
 - csapatok megválasztása színek húzásával
 - szükséges eszközök előkészítése
2. A vetélkedő feladatai

1.feladat

Alkoss verset az adott szavakkal:

MADÁR SZERETET UZSONNA NYÁRI TÁBOR ÉTI CSIGA

2.feladat

Oldjátok meg a találós kérdéseket! (1.sz. melléklet: Feladatlap)

3.feladat

Keresd a kakukktojást!

A kertben nézz szét! Látsz olyan dolgokat, amelyeknek semmi keresnivalója nincs itt.

Rajtra indulhatnak a csapatok!

10 perc áll rendelkezésre, hogy minél több tájidegen dolgot megtalálj.

Elhelyezett dolgok: citrom, dió, akáclevél, papír, gesztenye, tégladarab, kukorica, fenyőtoboz, cserepes virág, ceruza, káposzta, paprika, paradicsom ...

4.feladat

Nevezd meg az asztalon lévő zöldségeket!

- Sorszámmal elhelyezett zöldségfélék az asztalon. Feladatlapra le kell írni a zöldségek nevét!

1.sárgarépa 2.karalábé 3.cékla 4.káposzta 5.karfiol
6.petrezselyem 7.kapor 8.zöldbab 9.kelkáposzta 10.zeller

5.feladat

Madarak neve és képe – egyeztetés (2.sz. melléklet: Szókártyák a képekhez és a képek)

6.feladat

Alkoss szót!

A **FÜLEMÜLE** nevéből alkoss minél több értelmes szót 5 perc alatt!

7.feladat

Ügyességi játék

Tudod, hogy a pók a hálójának csak a hosszanti részén halad! Most ti is legyetek pókok! Futólétra vagy textilszalagból elkészített pókhálóforma (**ötlet: Herman Ottó Vándortanösvény**) hosszanti részén haladjon mindenki úgy keresztül, hogy a lába nem érhet a kereszteződő pontokhoz. Minden csapat annyi pontot kap, ahányan hibátlanul teljesítették a feladatot.

8.feladat

Gondolkodjatok a matematikai – logikai feladványon, oldjátok meg!

(3.sz. melléklet: Feladatlap)

9. feladat

Stresszoldó játékok

- Mindenki próbáljon minél mélyebbre hajolni. A fejet közelítsük terpeszállásban a két lábunk közé 10-15-ször csináljuk meg!
- A mai nap rossz emlékü dolgaitól is szabaduljunk meg!
Párokban álljatok egymásnak háttal! Dörzsöljük össze hátunkat, így minden rosszat ledörzsölünk, ami a mai napon velünk történt!
- Válasszunk egy fát, öleljük át csendben! Mindenki csukja be közben a szemét! Képzeld el, hogy ez a fa érzi a te ölelése! Nagyon boldog ő is, hogy gondos vagy vele és a természettel szemben. A vérkeringésed, a szíved ritmusát felveszi az ő belső mozgása is! 20-30 mp-ig álljon így mindenki!

10.feladat

Készítsünk egy emléket!

Míg a zsűri a pontszámokat összesíti, vetélkedőnk helyszínére, Madárbarát kertünkre emlékezve készítsünk egy hűtőmágnes!

- alaklemez segítségével a forma kinyírása dekorgumiból
- dekorálás, szemek
- a hátuljára mágnesszalag ragasztása

Mellékletek

2.sz. melléklet: Szókártyák a képekhez és a képek

3.sz. melléklet: Matematikai feladványok

Nyár/1-2. évfolyam – 3. foglalkozás

Mit csinált a tücsök nyáron? Csak muzsikált hét határon – játék az érzékszervekkel	
Korosztály	6-8. év
Időtartam	45 perc
Előzetes tudás	Rovarok tulajdonságai, év növényei, állatai, érzékszervek megnevezése
Fejlesztendő területek	Szókincsbővítés, dramatizáló képesség, játékbátorság növelése, rögtönzési készség fejlesztése, észlelési képesség, érzékszervek megmozgatása
Módszerek, munkaformák	játék, készségfejlesztő gyakorlatok, megbeszélés, magyarázat
Eszközök	feladatlap, vászontasakok, benne termékek, ízlelésre való dolgok

A foglalkozás menete

1. A mese elolvasása (1.sz. melléklet: Mese szövege)
 - Beszélgetés a meséről! Miért nem dolgozott a tücsök nyáron? Miért nem adott a hangya neki télen búzát?
 - Mimetikus játék: vidám a tücsök, hegedül; a hangya nagyon fáradt; hátán nehéz zsákokat cipel; a tücsök mulatozik, tél van szomorú, éheznek;
 - A mese dramatizálása
2. Érzékszervek megmozgatása – szem – látás
 - Feladatlap (2.sz. melléklet)

Érzékszervek megmozgatása – bőr - tapintás

5db vászontasakban különböző termékek vannak. Tapintsd meg mindet! Jegyezd meg a tasak számát, amelyben szerinted a búza van!

búza – rizs – dió – szemesbors - bab

Érzékszervek megmozgatása – nyelv – ízlelés

- Beszélgetés a kenyér készítéséről.
- Bekötött szemmel különböző élelmiszerek megkóstolása, felismerése
- Kísérlet: Vegyél egy darab kenyeret vagy kenyérhéjat a szádba és ne nyeld le hosszabb ideig! Egy idő után édes ízt fogsz érezni. Bio-kémiai magyarázat: A kenyérben lévő keményítő el kezd bomlani szőlőcukor molekulákra, attól érezzük az édes ízt.

Érzékszervek megmozgatása – fül – hallás

- Rovarok hangját hallgatjuk meg néhány másodpercen!
- Újra hallgatjuk, a tücsök hangját hallva kezdj el némán hegedülni!

Hangok linkjei:

tücsök: 00:20 <https://www.youtube.com/watch?v=8k8H0hxmCNM>

méh: <https://www.youtube.com/watch?v=geJTCrOSkPg>

kabóca: <https://www.youtube.com/watch?v=BzOqgWaenKc>

légy: <https://www.youtube.com/watch?v=cKRNHceyjrjg>

denevér:

https://www.youtube.com/results?search_query=denev%C3%A9r+hangja

Érzékszervek megmozgatása – orr – szaglás

Miközben a tücsök csak dalolt egész nyáron, a természet gyönyörű virágait illatoztatta.

Különböző illatokat fogunk megismerni:

rózsa, szegfű, levendula, rozmarin, citromfű, menta

Bekötött szemmel próbáljuk megnevezni, az előbb megtapasztalt illatokat!

3. A foglalkozás értékelése

- Hogyan érezted megad? Jelezd a szmájlikon! (2.sz. melléklet: Értékelés)

Mellékletek:

1.sz.melléklet: Mese szövege

2.sz. melléklet: Értékelés

3.sz. melléklet: Feladatlap

La Fontaine: A tücsök és a hangya

Mit csinált a Tücsök nyáron?

Csak muzsikált hét határon.

Aztán jött a tél a nyárra,

s fölkapott a koma álla.

Szomszédjában élt a Hangya.

Éhen ahhoz ment panaszra,

s arra kérte, egy kevéske

búzáat adjon neki télire.

„Búzáat? – szólt a Hangya sógor.

Már ez aztán a sok a jóból!

Tél elején sincs búzáat már?

Hát a nyáron mit csináltál?”

„Mit csináltam? Kérem szépen,

muzsikáltam – szólt szerényen

Tücsök mester. – Aki kérte,

nótát húztam a fülébe!”

„Nótát húztál, ebugatta?

No hát akkor – szólt a Hangya –

járd el hozzá most a táncot!

Jó mulatságot kívánok.”

Források:

<https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/magyar-nyelv-es-irodalom/magyar-nyelv/nyelvtan-irodalom-1-osztaly/la-fontaine-a-tucsok-es-a-hangya-olvasas-szovegertes/la-fontaine-a-tucsok-es-a-hangya-feladatok-1>

Zene:

https://video.search.yahoo.com/search/video?fr=mcafee_uninternational&p=h%C3%A1zasodik+a+t%C3%BCcs%C3%B6k#id=2&vid=ad46376722510be0b666e6da8fdb04c6&action=click

Nyár/1-2. évfolyam – 4. foglalkozás

Kézműves tevékenységek: Fakanál bábok készítése	
Korosztály	6-8. év
Időtartam	30perc
Előzetes tudás	Festték, ollóhasználat, anyagismeret: toll, fa, filc
Fejlesztendő területek	képzelő erő, fantázia fejlődése, színvilág gyarapodása, finommotorika fejlődése
Módszerek, munkaformák	tanítói közlés, megbeszélés, tevékenykedés frontális és egyéni munka
Eszközök	fakanál, filc anyag, festék, ecset, filctoll, színes tollak, olló, ragasztó

A foglalkozás menete

1. Bevezetés, ráhangolás

- Madárdal meghallgatása:
<https://www.youtube.com/watch?v=obzcqP8EDTo>

5. Munkadarab elkészítése

- A munka menete:
 - 1.tervezés
 - 2.fakanalak festése
 - 3.anyagok kiválogatása, szabása
 - 4.a megszáradt fakanalakra az előkészített anyagok felragasztása
- az esetleg hiányzó részek megrajzolása filctollal

2. Játék az elkészített munkadarabokkal

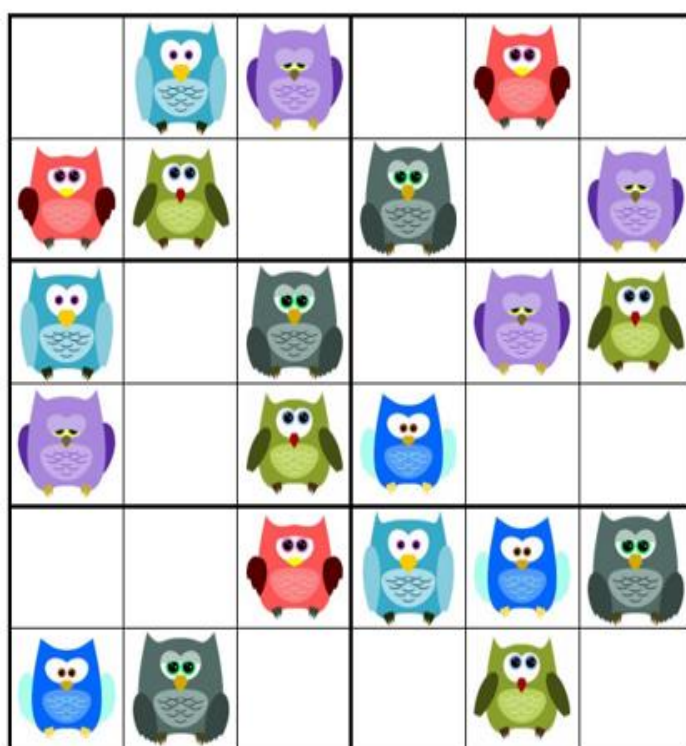
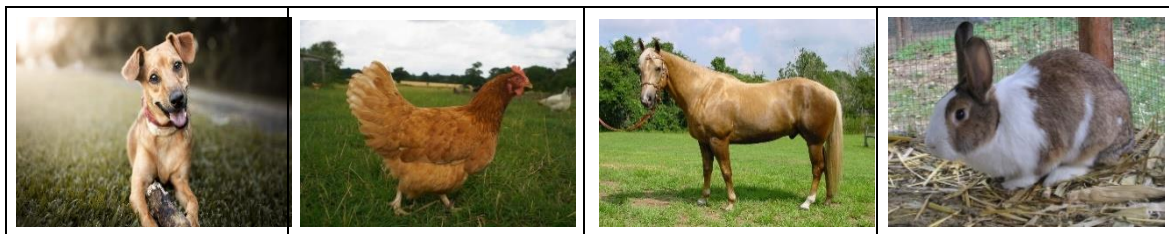
Források:

https://pompasnapok.blog.hu/2017/10/02/allatok_vilagnapjara_ovisoknak

Nyomtatható mellékletek

Ősz

ERDEI FÜLESBAGOLY

- közepes méretű
- toll fülei hosszúak
- előszeretettel foglalja el a varjak fészkeit

Tudod mi a **bagolyköpet?**

Évente egyszer költ, már márciusban kikelnek a kisbaglyok 5-6 an

Táplálkozása:

Rágcsálókkal táplálkozik, kedvence a

de télen a

is megeszi.

Tél

„Vendég vagy a természetben, - viselkedj!”

2019-ben az év növényei és állatai

Az év madara: gólyatöcs

Az év fája: sajmeggy

Az év hala: vörösszárnyú keszeg

Az év kételtűje: foltos szalamandra

Az év rovara: havasi cincér

Az év emlőse: eurázsiai hiúz

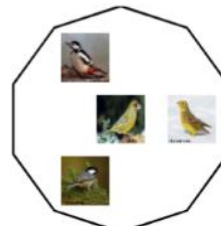
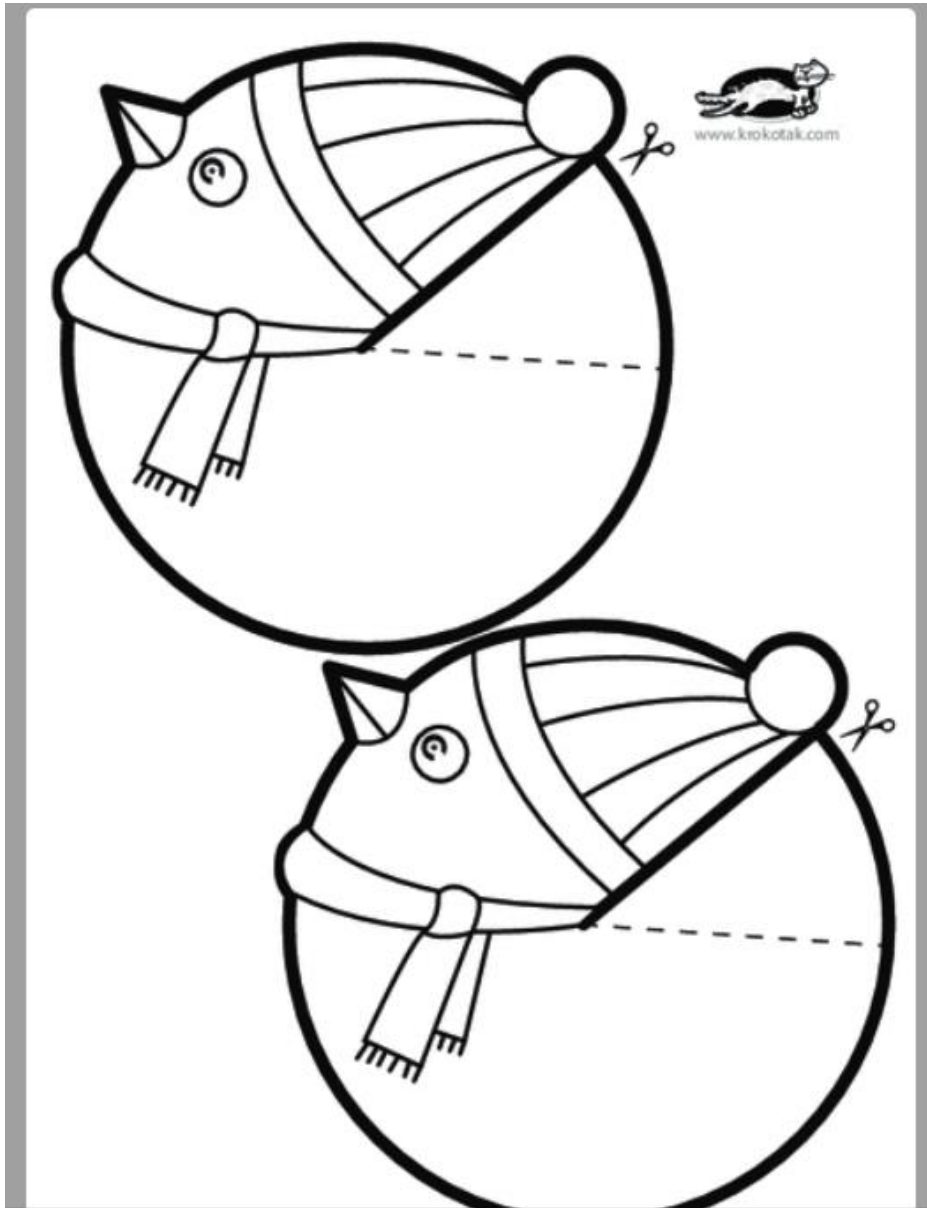

Az év vadvirága: magyar zergevirág

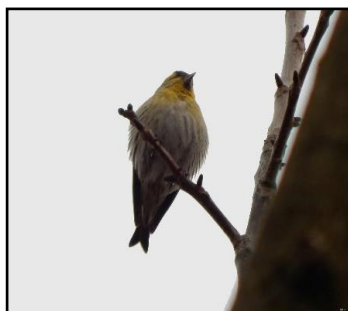
Az év gombája: bronzos vargánya

Tavaszi

Hány évig élek kakukk madár?
Sokat szólott neki a kakukk.
Kakukknál is hálátlanabb.
Nem éri meg a kakukkszót.
Tarka, mint a kakukktojás.

Tojásait nem maga költi, hanem más madarak fészkébe rakja.
Számos gazdamadara van, hazánkban elsősorban a nádirigó és a vörösbegy fészkébe rakja előszeretettel tojásait.
A gazdamadár fészket egy magas pontról figyeli, és amikor az elrepül, akkor teszi bele tojását.
Általában el is távolít a fészekben lévő tojások közül.
A tojás színe hasonlít ahhoz a tojáshoz, amelyik madár fészkébe rakja.
A kakukktojások színe változatos.

A kakukkfiókák kikelve kitúrják a fészekben lévő gyengébb madárfiókákat.

Főleg hernyókkal táplálkozik, de elfogyasztja a rovarokat, bogarakat is.

Hazánkban áprilistól októberig tartózkodik.

Vonuló madár. A telet Afrikában tölti.

Védett madár!

Nyár

vörösbecy
búbosbanka
gyurgyalag
tengelic
nagy fakopáncs
fehér gólya

$$\begin{aligned}
 & \text{vörösbecy} \times \text{vörösbecy} + 1 = 17 \\
 & \text{búbosbanka} \times \text{vörösbecy} \times \text{búbosbanka} = 36 \\
 & \text{búbosbanka} \times \text{vörösbecy} \times \text{gyurgyalag} = 72 \\
 & \text{gyurgyalag} - \text{vörösbecy} \times \text{búbosbanka} = ?
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 & \text{tengelic} + \text{tengelic} + \text{tengelic} + \text{nagy fakopáncs} = 40 \\
 & \text{tengelic} + \text{tengelic} + \text{nagy fakopáncs} = 30 \\
 & \text{tengelic} \times \text{nagy fakopáncs} = 100 \\
 & \text{tengelic} - \text{nagy fakopáncs} = ?
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 & \text{fehér gólya} + \text{fehér gólya} + \text{fehér gólya} = 60 \\
 & \text{fehér gólya} + \text{fehér gólya} + \text{narancs} = 50 \\
 & \text{narancs} \times \text{lemon} = 30 \\
 & \text{narancs} + \text{fehér gólya} \times \text{lemon} = ??
 \end{aligned}$$

**Mi a nevük az alábbi madaraknak? Ragaszd a
neve alá a megfelelő szókártyát!**

*„Ha majd kivágtad az utolsó fát,
megmérgezted az utolsó folyót,
és kifogtad az utolsó halat,
rádöbbsz, hogy a pénz nem ehető...” (indián közmondás)*

Holmanné Hrapan Dóra: Madárbarát iskolakert – Felső tagozat

Ősz

foglalkozás	5-6. évfolyam	7- 8. évfolyam
1.	Madárkalács készítése	Madáretetők készítése
2.	Termések megfigyelése	Termések megfigyelése, rendszerezése
3.	Memóriajáték készítése	Origami madárhajtogatás

1.Foglalkozás

Téma:

- Környezet megfigyelése
- Tanult madarak felismerése
- Állandó madarak
- Táplálkozási kapcsolatok megfigyelése

Cél:

- Legyenek képesek megfigyelni egy-egy munkafolyamatot, és azt önállóan elvégezni
- Tudják a meglévő ismereteiket használni
- A tantárgyi ismeretek és a mindennapi élet kapcsolatának felismerése és hasznosítása
- Tudja bővíteni és rendszerezni meglévő ismereteit
- Szakkifejezések megismerése, szókincs gyarapítása
- Legyenek képesek önállóan és csoportban is dolgozni
- Tudja rögzíteni és rendszerezni a megfigyeléseit
- Madárvédelem fontosságának felismerése

Fejlesztési terület:

- Különböző munkafolyamatok megismerése, azok alkalmazása
- Környezettudatos életmód
- Értékeink védelme
- Szépérzék fejlesztése
- Megfigyelés – következtetés
- Ok-okozati összefüggések felismerése, megértése

- Információk feldolgozása, osztályozása, csoportosítása
- Kézügyesség fejlesztése
- Matematikai képességek fejlesztése

Előzetes ismeretek:

- 5. osztályban tanult madarak
- 6. osztályban tanult erdő növényei, állatai (madarai)
- 7. osztályban tanult növények és madarak, állat- és növényrendszertan
- Matematikai ismeretek (méretarány)

Eszközök:

- papír	- fenyőtoboz
- ceruza, színesceruza	- magvak (vegyes madáreleség: napraforgó, tökmag, köles, szezámmag, dió)
- ragasztó	- madzag
- kalapács	- PET-palack
- szög	- fakanál
- falemez	- drót
- fa lécs	
- faggyú	

Munkaformák:

- frontális beszélgetés
- tanári magyarázat
- csoportmunka, csoportos megfigyelés, tervezés
- egyéni tervezés, rajzolás
- munkadarab(ok) elkészítése egyénileg, ill. csoportosan

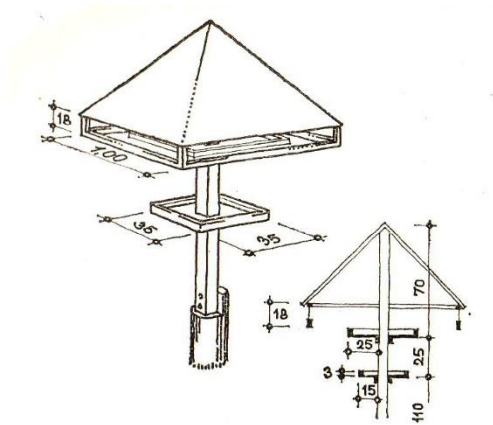
Foglalkozás menete (5-6. évfolyam): Madárkalács készítése

- faggyú és olajos magvak vásárlása
- faggyút apróra vágjuk és felolvasztjuk
- Konzervdobozokba öntjük a faggyút
- beleszórjuk az olajos magvakat, összekeverjük, hagyjuk hűlni
- a félig meghűlt, de még formázható magvas faggyúból gombócokat formázunk
- a megformázott gombócokat hálóra tesszük vagy hurkapálcával átfűzünk és madzaggal átkötjük és lehűtjük
- a megkeményedett madárkalácsokat kiakasztjuk a madárbarátkertbe

Foglalkozás menete (7-8. évfolyam): Madáretetők készítése

- lerajzoljuk az elkészítendő madáretetőt (méretarányosan)
- előkészítjük a szükséges anyagokat
- kimérjük a lécből és a falemezből a megfelelő méretet
- lefűrészeljük a kimért részeket
- összeragasztjuk és szögeljük a megfelelő elemeket

- az érdeesebb részeket lecsiszoljuk
- kiakasztjuk a madárbarátkertbe az elkészült etetőt
- madáreleséget helyezünk az etetőbe (napraforgómag, tökmag, köles, szezám, dióbél)

2.Foglalkozás

Téma:

- Környezet megfigyelése
- Tanult növények megfigyelése
- Növényi termések megfigyelése, határozása

Cél:

- Legyenek képesek megfigyelni egy kiválasztott növényt
- Tudják a meglévő ismereteiket használni
- A tantárgyi ismeretek és a mindennapi élet kapcsolatának felismerése és hasznosítása
- Tudja bővíteni és rendszerezni meglévő ismereteit
- Szakkifejezések megismerése, szókincs gyarapítása
- Legyenek képesek önállóan és csoportban is dolgozni
- Tudja rögzíteni és rendszerezni a megfigyeléseit
- Tudja használni a meglévő segédeszközöket

Fejlesztési terület:

- Tények, fogalmak, folyamatok, összefüggések közötti kapcsolatok felismerése, hasznosítása, elemzése, értelmezése
- Környezettudatos életmód
- Értékeink védelme
- Szépérzék fejlesztése
- Megfigyelés – következtetés
- Ok-okozati összefüggések felismerése, megértése
- Információk feldolgozása, osztályozása, csoportosítása

Előzetes ismeretek:

- 5. osztályban tanult növények, termések
- 6. osztályban tanult erdő, mező növényei
- 7. osztályban tanult növények, növényrendszertan

Eszközök:

- papír
- ceruza, színesceruza
- növényhatározó
- nagyító

Munkaformák:

- frontális beszélgetés
- tanári magyarázat
- csoportmunka, csoportos megfigyelés

- egyéni megfigyelés, rögzítés, rajzolás

Foglalkozás menete (5-6. évfolyam): Termékek megfigyelése

- begyűjtjük a madárbarátkertben található terméseket
- felidézzük a tanult termésfajtákat
- új termésfajták megismerése
- begyűjtött termések meghatározása – termések lerajzolása (részek megnevezése)
- bűvárkodás (internet, könyvek): melyik termést melyik madár kedveli és fogyasztja

Feladat: Táblázat kiegészítése

- a tavasszal elkészített táblázat kiegészítése a termésekkel

NÉV	KÉREG	LEVÉL	VIRÁG	TERMÉS
HÁRS				
BODZA				
MOGYORÓ				

Foglalkozás menete (7-8. évfolyam): Termékek megfigyelése, meghatározása, rendszerezése

- a madárbarátkertben található növények termésének begyűjtése
- termésfajták felidézése, új termések megismerése
- termések meghatározása
- termések lerajzolása

- termékek rendszerezése

Feladat: Táblázat készítése a termékek rendszerezésére

NÖVÉNY NEVE	TERMÉS NEVE	TERMÉS FAJTÁJA	TERMÉS RAJZA részek megnevezése	HASONLÓ NÖVÉNY
Mogyorófa	mogyoró	makk		tölgyfa bükkfa szelídgesztenye
Bodزابokor	bodزابogyó	bogyószerű csonthéjas		ribizli
Hársfa		fel nem nyíló tok repítőkészülékkel		
Szilvafa	szilva	csonthéjas		kökény
Madárberkenye	almácska	álbogyó		madárbirs
Vadrózsa	csipkebogyó	csipkebogyó áltermés		rózsa
Vadgesztenye	gesztenye	három kopáccsal nyíló tok		tulipán

3.Foglalkozás

Téma:

- Memóriajáték készítés
- Madárismeret

Cél:

- Legyenek képesek megfigyelni egy-egy munkafolyamatot, és azt önállóan elvégezni
- Tudják a meglévő ismereteiket használni
- A tantárgyi ismeretek és a mindennapi élet kapcsolatának felismerése és hasznosítása
- Tudja bővíteni és rendszerezni meglévő ismereteit
- Szakkifejezések megismerése, szókincs gyarapítása
- Legyenek képesek önállóan és csoportban is dolgozni
- Tudja rögzíteni és rendszerezni a megfigyeléseit
- Madárvédelem fontosságának felismerése
- Madártelepítés fontosságának felismerése

Fejlesztési terület:

- Különböző munkafolyamatok megismerése, azok alkalmazása
- Környezettudatos életmód
- Értékeink védelme
- Szépérzék fejlesztése
- Megfigyelés – következtetés
- Ok-okozati összefüggések felismerése, megértése
- Információk feldolgozása, osztályozása, csoportosítása
- Kézügyesség fejlesztése
- Matematikai képességek fejlesztése
- Precíz munkavégzés

Előzetes ismeretek:

- 5. osztályban tanult madarak
- 6. osztályban tanult erdő állatai (madarai)
- 7. osztályban tanult madarak, állatrendszertan
- Matematikai ismeretek (méterarány, geometria)
- Anyagismeret

Eszközök:

- papír
- ceruza, színesceruza
- vonalzó
- körző

- ragasztó
- olló
- kartonlap
- színeslapok (origami papír)
- madárképek
- laptop

Munkaformák:

- frontális beszélgetés
- tanári magyarázat
- csoportmunka, csoportos megfigyelés, tervezés
- egyéni tervezés, rajzolás
- munkadarab(ok) elkészítése egyénileg, ill. csoportosan

Foglalkozás menete (5-6. évfolyam): Memória játék készítése

- kivágjuk a madárképeket (minden fajból 2 db)
- megrajzoljuk a kartonlapra a négyzeteket
- kivágjuk a kartonból a négyzet alakú lapokat
- minden karton lapra ragasztunk egy madárképet
- képpel lefelé fordítjuk az elkészült kártyalapokat
- elkezdjük a memória játékot
- minden felhúzott kártyalapnál hangosan fel kell olvasni a madárneveket (ha már nagyon megismerték a madarakat, akkor csak a latin nevét olvassuk a madárnak)

Feladat:

1. memóriajáték
2. a játék vesztese mond egy időjárással kapcsolatos madármegfigyelést

Időjós madarak

- **Meleg idő várható, ha:**

a pacsirta magasan repül és énekel
 a verebek vízben fürödnek
 a darvak és gólyák magasan szállnak
 fülemüle hangosan csattog
 a sárgarigó gyöngyöző hangon füttyöl

- **Hideg télre számíthatunk, ha**

a gólya korán elköltözik
 a varjak már októberben vándorolnak
 a vadliba korán megérkezik

- **Eső várható, ha:**

a fecskék alacsonyan repülnek
 a madarak a porban fürödnek

- **Vihar várható, ha:**

a gólya betakarja a fiókáit
a rigók nyugtalanul füttyörésznek

Források:

www.kisallatokvilaga.eoldal.hu/cikkek/idojos-allatok.html

holló - <https://www.youtube.com/watch?v=XjORKiCBHUA>

Foglalkozás menete (7-8. évfolyam): Origami technikával madarak készítése

- előkészítjük a színes lapokat
- csoportokat alkotunk (2-3 fő)
- megnézzük a videókat a különböző madarak hajtogatásáról
- a csoportok kiválasztanak egy munkadarabot és az útmutató segítségével elkészítik az origami madarat

daru - https://www.youtube.com/watch?v=AzQHMQ_zSn8

holló - <https://www.youtube.com/watch?v=XjORKiCBHUA>

- <https://www.youtube.com/watch?v=tRGLAXT9wRc>

- <https://www.youtube.com/watch?v=eaNws9hvHQw>

- <https://videa.hu/video/kreativ/origami-madar-kreativ-otlet-42Hay3pI49w3sOxB>

Tél

foglalkozás	5-6. évfolyam	7- 8. évfolyam
1.	Madárodúk karbantartása	Madárodúk készítése
2.	Téli madármegfigyelés	Téli madármegfigyelés
3.	Madárkvíz	Madárkvíz

1.Foglalkozás

Téma:

- Környezet megfigyelése
- Odútípusok felismerése
- Odúlakó madarak felismerése

Cél:

- Legyenek képesek megfigyelni egy-egy munkafolyamatot, és azt önállóan elvégezni
- Tudják a meglévő ismereteiket használni
- A tantárgyi ismeretek és a mindennapi élet kapcsolatának felismerése és hasznosítása
- Tudja bővíteni és rendszerezni meglévő ismereteit
- Szakkifejezések megismerése, szókincs gyarapítása
- Legyenek képesek önállóan és csoportban is dolgozni
- Tudja rögzíteni és rendszerezni a megfigyeléseit
- Madárvédelem fontosságának felismerése
- Madártelepítés fontosságának felismerése

Fejlesztési terület:

- Különböző munkafolyamatok megismerése, azok alkalmazása
- Környezettudatos életmód
- Értékeink védelme
- Szépérzék fejlesztése
- Megfigyelés – következtetés
- Ok-okozati összefüggések felismerése, megértése
- Információk feldolgozása, osztályozása, csoportosítása
- Kézügyesség fejlesztése
- Matematikai képességek fejlesztése
- Precíz munkavégzés

Előzetes ismeretek:

- 5. osztályban tanult madarak
- 6. osztályban tanult erdő állatai (madarai)
- 7. osztályban tanult madarak, állatrendszertan
- Matematikai ismeretek (méterarány, geometria)
- Anyagismeret

Eszközök:

- papír	- szög
- ceruza, színesceruza	- falemez
- vonalzó	- faléc
- körző	- odvas fa
- ragasztó	- fűrő
- fűrész	- létra
- kalapács	

Munkaformák:

- frontális beszélgetés
- tanári magyarázat
- csoportmunka, csoportos megfigyelés, tervezés
- egyéni tervezés, rajzolás
- munkadarab(ok) elkészítése egyénileg, ill. csoportosan

Foglalkozás menete (5-6. évfolyam): Madárodúk karbantartása

- Végig sétálunk a kerten, megkeressük a kihelyezett madárodúkat
- minden odút egyesével levezünk a fáról
- megvizsgáljuk van-e javítani való az odún (szögelés, tetejének pótlása stb.)
- kitisztítjuk belülről az odút
- visszahelyezzük az odút úgy, hogy a röpnílás K-re vagy D-re nézzen
- megszámozzuk a kihelyezett odúkat (aljára jól látható számot festünk)

Feladat: A tavasszal elkészített odútérkép korrigálása

- a térképre jelölt odúk számozása
- új odúk bejelölése a térképen

Foglalkozás menete (7-8. évfolyam): Madárodúk készítése

- madárodú megtervezése
- papírra lerajzoljuk, megszerkesztjük az elkészíteni kívánt odút
- lemérjük a megfelelő méreteket a léceken, falemezeken, farönkökön
- összeszögeljük, megragasztjuk a megfelelő részeket
- kifúrjuk vagy fűrészeljük a megfelelő lyukméretet („A”; „B”; „C” vagy „D”)
- rögzítő drótot helyezünk az odúra

Odúméretek

	„A” típusú	„B” típusú	„C” típusú	„D” típusú
Szélesség x hosszúság x magasság	17 x 12 x 25-30	17 x 12 x 25-30	17 x 12 x 25-30	17 x 12 x 25-30
Röpnylás	28 mm	32 mm	Fél nyitott	46 mm
Milyen madarak költenek bennük? (általában)	Kék cinege, barát cinege, búbos cinege,	Mezei veréb, házi veréb, széncinege,	Házi rozsdafarkú, kerti rozsdafarkú, bárázdbillegető,	Seregély, szalakóta, búbos banka,

Madárodúk méretezését elősegítő táblázat.
Az adatok minimum értékek és centiméterben értendők.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Típus	A	C	B	C	C	C	D	D	D
Alapterület	10x10	10x10	12x12	12x12	12x12	12x12	15x15	20x20	30x30
Belső mélység	20	18	25	18	18	18	30	45	65
Röpnílás átmérő	2,8		3,4				6	6	20
Röpnílás magasság		11		6	8	10			

Alapanyag mérete:									
Vastagság:	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Szélesség:	15	15	17	17	17	17	20	25	35
Hossz:	120	106	144	115	113	111	170	240	340

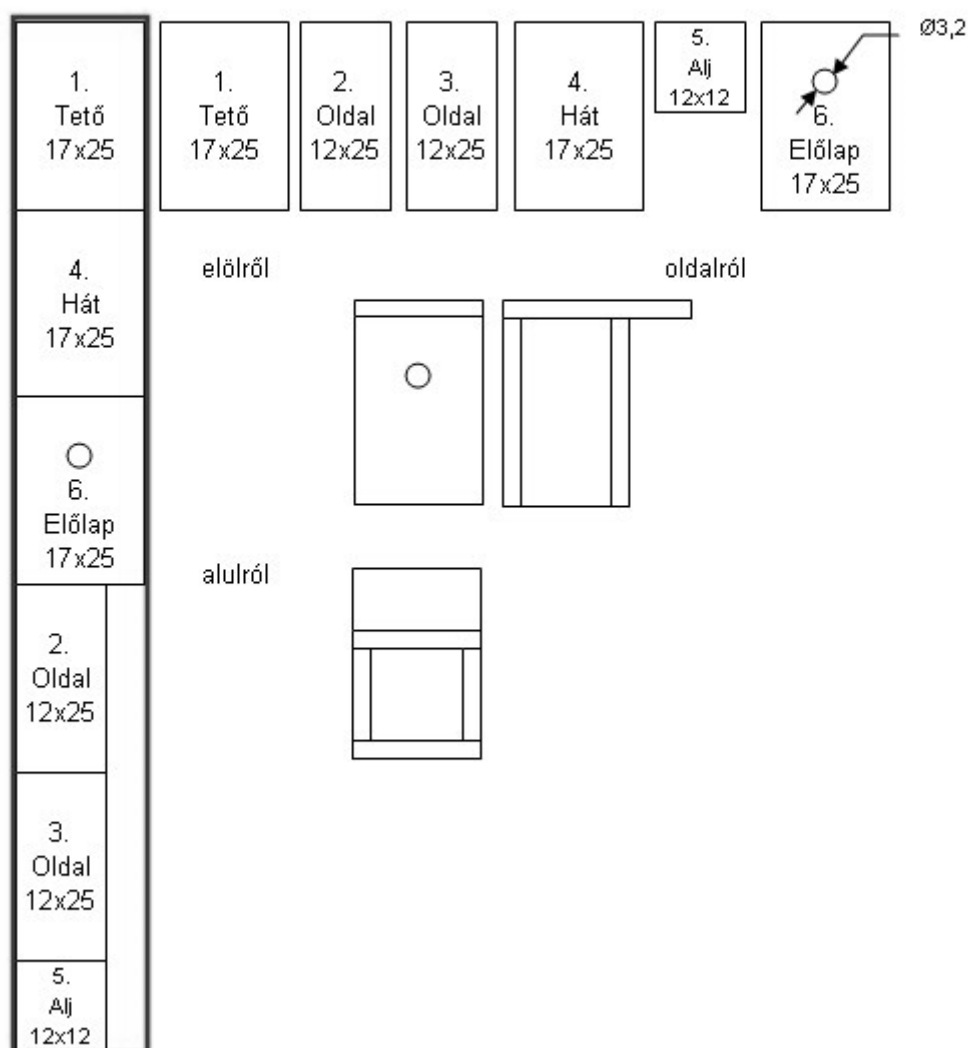
Elemek méretei:									
T:	20	25	22	27	27	27	25	30	40
E:	15	15	17	17	17	17	20	25	35
M:	22,5	20,5	27,5	20,5	20,5	20,5	32,5	47,5	67,5
O:	10	10	12	12	12	12	15	20	30
D:	2,8		3,4				6	6	20
L:		9,5		14,5	12,5	10,5			

Figyelem! A madarak nem biztos, hogy látták ezt a táblázatot, és lehetséges, hogy teljesen más elképzelésük van minderről!

Alapanyag: 17 cm széles, 2,5 cm vastag deszka

"B" típusú odúhoz 137 cm hosszú szükséges

<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&tbm=isch&q=mad%C3%A1rod%C3%BA+tervrajz&sa=X&ved=0ahUKEwiNvZair7LiAhW1A2MBHcYmBdwQrNwCCDooAA&biw=1280&bih=607&dpr=1.5>

2.Foglalkozás

Téma:

- Környezet megfigyelése
- madarak felismerése, határozása
- madáretetés

Cél:

- Legyenek képesek megfigyelni és felismerni a tanult madarakat
- Tudják a meglévő ismereteiket használni
- A tantárgyi ismeretek és a mindennapi élet kapcsolatának felismerése és hasznosítása
- Tudja bővíteni és rendszerezni meglévő ismereteit
- Szakkifejezések megismerése, szókincs gyarapítása
- Legyenek képesek önállóan és csoportban is dolgozni
- Tudja rögzíteni és rendszerezni a megfigyeléseit
- Madárvédelem fontosságának felismerése
- Madáretetés, madárvédelem fontosságának felismerése

Fejlesztési terület:

- Meglévő ismeretek alkalmazása
- Környezettudatos életmód
- Értékeink védelme
- Szép érzék fejlesztése
- Megfigyelés – következtetés
- Ok-okozati összefüggések felismerése, megértése
- Információk feldolgozása, osztályozása, csoportosítása
- Precíz munkavégzés

Előzetes ismeretek:

- 5. osztályban tanult madarak
- 6. osztályban tanult erdő állatai (madarai)
- 7. osztályban tanult madarak, állatrendszertan

Eszközök:

- papír
- ceruza, színesceruza
- madárhatározó
- távcső
- madáreleség, madárkalács

Munkaformák:

- frontális beszélgetés
- tanári magyarázat
- csoportmunka, csoportos megfigyelés, madárhatározás
- egyéni megfigyelés, határozás
- megfigyelések rögzítése

Foglalkozás menete (5-8. évfolyam): Téli madármegfigyelés

- az etetőket előzőleg feltöltjük magvakkal és helyezünk ki madárkalácsot
- 2-3 fős csoportokat alakítunk
- minden csoport kap egy madárhatározót és egy távcsövet
- a csoportok a madárbarátkert különböző madáretetőjéhez közel helyezkednek el (védtett helyen, hogy a madarakat ne zavarja, de jól megtudja figyelni az etetőre érkező madarakat)
- feljegyzik a látott madárfajok nevét (határozó használata)

Feladat:**1. Szólások**

(megoldás: fecske, holló, galamb, veréb-túzok, rigó, szarka, bagoly-veréb, tyúk, kacska, sas gödény, lúd, tyúk, szarka)

https://www.csaladinet.hu/hirek/gyereknevelés/jatekok_zenek_foglalkoztatok/24428/madarak-es-fak-napja-jatekos-feladatok-melyek-bovitik-gyermeked-tudasat

3.Foglalkozás

Téma:

- Madárismeret
- Jegyzetkészítés

Cél:

- Legyenek képesek megfigyelni egy-egy munkafolyamatot, és azt önállóan elvégezni
- Tudják a meglévő ismereteiket használni
- A tantárgyi ismeretek és a mindennapi élet kapcsolatának felismerése és hasznosítása
- Tudja bővíteni és rendszerezni meglévő ismereteit
- Szakkifejezések megismerése, szókincs gyarapítása
- Legyenek képesek önállóan és csoportban is dolgozni
- Tudja rögzíteni és rendszerezni a megfigyeléseit
- Madárvédelem fontosságának felismerése

Fejlesztési terület:

- Környezettudatos életmód
- Értékeink védelme
- Szépérzék fejlesztése
- Megfigyelés – következtetés
- Ok-okozati összefüggések felismerése, megértése
- Információk feldolgozása, osztályozása, csoportosítása
- Kézügyesség fejlesztése
- Matematikai képességek fejlesztése
- Precíz munkavégzés
- Értőolvasás fejlesztése
- Lényegkiemelés

Előzetes ismeretek:

- 5. osztályban tanult madarak
- 6. osztályban tanult erdő állatai (madarai)
- 7. osztályban tanult madarak, állatrendszertan
- Matematikai ismeretek (méterarány, geometria)

Eszközök:

- papír	- kartonlap
- ceruza,	- TermészetBúvár folyóirat
- vonalzó	(madárképek)
- ragasztó	- feladatlapok
- olló	

Munkaformák:

- frontális beszélgetés
- tanári magyarázat
- csoportmunka, csoportos feladatmegoldás (kooperatív együttműködés)
- egyéni feladatmegoldás, jegyzetkészítés
- munkadarab(ok) elkészítése egyénileg, ill. csoportosan

Foglalkozás menete (5-8. évfolyam): Madárkvíz

- Csoport alkotás (2-3 fő)
 - 1-3. számú feladatlap kiosztása
 - 1-3. számú feladatlap megoldása
 - Feladatlapok ellenőrzése
 - Év állatai – Búvár folyóirat feldolgozása (csapatonként 2-2 állat jellemzése a megadott szempontok alapján – először jegyzetelés, majd ismertetés)
 - Madárposztterek felhasználásával terem díszítése (TermészetBúvár folyóirat madárposzttereinek felhasználásával).
1. Feladatlap: Megoldás: a) nyerges; b) rigó; c) rozsdafarkú; d) gém; e) réce; f) bagoly; g) cinege; h) sirály; i) billegető; j) fakopáncs
 2. Feladatlap: Megoldás: a) szitál; b) vonul; c) ugrik; d) lépked; e) csúszik; f) totyog
 3. Feladatlap: Megoldás: 1. TÚZOK; 2. GYURGYALAG; 3. SZÉNCINEGE; 4. KIRÁLYKA; 5. GÓLYATÖCS; 6. KAKUKK; 7. TÖKÉSRÉCE; 8. FOGOLY; 9. FEHÉR GÓLYA; 10. MEGGYVÁGÓ (Megfejtés: KANALASGÉM)
 4. Év állatai (2019) TermészetBúvár folyóiratok segítségével jellemezni az állatokat a megadott szempontok alapján
 - madár – gólyatöcs
 - emlős – hiúz
 - kétéltű – foltos szalamandra
 - rovar –
 - hal –

<http://www.mme.hu/magyarorszagmadarai/madaradatbazis-plaleu>

szempontok:

- méret
 - élőhely
 - jellegzetesség
 - eszmei érték
 - szín
5. Tanterem díszítése madárposztterekkel

Tavaszi

foglalkozás	5-6. évfolyam	7- 8. évfolyam
1.	Ismerkedés a madárbarát kert növényeivel	A madárbarátkert növényeinek meghatározása
2.	Ismerkedés a madárbarát kert állataival (kiemelten a madarakkal)	A madárbarátkert állatainak (kiemelten a madarak) meghatározása
3.	A madárodúk és madárfészkek megismerése (madársarok készítése)	A madárbarátkertben lévő madárodúk és madárfészkek megfigyelése

1.Foglalkozás

Téma:

- Környezet megfigyelése
- Tanult növények felismerése
- Kertben található növények feltérképezése

Cél:

- Legyenek képesek megfigyelni egy terület növényvilágát
- Tudják a meglévő ismereteiket használni
- A tantárgyi ismeretek és a mindennapi élet kapcsolatának felismerése és hasznosítása
- Tudja rendszerezni meglévő ismereteit
- Új fajok megismerése, rendszerezése
- Szakkifejezések megismerése, szókincs gyarapítása
- Legyenek képesek önállóan és csoportban is dolgozni

Fejlesztési terület:

- Tények, fogalmak, folyamatok, összefüggések közötti kapcsolatok felismerése, hasznosítása, elemzése, értelmezése
- Környezettudatos életmód
- Értékeink védelme
- Szép érzék fejlesztése
- Megfigyelés – következtetés
- Információk feldolgozása, osztályozása, csoportosítása

Előzetes ismeretek:

- 5. osztályban tanult kerti növények
- 6. osztályban tanult erdő növényei
- 7. osztályban tanult növények, növényrendszertan
- Térképismeret
- Matematikai ismeretek (méterarány)

Eszközök:

- papír (A4-es lap, írólap, milliméterpapír)
- ceruza, színesceruza
- növényhatározó
- leveles ágak

Munkaformák:

- frontális beszélgetés
- tanári magyarázat
- csoportmunka, csoportos megfigyelés
- egyéni megfigyelés, rögzítés, rajzolás

Foglalkozás menete 5-6. évfolyam: Ismerkedés a madárbarát kert növényeivel

- Felelevenítjük amit a növényekről tanultunk az 5-6. osztályban
- 2-3 fős csoportokat alakítunk
- Minden csoport kap 2-2db leveles ágat a kertben megtalálható növényekből
- A csoportok megkeresik az adott növényeket
- Meghatározzák a megtalált növényt (önállóan vagy határozó segítségével)
- Mindenki lerajzol vagy körbe rajzol egy levelet, megrajzolja a levél szélét, erezetét és kiszínezi a valóságnak megfelelően ill. megnevezi a növényt

Feladatlap:

Ki vagyok én? (Leírás alapján megnevezni a megismert növényt)

1. – leveleim egyesével állnak
 - termős virágzatom elfásodik
 - örökzöld vagyok
 - tűlevelű vagyok
 - (lucfenyő)
2. – összetett leveleim vannak
 - fehér virágzatomból szörpöt készítenek
 - fekete termésemet szeretik a magevő madarak
 - gyógynövényként is ismernek (bodza)
3. – terebélyes fává fejlődtem
 - levelem ovális, fogazott
 - barkavirágzatom már tél végén megjelennek
 - sokan allergiások a virágporomra
 - sallangos kupacsú makktermésem ízletes csemege (mogyoró)
4. – Észak-Amerikából származom
 - magasságom elérheti a 20m-t is
 - ágaim lapítottak
 - leveleim apró pikkelyszerűek
 - virágjaim apró tobozvirágzatot alkotnak (közönséges tuja)
5. – leveleim kerekdedek, csaknem szív alakúak
 - kérgem szürke, idős koromban berepedezik
 - virágjaim illatosak,
 - kitűnő gyógyteaám csillapítja a köhögést(hárs)

Foglalkozás menete 7-8. évfolyam: A madárbarátkert növényeinek meghatározása

- felelevenítjük amit 5-6-7. osztályban tanultunk a növényekről
- átismétljük a növényi törzseket
- 3 csoportot alkotunk (1. lombhullató fák, 2. örökzöld növények, 3. cserjék)
- a csoportok végig sétálnak a kerten, megkeresik a csoportjuknak megfelelő növényeket
- meghatározzák a növényeket (önállóan vagy határozó segítségével)
- a megismert növényekről rajzot, leírást készítenek (kéreg, levél, virág)
- térképkészítés: A4-es lapra vagy milliméterpapírra méretarányosan lerajzoljuk a kertet és bejelöljük (valóságnak megfelelően) a kertben élő növényeket

Feladatlap:

Párosító: (A kertben megismert fák és cserjék kérgének, levelének, virágjának, termésének rajzait és a növények neveit kell megfelelően összepárosítani)

NÉV	KÉREG	LEVÉL	VIRÁG	TERMÉS
HÁRS				
BODZA				
MOGYORÓ				
LUCFENYŐ				
KÖZÖNSÉGES TUJA				

2.Foglalkozás

Téma:

- Környezet megfigyelése
- Tanult állatok felismerése
- Kertben található madárodúk, madárfészkek feltérképezése

Cél:

- Legyenek képesek megfigyelni egy terület állatvilágát
- Tudják a meglévő ismereteiket használni
- A tantárgyi ismeretek és a mindennapi élet kapcsolatának felismerése és hasznosítása
- Tudja rendszerezni meglévő ismereteit
- Új fajok megismerése, rendszerezése
- Szakkifejezések megismerése, szókincs gyarapítása
- Legyenek képesek önállóan és csoportban is dolgozni

Fejlesztési terület:

- Tények, fogalmak, folyamatok, összefüggések közötti kapcsolatok felismerése, hasznosítása, elemzése, értelmezése
- Környezettudatos életmód
- Értékeink védelme
- Szép érzék fejlesztése
- Megfigyelés – következtetés
- Információk feldolgozása, osztályozása, csoportosítása

Előzetes ismeretek:

- 5. osztályban tanult ház körül élő madarak
- 6. osztályban tanult erdő és rét madarai
- 7. osztályban tanult állatrendszertan
- Térképismeret
- Matematikai ismeretek (méterarány)

Eszközök:

- papír (A4-es lap, írólap, milliméterpapír)
- ceruza, színesceruza
- állathatározó, madárhatározó
- távcső

Munkaformák:

- frontális beszélgetés
- tanári magyarázat
- csoportmunka, csoportos megfigyelés

- egyéni megfigyelés, rögzítés, rajzolás

Foglalkozás menete 5-6. évfolyam: Ismerkedés a madárbarát kert állataival (kiemelten a madarakkal)

- csoportokat alkotunk (minden csoport kap egy távcsövet)
- a csoportok végig sétálnak a kert kijelölt területén megfigyelik a jelenlévő madarakat és elhullatott madártollakat gyűjtenek
- minden csoport kap madárképeket, különválogatja, amit látott, és amit nem
- meghatározzák és jellemzik a látott madarakat, ill. beazonosítják a talált madártollakat

Feladatlap:

Madárkontúrképeket kapnak és ki kell választani a már megismert, meghatározott madarak kontúráját. Majd élethűen színezzék ki és jellemezzék!

1. (házi veréb)	7. (vetési varjú)
2. (nagy fakopáncs)	8. (meggyvágó)
3. (vörösbegy)	9. (gerle)
4. (széncinege, kékcinege)	10. (fülesbagoly)
5. (füstifecske)	11. (feketerigó)
6. (szarka)	12. (fehérgólya)

Foglalkozás menete 7-8. évfolyam: A madárbarátkert állatainak (kiemelten a madarak) meghatározása

- tanult madarak felelevenítése
- csoportokat alkotunk (2-3 fő)
- csoportonként kapnak egy távcsövet
- kiválasztunk egy-egy csendes zugot a kertben, ahonnan meg tudjuk figyelni azon a területen élő, mozgó madarakat
- megfigyeljük a látott madarakat, meghatározzuk
- figyeljük a madárhangokat is (meghatározzuk a hang irányát, próbáljuk a madarat is megfigyelni, felismerni)

Feladatlap:

Előre gyártott kártyák alapján összepárosítani a madarat a hangjával, olyan sorrendbe állítani, ahogy a magnóról halljuk a hangjukat

BAGOLY	HUHO	VARJÚ	KÁROG
FECSKE	CSIVITEL	VERÉB	CSIRIPEL
GERLE	BÚG	SZÉNCINEGE	NYITNIKÉK
GÓLYA	KELEPEL	HÁZI ROZSDAFARKÚ	FÜTTY ÉS
SZARKA	CSÖRÖG	CSETTEGÉS	
RIGÓ	RIKKANT		

3.Foglalkozás

Téma:

- Környezet megfigyelése
- Tanult állatok felismerése
- Odútípusok megfigyelése
- Odútípushoz tartozó madarak rendszerezés

Cél:

- Legyenek képesek megfigyelni egy terület állatvilágát
- Tudják a meglévő ismereteiket használni
- A tantárgyi ismeretek és a mindennapi élet kapcsolatának felismerése és hasznosítása
- Tudja rendszerezni meglévő ismereteit
- Új fajok megismerése, rendszerezése
- Szakkifejezések megismerése, szókincs gyarapítása
- Legyenek képesek önállóan és csoportban is dolgozni

Fejlesztési terület:

- Tények, fogalmak, folyamatok, összefüggések közötti kapcsolatok felismerése, hasznosítása, elemzése, értelmezése
- Környezettudatos életmód
- Értékeink védelme
- Szépérzék fejlesztése
- Megfigyelés – következtetés
- Információk feldolgozása, osztályozása, csoportosítása

Előzetes ismeretek:

- 5. osztályban tanult ház körül élő madarak
- 6. osztályban tanult erdő és rét madarai
- Matematikai ismeretek (méretarány)

Eszközök:

- ceruza, színesceruza
- állathatározó, madárhatározó
- olló
- hurkapálca
- madárképek
- madárfészkek
- odúk
- faág, fatörzs
- madárbarátkert térkép

Munkaformák:

- frontális beszélgetés
- tanári magyarázat
- csoportmunka, csoportos megfigyelés, határozás
- egyéni rajzolás, színezés, vágás

Foglalkozás menete 5-6. évfolyam: Madárodúk és madárfészkek megismerése (madársarok készítése)

- Odútípusok megismerése (meglévő odúk megfigyelése, mérése)
- Odútípusokhoz tartozó madarak rendszerezése (képek segítségével kiválogatni az „A”, „B” és a „C” típusú odúban fészkelő madarakat)
- Az összegyűjtött madárfészkek megvizsgálása, határozó segítségével beazonosítás
- Minden fészkekbe belerakjuk az ott fészkelő madár kivágott képét és hurkapálcára ragasztva rögzítjük a fészkekhez
- Határozó segítségével megkeressük az adott madár tozásait, kivágjuk és azt is a megfelelő fészkekbe rögzítjük.
- Egy odvas fatörzsbe beleillesztjük a száraz faágat, majd az ágakra helyezzük a fészkeket.
- A kész művet elhelyezzük a biológia terem hátsó sarkába.

Feladat:

1. Madárképek és madártojások képének kivágása, meghatározása

(széncinege, házi veréb, feketerigó, balkáni gerle, kék cinege, tengelic, zöldike, csuszka, kenderike, vörösbegy, rozsdafarkú)

2. Írd a madarakat ábrázoló képek alá a madár nevét!
3. Majd, a neve mellé írd be a hozzá tartozó tojás sorszámát!

Megfejtés:

	
Feketerigó tojásai	Feketerigó

	
Énekesrigó tojásai	Énekesrigó
	
Fehér gólya tojásai	Fehér gólya
	
Szécinege tojásai	Szécinege
	
Fülemüle tojásai	Fülemüle
	
Macskabagoly tojásai	Macskabagoly
	
Süvöltő tojásai	Süvöltő

	
Meggyvágó tojásai	Meggyvágó
	
Erdei szalonka tojásai	Erdei szalonka
	
Füstifecske tojásai	Füstifecske

Foglalkozás menete 7-8. évfolyam: A madárbarátkertben lévő madárodúk és madárfészkek megfigyelése

- Odútípusok megismerése, odúlakó madarak rendszerezése
 - A kert bejárása a térképpel
 - Megjelölni a térképen az odúk és fészkek helyét
 - Csoportalkotás (2-3 fő)
 - Megfigyelni 5-10 percig egy kiválasztott odút vagy fészket
- Megfigyelés szempontjai: - milyen madár látogatja (határozás), - milyen gyakorisággal látogatja, - visz-e táplálékot vagy fészkekanyagot

Térkép kiegészítése: a bejelölt odúkhöz, fészkekhez odaírjuk a benne élő madárfaj nevét

Feladatlap:

1. Odú készítés és kihelyezés szabályai:
2. Odúk típusai és lakói:
Az „A”, „B”, „C” és „D” típusú odúkhöz válogassák ki az ott fészkelő madarakat (kivágott madárképek segítségével)
„A”: kékcinege, barátcinege; búboscinege
„B”: széncinege, mezei veréb, házi veréb csuszka, nagy fakopáncs,
„C”: kertirozsdafarkú, házi rozsdafarkú
„D”: szalakóta, búbosbanka, bagoly;

Nyár

foglalkozás	5-6. évfolyam	7- 8. évfolyam
1.	Madarak életének megfigyelése	Bagolyköpet gyűjtése és vizsgálata
2.	Madáritató és madárfürdető karbantartása	Fülemülék éjszakája
3.	Gólyagyűrűzés	Gólyagyűrűzés

1.Foglalkozás

Téma:

- Környezet megfigyelése
- Tanult madarak felismerése
- Kertben található madarak életének megfigyelése

Cél:

- Legyenek képesek megfigyelni egy terület állatvilágát
- Tudják a meglévő ismereteiket használni
- A tantárgyi ismeretek és a mindennapi élet kapcsolatának felismerése és hasznosítása
- Tudja bővíteni és rendszerezni meglévő ismereteit
- Új fajok megismerése, rendszerezése
- Szakkifejezések megismerése, szókincs gyarapítása
- Legyenek képesek önállóan és csoportban is dolgozni
- Tudja rögzíteni és rendszerezni a megfigyeléseit

Fejlesztési terület:

- Tények, fogalmak, folyamatok, összefüggések közötti kapcsolatok felismerése, hasznosítása, elemzése, értelmezése
- Környezettudatos életmód
- Értékeink védelme
- Szépérzék fejlesztése
- Megfigyelés – következtetés
- Információk feldolgozása, osztályozása, csoportosítása

Előzetes ismeretek:

- 5. osztályban tanult
- 6. osztályban tanult erdő növényei
- 7. osztályban tanult madarak, állatrendszertan
- Térképismeret
- Matematikai ismeretek (méretarány)

Eszközök:

- papír
- ceruza, színesceruza
- állathatározó
- távcső
- friss víz
- friss homok

Munkaformák:

- frontális beszélgetés
- tanári magyarázat
- csoportmunka, csoportos megfigyelés
- egyéni megfigyelés, rögzítés, rajzolás

Foglalkozás menete (5-6. évfolyam): Madarak életének megfigyelése

- csoport alakítás (2-3 fő)
- minden csoport választ egy odút vagy fészket, amit megfigyel
- elhelyezkednek a kiválasztott odú vagy fészkek közelében úgy, hogy ne zavarják a madarat, és megfigyelik, hogy van-e fiókanevelés
- ha van a fészekben fióka, akkor 15-20 percig figyelik a fészket, hogyan etetik a fiókákat (ha nincs fióka új fészket keresnek)
- mit visznek a fészekbe?
- hányszor repülnek a fészekhez?
- honnan repülnek?
- 1-1 etetés között mennyi idő telik el?
- milyen a madár csőre és a lába?
- figyeljék, hogy a hím és a tojó is etet-e?
- lejegyezni a megfigyeléseit

Feladatlap:

1. Megfigyelések
2. Táplálék csőr láb feljegyzések

MADÁRFAJ	TÁPLÁLÉK	CSŐR	LÁB
SZÉNCINEGE	ízeltlábúak, olajos magvak	erős, hegyes, vékony	erős, karmos
HÁZI VERÉB	magvak, rovarok	kúp alakú	szökdécselő
BALKÁNI GERLE	magvak	egyenes	hosszú, ujjai gyengék
NAGY FAKOPÁNC	rovarlárva	véső alakú	kúszóláb
ERDEI FÜLESBAGOLY	kisemlős	tépőcsőr	markoló
MOLNÁRFECSKE	repülő rovar	háromszög alakú szemig hasított	gyenge

Foglalkozás menete (7-8. évfolyam): Bagolyköpet gyűjtése és vizsgálata

- megkeressük azokat a helyeket a kertben ahol az erdei fülesbagoly pihenni szokott napközben
- egy kis dobozba összegyűjtjük a földön talált köpetet
- nagyítóval megvizsgáljuk az állatmaradványokat
- a kisebb részeket mikroszkóppal vizsgáljuk
- határozó segítségével meghatározzuk a bagoly által elfogyasztott állatot

Feladat: Magyarországon élő bagolyfajok megismerése

(2-2 fő kap egy laptopot, internet segítségével (MME oldaláról) összegyűjtik a Magyarországon előforduló bagolyfajokat, és néhány jellemzőt ír róluk)

FAJ	ELŐFORDULÁS	MÉRET	FÉSZEK
TÖRPEKUVIK	Északi-khg. (Aggteleki-karszt)	legkisebb bagolyfaj 16-17cm	harkályodú
GATYÁSKUVIK	ritka, Zemplén, Börzsöny	24-26cm	harkályodú
URÁLI BAGOLY	öreg erdők	nagytestű 60-62cm	odúlakó
UHU	gyakori, Északi-khg.	legnagyobb bagolyfaj 60-75cm	kőbánya, sziklafal, ragadozók fészke
FÜLESKUVIK	alföld és dombság mozaikjain, vonuló	19-20cm csak ez a kuvikfaj költ nálunk	„D” odú
RÉTI FÜLESBAGOLY	mocsárrétek nappal is aktív	37-39cm közepes rövidebb tollfűl sárga szem	zsombékosban talajra rakott fészkek
ERDEI FÜLESBAGOLY	leggyakoribb	25-39cm közepes, hosszú tollfűl narancssárga szem	varjú, szarka, ragadozók fészket foglalja el
MACSKABAGOLY	főleg domb- és hegyvidék	37-39cm közepes sötét színű szem (írisz)	odú, torony, padlás
GYÖNGYBAGOLY	nyílt mg. terület	33-35cm szív alakú arc	padlás, torony, mesterséges odú
KUVIK	alföldi területek	21-23cm nappal aktív	odú vagy fészket foglal (varjú, szarka, ragadozók)

2.Foglalkozás

Téma:

- Környezet megfigyelése
- Tanult madarak felismerése
- Kertben található madarak életének megfigyelése
- Táplálkozási kapcsolatok megfigyelése

Cél:

- Legyenek képesek megfigyelni egy terület állatvilágát
- Tudják a meglévő ismereteiket használni
- A tantárgyi ismeretek és a mindennapi élet kapcsolatának felismerése és hasznosítása
- Tudja bővíteni és rendszerezni meglévő ismereteit
- Új fajok megismerése, rendszerezése
- Szakkifejezések megismerése, szókincs gyarapítása
- Legyenek képesek önállóan és csoportban is dolgozni
- Tudja rögzíteni és rendszerezni a megfigyeléseit

Fejlesztési terület:

- Tények, fogalmak, folyamatok, összefüggések közötti kapcsolatok felismerése, hasznosítása, elemzése, értelmezése
- Környezettudatos életmód
- Értékeink védelme
- Szépérzék fejlesztése
- Megfigyelés – következtetés
- Ok-okozati összefüggések felismerése, megértése
- Információk feldolgozása, osztályozása, csoportosítása

Előzetes ismeretek:

- 5. osztályban tanult madarak
- 6. osztályban tanult erdő növényei, állatai (madarai)
- 7. osztályban tanult növények és madarak, állat- és növényrendszertan
- Matematikai ismeretek (méterarány)

Eszközök:

- papír
- ceruza, színesceruza
- ragasztó
- állathatározó
- távcső
- friss víz
- friss homok

Munkaformák:

- frontális beszélgetés
- tanári magyarázat
- csoportmunka, csoportos megfigyelés
- egyéni megfigyelés, rögzítés, rajzolás, ragasztás

Foglalkozás menete (5-6. évfolyam): Madáritató és madárfürdető karbantartása

- két csoportot alakítunk (1. itató 2. homokfürdő karbantartása és megfigyelése)
- friss vizet és homokot viszünk az itatóhoz és a fürdetőhöz, majd kicseréljük a régit
- védett helyet keresünk, hogy ne zavarjuk a madarakat
- elhelyezkedünk, és a távcső segítségével figyeljük az itátóra, ill. a homokfürdőre érkező madarakat (15-20 perc)
- lejegyezzük milyen madárfajok jelennek meg az itatón és a homokfürdón

Feladat: Tápláléklánc összeállítása (képek segítségével), amelyben egy-egy megismert madárfaj szerepeljen

- a) a/ állítsanak össze a képekből egy táplálékláncot
- b) b/ ragasszák fel a képeket egy kartonra
- c) c/ nevezzék meg a képen látható élőlényeket
 - levél – hernyó – **széncinege** – karvaj
 - növényi nedv – gyötrő szúnyog – **molnárfecske** – karvaj
 - növényi magvak – **balkáni gerle** – házi macska
 - diófa – rovarlárva – **nagy fakopáncs** –
 - korhadék – földigiliszta – **feketerigó** –
 - emberi vér – gyötrőszúnyog – kecskebéka – **fehér gólya**

Foglalkozás menete (7-8. évfolyam): Fülemlék éjszakája

- Meghallgatunk egy előadást a fülemlékről (Lukács Kata Odett MME tag, vagy Szunyogh Balázs gyűrűző vizsgával rendelkező madarász)
- Hangfelvételtől meghallgatjuk a fulemlé énekét, hogy felismerjük a természetben is
- Biciklitúra Dejtárra vagy Aprómájra (Fulemlé énekének meghallgatása)
- meghallgatunk egy előadást a fülemlékről (Lukács Kata Odett MME tag, vagy Szunyogh Balázs gyűrűző vizsgával rendelkező madarász)
- Kitöltjük az előre elkészített feladatlapot a hallott előadás segítségével

Feladat: Kvíz kérdések (a helyes válasz aláhúzásával válaszolj)

Megfejtés

1.Mi a fulemlé népi elnevezése?

- ☐ Kőkörcsin

- ☐ **Csalogány**
- ☐ Sármány

2. Igaz-e, hogy ha fiatal korában nem hallja társai énekét, akkor más fajok dallamát sajátítja el?

- ☐ **Igaz**
- ☐ Hamis

3. Melyikük énekel?

- ☐ A tojók (mert énekükkel nyugtatják meg fiókáikat)
- ☐ A fiókák (mert énekükkel jelzik a fészek pontos helyét)
- ☐ **A hímek (mert dalukkal versengenek a tojókért)**

4. Milyen helyet választ fészkelőhelyül?

- ☐ Magas fák lombjait
- ☐ **Ligetes-bozótos helyet, ahol dús az aljnövényzet**
- ☐ Szarvasmarha istállót, ami a természet közelében található

5. Fészekalja mennyi tojásból áll?

- ☐ **4-6 tojás**
- ☐ 1-3 tojás
- ☐ 8-10 tojás

6. Mennyi ideig ül a tojásokon?

- ☐ Egy hónap
- ☐ 15-18 nap
- ☐ **13-14 nap**

7. Mikor érkeznek meg hozzánk?

- ☐ **Április**
- ☐ Március
- ☐ Május

8. Miből áll a tápláléka?

- ☐ Giliszták
- ☐ Fák rügyei és bogyós gyümölcsök
- ☐ **Rovarok, pókok, lárvák, csigák**

9. Mennyi a testtömege?

- ☐ **17-24 gramm**
- ☐ 25-30 gramm
- ☐ 40-50 gramm

Bónusz kérdés. Ha jól válaszolsz rá + 2 pont a jutalom!

10. Hol tölti a telet?

- ☐ Európa
- ☐ **Afrika**
- ☐ Ausztrália

Melyik ország pénzértméjén található a fülemüle?

- ☐ Magyarország
- ☐ Szlovákia
- ☐ **Horvátország**

3.Foglalkozás

Téma:

- Környezet megfigyelése
- Tanult madarak felismerése
- Madárgyűrűzés megfigyelése
- Madárgyűrűzés jelentőségének megismerése

Cél:

- Legyenek képesek megfigyelni egy kiválasztott élőlényt
- Tudják a meglévő ismereteiket használni
- A tantárgyi ismeretek és a mindennapi élet kapcsolatának felismerése és hasznosítása
- Tudja bővíteni és rendszerezni meglévő ismereteit
- Szakkifejezések megismerése, szókincs gyarapítása
- Legyenek képesek önállóan és csoportban is dolgozni
- Tudja rögzíteni és rendszerezni a megfigyeléseit
- Tudja használni a meglévő segédeszközöket

Fejlesztési terület:

- Tények, fogalmak, folyamatok, összefüggések közötti kapcsolatok felismerése, hasznosítása, elemzése, értelmezése
- Környezettudatos életmód
- Értékeink védelme
- Szépérzék fejlesztése
- Megfigyelés – következtetés
- Ok-okozati összefüggések felismerése, megértése
- Információk feldolgozása, osztályozása, csoportosítása

Előzetes ismeretek:

- 5. osztályban tanult
- 6. osztályban tanult erdő állatai (madarai)
- 7. osztályban tanult madarak, állatrendszertan
- Matematikai ismeretek (méterarány)

Eszközök:

- papír
- ceruza, színesceruza
- állathatározó
- távcső

Munkaformák:

- frontális beszélgetés
- tanári, előadói magyarázat
- csoportmunka, csoportos megfigyelés
- egyéni megfigyelés, rögzítés, rajzolás

Foglalkozás menete (5-8. évfolyam): Fehér gólyák gyűrűzése

- csoportosan átvonulunk a falu központjában lévő gólyafészekhez
- távcső segítségével megfigyeljük, hogyan hozzák le a fészekből a kiscólyákat
- A madarászok elmondják, hogyan történik a gyűrűzés
- Madarak gyűrűzése
- feljegyezzük a madarakra tett gyűrűk sorszámát és a gyűrűzés dátumát
- meghallgatjuk a gyűrűzés jelentőségéről szóló előadást, ill. az előzőekben gyűrűzött madarokról feljegyzett információkat
- A jelöléseknek köszönhetően 'leshetünk' be a madarak olyan rejtélyes életfolyamataiba, mint a madárvonulás, az élettartam, a pár- és területhűség, a napi aktivitás és az élőhely választás.
- Ezek közül a legszeleesebb körben alkalmazottak – különösen a gólyák esetében – az alumínium és színes madárgyűrűk, de ma már lehetőség van akár műholdas adók felszerelésére is

Feladat: Feladatlap kitöltése

Megfejtések:

1. Hány kis gólyát gyűrűztek meg?
2. Írd le a madárgyűrűk sorszámát!
3. Mióta végeznek madárgyűrűzést Magyarországon?
1908
4. Ki végezhet madárgyűrűzést?
Aki madárgyűrűzési igazolvánnyal rendelkezik (madárgyűrűző vizsgát tesz)
5. Mire szolgál a madárgyűrűzés?
madárgyűrűzés egy kutatási módszer, ami a madarak egyedi jelölésén alapul. A sorszámozott gyűrűkkel megjelölt madarak minden egyes megfigyelése, visszafogása vagy kézrekerülése sokat árul el életükről, különösen mozgásukról, vonulásukról. A madárgyűrűzés segítségével – sok más igen hasznos eredmény mellett – megismerhetjük az egyes madárfajok szezonális vonulási útvonalait, pihenő- és táplálkozóhelyeit, telelőterületeit, végső soron a madárvonulási rendszerek egész Földünket átfogó hálózatát.
6. Milyen információ olvasható le egy madárgyűrűről a sorszámon kívül?
A gyűrűző ország fővárosa
7. Milyen információk szükségesek ahhoz, hogy feldolgozzanak egy megtalált gyűrűzött madarat vagy csak egy madárgyűrűt?

- gyűrű pontos felirata és száma (lehetőség szerint a gyűrűt vagy a fényképét el kell küldeni a Madárgyűrűzési Központ címére)
- madárfaj (ha megállapítható)
- megtalálás vagy a megfigyelés helye vagy koordinátái (pontos hely vagy a legközelebbi település neve)
- megtalálás dátuma (pontosan, vagy ha ez nem ismert, megközelítő jelleggel pl.: 2017. nyár)
- megkerülés körülményei (pl.: üvegnek ütközött, macska fogta meg, autó ütötte el, a gyűrűszám a madár befogása nélkül lett leolvasva stb.)
- madár vagy tetem állapota (pl.: friss tetem, régi tetem, csak a gyűrű került meg stb.)
- a bejelentő neve és elérhetősége (e-mail címe)

http://www.mme.hu/madargyuruzes_es_madarvonulas-kutatas

http://www.mme.hu/a_madargyuruzes_evszazada_magyarorszagon_1908_-_1973

Felhasznált irodalom:

https://www.csaladinet.hu/hirek/gyerekneveles/jatekok_zenek_foglalkoztatok/24428/madarak_es_fak_napja_-_jatekos_feladatok_melyek_bovitik_gyermeked_tudasat

Hangya Dani füzetek 3. – A Naszály tollas lakói

Schmidt Egon – Gyakorlati madárvédelem

Országos Pedagógiai Intézet – Lehetőségek, ötletek, módszerek

Hortobágyi Katalin – Altern füzetek 6.

Kropog Erzsébet, Mándics Dezső, Molnár Katalin – Fák és cserjék

Élővilág Könyvtár – Énekesmadarak

Koczka András Krisztián – Magyarország madarai

„Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra...” (népi közmondás)

**Balázs Beáta Katalin:
Környezettudatos tanösvény**

Környezettudatos tanösvény

4 évszak, 4 korcsoport

ŐSZ

	1-2.évfolyam	3-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam
1.	Teafőzés, vendégvárás	Komposztmanók c. mese feldolgozása	Ágyások téliesítése	Őszi ásás, talajművelés, levéltakarás
2.	Levéllabirintus Időjárás, növények, munkák	Nem minden hulladék szemét! társasjáték	Gyógy,- fűszernövényekkel kapcsolatos receptgyűjtemény készítése	Komposzt Talajlakók vizsgálata(MKNE Módszerkosár 2013. szeptember)
3.	Nov. 16. Méz napja Kitűző készítése dekor gumiból	Érik már a...komposzt! Zsázsa teszt	Növénytársítások lehetőségei- kutató munka	Komposzt kémhatásának vizsgálata (MKNE Módszerkosár 2013. szeptember)

TÉL

	1-2.évfolyam	3-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam
1.	Az évszak jellemzői, összefüggések	Készítsünk gyümölcssalátát, zöldségfalatkákat!	Tájékoztató tábla készítése a tanösvény növényeihez (Mi? Mire jó?)	Rovarház készítés
2.	Téli vitaminkert ültetése virágládába (metélőhagyma, zsázsa ültetése)	Illatszák készítése pelenkaöltéssel	Illatszák készítése, díszítés keresztaszemes hímzéssel	Szappankészítés gyógynövények felhasználásával
3.	Amit a vitaminokról tudni kell!	Valami bűzlik! (MKNE Módszerkosár 2008. január)	Gyógynövények Gyógyteák és hatásai Kutató munka	Az egészségmegőrzés ősi hagyományai (kiselőadás készítése, bemutatása a kicsiknek) Kutatás alapú tanulás

TAVASZ

	1-2.évfolyam	3-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam
1.	Gyom? Nem gyom? Sziklakerti növények rendbetétele	Talaj, talajlakók vizsgálata	Emelt ágyások elhelyezése, feltöltése földdel	Talajművelés, talaj előkészítés
2.	Bodzaszörp készítés	Gyógynövény, fűszernövény	Vadon termő gyógynövények gyűjtése, szárítása	Ökoháború növénynevekkel
3.	Illatos tanóra: Növények életfeltételei, részei	Emelt ágyások beültetése	Illatos tanóra Mi nem illik a kertbe? játék	Illatos tanóra Öröm, bánat térkép készítése az iskola környékén csoportban

NYÁR

	1-2.évfolyam	3-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam
1.	Kirándulás: vadontermő gyógynövények megismerése	Iránygyakorlatok a kertben Ki vagyok én? Szaglással, tapintással	Körömvirágkrém készítés szülői segítséggel	Vicces versfaragás szúnyogról, bögölyről, stb.
2.	Tablókészítés a kirándulásról vegyes technikával	Játék a kertben	Kirándulás: növényhatározó használata	Kirándulás: Növényhatározó használata
3.	Levendula aratása, szárítása	Mesealkotás, majd képregény készítése egy odvas faág életéről	Egy-egy gyógynövény ismertetése más évfolyamokkal	Előadás egy-egy gyógynövényről PPT készítés

ŐSZ

1-2. évfolyam 1. foglalkozás - Teafőzés, vendégvárás

Téma: teakészítés módjai, kínálás

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- ismerjék meg a teakészítés folyamatát
- tudják, hogy nem minden gyógynövény alkalmas teafőzésre
- ismerkedjenek meg azokkal a gyógynövényekkel, amelyek a kertünkben is megtalálhatók és alkalmasak teafőzésre
- sajátítsák el a vendéglátás szabályait

Előzetes tudás: gyógynövény nevek, teafőzés szabályai, kulturált étkezési szokások

Időkeret: 30-35 perc

A foglalkozás menete:

1. Otthoni élményekről beszélgetés
2. Melyik gyógynövényből lehet teát főzni? (kislevelű hársfa, kamilla, kakukkfű, borsmenta, mezei cickafark, citromfű)
3. Teát mindenki tud főzni, viszont nem mindegy, hogy mikor és hogyan, és miből?
Három fontos dolog van, amit be kell tartani!
a, Ha a tea fűvet forrázni kell, akkor az azt jelenti, hogy a kiválasztott tea fűvet beleteszed egy kancsóba, vagy egy pohárba, attól függ, hogy mennyit akarsz inni, majd forró vízzel leforrázod. Letakarod és hagyod állni kb. 10 percig. Utána műanyag szűrővel leszűröd és lehetőleg ízesítés nélkül iszod.
b, Lehet áztatni is a növényeket, pl. a csipkebogyót. Ez azért fontos, mert ha leforráznád, kijönne az összes C- vitamin belőle. Így a csipkebogyót előző este be kell áztatni, majd másnap reggel leszűrni, s langyosítani. Így megmarad a C- vitamin is, ha viszont nem ízlik önmagában, akkor keverd össze más teával.
Gyerekeknek kiváló!
c, Főzni gyökereket szoktunk, pl. gyermekláncfű gyökere
4. Az előző nap beáztatott csipkebogyó leszűrése, felmelegítése.
5. Kamilla, borsmenta leforrázása, szűrése, esetleg ízesítése. (fél liter teához kb. egy marék gyógynövény szükséges) Beszélgetés, hogy melyik mire jó.
6. Terítés, kínálás (ízesítve és a többiekkel együtt szívesebben megisszák), ízlelés
7. Elpakolás

Munkaforma: közös beszélgetés, tevékenykedés

Anyagok, eszközök: gyógynövények, vízforraló, beáztatott csipkebogyó, kristálycukor, poharak, szalvéta

Forrás: <https://katipatika.hu/2012/01/teafozes-szabalyai/>

1-2. évfolyam 2. foglalkozás - Időjárás, növény, munka

Téma: őszi időjárás hatása a növényekre, ősszel végzendő kerti munkák

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- az évszokról tanultak elmélyítése
- az elméletben elsajátított ismeretek gyakorlati alkalmazása
- logikus gondolkodásuk fejlődjön
- problémamegoldó képességük erősödjön

Előzetes tudás: az időjárás elemei, emberek, állatok alkalmazkodása az évszakhoz, őszi színek, szerszámok neve

Időkeret: 50-55 perc

A foglalkozás menete:

1. Befejezetlen mondat: „Nekem az őszi...jut az eszembe.” Körben ülve mindenki egy mondatban fogalmazza meg, ami először az eszébe jut az évszokról.
2. Beszélgetés: Családunk kertje, saját élmények megfogalmazása
3. Játsszunk! Szerszám és a vele végezhető munka neveit tartalmazó öntapadós matricákat kapnak a gyerekek, amit felragasztanak magukra. Elindítunk egy gombolyagot, amit annak kell dobni, aki vele valamilyen módon kapcsolatban van, a kapcsolatot dobás közben meg is kell nevezni. Egy háló keletkezik, amit úgy kell lebontani visszafelé, hogy a zsineg ne gabalyodjon össze.
4. A falevelek összegereblyézése szintén nagyon fontos feladat. A gyepről, fa alól összegyűjtött levelek nem hátráltatják a fű sarjadását, és számos felhasználási lehetőségük van. A levelek gyűjtésével, szárításával, préselésével az iskola és az osztálytermek díszíthetők (pl. színkártya készítéssel). A nagyobb levéltömeg pedig mulcs réteggént funkcionálhat. Az összesöpört lomb nem csak mulcs réteggént, hanem a komposzt alapanyagaként is a későbbi tápanyag utánpótlást és a talajszerkezet javítását szolgálhatja.
5. Az összegyűjtött levél jó alkalmat teremt játékokra is. Készítsünk belőle levél labirintust! Az győz, aki rövidebb idő alatt kitalál belőle.
6. Mi tetszett ma a legjobban?

Munkaforma: beszélgetés közösen, tanítói magyarázat, közös munka

Anyagok, eszközök: gombolyag madzag, öntapadós matricák, gereblyék

Források:

<http://www.iskolakertekert.hu/kertmuvel-es-az-iskolakertben/havi-tevekenysegek>

<https://anapfenyillata.cafeblog.hu/2014/10/03/25-kihagyhatatlan-oszi-otlet-gyerekeknek/>

1-2. évfolyam 3. foglalkozás - Méz napja

Téma: a méz keletkezése, hatása, fajtái, méhek védelme

Kiknek szól? általános iskola 1-2. o.

Cél:

- nyitottak legyenek világunk problémáira
- legyenek képesek tudásszintjüknek megfelelően tenni a környezetükért
- érezzék felelősséget a környezetük fenntarthatóságáért
- érzékeljék a világszintű problémákat, ismerkedjenek meg különböző megoldási lehetőségekkel

Előzetes tudás: életjelenségek, környezetünk védelmének lehetőségei, rovar

Időkeret:45-50 perc

A foglalkozás menete:

1. Méhecske kitűzők feltevése (előtte napköziben technikai foglalkozáson vagy technika óra keretében elkészíthetők dekorgumiból)
2. Helyi méhészt előadásának meghallgatása: méhészt, méhek munkája.
3. Méhészt felszerelések (kas, keret, füstölő, stb.) megvizsgálása, méhészt védőruha felpróbálása
4. Mézkóstolás (pl.vajas kenyérrel tízóraira, vagy kiskanállal fajtánként)
5. Beszélgetés: Melyik ízlett a legjobban? Milyen fajta? Hol gyűjtötték a méhek?
Miért pusztulnak a méhek?
6. Ötletelés: Mit tehetünk mi a méhek szaporodásáért?

Munkaforma: szakember előadása, közös beszélgetés

Anyagok, eszközök: előre elkészített, kivágott dekorgumi, tányérok, kiskanál, szalvéta

3-4. évfolyam 1. foglalkozás - Komposztmanók c. mese olvasása, feldolgozása

Téma: komposzt összetevői, haszna, újrahasznosítás

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- legyenek képesek környezettudatosan gondolkodni
- versenyképességük fejlődjön
- tudjanak dönteni
- legyenek képesek reálisan értékelni saját és mások munkáját
- legyenek képesek együtt dolgozni
- legyenek képesek kifejezően olvasni

Előzetes tudás: komposzt, hír, hírolvasó, kifejező olvasás

Időkeret:45-50 perc

A foglalkozás menete:

1. Ki lesz a legjobb hírolvasó? c. játék megbeszélése
2. Csoportalkotás véletlenszerűen, majd a szöveg felosztása, szétvágása annyi felé, ahány csoport van.
3. Egyszeri néma elolvasás után egymásnak felolvassák a csoport tagjai a szöveget, majd eldöntik, hogy ki olvasta a legkifejezőbben. Ő fogja a csoportját képviselni az osztályszintű felolvasáson.
4. Papírdobozból készített tévében minden képviselő felolvassa a saját szövegrészét, természetesen ügyelve az időrendre, sorrendiségre. Így a többi résztvevő is megismerkedik a mese többi részével.
5. Gondolattérkép készítése, megosztása a többi csoporttal, majd elhelyezés faliújságon.

Munkaforma: tanítói magyarázat, csoport munka

Anyagok, eszközök: nagy méretű papírdoboz, mese kinyomtatva, színes ceruza, A4-es lapok

Komposztmanók

Egyszer volt, hol nem volt két kópé manó. Mindketten erdei házikójukban éldegéltek a nagy gesztenyefa alatt, az Óperencián innen a nagy gesztenyerengetegben. Az egyik manót Tóninak hívták és egy híján 100 éves volt, míg a másikat Lórinak, aki 99.

A két kópé egymás mellett éldegélt, gyakran megviccelték egymást, mert máshogy gondolkodtak az életükről.

Történt egy nap, hogy Tóni, aki nagyon vigyázott környezetére észrevette, hogy Lóri kidobálja a szemetét a gombaháza udvarára. Volt ott almacsutka, a tegnapi újság, elszáradt szobanövény, és Lóri kinőtt ruhatárának fele. Nagyon elképedt, hiszen ő majdnem mindent fel tudott volna használni, amit Lóri szemétként a ház mellé dobált. Nem volt hát rest, átment szomszédjához.

-Lóri! A szemét egy részét felhasználhatnád, és szebb lenne a házad tája! Ha a nagy részét különválogatva gyűjtenéd, segítenél tisztán tartani a természetet. – érvelt Tóni.

– Kössünk fogadást! – csillant fel Lóri szeme. – A házad tele van kacattal és az udvaron egy kupacban áll a feldarabolt gally és konyhai hulladék. Én viszont elvitetem a szemetem. Fogadjunk, hogy az én házam és udvarom jövő tavaszra szebb lesz, mint a tied!

Ebben maradtak. Lóri csak hordta-hordta ki a sokféle kacatot, újságot a háza elé, a kupac egyre nagyobb és nagyobb lett. Lassan, mikor már azt gondoltuk volna, hogy mindent kihordott a konyhából, az udvaron lévő leveleket kezdte egy csomóba hordani, tetejére a száraz gallyakat, faágakat. Lassan teljesen csupaszra gereblyézte kertjét is. Nagyon elégedett volt! Tóni ezzel szemben ügyesen válogatta külön a maga által termelt szemetet. A kinőtt ruháit, merthogy ő is felszedett néhány kilót az évek során, egy kupacba rakta, melyet Hársfaszomszédnak szánt. Az újságot összekötözve az ajtó mellé támasztotta, pont a lukas fémlábasok gyűjtőedénye mellé. Mivel nagyon szeretett főzni, elég sok répakaparék, hagymahéj és burgonyamaradék került ki a keze alól. Ezeket egy helyre a kertben lévő komposztalomra rakta. Eközben Lóri pénzért elvitette harmadik szemétkupacát Kupac Kukaccal, a gesztenyesori hulladékátvevővel. Megtakarított pénze egyre fogyott. A szomszédban lakó Tóni ősszel leadta az összekötözött újságot, az összegyűjtött fémhulladékát, melyekért szép summát kapott. A pénzt félretette télire.

Lassan beköszöntött a tél. A két manó fűteni kezdett. Lassan elfogyott a tüzelőanyag, és csak pénzért kaphattak újabb adagot. Lóri elköltötte rá az összes félretett pénzét, míg Tóni a leadott hulladékokból nyert pénzzel gazdálkodott. A tavasz beköszöntével Lórinak újra felgyült a szemete az udvarán, de pénz híján nem tudta elvitetni Kupac Kukaccal, a gesztenyesori hulladékátvevővel. A szeméthegy pedig nőttön-nőtt.

Tóni ügyesen gazdálkodott, a szemete különválogatásával nemhogy tisztán tartotta az otthonát, de még plusz pénzt is bezsebelt. Az egy év alatt a kertben összegyűlő krumplihejből, faágakból, levelekből és konyhai maradékokból lassan komposzt lett. Ebben a kertjében élő kukacok és élőlények segítettek Tóninak. A komposztot tavasszal

Tóni a kertben virágültetésre használta fel, így gyönyörű kék, lila, sárga és piros színben pompázó, üde illatú virágkarnevál fogadta az ide érkező Lórit. Lóri lógó orral köszöntötte szomszédját.

– Megnyerted a fogadást – szégyellte el magát Lóri. – Igazad volt, fontos, hogy különválogassuk a szemetet és felhasználjuk, amit lehet. Nézd a kertem – mutatott át szeméthalmára és kókadozó virágaira Lóri. – A szemetem nem tudom hová tenni, és pénz híján elvitetni sem. Kérlek, segíts, hogy kertem gyönyörű lehessen!

Tóni rájött, hogy szomszédja, Lóri megértette a különválogatás fontosságát és ketten nekiálltak, hogy átválogassák Lóri szemetét.

Forrás:www.mkne.hu/09.febr.

3-4. évfolyam 2. foglalkozás - Társasjáték

Téma: nem minden hulladék szemét

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- szabadidő hasznos eltöltése
- fejlődjön környezettudatos magatartásuk
- legyenek képesek együtt játszani
- szabálytudatuk fejlődjön

Előzetes tudás: komposzt, szelektív hulladékgyűjtés, annak színei, értő olvasás

Időkeret: 40-45 perc

A foglalkozás menete:

1. Játék előkészítése, szervezési feladatok tisztázása: tetszés szerint felrajzolunk egy nagy lepedőre különböző színű köröket (fekete, sárga, zöld, barna, kék), ahogy egy társasjáték mező általában kinéz. (Az ábra megtalálható az alábbi honlapon:, <http://mkne.hu/modszerkosar/09febr.pdf>)
2. A játék szabályainak tisztázása: A fekete körökön haladnak a játékosok, annyit léphetnek, ahányat dobnak. Ha kék színű körre lépnek, a nagy kosárból papírt helyeznek a gyűjtődobozba, ha sárgára, akkor műanyagot, ha zöldre, akkor üveget, ha barnára, akkor a komposztálni valót teszik a megfelelő helyre. Ha gyerek a játék során piros x-el jelölt mezőre lép, piros kártyát húz, és válaszol a kártyán található kérdésre. Ha jól válaszol, annyit lép, amennyit a kártya utasít. Ha kékre, akkor a kék kártyáról felolvasott cselekvést, állítást véleményezi a játékos. Ha helyes, akkor „jaj, de jó” felkiáltással, ha helytelen és elítélendő a cselekedet, illetve az állítás, akkor „jujj, jujj!” felkiáltással. (Ebben a részben a nézők is segíthetnek a játékosnak eldönteni az állítást.) Az győz, aki előbb beér a célba. Ő a kis ügyes természetvédő. A kártyák száma szabadon bővíthető, ahogy gyarapodik a gyerekek ismerete.

Piros hátoldalú kártyák:

HOVA HELYEZED AZ ÖBLÍTŐS, ÜDÍTŐS, ÁSVÁNYVIZES FLAKONOKAT? LÉPJ ELŐRE 3-AT!

MIT KELL TENNI, HOGY A HULLADÉK KISEBB LEGYEN? LÉPJ ELŐRE 1-ET!

HOVA HELYEZED A FEHÉR, BARNA, ZÖLD ÜVEGEKET? LÉPJ ELŐRE 2-T!

TUDOD-E, MI A KÜLÖNBSÉG A HULLADÉK ÉS A SZEMÉT KÖZÖTT? LÉPJ ELŐRE 4-ET!

MELYIK GYŰJTŐBE VALÓ AZ ÚJSÁG, A TELEFONKÖNYV, A ROSTOSLÉ DOBOZA? LÉPJ ELŐRE 3-AT!

SOROLJ FEL OLYAN TÁRGYAKAT, AMI ÚJRAPAPÍRBÓL KÉSZÜL! LÉPJ ELŐRE 3-AT!

HOVA KELL HELYEZNI A BÉBIITALOS ÜVEGEKET? LÉPJ ELŐRE 3-AT!

SOROLJ FEL OLYAN TÁRGYAKAT, AMIK ÚJRAFELDOLGOZOTT MŰANYAGBÓL KÉSZÜLTEK! LÉPJ ELŐRE 3-AT!

HOVA KELL HELYEZNI A BÉBIITALOS ÜVEGEKET? LÉPJ ELŐRE 3-AT!

SOROLJ FEL OLYAN TÁRGYAKAT, AMIK ÚJRAFELDOLGOZOTT MŰANYAGBÓL KÉSZÜLTEK! LÉPJ ELŐRE 3-AT!

Kék hátoldalú kártyák:

PETI A MŰANYAGGYŰJTŐ KONTÉNERBE HELYEZTE AZ ÖBLÍTŐS, AZ ÜDÍTŐS ÉS AZ ÁSVÁNYVIZES FLAKONOKAT.

PANNI A FEHÉR, BARNA ÉS ZÖLD SZÍNŰ ITALOS ÜVEGEKET AZ ÜVEGGYŰJTŐ KONTÉNERBE HELYEZTE.

ZOLI A BÉBIITALOS ÜVEGEKET A KOMPOSZTÁLÓBA DOBTA.

AZ ÓVODÁSOK A HASZNÁLT SZÁRAZELEMET BEHOZZÁK AZ OVIBA, ÉS A GYŰJTŐEDÉNYBE TESZIK.

MI MÁR TUDJUK, HOGY A ZÖLDSÉG- ÉS GYÜMÖLCSHULLADÉKOT A KOMPOSZTÁLÓBA KELL TENNI.

AZ ÖSSZEGYŰJTÖTT PAPÍRBÓL ÚJRAPAPÍRT KÉSZÍTENEK.

A KIRÁNDULÁSKOR A ZACSKÓT, SZALVÉTÁT NEM DOBTAD EL, HANEM VISSZATETTED A TÁSKÁDBA.

KIRÁNDULTÁL ÉS A SZENDVICSSED SZALVÉTÁJÁT ELDOBTAD. LÉPJ VISSZA 2-T!

AZ ÓVODÁBAN VÁGTÁL, RAGASZTOTTÁL ÉS A PAPÍRHULLADÉKOT NEM A PAPÍRGYŰJTŐBE TETTED.

VÁLASSZ ZACSKÓT, TALÁD KI, MI VAN BENNE, ÉS AMI BENNE VAN, TEDD A HELYÉRE!

VÁLASSZ ZACSKÓT, TALÁD KI, MI VAN BENNE, ÉS AMI BENNE VAN, TEDD A HELYÉRE!

VÁLASSZ ZACSKÓT, TALÁD KI, MI VAN BENNE, ÉS AMI BENNE VAN, TEDD A HELYÉRE!

VÁLASSZ ZACSKÓT, TALÁD KI, MI VAN BENNE, ÉS AMI BENNE VAN, TEDD A HELYÉRE!

VÁLASSZ ZACSKÓT, TALÁD KI, MI VAN BENNE, ÉS AMI BENNE VAN, TEDD A HELYÉRE!

3. Játsszunk!

4. Eredményhirdetés, felszerelések elpakolása

Munkaforma: közös munka

Anyagok, eszközök: játémező, piros és kék hátoldalú kártyák, dobókocka, flakonok különböző színű kupakkal, kartondobozok a hulladékgyűjtőkön található emblémákkal, vászonzacskók, benne papír, üveg, műanyag tárgyak, komposztálható hulladékok

Forrás: www.mkne.hu/09.február

3-4. évfolyam 3. foglalkozás - Érik már a komposzt! Zsázsa teszt

Téma: az iskolai komposzt érettségének vizsgálata

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- megfigyelési és analitikai képességük fejlesztése
- logikai gondolkodásuk fejlesztése
- legyen képes az elsajátított gyakorlatot a mindennapokban is hasznosítani, mivel a vizsgálati módszer a hétköznapi élethez közel álló
- legyenek képesek a rendszerességre, gondoskodásra

Előzetes tudás: komposzt összetétele, talajvizsgálati tapasztalatok

Időkeret: 40-45 perc

A foglalkozás menete:

1. Beszéljünk a komposzt összetételéről, a komposztálódás folyamatáról, a különböző állapotú komposztok jellemzőiről.
2. Készítsük elő a különböző komposztmintákat, az iskolait és azokat is, amiket a gyerekek otthonról hoztak! Alkossunk csoportot!
3. A különböző helyekről származó komposztokat minden csoport tegye külön virágcserepbe. Jelöljék számokkal vagy nevekkkel a cserepeket, hogy tudják, melyik honnan származik, melyik csoporté. A komposztok tetejére szórjanak zsázsamagot.
4. A cserepeket ezután tegyék világos helyre, például ablak közelébe, de ne érje tűző nap, mert gyorsan kiszárad a talaj felső része! Nagyon finoman, vízpermetezővel öntözzék meg naponta.
5. Készítsünk táblázatot!

Napok száma	Megfigyelt változások
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

6. Beszéljük meg, mikor érett a komposzt! Minden csoport figyelje a zsázsa növekedését, jegyezze fel a napok mellé a tapasztalt változásokat!

A komposzt érett, ha 1-2 nap után láthatóak lesznek a csírák, 5 nap után levelek képződnek. Az éretlen komposztban a magok nem vagy csak lassabban csíráznak. A friss (még éretlen) komposztban a különböző anyagok gátolják a csírázást, a növények növekedését. A kb. 7 cm magas egészséges zöld növényeket majd ollóval levághatjuk, és tízórára körözöttel, vajkrémmel elkeverve el is fogyaszthatjuk.

Munkaforma: közös beszélgetés, tanári magyarázat, csoportmunka

Anyagok, eszközök: iskolai komposztálóból vett minta, gyerekek hozott mintái, 1-1 adag félig érett, illetve érett állapotú komposztminta, virágcserepek, zsázsamag, vízpermetező

Forrás: www.mkne.hu/2013.szeptember

Tél

1-2. évfolyam 1. foglalkozás - Az évszak jellemzői és összefüggései

Téma: növények, emberek és az időjárás összefüggései

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- az évszakkal kapcsolatos ismereteik elmélyítése
- memóriájuk fejlődése
- logikus gondolkodásuk fejlődjön
- legyenek képesek együttműködésre
- legyenek képesek figyelni egymásra
- találjanak megoldást közösen a problémákra
- ismerjék fel az összefüggéseket
- fejlődjön kifejező képességük

Előzetes tudás: évszakok, növények télen, téli időjárás jellemzői, öltözködés télen

Időkeret: 35-40 perc

A foglalkozás menete:

1. Befejezetlen mondat: Nekem a télről...jut az eszembe. Mindenki ugyanúgy kezdi a mondatot. majd azzal fejezi be, ami neki először jut a télről az eszébe.
2. Puffoljunk! A gyerekek körben állnak, valaki középén áll, ő lő (mutató és hüvelyujjával pisztolyt formázva) a körbeállók közül valakire Puff! felkiáltással. Aki lő, annak le kell guggolnia, a jobb- és baloldali szomszédjainak kell egymásra lőnie, közben mondani egy téllel kapcsolatos szót. Aki hamarabb lelövi a másikat a helyes megoldással, az marad a körben. Akit lelőttek, vagy rossz megoldást mondott, az kiesik a játékból. Nehezíthetjük, ha nem engedjük a kört bezárni, hanem mindenkinek az eredeti helyén kell maradnia. Addig folytatjuk, amíg már csak 2 gyerek marad, ők háttal állnak egymásnak. Téli ruhadarabokat sorol a játékvezető, minden ruhadarab nevére egy lépéssel távolodik egymástól a két bennmaradt játékos. Amikor olyan ruha nevét hallják, amely pl. nyári, akkor hirtelen megfordulva lőnek egymásra puffal. Aki hamarabb lőtt, az a győztes.
3. Csoportokat alkotunk pl. zsineggel. Annyi szálát kötünk egy csomóval össze, ahány tagú csoportokat akarunk. A pedagógus a markában tartja a csomókat. Minden gyerek választ magának egy szálvéget. A tanító lassan elengedi a csomókat, azok vannak egy csoportban, akik ugyanannak a csomónak a szálait fogják.

4. Szaladgálós memória! Az illatos kert különböző helyeire kihelyezzük az előre kinyomtatott, és az évszakkal kapcsolatos, számozott állításokat. Ahány csoport, annyiszor 4 vagy öt állítás. Pl. olvadás, téli örömök, téli öltözködés, téli időjárás kifejezésekhez 4-5 mondat, számozva. Minden csoportból kijön egy gyerek, a számozási sorrendben megjegyyez 1 mondatot, majd elmondja a többieknek. A csoporttagok igyekeznek megjegyyezni a hallottakat. Ezután kijön újabb gyerek, aki szintén megjegyzi a következő számú mondatot. Ügyelni kell arra, hogy annyi megjegyzendő mondat legyen, ahányan egy csoportban vannak. Amikor az utolsó gyerek is végzett, össze kell foglalniuk a hallottakat.
5. Én azt tanultam ma...

Munkaforma: egyéni, közös, csoportmunka

Anyagok, eszközök: zsineg, kinyomtatott állítások

1-2. évfolyam 2. foglalkozás - Téli vitaminkert

Téma: a vitaminok szerepe életünkben, ültetés virágládába

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- legyenek tisztában azzal, hogy télen több vitaminhoz kell jutnia a szervezetünknek
- tudják, hogy télen hogyan juthatnak egyszerűen vitaminhoz
- törekedjenek az egészséges táplálkozásra
- legyenek képesek otthoni körülmények között is alkalmazni a tapasztaltakat, tanultakat
- ismerkedjenek meg a zsázsa és a metélőhagyma igényeivel, ültetésének módjával
- felelősségtudatuk fejlődjön

Előzetes tudás: testünk, helyes napirend, egészséges táplálkozás

Időkeret: 30 perc

A foglalkozás menete:

1. Beszélgetés: Mit tudtok a metélőhagymáról, zsázsaról? A két növény virágládába ültetésének módja, jellemzői.

	Metélőhagyma	Zsázsa
Ültetés módja	tőosztással	magról talaj tetejére szórjuk
Víz- és tápanyagigénye	eleinte vízigényes, később szárazságtűrő, tápanyagigényes	vízigényes, locsolás permetezéssel tápanyagigényes
Elhelyezése	két ablak közé vagy nem túl meleg helyre, pl. folyosóra	ablak közelébe, de ne érje közvetlen napfény
Aratása, fogyasztása	virágzás előtt vágjuk le a leveleit ha a tövénél jó mélyen vágjuk le a leveleit, akkor egy télen 3-4-szer is lehet nyersen fogyasztjuk	amikor a levele eléri a 7 cm-es magasságot nyersen fogyasztjuk

2. Csoportokban ültetés: virágládákat megtöltjük földdel, a megbeszélt módon elültetjük a növényeket, a metélőhagymát és a zsázst is két-két csoport. A beültetett ládák kihelyezése igényeknek megfelelően.
3. Megfigyelési napló megnyitása, ültetés idejének bejegyzése, majd a változások folyamatos figyelése, lejegyzése.

Munkaforma: közös, csoportmunka

Anyagok, eszközök: virágláda, virágföld, komposzt, zsázsamag, metélőhagyma tő, vízpermetező, füzet, íróeszközök

1-2. évfolyam 3. foglalkozás - Amit a vitaminról tudni kell!

Téma: az egészséges táplálkozás alapjai, a vitaminok és ásványi anyagok

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- mélyüljön az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretük
- ismerkedjenek a vitamin fogalmával, életünkben betöltött szerepével
- legyenek tisztában azzal, hogyan kerül a szervezetünkbe (ne tablettaként!)
- ismerjék meg a helyes táplálkozás jellemzőit

Előzetes tudás: egészséges életmód, helyes napirend, szabadidő hasznos eltöltése, zöldség, gyümölcs fő fogalom alárendelés

Időkeret: 35 perc

A foglalkozás menete:

1. Ráhangolás

- a) 1.osztály: <https://www.youtube.com/watch?v=kmZzL7syvCI>
- b) 2.osztály: <http://www.dietetikamindenkinek.hu/tapanyagok2.php>

2. Csoportalkotás véletlenszerűen színes lapokkal vagy kártyával

3. Fejtsünk rejtvényt! A kisfilmben hallottak alapján készült keresztrejtvény megfejtése

4. Elnyerjük méltó jutalmunkat. A jó megfejtések jutalmául kapott gyümölcs elfogyasztása.

Munkaforma: közös, csoportmunka

Anyagok és eszközök: IKT eszköz, előre kinyomtatott keresztrejtvény, íróeszköz, gyümölcsök

3-4. évfolyam 1. foglalkozás - Készítsünk gyümölcssalátát, zöldségfalatkákat!

Téma: egészséges ételek, egészséges szendvicsek készítése tízóráira, saját termelésű növényeink felhasználásával

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- a saját termelésű zsázst és a metélőhagymát használják fel
- legyenek képesek az eszközöket balesetmentesen használni
- sajátítsanak el pozitív mintákat az egészséges ételek elkészítésével kapcsolatosan
- a higiénia váljon belső igénnyé
- esztétikai érzékük fejlődjön

Előzetes tudás: zsázsa és metélőhagyma aratásának ideje, higiénéjával kapcsolatos ismeretek

Időkeret: 30-35 perc

A foglalkozás menete:

1. Szervezési feladatok: eszközök előkészítése
2. Csoportalkotás, feladatok kiosztása
3. Csoportok feladatai:

a, Gyümölcsök megmosása, feldarabolása. Mutató és egészséges a gyümölcsnyárs. Ehhez bármilyen idénygyümölcsöt felkockázunk, szeletelve felhúzzuk egymás után szalipalcára, vagy kisebb falatokhoz fogpiszkálóra. Egy fél fej káposztába vagy nagyobb gyümölcsbe szúrva nagyon mutató. Egy-egy dióval is megbolondíthatjuk pluszban.

b, Gyümölcsök megmosása, darabolása. A gyümölcsöknek szintén jó kínálási módja a gyümölcssaláta. Pont falatnyi darabokra vágott gyümölcsöket egy tálba tesszük, összekeverjük.

c, Teljes kiőrlésű kifliket karikára vágunk, megkenjük zsázssal ízesített vajkrémmel, tetejére egyéb színes zöldségek kerülhetnek. Ezeket fogpiszkálóval feltűzhetjük a másik fél káposztára.

d, Hasonlóan egyszerű és nagyon mutató, ha 2-3 szelet teljes kiőrlésű kenyérből, felvágottból készített emeletes szendvicset kockázunk, és az 1x1 cm-es alapú miniszendvicskéket fogpiszkálóra húzunk, majd ezt is egy fél fej káposztába szurkáljuk. Az egészségességéről a „szendvics” összeállítása gondoskodik.

e, Zöldségmártogatós készítése: csíkokra vágott zöldségeket mártogatunk a következő összetevőkből álló krémbe: 100 g krémsajt, 3 evőkanál joghurt, 2 gerezd fokhagyma, 2 evőkanál felaprított snidling, fél kiskanál citromlé, kevés bors.

4. Jó étvágyat! Terítés, finomságok elfogyasztása.

5. Elpakolás.

Munkaforma: közös és csoportmunka

Anyagok és eszközök: olló, kés, tálak, tányérok, gyümölcsök, kiskanalak, fogpiszkáló, káposzta, teljeskiőrlésű kifli, kenyér, vajkrém, felvágott, zöldségek, zsázsa, snidling, mártogatós hozzávalói, szalvéta

Forrás: https://www.nlcafe.hu/gasztr/20100621/10_inycsiklando_martogatos_recept/

3-4. évfolyam 2. foglalkozás - Illatszák készítése

Téma: ünnepek, ajándékkészítés, varrás

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- tűt, ollót legyenek képesek balesetmentesen használni
- esztétikai érzékük fejlődjön
- éljék át a készülődés, az ajándékozás örömét
- finom mozgásuk, figyelmük fejlődjön

Előzetes tudás: ollóhasználat, ünnepeink, ünnepi szokásaink

Időkeret: 2x45 perc

A foglalkozás menete:

1. Beszélgetés, téli ünnepek, szokások
2. Előkészületek, eszközök kiosztása, kiválasztása
Az anyagválasztásnál egy dolgot vegyünk figyelembe, hogy az anyag legyen vékony. Ez azért fontos, mert a vékony anyagon tud az illat jól átsugározni. Ideális választás a pamut, a szatén, a vászon, a selyem, a muszlin, az organza, a tüll, a kongré.
3. Csomókötés gyakorlása, tű befűzése
4. Díszítés: gombok, szalagok- és csipkedarabok, ünnepi motívumok, hímzések, gyöngyök, stb. Fontos, hogy az összevarrás előtt végezzük, mert később véletlenül összevarrhatják a zsákocska két oldalát.
5. A pelenkaöltés technikájának megfigyelése, elsajátítása
6. Az előre kiszabott kongré összevarrása tetszőleges színű hímzőfonallal.
Természetesen a cérna színe legyen azonos textillel! De ma már lehet kapni szivárvány színeiben pompázó átmenetes cérnát, akár ezzel is meg tudunk bolondítani egy nyers színű vásznat.
7. Az illatszákok megtöltése. Töltelék: lehetnek illatosított száraz virágok, gyógynövények, fűszernövények, szárított gyümölcsök. Ha nincs háznál, illóolajjal illatosított vatta vagy vatelin is megteszi. Hasznosítsunk házilag termesztett fűszernövényeket vagy gyógynövényeket!
8. Színben illeszkedő szalag kiválasztása, illatszákok megkötése. A szalag: lehet selyem,- organza- vagy szaténszalag, esetleg spárga, széna, papír – a lényeg, hogy passzoljon az alap textilhez (vagy pedig totálisan ütközzön vele!).

Munkaforma: közös beszélgetés, egyéni munka, tanítói magyarázat

Anyagok és eszközök: zsák anyaga méretre szabva, töltelék, szalagok, tompa hímző tű, díszítőelemek, olló

Forrás: <http://gombocska.hu/levendula-parna/>

3-4. évfolyam 3. foglalkozás - Valami bűzlik!

Téma: érzékelés, érzékszervek szerepe

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- figyelmük, megfigyelő képességük fejlődjön
- emlékezetük, érzékelő képességük fejlődjön
- legyenek képesek együttműködni
- kreativitásuk fejlődjön
- legyenek képesek figyelni egymásra
- empátiájuk, elfogadó képességük fejlődjön
- legyenek képesek egyes gyógynövényeket illatról is felismerni
- legyenek képesek együtt játszani
- versenyképességük kialakuljon
- legyenek képesek eltérni a kudarcot
- legyenek képesek döntést hozni

Előzetes tudás: érzékszervek és szerepeik, érzékelő játékok

Időkeret: 40 perc

A foglalkozás menete:

1. Szervezési feladatok, értékelő tábla felállítása. Beszélgetés sérült emberekről.
2. Alakítsunk csapatokat! Találjanak ki nevet maguknak! Válasszuk meg a felelősöket, írnok, futár, irányító, stb.
3. Kiteszünk a földre vagy asztalra egymás mellé 9 kártyát, amin gyógynövények nevei olvashatók. 15 másodpercig nézhetik, olvashatják. Az idő leteltével megfordítjuk a kártyákat. Minden csapat írja le, amire emlékszik belőle. Ahányra emlékeznek, annyi pontot kapnak.
4. Valami bűzlik! Minden csapatból egy embert válasszanak ki! Bekötött szemmel, illat alapján ki kell találni, hogy mi lehet az, amit szagolnak. Itt is érdemes a kertben már korábban megismert növényeket, komposztot, mohát, korhadt ágat is becsempészní a felismerendő illatok, szagok közé.
5. Minden csapatból válasszanak ki egy másik embert! Írják le a keresztnévének betűit egymás alá! Minden egyes betű után egy olyan növény nevét kell írni, ami azzal a betűvel kezdődik. PL. Galagonya

Édesburgonya

Zeller

Alma

6. Vakkaraván. Kijelölünk egy fákkal benőtt területet, ahol a csapatoknak vakon kell eljutni egyik helyről a másikra. A csapatok egymás után játszanak. A csapatokban mindenkinek bekötik a szemét, kivéve egy embert. Ő az irányító, ő megy elől, vezeti a többi. Miután mindenki megfogta egyik kezével a húzókötelet, indulhat a vakkaraván.

A kötelet nem szabad elengedni senkinek, mert azért pontlevonás jár. Mindenki 10 pontról indul. Az győz, akinek több pontja maradt.

7. Pontok összeszámolása, értékelés

Munkaforma: közös beszélgetés, csoport munka

Anyagok és eszközök: kártya növénynevekkel, papír, írószer, illat anyagok (moha, korhadt faág, levendula, citromfű, stb.), kendők, húzó- vagy vastagabb kötél, pontozó tábla

Felhasznált források:

<https://digi19.webnode.hu/files/200000228-5a27d5c190/vir%C3%A1g%20r%C3%A9szei.pdf>

www.mkne.hu/módszerkosár

www.player.nkp.hu/play/60105

Tudorka magazin XIII.évf.7.sz. Pedagógus kiadás

bioheal.hu/2014/10/ime-8-gyogynoveny-amikkel-penzt-sporolunk-meg

www.katipatika.hu/2012/01/teafozes-szabalyai/

www.iskolakertekert.hu/kertmuveles-az-iskolakertben/havi-tevekenysegek

www.anapfenyillata.cafeblog.hu/2014/10/03/25-kihagyhatatlan-oszi-otlet-gyerekeknek/

www.youtube.com/watch?v=kmZzL7syvCI

www.dietetikamindenkinek.hu/tapanyagok2.php

www.nlcafe.hu/gasztro/20100621/10_inyicsiklando_martogatos_recept

www.gombocska.hu/levendula-parna/

Tavaszi

1-2. évfolyam 1. foglalkozás - Gyom, nem gyom? Sziklakert növényeinek rendbetétele

Téma: közvetlen környezetük megfigyelése, megismerési módszerek alapozása, ismeretszerzés gyomnövényeinkről, kerti szerszámairól, tervezés

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- legyenek kíváncsiak a mindennapi dolgokra
- legyenek képesek a balesetmentes szerszámhasználatra
- tegyenek kezdeti lépéseket a tervezés terén
- legyenek képesek a felelős környezeti magatartásra
- legyenek képesek egymásra odafigyelni

Előzetes tudás: ismeretei, tapasztalatai a házuk táján, családban, növények életfeltételei

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Élménybeszámoló az otthoni virágos kertről. Dolgozott-e már benne? Kivel, mivel, mit csináltak?
2. Milyen szerszámokat látsz a kezemben? (kapa, ásó, gereblye) Mire használjuk? Mire vigyázzunk a használatánál?
3. Nekem a gyomról ... jut az eszembe. Befejezetlen mondat. Előzetes tudás felmérése.
4. Vizsgáljuk meg a mi sziklakertünket! Melyik a gyom, melyik nem? Miért kell őket eltávolítani? Csúnya, elvonja a vizet, tápanyagot a többi növénytől, mérgező, allergiás tüneteket vált ki, árnyékol, stb.
5. Mit fogunk most csinálni?

Csoportalkotás:

- a) a, gyomtalanít kapával
 - b) b, az új területet előkészíti
 - c) c, a kikapált gyomokat elviszi a komposztra
 - d) d, a nemes növényeket átülteti, illetve elülteti az új helyre.
6. Egyes gyomok gyógynövényként és táplálékként is szolgálhatnak. Pl. a gyermekláncfű salátának, a bojtorján levesbe is használható.
 7. Következő foglalkozás előkészítése: Figyeljétek meg, hogy a környéken hol találhatunk bodzabokrot!

Munkaformák: tanítói magyarázat, beszélgetés, csoportalkotás, feladatelosztás, közös tervezés

Eszközök, anyagok: kerti szerszámok, virágpálánták, vödör, öntözőkanna

1-2. évfolyam 2. foglalkozás - Bodzaszörp készítése

Téma: iskola környékének megfigyelése, feltérképezése, mérés, szövegértés

Kinek szól? általános iskola 1-2. o.

Előzetes tudás: bodzabokor lelőhelye, űrmértékek (l, dl), tömeg mértékei (dkg), értőolvasás

Időkeret: 25 perc

Cél:

- legyenek kíváncsiak
- legyenek képesek csoportban dolgozni
- fejlődjön problémamegoldó képességük
- fejlődjön értőolvasásuk
- mértékegységekkel kapcsolatos ismereteik mélyüljenek
- fejlődjön tájékozódási képességük

A foglalkozás menete:

1. Beszélgessünk! Hallottál-e már a bodzáról? Milyen növény? Hol található az iskola környékén? Miért ne az út mellől szedjük? Mit készíthetünk belőle?
2. Olvassuk el a bodzaszörp receptjét közösen!
3. Csoportalkotás, feladatok kiosztása
 - a) a, Az előzetesen megismert lelőhelyről elhozza a bodzavirágot (kísérlettel)
 - b) b, Elolvassák újra a szörp receptjét és kimérik a hozzávalókat
 - c) c, Előkészítik az üveget és megmossák a szörp hozzávalóit
4. Közös szörpkészítés, közben zenehallgatás: Nemes Nagy Ágnes Tavaszi felhők című művének megzenésített változatát
5. Elhelyezés hűtőben vagy hűvös helyen, majd pár nap múlva fogyasztható

Munkaforma: beszélgetés, csoportalkotás, feladatelosztás

Anyagok, eszközök: bodzaszörp hozzávalói, receptgyűjtemény, IKT eszköz, 5 literes befőttes üveg, mérőedény, keverő kanál, tál

1-2. évfolyam 3. foglalkozás - Illatos tanóra

Téma: élőlények, a növények részeinek megfigyelése, életfeltételeik, megismerési módszerek alapozása

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- Érzékelhető tulajdonságok megtapasztalása
- Ismerkedés az IKT eszközökkel
- Legyenek képesek nemcsak testileg, hanem lelkileg is feltöltődni a más környezetben (kertben) tartott foglalkozástól
- Képesek legyenek rácsodálkozni a természet szépségeire

Előzetes tudás: élő, élettelen, növények, szobanövények ápolása, elhelyezése a lakásban

Időkeret: 20 perc

A foglalkozás menete:

1. Közös beszélgetés: élő, élettelen. Miért nevezzük növénynek? Miért nevezzük természetnek vagy vadonélőnek?
2. Játsszunk! Ismerjük meg a növények részeit! Laptopon keressük meg az alábbi internetes játékot: www.player.nkp.hu/play/60105
3. Menjünk az emelt ágyáshoz! Vizsgáljuk meg a levendulát! Milyen színű a virága? Morzsolgassunk el az ujjaink között néhány levelét!
4. Mit látok a képen? Hol láttatok már ilyen virágot?
<https://digi19.webnode.hu/files/200000228-5a27d5c190/vir%C3%A1g%20r%C3%A9szei.pdf>
5. Mire van szüksége a növényeknek, hogy egész életükben növekedhessenek? Adj tanácsot!

Munkaforma: beszélgetés, internetes keresés

Anyagok és eszközök: laptop

Források:

www.player.nkp.hu/play/60105

<https://digi19.webnode.hu/files/200000228-5a27d5c190/vir%C3%A1g%20r%C3%A9szei.pdf>

3-4. évfolyam 1. foglalkozás - Talaj, talajlakók vizsgálata

Téma: az iskolai kert talajának, élőlényeinek megfigyelése, megismerési módszerek alapozása, tapasztalatok megfogalmazása, ok-okozati összefüggések felfedezése

Kiknek szól? általános iskola 3-4. o.

Cél:

- érdeklődésük felkeltése környezetük iránt
- környezettudatos magatartásuk fejlődése
- ismerkedjenek a megfigyelés néhány új eszközével
- ismerjék az egészséges talaj tulajdonságait
- tudják, hogy az egészséges talaj egyenlő egészséges táplálékkal
- analitikai, gondolkodási képességeik fejlesztése

Előzetes tudás: talajfajták vízáteresztő képessége, élőhely és élőlény kölcsönhatása, a mező növény és állatvilága, értékörző, környezetbarát gazdálkodás

Időkeret: 45 perc

Foglalkozás menete:

1. Ráhangoló beszélgetés az előzetes ismereteikre alapozva
2. Terepen az iskola körüli talaj tulajdonságainak megvitatása (Mohás-e, letaposott vagy laza? Találhatók-e a természetes anyagokon kívül mesterséges anyagok is a talaj felszínén?)
3. Játék: Keressétek meg, ami nem illik ebbe a környezetbe? (korábban elhelyezett, tájidegen tárgyak, növényi részek megkeresése)
4. Csoportalakítás
5. Csúnya, de hasznos! Az emelt ágyásokba kerülő komposzt vizsgálata csoportokban, nagyítóval. Milyen élőlényeket illetve növényi, állati maradványokat találtok benne? Szerepük?
6. Kérdezősködj környezetedben, hogy mivel dúsíthatjuk a talaj tápanyagtartalmát? (szerves trágya, hamu, növénytársítás előnyei)
7. Következő foglalkozások előkészítése: komposzt átforgatása felnőtt segítséggel.

Munkaforma: beszélgetés, csoportmunka, terepgyakorlat

Anyagok, eszközök: tájidegen tárgyak, nagyító, zacskónyi talaj, lapát, papírtálca

3-4. évfolyam 2. foglalkozás - Gyógynövény, fűszernövény

Téma: fogalmak tisztázása, növények megfigyelése, tervezés, magok csomagolásán levő információk, jelentésük, rész-egész viszonya, az emelt ágyásba ültetendő növények tulajdonságai

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- tájékozódási képességük fejlesztése
- képesek legyenek információk leolvasására, értelmezésére
- legyenek képesek hatékonyan együttműködni
- értő olvasásuk fejlődjön
- fejlődjön probléma megoldó képességük
- napközis szabadidő hasznos eltöltése

Előzetes tudás: növények életfeltételei, saját kertben szerzett tapasztalatok

Időkeret: 50 perc

A foglalkozás menete:

1. Bevezető beszélgetés, előzetes ismeretek feltárása
2. Mit jelentenek a következő szavak? Gyógynövény, fűszernövény fogalmának letisztázása
3. Milyen növényeket fogunk elültetni a következő foglalkozáson? (bársonyvirág, kapor, körömvirág, levendula, kakukkfű, borsmenta, oregánó, bazsalikom, stb.)
4. Alakítsunk csoportot!
5. Rakjátok ki a növények képeiből készült puzzle-t!
6. Keressük meg a nevekhez tartozó csomagolt magokat (a kirakott kép hátuljáról le tudja olvasni a nevét)! A csomagoláson levő ábrák és jelzések jelentésének megbeszélése (szavatossági idő, ültetési mód és távolság, víz és tápanyagigény, stb.)
7. Nézzetek utána az interneten, melyik növény mit gyógyít, ízesít, illetve melyik gyógynövény szolgál táplálékul is!
8. Következő foglalkozás előkészítése: növénytársítás

Munkaforma: beszélgetés, tanítói magyarázat, tevékenykedés csoportban

Anyagok, eszközök: virágmagok, tanulói laptop, képek borítékban

3-4. évfolyam 3. foglalkozás -Emelt ágyások beültetése

Téma: ismerkedés a palántás növényeinkkel, illat, íz, tájékoztató táblák kihelyezése, tervezés, mérés, ültetés

Kiknek szól? 3-4.o.

Cél:

- legyenek képesek a korábban elsajátított ismeretek átültetni a gyakorlatba
- képesek legyenek egymásra odafigyelni
- legyenek képesek a tervezés egy bizonyos szintjére eljutni
- legyenek képesek a jelölő zsinór használatára
- legyenek képesek a megfelelő szerszámok használatára
- megfelelő növények kerüljenek egymás mellé

Előzetes tudás: talajismeret, ültetendő növények nevei, szükségletei, növénytársítás

Időkeret: 50 perc

A foglalkozás menete:

1. Célok, feladatok megbeszélése
2. Tervezzünk! Mit olvastatok a napköziben a növénynek szomszédságáról? Mi hova kerüljön?
3. Maradjatok abban a csoportban, amelyikben az előző foglalkozáson voltatok!
Fogadjatok örökbe egy-egy ágyást! A csoport által feldolgozott növényt, növényeket fogjátok elültetni, palántázni! Írjátok meg a jelölő táblákat! Növény neve, hatása
4. A jelölő zsinórokat helyezzük el! Miért könnyíti meg a munkánkat?
5. A magok és a palánták elültetése következik.
6. Locsoljunk esővízzel!

Munkaforma: közös beszélgetés, tanítói magyarázat, csoportban tevékenykedés

Anyagok, eszközök: magok, palánták, kapa, gereblye, jelölő táblák, öntözőkanna, jelölő zsinór, alkoholos filc

Nyár

1-2. évfolyam 1. foglalkozás - Kirándulás, gyógynövények megismerése

Téma: megismerési módszerek alapozása, túra a mezőre, vadon termő gyógynövények

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- kíváncsiak legyenek
- tájékozódó képességük fejlődjön
- tudjanak tájékozódni tágabb környezetükben
- környezetbarát magatartásuk javuljon
- analízis-szintetizáló képességük mozduljon pozitív irányba
- tudjanak csoportban együttműködni
- legyenek képesek a megfelelő viselkedési szabályok betartására

Előzetes tudás: gyógynövény fogalma, néhány fajtája, élő környezetünk, évszakok, időjárás

Időkeret: 180 perc

A foglalkozás menete:

1. Szervezési feladatok, a túra céljának megbeszélése.
2. Mire ügyeljünk? Viselkedési szabályok tisztázása(pl. A csoporttól nem távolodunk el, jelzésre sorakozó, ne szemeteljünk, vigyázzunk a felszerelésünkre, védett növényekre!)
3. Mit tegyünk a hátizsákba? Túrafelszerelés ellenőrzése.
4. Csoportalkotás azokkal a virágnevekkel, amik a képeken lesznek.(pl. mezei katáng, kamilla, gyermekláncfű, közönséges cickafark, csalán, stb.)
5. Milyen jelzést keressünk? Ezt rejtvénnnyel, titkosírással fejthetik meg. Indulás!(Előtte terepbejáráson már kitettük a jelzéseket!)
6. Keress engem! A közeli mezőre kiérve képeket kapnak növényekről, ennek alapján kell őket felfedezni. A képek hátulján a virág néhány jellemző tulajdonsága szerepel. Olvassuk fel hangosan!
7. Játsszunk! Húzd át azokat a szavakat, amik nem illenek a képhez! (Az után, amikor az előző feladatnál már minden csoport megtalálta a saját növényét.)
8. Értékelés
9. Környezet rendbetétele, indulás haza!
10. Következő foglalkozás előkészítése, begyűjtött virágok préselése

Munkaforma: megbeszélés, csoportmunka, közös munka

Eszközök, anyagok: kártyák virágnevekkel, képek, feladatkártya a virágokról, újságok lapjai

Források: Tudorka magazin XIII.évf.7.sz. Pedagógus kiadás

bioheal.hu/2014/10/ime-8-gyogynoveny-amikkel-penzt-sporolunk-meg

1-2. évfolyam 2. foglalkozás - Tablókészítés a kirándulásról

Téma: vegyes technikával tablókészítés a kirándulásról

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- új ábrázolási technikák megismerése
- a mező élővilágának többoldalú megközelítése
- tudjanak együtt dolgozni
- fejlődjön kreativitásuk, képi ábrázolásuk, esztétikai érzékük
- fejlődjön emlékezetük
- érezzék az együtt végzett munka örömét

Előzetes tudás: vízfesték használata, mező élővilága, préselés technikája

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Beszélgetés: Mi tetszett a kiránduláson a legjobban? Milyen hangokat hallottunk? Milyen színeket láttatok? Találkoztunk-e állatokkal?
2. A mai foglalkozáson...A feladatok tisztázása, felszerelés előkészítése
3. Szívószálas fújástechnikával az alap elkészítése, foltokból, vonalakból tetszőleges formák kialakítása.
4. A préselt növények felragasztása a képre
5. Háttér festése ujjal, vagy ponttechnikával
6. Kész munkák kikerülnek a faliújságra.

Munkaforma: beszélgetés, csoportos és egyéni munka, közös munka

Anyag és eszköz: préselt virág, ragasztó, szívószál, vízfesték, tempera, vizesedény, rajzlap, filctoll, színes papír

1-2. évfolyam 3. foglalkozás - Levendula aratása, szárítása

Téma: megismerési módszerek alapozása, balesetmentes eszközhasználat, mérés, összefüggések felismerése

Kiknek szól? 1-2.o.

Cél:

- legyenek kíváncsiak
- tudjanak egymásra figyelni
- mélyítsék a gyógynövényekkel kapcsolatos ismereteiket
- képesek legyenek a tanultakat más környezetben is alkalmazni

Előzetes tudás: olló használat, dm ismerete, növények életfeltételei

Időkeret: 30 perc

A foglalkozás menete:

1. Ráhangolás vagy találós kérdéssel vagy Ki vagyok én? című játékkal.
2. Mit fogunk a mai alkalommal csinálni? A célok és feladatok megbeszélése.
3. Mikor aratjuk? Mekkora vágjuk? Attól függ, hogy milyen céllal szeretnénk felhasználni.
4. A levendula virágának aratása, esetleges túl sok levél eltávolítása, virágok csokorba kötése párban
5. Szárításhoz virágokkal lefelé lógatjuk fel az előre elkészített szárító helyre.

Munkaforma: beszélgetés, egyéni munka, páros munka

Anyagok és eszközök: olló, gumigyűrű, zsinór

3-4. évfolyam 1. foglalkozás - Ki vagyok én?

Téma: növényfelismerés illat, tulajdonságok alapján, tájékozódó játék a kertben

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- legyenek képesek egymásban megbízni
- legyenek képesek gondolataikat pontosan megfogalmazni
- érzékelésük, problémamegoldó képességük fejlődjön
- képesek legyenek társaik irányítására, utasítások pontos végrehajtására
- szabálytudatuk erősödjön

Előzetes tudás: irányok ismerete, virágok tulajdonságainak ismerete, játéktudás

Időkeret: 35-40 perc

A foglalkozás menete:

1. Találd ki! Ráhangolás találós kérdésekkel növényekről.
2. 3-4 fős csoportokat alakítunk. Minden csoportból egy tanulónak bekötik a szemét. A többiek kézen fogva elvezetik különböző helyekre a bekötött szemű gyereket. Út közben figyelnie kell, hogy milyen hangokat hall (pl. reccsenő ág), egy-egy akadályt (fát, bokrot) tapogasson meg. Visszavezetjük az eredeti kiindulópontba, majd a kötést levéve a szeméről, ki kell találnia, hogy merre járt.
3. Ki vagyok én? Bekötött szemmel ki kell találni az általuk természetgyógyászati gyógynövények nevét az illat vagy íz alapján.
4. Gondoltam egy növényre,...tulajdonságok alapján találjuk ki, ki mire gondolt.
5. Rabló, pandúr játék a kertben: válasszunk egy rablót és egy pandúrt, mindkettőnek egy-egy irányítót. Az irányítók csak a Jobbra! Balra! Előre! Hátra! Stop! vezényszavakat használhatják. A rabló és a pandúr is egy vezényszóra csak egyet léphet, tehát gyorsan kell irányítani őket. A pandúrt úgy kell irányítani, hogy elkapja a menekülő rablót.

Munkaforma: beszélgetés, közös munka, csoportmunka

Anyagok és eszközök: találós kérdések, kendők, illatos növényi részek kosárban

3-4. évfolyam 2. foglalkozás - Játék a kertben

Téma: megismerési módszerek alapozása, kertünkben élő fák megismerése

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- ismerjék meg közvetlen környezetükben élő növényeket
- legyenek képesek a versenyhelyzetet kezelni
- erősödjön kudarctűrő képességük
- fejlődjön kommunikációs képességük, figyelmük
- ismerkedjenek meg új tanulási módszerekkel

Előzetes tudás: mértékismeret, osztás művelete, növénynevek, Mókusok, ki a házból! játék, rím

Időkeret:45 perc

A foglalkozás menete:

1. Mit fogunk ma csinálni? A foglalkozás megbeszélése
2. „Jut eszembe”...Kezdés: Nekem a kertről a növények jutnak az eszembe. Folytatás: Nekem a növényekről a bodza jut eszembe. Minden gyerek egy mondattal folytassa!
3. Versenyezzünk! Mi készül fából? Írjátok le! Az győz, aki a legtöbbet gyűjtötte 2 perc alatt.
4. Milyen növények élnek a kertünkben? Válasszatok párt magatoknak, fussatok, írjátok le minél több növénynevet! Sípszóra gyülekező! Az győz, aki a legtöbb növényt ismerte fel.
5. Fafogócska: Válasszunk egy fogót! A többiek egy-egy fa mellett állnak. „Csere” kiáltásra mindenki egy másik fához fusson! Akit a fogó elkap, szintén fogó lesz.
6. Pihenjünk! Adott szavakkal versírás.
7. Értékelés.

Munkaforma: közös, egyéni és páros munka

Anyagok, eszközök: íróeszköz, írólap, szókérttyák

3-4. évfolyam 3. foglalkozás - Egy odvas faág élete

Téma: meseírás, képregény készítés

Kiknek szól? általános iskola 3-4. o.

Cél:

- legyenek képesek néhány összefüggő mondatot alkotni
- az időrendiséggel legyenek tisztában
- legyenek képesek gondolataikat ábrázolással kifejezni
- legyenek képesek egymásra figyelni
- szabálytudatuk, kreativitásuk fejlődjön
- kíváncsiak legyenek

Előzetes tudás: jellemző mesekezdek, befejezése, mesék jellemzői, időrend, mondat, képregény

Időkeret: 50-55 perc

A foglalkozás menete:

1. Beszélgetés a mese jellemzőiről
2. Az odvas faág megvizsgálása a kertben
3. Alakítsunk 3-4 fős csoportokat!
4. Minden csoport kap egy írólapot. Ráírja a neki tetsző mesekezdet, majd ráhajtja a lap felső szélét a mondatára, hogy a következő csoport ne lássa, hogy ők mit írtak. Továbbadják a lapot egy másik csoportnak, akik tanítói kérdésre tetszőlegesen válaszolva szintén lehajtják a lap tetejét. Addig folytatjuk, amíg nem kerekedik egy mese a mondatokból. Végül szétnyitva a lapokat összeolvassuk a történeteket. Hívjuk fel a gyerekek figyelmét, hogy kerek, egész mondatokkal válaszoljanak a kérdésekre! Az ügyesebbek önállóan is találhatnak ki mesét.
5. Készítsünk képregényt! A legjobban sikerült mesét megjeleníthetjük képregényben. Megbeszéljük, hogy melyik csoport melyik jelenetet rajzolja meg.
6. A kész munkát kirakjuk a faliújságra.

Munkaforma: közös beszélgetés, csoport munka

Anyagok, eszközök: odvas faág, írólap, íróeszköz, rajzlap, színes ceruza, zsírkréta

*„Jól kérdezni annyi,
mint sokat tudni.” (népi közmondás)*

Halaj Zsófia: Meteorológia az iskolakertben

Meteorológiai megfigyelések tervezete

4 évszak, 4 korcsoport

ŐSZ

	1-2.évfolyam	3-4.évfolyam	5-6.évfolyam	7-8.évfolyam
1.	Séta az iskola udvarán: csoportos megfigyelés: aktuális-őszi időjárás, időjárásmegfigyelő eszközök és leolvasásuk (barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő).	Séta az iskola udvarán: csoportos megfigyelés: aktuális időjárás, időjárásmegfigyelő eszközök és leolvasásuk (barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő).	Séta az iskola udvarán: Aktuális időjárás csoportos megfigyelése, időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása, lejegyzése (barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő)	Séta az iskola udvarán: Aktuális időjárás csoportos megfigyelése, időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása, lejegyzése (barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő)
2.	Szélforgó készítése	Falvédő készítése filcanyagból	Napi középhőmérséklet /Napi hőingás számítása 1 héten keresztül	Napi középhőmérséklet /Napi hőingás számítása 1 héten keresztül az ország különböző területein-összehasonlítások
3.	- Az őszi időjárás megfigyelése 3napon keresztül -Időjárás-óra készítése.	Népi megfigyelések az időjárásról (Ősz)	Montázs készítése az ősziről	Éghajlat diagrammok elemzése

TÉL

	1-2.évfolyam	3-4.évfolyam	5-6.évfolyam	7-8.évfolyam
1.	Séta az iskola udvarán. Csoportos megfigyelés: aktuális időjárás, időjárásmegfigyelő eszközök és leolvasásuk. Az időjárás változásainak megbeszélése.	Séta az iskola udvarán. Csoportos megfigyelés: aktuális időjárás, időjárásmegfigyelő eszközök és leolvasásuk. Az időjárás változásainak megbeszélése.	Séta az iskola udvarán: Aktuális időjárás csoportos megfigyelése, időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása, lejegyzése (barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő)	Séta az iskola udvarán: Aktuális időjárás csoportos megfigyelése, időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása, lejegyzése (barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő)
2.	<u>Kísérletezés a vízzel. (jég, jégcsap, hó)</u>	<u>A jég- Kísérletezés</u> : -halmazállapotok felidézése: szilárd (jég), légnemű (vízgőz), folyékony (víz). -A fagyás szemléltetése (ablakba kirakni vizet). -jéghajó -ételfesték használatával színes jégtömbök készítése	Napi középhőmérséklet /Napi hőingás számítása 1 héten keresztül	Napi középhőmérséklet /Napi hőingás számítása 1 héten keresztül az ország különböző területein-összehasonlítások
3.	-Időjárásjelentés/ Honnan tájékozódunk az időjárásról? -Egyedi hőmérők készítése	Népi megfigyelések az időjárásról (Tél)	Montázs készítése a télről	Éghajlat diagrammok készítése

TAVASZ

	1-2.évfolyam	3-4.évfolyam	5-6.évfolyam	7-8.évfolyam
1.	Séta az iskola udvarán. Csoportos megfigyelés: aktuális időjárás, időjárásmegfigyelő eszközök és leolvasásuk. Az időjárás változásainak megbeszélése.	Séta az iskola udvarán. Csoportos megfigyelés: aktuális időjárás, időjárásmegfigyelő eszközök és leolvasásuk. Az időjárás változásainak megbeszélése.	Séta az iskola udvarán: Aktuális időjárás csoportos megfigyelése, időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása, lejegyzése (barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő)	Séta az iskola udvarán: Aktuális időjárás csoportos megfigyelése, időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása, lejegyzése (barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő)
2.	Esőkép készítése	Játék az esőben: eső festmények készítése	Napi középhőmérséklet /Napi hőingás számítása 1 héten keresztül	Napi középhőmérséklet /Napi hőingás számítása 1 héten keresztül az ország különböző területein-összehasonlítások
3.	A változékony tavaszi időjárás és a betegségek/gyümölcssaláta készítése	Népi megfigyelések az időjárásról (Tavaszi)	Montázs készítése a tavaszi-ról	Csillagképek készítése

NYÁR

	1-2.évfolyam	3-4.évfolyam	5-6.évfolyam	7-8.évfolyam
1.	Séta az iskola udvarán. Csoportos megfigyelés: aktuális időjárás, időjárásmegfigyelő eszközök és leolvasásuk. Az időjárás változásainak megbeszélése.	Séta az iskola udvarán. Csoportos megfigyelés: aktuális időjárás, időjárásmegfigyelő eszközök és leolvasásuk. Az időjárás változásainak megbeszélése.	Séta az iskola udvarán: Aktuális időjárás csoportos megfigyelése, időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása, lejegyzése (barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő)	Séta az iskola udvarán: Aktuális időjárás csoportos megfigyelése, időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása, lejegyzése (barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő)
2.	A nyári időjárás megfigyelése 3 napon keresztül: Kreatív megfigyelési napló készítése csoportokban (hőmérséklet, napsütés, csapadék, szél)	A napóra- Készítsünk napórát!	Napi középhőmérséklet /Napi hőingás számítása 1 héten keresztül	Napi középhőmérséklet /Napi hőingás számítása 1 héten keresztül az ország különböző területein-összehasonlítások
3.	Kirándulás a közeli tóhoz: a nyári időjárás és a tó vízi világának megfigyelése.	Népi megfigyelések az időjárásról (Nyár)	Montázs készítése a nyárról	Napóra készítése

Ősz

1-2.évfolyam 1. foglalkozás

1. Séta az iskola udvarán: az őszi időjárás megfigyelése, ismerkedés az időjárásmegfigyelő eszközökkel

Téma: Az aktuális időjárás megfigyelése, jellemzése; az iskola udvarán található időjárásmegfigyelő eszközök megismerése.

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- legyenek képesek az aktuális időjárás jellemzésére
- ismerjék fel az időjárás fő jellemvonásait (napsütés, hőmérséklet, felhőzet, szél erőssége, csapadék)
- ismerjék fel az időjárás és az öltözködés közti összefüggéseket
- ismerkedjenek meg az iskolában megtalálható időjárásmegfigyelő eszközökkel

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, óvodai ismeretek, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

8. Séta az iskola kertjében, közben az aktuális- őszi időjárás csoportos megfigyelése szempontok szerint.
9. Csoportalakítás, szerepek megosztása: írnok, szónok.
10. Minden csoport kap egy feladatlapot, ahol a következő kérdésekre kell a gyerekeknek válaszolni:
11. Figyeljétek meg az időjárást! Mi jellemző a napsütésre?
12. Milyenek érzékelitek a levegő hőmérsékletét?
13. Mennyi felhő van az égbolton? Milyen a felhők alakja?
14. Hogyan mozognak a fák levelei? Következtessetek ebből a szél erősségére!
15. Figyeljétek meg társaitok és a járókelők öltözetét! Milyen ruhadarabok jelzik az őszi, hűvösebb időjárást?
16. A csoportok által leírtak közös megbeszélése, ellenőrzése.

17. Ismerkedés az időjárásmegfigyelő eszközökkel: eszközök szemléltetése és bemutatása a tanító által.

barométer: „A barométer vagy légnyomásmérő a légnyomás mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

csapadékmérő: „A csapadékmérő egy olyan - általában henger alakú - eszköz, mellyel a lehulló csapadék mennyiségét határozhatjuk meg.”

szélmérő: „A szélmérő a szél sebességének mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

hőmérő: „A hőmérő a hőmérséklet mértékének jelzésére alkalmas eszköz, adott mérési tartományon belül, valamely hőmérsékleti skála beosztása alapján.”

18. Időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása tanítói segítséggel.

19. Utalás a következő foglalkozásra: Kutass az interneten, az újságokban vagy a könyvtárban! Hozz a következő alkalommal egy képet, amin egy szélforgó szerepel!

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, csoportalkotás, feladatelosztás, tevékenykedtetés

Eszközök: feladatlap; időjárásmegfigyelő **Eszközök:** barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő

1-2.évfolyam 2. foglalkozás – Szélfogó készítése

Téma: Szélforgó készítése közösen, majd az eszköz kipróbálása az iskola udvarán.

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- a diákok kezűgyességének fejlesztése
- kreativitás fejlesztése
- a szélforgó megismerése: felépítése, működése, haszna
- a szél erőssége és a szélforgó működése közti összefüggése felismerése, megismerése
- az önálló alkotás öröme

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, óvodai ismeretek, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. A gyerekek által behozott képek megfigyelése: szélforgók.
2. Beszélgetés a szélforgókról: Milyen részekből áll? Milyen a formája? Hogyan működik? Milyen összefüggés van a szél mozgása és a szélforgó működése között?
3. A szélforgó elkészítése:
 - a) a., „A papírlapra(21X21 cm) mindkét irányból húzzunk átlósan felező vonalakat. Majd a középponttól mérjük ki mind a négy irányba 6 cm-t. Ha meg vannak a jelölések, a sarkoktól vágjuk be a papírt.”
 - b) b., „Így kapunk 4 db háromszög szerűséget. Mindegyiknek az egyik sarkát, az óramutató járásával ellentétesen, egyesével ragasszuk a középpontra.”
 - c) c., „Először húzzunk a gombostűre egy gyöngyöt, majd így szúrja át a középpontot.” A gyerekeknek segíteni kell mindenképp!
 - d) d., „Ezt követően egy nagyobb gyöngyöt húzzunk a gombostű végére, és így szúrjuk bele a hurkapálcába. *Mielőtt a szélforgóval együtt átszúrtuk volna a hurkapálcán a gombostűt, először átütöttük a gombostűt rajta teljesen, hogy a vége kijöjjön a pálca másik oldalán.*”
 - e) e., „Ha átszúrtuk a gombostűt, nyomjuk addig, amíg a gyöngy és a pálca össze nem érnek. Ezután a gombostű kilógó végét egy drótvágóval vágjuk le.”
 - f) f., A szélforgók elkészültek.
4. Az elkészült szélforgókat a tanulók kipróbálják a szabadban.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, munkáltatás, tevékenykedtetés

Eszközök:

- színes, négyzet alakú papírlapok
- olló
- gombostű
- gyöngyök
- papírragasztó
- ceruza
- hurkapálca

1-2.évfolyam 3. foglalkozás – Az őszi időjárás megfigyelése 3 napon keresztül, időjárás óra készítése

Téma: Az őszi időjárás megfigyelése 3 napon keresztül. Tapasztalatok önálló lejegyzése, majd a feljegyzések közös megbeszélése, a következtetések levonása. Időjárás-óra készítése közösen.

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

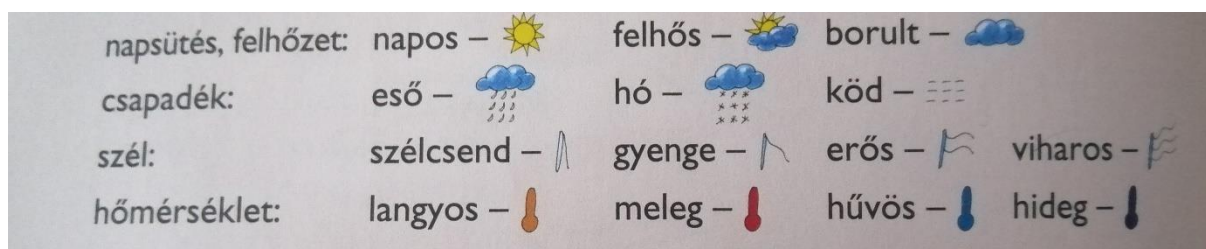
- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- legyenek képesek az időjárás huzamosabb ideig tartó megfigyelésére és jellemzésére
- ismerjék fel az időjárás fő jellemvonásait
- a kézügyesség fejlesztése
- közös alkotás öröme

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, óvodai ismeretek, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. A tanulók 3 napon keresztül, otthon, önállóan figyelik meg az időjárást, és jegyzik le maguknak a megfigyelteket jelekkel:
 - napsütés, felhőzet (napos, felhős, borult)
 - szél (szélcsend, gyenge, erős, viharos)
 - csapadék (eső, hó, köd)
 - hőmérséklet (langyos, meleg, hűvös, hideg)

2. A gyerekek által lejegyzett tapasztalatok megbeszélése, ábrák megfigyelése, következtetések levonása.

3. „Időjárás-óra – Készítsünk időjárás-órát úgy, hogy rajzoljunk rá hőmérőket is, melyeken a melegebb időt mosolygós arc, a hűvösebbet szomorú arc jelzi.”

- Kartonlapra kör alaklemez elhelyezése, körberajzolása.
- A „körcikk alaklemez” elhelyezése a körön belül, a körcikkek berajzolása.
- A körcikkeken belül az egyes időjárás elemek berajzolása ceruzával, majd kiszínezése színes ceruzával, zsírkrétával vagy vízfestékkel/temperával.
- A háttér kiszínezése.
- Mutató alaklemez körberajzolása fehér kartonlapon, majd kivágása.
- A kör közepén a mutató elhelyezése Milton kapocs segítségével.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, munkáltatás, tevékenykedtetés

Eszközök:

- füzet
- kartonlap
- alaklemez
- színesceruza, zsírkréta, vízfesték, tempera
- Milton kapocs

3-4.évfolyam 1. foglalkozás

1. Séta az iskola udvarán: az őszi időjárás megfigyelése, az időjárásmegfigyelő eszközök nevének és szerepének felidézése

Téma: Az aktuális időjárás megfigyelése, jellemzése; az iskola udvarán található időjárásmegfigyelő eszközök nevének és szerepének felidézése.

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- legyenek képesek az aktuális időjárás jellemzésére
- ismerjék fel az időjárás fő jellemvonásait (napsütés, hőmérséklet, felhőzet, szél erőssége, csapadék)
- ismerjék fel az időjárás és az öltözködés közti összefüggéseket
- ismételjék át az iskolában található időjárásmegfigyelő eszközök feladatát

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Séta az iskola kertjében, közben az aktuális- őszi időjárás csoportos megfigyelése szempontok szerint.
2. Csoportalakítás, szerepek megosztása: írnok, szónok.
3. Minden csoport kap egy feladatlapot, ahol a következő kérdésekre kell a gyerekeknek válaszolni:
4. Figyeljétek meg az időjárást! Mi jellemző a napsütésre?
5. Milyennek érzékelitek a levegő hőmérsékletét?
6. Mennyi felhő van az égbolton? Milyen a felhők alakja?
7. Hogyan mozognak a fák levelei? Következtessetek ebből a szél erősségére!
8. Figyeljétek meg társaitok és a járókelők öltözetét! Milyen ruhadarabok jelzik az őszi, hűvösebb időjárást?
9. A csoportok által leírtak közös megbeszélése, ellenőrzése.
10. Az elmúlt nap napi középhőmérsékletének kiszámolása közösen: Tegnap reggel 8 órakor és délben feljegyeztük a kinti levegő hőmérsékletét. Az volt a házi feladatotok, hogy este 21 órakor is nézzétek meg, mennyi a kinti levegő hőmérséklete, és jegyezzétek fel a környezetismeret füzetetekbe. Most megtanuljuk, hogyan kell a napi középhőmérsékletet kiszámolni: A hármas mérés eredményét

összeadjuk, majd elosztjuk hárommal, mert háromszor mértünk. Ez a napi középhőmérséklet. Számoljuk ki a tegnapi nap napi középhőmérsékletét közösen!

11. Az iskola udvarán található időjárásmegfigyelő eszközök szemléltetése: az eszközök nevének és működésének felidézése a diákokkal közösen.

barométer: „A barométer vagy légnyomásmérő a légnyomás mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

csapadékmérő: „A csapadékmérő egy olyan - általában henger alakú - eszköz, mellyel a lehulló csapadék mennyiségét határozhatjuk meg.”

szélmérő: „A szélmérő a szél sebességének mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

hőmérő: „A hőmérő a hőmérséklet mértékének jelzésére alkalmas eszköz, adott mérési tartományon belül, valamely hőmérsékleti skála beosztása alapján.”

12. Időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása tanítói segítséggel.

13. Utalás a következő foglalkozásra: Figyeld meg a televíziós időjárásjelentésekben, hogy milyen rajzos jelöléseket használnak az előre jelzéseknél!

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, csoportalkotás, feladatelosztás, tevékenykedtetés

Eszközök: feladatlap; időjárásmegfigyelő **Eszközök:** barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő

3-4.évfolyam 2. foglalkozás – Időjárás és dátumjelző falvédő tábla készítése

Téma: Az adott nap dátumát és időjárását jelző falvédő tábla készítése

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- legyenek képesek az aktuális időjárás jellemzésére
- ismerjék fel az időjárás fő jellemvonásait (napsütés, hőmérséklet, felhőzet, csapadék, szél erőssége)
- legyenek képesek az adott nap dátumának meghatározására

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Az évszakok, hónapok, napok nevének átisméltése szóban.
2. Az időjárás elemeinek átisméltése szóban: napsugárzás, hőmérséklet, szél, csapadék
3. A falvédő tábla elkészítésének célja: a tanulók fogalmazzák meg saját szavakkal.(tájékozódás)
4. A falvédő tábla elkészítése:
 - o téglalap alakú hungarocell tábla bevonása anyaggal, hátul lerögzíteni gombostűvel.
 - o Dekorfilcből elkészíteni: évszakok, hónapok, napok neve, ill. számok kivágása (Milyen év, Hányadika van?)
 - o Dekorfilcből elkészíteni: hőmérsékleti skála, hozzá nyíl jelöléshez, valamint az időjárás jelöléséhez: napos, borús, felhős, esős, havas, szeles idő van?

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, munkáltatás, tevékenykedtetés

Eszközök: dekorfilc, hungarocell tábla, anyag bevonáshoz, olló, filctoll

3-4.évfolyam 3. foglalkozás – Népi megfigyelések az időjárásról

Népi megfigyelések az időjárásról (Ősz)

Téma: Népi megfigyelések az őszi időjárásról.

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- az időjárással kapcsolatos népi megfigyelések megismerése
- megfigyelőképesség fejlesztése
- memória fejlesztése
- kreativitás fejlesztése

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Tanítói bevezetés: „Őseinknek még volt idejük gondosan megfigyelni az időjárással kapcsolatos összefüggéseket, és bár nem számítottak belőle különböző statisztikákat, nagy általánosságban mégis hagyatkozhatunk a megfigyeléseikre.”
2. Minden diák megkapja egy lapon a következő népi megfigyeléseket:

„**Szeptember 5.** Lőrinc nap: Ha süt a nap, az ősz további része is derűs lesz.

Szeptember 8. Fecskehajtó Kisasszony: E napnak a teljes ellentéte várható a következő hetekben.

Szeptember 14. Ha süt a nap, derűs lesz a tavasz.

Szeptember 29. Szent Mihálykor keleti szél, igen kemény telet ígér. Ha Szent Mihály napján itt van még a fecske, karácsonyig legelhet a kecske.

Október 21. Ha Orsolya napján szép az idő, akkor az karácsonyig meg is marad.

Október 26. Dömötör napján a hideg szél a kemény tél előjele.

November 1. Ha ezen a napon szép tiszta az idő, az hideg, havas telet hoz.

November 11. Márton napján, ha a lúd jégen jár, akkor karácsonykor vízben poroszkál.

November 19. Erzsébet nap: Ha ezen a napon havazik, a Karácsony is igen szép, hóval borított lesz.

November 25. Ha Katalin kopog, karácsony tocsog.”

3. A népi megfigyelések közös felolvasása, értelmezése.
4. Következtetések levonása: a gyerekek véleményének meghallgatása azzal kapcsolatban, hogy mennyire alapozhatunk ezekre a megfigyelésekre?
5. A népi megfigyelések és az időjárásjelentések párhuzamba állítása. A kettő közül melyik a biztosabb? Miért?
6. **Összekevert mondatok:** a tanulókat csoportokra bontom, majd egy borítékban megkapják a népi megfigyelések mondatait összekeverve. Nekik egy üres lapon össze kell rakni és felragasztani a korábban elolvasott mondatokat. (Használhatják hozzá a népi megfigyeléses lapot.)
7. „Márton napján, ha a lúd jégen jár, akkor karácsonykor vízben poroszkál.”
„Ha Katalin kopog, karácsony tocsog.”
Rajzold le, amit hallasz!-A diákoknak választania kell a 2 db népi megfigyelés közül egyet, és fantáziájukat szabadjára engedve egy rajzot kell készíteni a mondat alapján. Lényeg: ránézve a rajzra, derüljön ki, melyik megfigyelés szerepel rajta.
Használható színezéshez: színes ceruza, zsírkréta, tempera, vízfesték.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, csoportalkotás, munkáltatás, tevékenykedtetés

Eszközök: lap: népi megfigyelések, összekevert mondatok, rajzlap, ceruza, zsírkréta, vízfesték, tempera, ecset

Tél

1-2.évfolyam 1. foglalkozás

1. Séta az iskola udvarán: a téli időjárás megfigyelése, az időjárásmegfigyelő eszközök nevének és szerepének felidézése

Téma: Az aktuális időjárás megfigyelése, jellemzése; az iskola udvarán található időjárásmegfigyelő eszközök nevének és szerepének felidézése.

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- legyenek képesek az aktuális időjárás jellemzésére
- ismerjék fel az időjárás fő jellemvonásait (napsütés, hőmérséklet, felhőzet, szél erőssége, csapadék)
- ismerjék fel az időjárás és az öltözködés közti összefüggéseket
- ismételjék át az iskolában található időjárásmegfigyelő eszközök feladatát

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, óvodai ismeretek, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Séta az iskola kertjében, közben az aktuális- téli időjárás csoportos megfigyelése szempontok szerint.
2. Csoportalakítás, szerepek megosztása: írnok, szónok.
3. Minden csoport kap egy feladatlapot, ahol a következő kérdésekre kell a gyerekeknek válaszolni:
4. Figyeljétek meg az időjárást! Mi jellemző a napsütésre?
5. Milyenek érzékelitek a levegő hőmérsékletét?
6. Mennyi felhő van az égbolton? Milyen a felhők alakja?
7. Hogyan mozognak a fák levelei? Következtessetek ebből a szél erősségére!
8. Figyeljétek meg a téle jellemző csapadékot (hó)! Milyen a halmazállapota? (szilárd)

Mi történik vele, ha szobahőmérsékletű helyiségbe visszük, vagy a kinti hőmérséklet eléri ill. meghaladja a 0 °C -ot? (elolvad)

9. Figyeljétek meg társaitok és a járókelők öltözetét! Milyen ruhadarabok jelzik a téli, hideg időjárást?

10. A csoportok által leírtak közös megbeszélése, ellenőrzése.

11. Az iskola udvarán található időjárásmegfigyelő eszközök szemléltetése: az eszközök nevének és működésének felidézése a diákokkal közösen.

barométer: „A barométer vagy légnyomásmérő a légnyomás mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

csapadékmérő: „A csapadékmérő egy olyan - általában henger alakú - eszköz, mellyel a lehulló csapadék mennyiségét határozhatjuk meg.”

szélmérő: „A szélmérő a szél sebességének mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

hőmérő: „A hőmérő a hőmérséklet mértékének jelzésére alkalmas eszköz, adott mérési tartományon belül, valamely hőmérsékleti skála beosztása alapján.”

12. Időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása tanítói segítséggel.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, csoportalkotás, feladatelosztás, tevékenykedtetés

Eszközök: feladatlap; időjárásmegfigyelő **Eszközök:** barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő

1-2.évfolyam 2. foglalkozás – Kísérletezz vízzel (jég, jégcsap, hó)

Téma: Halmazállapotok és halmazállapotváltozások megfigyelése a természetben és a tanteremben. A felolvadt csapadék mennyiségének mérése mérőedényekkel.

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- a három halmazállapot (folyékony, szilárd, légnemű) felismerése
- a halmazállapotváltozások szemléltetése és felismerése
- folyadék mérésének elvégzése

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, óvodai ismeretek, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Séta az iskola udvarán: a hó és a jégcsap vizsgálata a tanulókkal: Milyen halmazállapotú a hó? (szilárd) Milyen színű?(fehér) Meleg vagy hideg? (hideg) Milyen halmazállapotú a jégcsap? (szilárd) Milyen színű? (átlátszó) Meleg vagy hideg? (hideg) Mi történik vajon a hóval és a jégcsappal, ha bevisszük az osztályterembe? (elolvad) Próbáljuk is ki! Egy tálkában viszünk be havat, egy másik tálkában pedig jégcsapot.
2. A kísérlet: a teremben elhelyezzük a tálakat a tanári asztalon, és várakozunk. Egy idő után a gyerekek is észlelik, hogy olvadni kezd a hó és a jégcsap is. A szilárd halmazállapot mivé alakul át? (folyékony halmazállapotúvá)
3. „Ez a kísérlet a hógolyó-evő, jégcsap-szopogató gyerekeknek is nagyon hasznos, hiszen kiderül, hogy milyen piszkos is az a hófehér hó és átlátszó jégcsap!”
4. Az elolvadt hó és jégcsap vízzé alakult. Először a hóból létrejött vizet, majd a jégcsapból létrejött vízmennyiséget mérjük meg a tanulókkal, mérőedények segítségével.
5. Előző nap elhelyeztünk az ablakpárkányon egy tálkában vizet és megjelöltük alkoholos filccel, hogy meddig ért a víz. Nézzük meg, hogy mi történhetett vele! (A megfagyott víz feljebb emelkedett az edényben-ha nincs fagy, a hűtőszekrény fagyasztó részét használjuk)
13. Utalás a következő foglalkozásra: Mindenki hozzon képet egy hőmérőről.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, szemléltetés, megfigyelés, munkáltatás

Eszközök: (hó, jég, víz,) tálkák, alkoholos filc, mérőedény

1-2.évfolyam 3. foglalkozás – Időjárás-jelentések, egyedi hőmérők készítése

Téma: Időjárásjelentések: Honnan tájékozódunk az időjárásról? Időjárásjelentés megfigyelése interneten. Hőmérők: a hozott képek (hőmérőkről) bemutatása. Egyedi hőmérők készítése kartonlapból, színezéssel.

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- legyenek képesek az aktuális időjárás jellemzésére
- ismerjék fel az időjárás fő jellemvonásait (napsütés, hőmérséklet, felhőzet, szél erőssége, csapadék)
- Ismerjék meg az időjárás-jelentés módjait és felépítését
- Ismerjék meg a hőmérők egyes típusait és felépítését

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, óvodai ismeretek, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Beszélgetés: Honnan tájékozódhatunk az aktuális időjárásról? (rádió, televízió, újságok, internet, okostelefonok) Milyen információkat osztanak meg egy időjárásjelentésben? (az időjárás fő jellemvonásairól: napsütés, hőmérséklet, felhőzet, szél erőssége, csapadék)

Időjárás-jelentés megfigyelése interneten:

<https://www.youtube.com/watch?v=3btb54NGp1g>

2. A látottak megbeszélése közösen.
3. A gyerekek által behozott hőmérős képek megfigyelése: Hogy is néz ki egy hőmérő? Mire használjuk? Milyen fajtái vannak? Milyen részei vannak?
4. Egyedi hőmérők készítése kartonlapból színezéssel

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, szemléltetés, megfigyelés, munkáltatás, tevékenykedtetés

Eszközök: interaktív tábla, képek hőmérőkről, kartonlap, olló, színes ceruza, zsírkréta,

3-4.évfolyam 1. foglalkozás

1. Séta az iskola udvarán: a téli időjárás megfigyelése, az időjárásmegfigyelő eszközök nevének és szerepének felidézése

Téma: Az aktuális időjárás megfigyelése, jellemzése; az iskola udvarán található időjárásmegfigyelő eszközök nevének és szerepének felidézése.

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- legyenek képesek az aktuális időjárás jellemzésére
- ismerjék fel az időjárás fő jellemvonásait (napsütés, hőmérséklet, felhőzet, szél erőssége, csapadék)
- ismerjék fel az időjárás és az öltözködés közti összefüggéseket
- ismételjék át az iskolában található időjárásmegfigyelő eszközök feladatát

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Séta az iskola kertjében, közben az aktuális- téli időjárás csoportos megfigyelése szempontok szerint.
2. Csoportalakítás, szerepek megosztása: írnok, szónok.
3. Minden csoport kap egy feladatlapot, ahol a következő kérdésekre kell a gyerekeknek válaszolni:
4. Figyeljétek meg az időjárást! Mi jellemző a napsütésre?
5. Milyenek érzékelitek a levegő hőmérsékletét?
6. Mennyi felhő van az égbolton? Milyen a felhők alakja?
7. Hogyan mozognak a fák levelei? Következtessetek ebből a szél erősségére!
8. Figyeljétek meg a téle jellemző csapadékot (hó)! Milyen a halmazállapota? (szilárd)

Mi történik vele, ha szobahőmérsékletű helyiségbe visszük, vagy a kinti hőmérséklet eléri ill. meghaladja a 0 °C -ot? (elolvad)
9. Figyeljétek meg társaitok és a járókelők öltözetét! Milyen ruhadarabok jelzik a téli, hideg időjárást?
10. A csoportok által leírtak közös megbeszélése, ellenőrzése.

11. Az elmúlt nap napi középhőmérsékletének kiszámolása közösen: Tegnap reggel 8 órakor és délben feljegyeztük a kinti levegő hőmérsékletét. Az volt a házi feladatotok, hogy este 21 órakor is nézzétek meg, mennyi a kinti levegő hőmérséklete, és jegyezzétek fel a környezetismeret füzetetekbe. Már össze megtanultuk, hogyan számolhatjuk ki a napi középhőmérsékletet. Tegyük meg most is közösen! (A hármas mérés eredményét összeadjuk, majd elosztjuk hárommal, mert háromszor mértünk. Ez a napi középhőmérséklet.)
12. Az iskola udvarán található időjárásmegfigyelő eszközök szemléltetése: az eszközök nevének és működésének felidézése a diákokkal közösen.

barométer: „A barométer vagy légnyomásmérő a légnyomás mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

csapadékmérő: „A csapadékmérő egy olyan - általában henger alakú - eszköz, mellyel a lehulló csapadék mennyiségét határozhatjuk meg.”

szélmérő: „A szélmérő a szél sebességének mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

hőmérő: „A hőmérő a hőmérséklet mértékének jelzésére alkalmas eszköz, adott mérési tartományon belül, valamely hőmérsékleti skála beosztása alapján.”

13. Időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása tanítói segítséggel.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, csoportalkotás, feladatelosztás, tevékenykedtetés

Eszközök: feladatlap; időjárásmegfigyelő **Eszközök:** barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő

3-4.évfolyam 2. foglalkozás – A jég /Kísérletezés/

Téma: Halmazállapotok felidézése: szilárd (jég, hó), légnemű (vízgőz), folyékony (víz). A fagyás szemléltetése (ablakpárkányra kirakni vizet). „Jéghajó kísérlet” bemutatása. Ételfesték felhasználásával színes jégtömb-díszek készítése.

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- a három halmazállapot (folyékony, szilárd, légnemű) felidézése
- a fagyás (halmazállapotvált.) szemléltetése és felismerése
- a jég szerkezetének megismerése
- a kreativitás fejlesztése színes jégtömb-díszek készítésével
- a közös alkotás öröme

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Szemléltetés: jég/hó, vízgőz, víz. A három halmazállapot felidézése, összekapcsolása a víz formáival.

jég, hó: az iskola udvarán megbeszéljük, hogy szilárd halmazállapotúak, de ha bevisszük a tanterembe, elolvadnak és víz lesz belőlük, ami folyékony halmazállapotú. Ezt szemléltetjük is, ha bemegyünk a tanterembe.
vízgőz: A tanterembe beviszünk egy elektromos főzőlapot, amin egy edényben vizet melegítünk fel. A párolgó vízgőz jól látható.
2. A fagyás szemléltetése: előző nap kiraktunk az ablakpárkányra egy vízzel félig megtöltött tálkát, amin megjelöltük alkoholos filccel a víz állását. Nézzük meg, mi történt a vízzel: megfagyott, és feljebb emelkedett az edényben.
3. „Jéghajó kísérlet” bemutatása: „Töltsetek meg hideg vízzel egy tálat és tegyetek rá jégkockákat! Figyeljétek meg, hol helyezkedik el a jégkocka! (Úszik a víz tetején, mivel levegővel töltött üregek helyezkednek el benne.)”
4. Ételfesték felhasználásával színes jégtömb-díszek készítése. Műanyag formákba vizet rakunk, amibe különböző színű ételfestékeket keverünk; tehetünk bele bogyókat, ágakat, egyéb dekorációt, akasztónak pedig madzagot lógatunk a vízbe. Ezután kirakjuk az ablakpárkányra a formákat, hogy megfagyjanak. Majd ha meleg vízbe mártjuk a formákat, könnyen kiszedhető a jég belőlük. Az így elkészült díszeket felakasztjuk téli dísznek az iskola kertjében.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, szemléltetés, megfigyelés, munkáltatás, tevékenykedtetés

Eszközök: (hó, jég, víz,) tálkák, alkoholos filc, elektromos főzőlap, edény, ételfesték, formák, termések, bogyók, ágak, madzag

3-4.évfolyam 3. foglalkozás – Népi megfigyelések az időjárásról

Téma: Népi megfigyelések a téli időjárásról.

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- az időjárással kapcsolatos népi megfigyelések megismerése
- megfigyelőképesség fejlesztése
- memória fejlesztése
- kreativitás fejlesztése

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Tanítói bevezetés: „Őseinknek még volt idejük gondosan megfigyelni az időjárással kapcsolatos összefüggéseket, és bár nem számítottak belőle különböző statisztikákat, nagy általánosságban mégis hagyatkozhatunk a megfigyeléseikre.”
2. Minden diák megkapja egy lapon a következő népi megfigyeléseket:

„**December 13.** Luca napja és a karácsony közötti 12 nap időjárásából következtettek régen az elkövetkező 12 hónap időjárására.

December 26. István napon a szép, napos idő száraz nyarat, és jó bort ígér.

December 31. Az éjjel ragyogó csillagok szép nyarat, bő termést hoznak.

Január 1. Újév: Ha újév napján csillagos az ég, rövid lesz a tél, ha piros a hajnal, szeles lesz az esztendő.

Január 2. Makár nap: A nap időjárásával egyező idő várható az év szeptemberében is.

Január 6. Vízkereszt: Ha ezen a napon, ha csurog az eresz, hosszú lesz a tél, ha fagy, akkor még többet kell várni a tavaszra. Ha ezen a napon esik a hó, a tél hamarosan megszűnik. Ha fúj a szél, akkor jó termés lesz az évben.

Január 18. Piroska napján, ha fagy, negyven napig el nem hagy.

Január 22. Hogyha megcsordul Vince, megtelik a pince. Ha esik, nem lesz jó bor az évben.

Január 25. Pálfordulat: E nap környékén gyökeresen változik meg az időjárás a népi megfigyelések szerint.

Február 2. Gyertyaszentelő: Ha esik a hó, fú a szél, nem marad soká a tél.

Február 6. Dorottya nap: Ha csikorog a fagy, a tél nemsoká abbahagy.

Február 14. Valentin nap: A verebek hangos csivitelése a jobb idő közeledtét hirdetik.

Február 19. Zsuzsanna nap: Ha ezen a napon megszólal a pacsirta, közel a tavasz.

Február 24. Jégtörő Mátyás napja: Mátyás ront, ha talál, ha nem talál, csinál.”

3. A népi megfigyelések közös felolvasása, értelmezése.
4. Következtetések levonása: a gyerekek véleményének meghallgatása azzal kapcsolatban, hogy mennyire alapozhatunk ezekre a megfigyelésekre?
5. A népi megfigyelések és az időjárásjelentések párhuzamba állítása. A kettő közül melyik a biztosabb? Miért?
6. **Összekevert mondatok:** a tanulókat csoportokra bontom, majd egy borítékban megkapják a népi megfigyelések mondatait összekeverve. Nekik egy üres lapon össze kell rakni és felragasztani a korábban elolvasott mondatokat. (Használhatják hozzá a népi megfigyeléses lapot.)
7. „Jégtörő Mátyás napja: Mátyás ront, ha talál, ha nem talál, csinál.”
Rajzold le, amit hallasz!-A diákoknak fantáziájukat szabadjára engedve egy rajzot kell készíteni a mondat alapján. Használható színezéshez: színes ceruza, zsírkréta, tempera, vízfesték.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, csoportalkotás, munkáltatás, tevékenykedtetés

Eszközök: lap: népi megfigyelések, összekevert mondatok, rajzlap, ceruza, zsírkréta, vízfesték, tempera, ecset

Tavaszi

1-2.évfolyam 1. foglalkozás

1. Séta az iskola udvarán: a tavaszi időjárás megfigyelése, az időjárásmegfigyelő eszközök nevének és szerepének felidézése

Téma: Az aktuális időjárás megfigyelése, jellemzése; az iskola udvarán található időjárásmegfigyelő eszközök nevének és szerepének felidézése.

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- legyenek képesek az aktuális időjárás jellemzésére
- ismerjék fel az időjárás fő jellemvonásait (napsütés, hőmérséklet, felhőzet, szél erőssége, csapadék)
- ismerjék fel az időjárás és az öltözködés közti összefüggéseket
- ismételjék át az iskolában található időjárásmegfigyelő eszközök feladatát

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, óvodai ismeretek, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Séta az iskola kertjében, közben az aktuális- tavaszi időjárás csoportos megfigyelése szempontok szerint.
2. Csoportalakítás, szerepek megosztása: írnok, szónok.
3. Minden csoport kap egy feladatlapot, ahol a következő kérdésekre kell a gyerekeknek válaszolni:
4. Figyeljétek meg az időjárást! Mi jellemző a napsütésre?
5. Milyennek érzékelitek a levegő hőmérsékletét?
6. Mennyi felhő van az égbolton? Milyen a felhők alakja?
7. Hogyan mozognak a fák levelei? Következtessetek ebből a szél erősségére!
8. Figyeljétek meg társaitok és a járókelők öltözetét! Milyen ruhadarabok jelzik a tavaszi időjárást?
9. A csoportok által leírtak közös megbeszélése, ellenőrzése.
10. Az iskola udvarán található időjárásmegfigyelő eszközök szemléltetése: az eszközök nevének és működésének felidézése a diákokkal közösen.

barométer: „A barométer vagy légnyomásmérő a légnyomás mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

csapadékmérő: „A csapadékmérő egy olyan - általában henger alakú - eszköz, mellyel a lehulló csapadék mennyiségét határozhatjuk meg.”

szélmérő: „A szélmérő a szél sebességének mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

hőmérő: „A hőmérő a hőmérséklet mértékének jelzésére alkalmas eszköz, adott mérési tartományon belül, valamely hőmérsékleti skála beosztása alapján.”

11. Időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása tanítói segítséggel.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, csoportalkotás, feladatelosztás, tevékenykedtetés

Eszközök: feladatlap; időjárásmegfigyelő **Eszközök:** barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő

1-2.évfolyam 2. foglalkozás – Esőkép készítése

Téma: Esőkép készítése díszített ernyőkkel, esőcseppekkel, felhőkkel festve vagy ragasztva

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- a felhők és az esőcseppek ábrázolása
- kreativitás fejlesztése
- közös alkotás öröme

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, óvodai ismeretek, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Beszélgetés: A sok napsütés mellett mi jellemző még a tavaszi időjárásra? (esős időjárás)
2. Az tanóra céljának meghatározása: a mai órán esőképet fogunk készíteni csoportokban.
3. Szemléltetés: interneten képek: a felhők és az esőcseppek ábrázolása.
4. Csoportok kialakítása
5. Eszközök előkészítése: kartonlap, alaklemez, színes lapok, olló, ragasztó, ecsetek, vízfesték, tempera
6. Alaklemez körberajzolása, esernyők, esőcseppek kivágása, esernyők külön díszítése egyénileg színes lapokból, felhők körvonalának megrajzolása alaklemez segítségével, felhők megfestése, esernyők, esőcseppek elhelyezése a kartonlapon, majd felragasztásuk.
7. Az elkészült munkák közös értékelése.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, szemléltetés, megfigyelés. csoportalkotás, feladatelosztás, tevékenykedtetés, munkáltatás

Eszközök: képek (felhők, esőcseppek), kartonlap, alaklemez, színes lapok, olló, ragasztó, ecsetek, vízfesték, tempera

1-2.évfolyam 3. foglalkozás – A változékony tavaszi időjárás és a betegségek /Gyümölcssaláta készítése/

Téma: A változékony tavaszi időjárás és következményei az egészségre nézve. Gyümölcssaláta készítése

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- a tanulók ismerjék meg a változékony időjárás egészségre gyakorolt hatását
- a tanulók ismerjék meg a megfázás tüneteit és gyógymódjait
- a tanulók ismerjék meg a gyógyszeresedés fontos szabályait
- a tanulók ismerjék meg a gyümölcssaláta készítésének módját
- kreativitás fejlesztése

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, óvodai ismeretek, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Beszélgetés:
 - a tavaszi időjárásról tanultak megbeszélése. Mit eredményez a változékony tavaszi időjárás? (betegség, megfázás)
 - Mik a megfázás tünetei? (nátha, torokfájás, köhögés, láz)
 - Mit kell tenni, hogy hamar meggyógyulj? –Gyógymódok: pihenés-ágynyugalom, meleg tea, méz, vitamin, gyógyszerek
 - Láz: a lázmérő bemutatása képen: hagyományos, digitális. Lázmérő feladata, használata.
 - Mit nem szabad tenni betegen? (játszani, fagyaltot enni)
2. Gyümölcssaláta készítése csoportokban: A friss zöldségek és gyümölcsök sok vitamint tartalmaznak. Ha sokat fogyasztasz belőlük, megelőzheted a betegségeket. Készítsünk gyümölcssalátát közösen!
 - Mindenkinek kellett hozni 3 db gyümölcsöt.
 - Pedagógus: mézről gondoskodik.
 - Gyümölcsök aprítása: pedagógus, ped.asszisztensek.
 - Tanulók feladata: felvágott gyümölcsök összeöntése egy tálba, majd összekeverése, ízesítése mézzel.
3. Gyümölcssaláták zsűrizése: pedagógus, ped.asszisztensek.
4. Gyümölcssaláták elfogyasztása.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, szemléltetés, megfigyelés. csoportalkotás, feladatelosztás, tevékenykedtetés, munkáltatás

Eszközök: képek lázmérőkről, gyümölcsök, kés, vágódeszka, méz, tál, műanyag tálkák, kiskanalak

3-4.évfolyam 1. foglalkozás

1. Séta az iskola udvarán: a tavaszi időjárás megfigyelése, az időjárásmegfigyelő eszközök nevének és szerepének felidézése

Téma: Az aktuális időjárás megfigyelése, jellemzése; az iskola udvarán található időjárásmegfigyelő eszközök nevének és szerepének felidézése.

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- legyenek képesek az aktuális időjárás jellemzésére
- ismerjék fel az időjárás fő jellemvonásait (napsütés, hőmérséklet, felhőzet, szél erőssége, csapadék)
- ismerjék fel az időjárás és az öltözködés közti összefüggéseket
- ismételjék át az iskolában található időjárásmegfigyelő eszközök feladatát

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Séta az iskola kertjében, közben az aktuális- tavaszi időjárás csoportos megfigyelése szempontok szerint.
2. Csoportalakítás, szerepek megosztása: írnok, szónok.
3. Minden csoport kap egy feladatlapot, ahol a következő kérdésekre kell a gyerekeknek válaszolni:
4. Figyeljétek meg az időjárást! Mi jellemző a napsütésre?
5. Milyennek érzékelitek a levegő hőmérsékletét?
6. Mennyi felhő van az égbolton? Milyen a felhők alakja?
7. Hogyan mozognak a fák levelei? Következtessetek ebből a szél erősségére!
8. Figyeljétek meg társaitok és a járókelők öltözetét! Milyen ruhadarabok jelzik a tavaszi időjárást?
9. A csoportok által leírtak közös megbeszélése, ellenőrzése.

10. Az iskola udvarán található időjárásmegfigyelő eszközök szemléltetése: az eszközök nevének és működésének felidézése a diákokkal közösen.

barométer: „A barométer vagy légnyomásmérő a légnyomás mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

csapadékmérő: „A csapadékmérő egy olyan - általában henger alakú - eszköz, mellyel a lehulló csapadék mennyiségét határozhatjuk meg.”

szélmérő: „A szélmérő a szél sebességének mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

hőmérő: „A hőmérő a hőmérséklet mértékének jelzésére alkalmas eszköz, adott mérési tartományon belül, valamely hőmérsékleti skála beosztása alapján.”

11. Időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása tanítói segítséggel.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, csoportalkotás, feladatelosztás, tevékenykedtetés

Eszközök: feladatlap; időjárásmegfigyelő **Eszközök:** barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő

3-4.évfolyam 2. foglalkozás – Játék az esőben: esőfestmények készítése

Téma: Festmények készítése krepp- papír és esővíz segítségével a szabadban.

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- kreativitás fejlesztése
- kézügyesség fejlesztése
- közös alkotás öröme
- színek ismerete
- víz tulajdonságainak ismerete
- tapasztalatszerzés: a víz hatása a különböző anyagokra

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Beszélgetés: Célkitűzés: a mai órán egy különleges festményt fogunk készíteni. Nektek nem kell festeni, ezt megteszi helyettetek az eső és a krepp-papír.

A krepp-papír víz hatására kiengedi a színét, ami most az esőben nagyon jól jön nekünk.

2. Az elkészítés menete:

- Mindenki kap egy rajzlapot. Majd egy gyertyát, amivel az üres lapra különböző formákat rajzolhatnak. Erre a rajzlapra kell felragasztani a krepp-papírból formákat (egyéni elképzelés és ízlés szerint) Elég csak a formák szélét beragasztózni!
- Ezután ki kell rakni az esőbe a rajzlapot, és figyelni a változásokat.(a tanulók legyenek a közelben)
- Csak élénk színű krepp-papírokat ajánlott használni! A halványabb színek sajnos megfakulnak, főleg, ha sokáig vannak kint az esőn.
- Ha kellőképpen elázott a papír, a terembe be kell vinni, és újságpapírra rakva várakozni, ameddig megszárad.(az elázott krepp-papírokat óvatosan le kell venni)

- A tanulók értékelik munkájukat, ill. társaik munkáját: "Neked melyik festmény tetszik a legjobban?" Ezután tanítói értékelés következik.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, munkáltatás, tevékenykedtetés

Eszközök: rajzlap, krepp-papírok, ragasztó, gyertya, újságpapírok

3-4.évfolyam 3. foglalkozás – Népi megfigyelések az időjárásról

Téma: Népi megfigyelések a tavaszi időjárásról.

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- az időjárással kapcsolatos népi megfigyelések megismerése
- megfigyelőképesség fejlesztése
- memória fejlesztése
- kreativitás fejlesztése

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Tanítói bevezetés: „Őseinknek még volt idejük gondosan megfigyelni az időjárással kapcsolatos összefüggéseket, és bár nem számítottak belőle különböző statisztikákat, nagy általánosságban mégis hagyatkozhatunk a megfigyeléseikre.”
2. Minden diák megkapja egy lapon a következő népi megfigyeléseket:

„**Március 4.** Kázmér nap: Ha e napon esik vagy havazik, az aratást egy héttel el kell halasztani.

Március 10. Amilyen az idő ezen a napon, az várható a következő negyvenen.

Március 18-19-21. Sándor, József, Benedek, zsákban hoznak meleget.

Húsvét vasárnap. Ha Húsvét napján esik, Pünkösdig minden vasárnapon eső fog esni, és változó időket várhatni.

Április 12. Amilyen az idő ezen a napon, ennek ellenkezője várható a következő negyvenen.

Április 14. Ha Tibor napjára a rétek meg nem zöldülnek, a parasztok nem reménylik a föld termékenységét, ha viszont ez a hónap nedves, bőséget várnak.

Április 24. Szent György nap előtt megszólaló béka esőtlen nyarat jelez; e nap előtti mennydörgés bő termés előjelzője akkor lesz bő termés, jó év, ha Szent György napján akkora eső esik, hogy még az áldomásozók orra is besárosodik.

Április 25. Ha Szent Márk napján a fülemüle hallgat, akkor változó tavasz várható, ha énekel, dalával csodás tavaszt hirdet.

Május 1. Ha hideg ez a nap, szűkös lesz a termés, ha meleg, bőséges.

Május 12-13-14. Fagyosszentek: Hogy a szőlő el ne fagyjon, füstöljenek kendtek!

Május 25. Ha Orbán napján esik, jó lesz az idei termés.”

3. A népi megfigyelések közös felolvasása, értelmezése.

4. Következtetések levonása: a gyerekek véleményének meghallgatása azzal kapcsolatban, hogy mennyire alapozhatunk ezekre a megfigyelésekre?
5. A népi megfigyelések és az időjárásjelentések párhuzamba állítása. A kettő közül melyik a biztosabb? Miért?
6. **Összekevert mondatok:** a tanulókat csoportokra bontom, majd egy borítékban megkapják a népi megfigyelések mondatait összekeverve. Nekik egy üres lapon össze kell rakni és felragasztani a korábban elolvasott mondatokat. (Használhatják hozzá a népi megfigyeléses lapot.)
7. „Sándor, József, Benedek, zsákban hoznak meleget.”-Papírmozaik készítése

Készíts papírmozaikot!-A diákoknak fantáziájukat szabadjára engedve egy papírmozaikot kell készíteni a mondat alapján. Használható **Eszközök:** grafitceruza, rajzlap, színes papírok, olló.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, csoportalkotás, munkáltatás, tevékenykedtetés

Eszközök: lap: népi megfigyelések, összekevert mondatok, rajzlap, grafitceruza, színes papír, olló

Nyár

1-2.évfolyam 1. foglalkozás

1. Séta az iskola udvarán: a nyári időjárás megfigyelése, az időjárásmegfigyelő eszközök nevének és szerepének felidézése

Téma: Az aktuális időjárás megfigyelése, jellemzése; az iskola udvarán található időjárásmegfigyelő eszközök nevének és szerepének felidézése.

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- legyenek képesek az aktuális időjárás jellemzésére
- ismerjék fel az időjárás fő jellemvonásait (napsütés, hőmérséklet, felhőzet, szél erőssége, csapadék)
- ismerjék fel az időjárás és az öltözködés közti összefüggéseket
- ismételjék át az iskolában található időjárásmegfigyelő eszközök feladatát

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, óvodai ismeretek, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Séta az iskola kertjében, közben az aktuális- nyári időjárás csoportos megfigyelése szempontok szerint.
2. Csoportalakítás, szerepek megosztása: írnok, szónok.
3. Minden csoport kap egy feladatlapot, ahol a következő kérdésekre kell a gyerekeknek válaszolni:
4. Figyeljétek meg az időjárást! Mi jellemző a napsütésre?
5. Milyennek érzékelitek a levegő hőmérsékletét?
6. Mennyi felhő van az égbolton? Milyen a felhők alakja?
7. Hogyan mozognak a fák levelei? Következtessetek ebből a szél erősségére!
8. Figyeljétek meg társaitok és a járókelők öltözetét! Milyen ruhadarabok jelzik a nyári, meleg időjárást?
9. A csoportok által leírtak közös megbeszélése, ellenőrzése.

10. Az iskola udvarán található időjárásmegfigyelő eszközök szemléltetése: az eszközök nevének és működésének felidézése a diákokkal közösen.

barométer: „A barométer vagy légnyomásmérő a légnyomás mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

csapadékmérő: „A csapadékmérő egy olyan - általában henger alakú - eszköz, mellyel a lehulló csapadék mennyiségét határozhatjuk meg.”

szélmérő: „A szélmérő a szél sebességének mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

hőmérő: „A hőmérő a hőmérséklet mértékének jelzésére alkalmas eszköz, adott mérési tartományon belül, valamely hőmérsékleti skála beosztása alapján.”

11. Időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása tanítói segítséggel.

12. Utalás a következő foglalkozásra: mindenkinek 3 napon keresztül meg kell figyelnie az időjárást, és a tapasztalatokat fel kell jegyeznie a füzetébe a már megtanult jelölések alapján: napsütés/felhőzet, csapadék, szél, hőmérséklet.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, csoportalkotás, feladatelosztás, tevékenykedtetés

Eszközök: feladatlap; időjárásmegfigyelő **Eszközök:** barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő

1-2.évfolyam 2. foglalkozás – A nyári időjárás megfigyelése 3 napon keresztül /Megfigyelési napló készítése/

Téma: A nyári időjárás megfigyelése egyénileg ugyanazon a 3 napon keresztül. A megfigyelt adatok alapján egy kreatív megfigyelési napló készítése csoportokban.

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- legyenek képesek az aktuális időjárás jellemzésére
- ismerjék fel az időjárás fő jellemvonásait (napsütés, hőmérséklet, felhőzet, szél erőssége, csapadék)
- kreativitás fejlesztése
- kezűgyesség fejlesztése
- közös alkotás öröme

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, óvodai ismeretek, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. A tanulók feladatként kapták az előző foglalkozáson, hogy mindenki egyénileg 3 napon keresztül figyelje meg az időjárást, és jegyezze le a tapasztalatait a már megtanult jelekkel: napsütés/felhőzet, csapadék, szél, hőmérséklet

napsütés, felhőzet:	napos – 	felhős – 	borult – 	
csapadék:	eső – 	hó – 	köd – 	
szél:	szélcsend – 	gyenge – 	erős – 	viharos –
hőmérséklet:	langyos – 	meleg – 	hűvös – 	hideg –

nyár	hőmérséklet	napsütés	csapadék	szél
1. nap				
2. nap				
3. nap				

2. A megfigyelték és lejegyzések közös megbeszélése, ennek alapján a 3 megfigyelt nap időjárásának meghatározása.
3. Céltűzés: a lejegyzett adatokat most egy kreatív megfigyelési naplóban kell megjeleníteni, csoportonként. Egy rajzlapon megkapják a csoportok a fenti táblázatot(napokra és az időjárás elemeire lebontva). A időjárás jelölésére használt jeleket dekorfilcből kell megalkotni, majd felragasztani a táblázatba.
4. Csoportok kialakítása a tanító által. Feladatmegosztás a diákok között.
5. Feladatvégzés.

6. Az elkészült munkák értékelése: a csoportok értékelik munkájukat, majd a tanító.

Oktatási módszerek: beszélgetés, csoportalkotás, feladatelosztás, tevékenykedtetés, munkáltatás

Eszközök: füzet: benne az egyéni megfigyelési naplók, rajzlap (rányomtatva a megfigyelési táblázattal), dekorfilc, filctoll, olló, ragasztó

1-2.évfolyam 3. foglalkozás

Téma: Az aktuális nyári időjárás megfigyelése, jellemzése. A tó vízi világának megfigyelése.

Kiknek szól? általános iskola 1-2.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- legyenek képesek az aktuális időjárás jellemzésére
- ismerjék fel az időjárás fő jellemvonásait (napsütés, hőmérséklet, felhőzet, szél erőssége, csapadék)
- tudják az adott időjárást jellemezni
- ismerjék meg a tó vízi világát
- memória fejlesztése

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, óvodai ismeretek, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 180 perc

A foglalkozás menete:

11. Szervezési feladatok, a túra céljának megbeszélése.
12. Mire ügyeljünk? Viselkedési szabályok tisztázása (pl. A csoporttól nem távolodunk el, jelzésre sorakozó, ne szemeteljünk, vigyázzunk a felszerelésünkre, védett növényekre!)
13. Mit tegyünk a hátizsákba? Túrafelszerelés ellenőrzése.
14. Megérkezés a helyszínre.
15. Csoportalkotás
16. Az időjárás megfigyelése: napsütés/felhőzet, csapadék, szél, hőmérséklet- a tapasztaltak lejegyzése a tanult jelekkel.
A csoportok feladatlapon kapnak egy táblázatot (lebontva az időjárás elemeire).
17. Szerepjáték: Időjárásjelentés: minden csoport tart egy kb. 2perces időjárásjelentést a lejegyzettek alapján.
18. A tó vízi világának megfigyelése- tanítói magyarázat
19. Memórijáték: memóriakártyák: rajtuk a megismert vízi élőlények.
20. Barkochba: a megismert élőlények.
21. Értékelés
22. Környezet rendbetétele, indulás haza!

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, megfigyelés, szemléltetés, csoportalkotás, feladatelosztás, tevékenykedtetés, munkáltatás

Eszközök: feladatlap, színes ceruzák, memóriakártyák

3-4.évfolyam 1. foglalkozás

1. Séta az iskola udvarán: a nyári időjárás megfigyelése, az időjárásmegfigyelő eszközök nevének és szerepének felidézése

Téma: Az aktuális időjárás megfigyelése, jellemzése; az iskola udvarán található időjárásmegfigyelő eszközök nevének és szerepének felidézése.

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- legyenek képesek az aktuális időjárás jellemzésére
- ismerjék fel az időjárás fő jellemvonásait (napsütés, hőmérséklet, felhőzet, szél erőssége, csapadék)
- ismerjék fel az időjárás és az öltözködés közti összefüggéseket
- ismételjék át az iskolában található időjárásmegfigyelő eszközök feladatát

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Séta az iskola kertjében, közben az aktuális- nyári időjárás csoportos megfigyelése szempontok szerint.
2. Csoportalakítás, szerepek megosztása: írnok, szónok.
3. Minden csoport kap egy feladatlapot, ahol a következő kérdésekre kell a gyerekeknek válaszolni:
4. Figyeljétek meg az időjárást! Mi jellemző a napsütésre?
5. Milyenek érzékelitek a levegő hőmérsékletét?
6. Mennyi felhő van az égbolton? Milyen a felhők alakja?
7. Hogyan mozognak a fák levelei? Következtessetek ebből a szél erősségére!
8. Figyeljétek meg társaitok és a járókelők öltözetét! Milyen ruhadarabok jelzik a nyári, meleg időjárást?
9. A csoportok által leírtak közös megbeszélése, ellenőrzése.
10. Az iskola udvarán található időjárásmegfigyelő eszközök szemléltetése: az eszközök nevének és működésének felidézése a diákokkal közösen.

barométer: „A barométer vagy légnyomásmérő a légnyomás mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

csapadékmérő: „A csapadékmérő egy olyan - általában henger alakú - eszköz, mellyel a lehulló csapadék mennyiségét határozhatjuk meg.”

szélmérő: „A szélmérő a szél sebességének mérésére szolgáló meteorológiai műszer.”

hőmérő: „A hőmérő a hőmérséklet mértékének jelzésére alkalmas eszköz, adott mérési tartományon belül, valamely hőmérsékleti skála beosztása alapján.”

11. Időjárásmegfigyelő eszközök leolvasása tanítói segítséggel.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, csoportalkotás, feladatelosztás, tevékenykedtetés

Eszközök: feladatlap; időjárásmegfigyelő **Eszközök:** barométer, csapadékmérő, szélmérő, hőmérő

3-4.évfolyam 2. foglalkozás – Napóra készítése

Téma: Napóra készítése egyszerűen.

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- a diákok megfigyelő képességének fejlesztése
- ismerjék meg a napórát: felépítését, működését, szerepét
- tanulják meg, hogyan lehet egyszerűen napórát készíteni
- tanulják meg, hogyan lehet a napórát leolvasni

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Beszélgetés, szemléltetés: Mi is az a napóra? Szemléltetés képpel az interneten.

Tanítói bemutatás: „A Napóra a legősibb időmérő eszköz, amelynek elve azon a megfigyelésen alapszik, hogy az egyes testek árnyékának hossza és iránya a Nap állása szerint alakul.

A legősibb napóra a gnómon: ez egy függőleges tengelyű bot, vessző vagy obelisz, amely az árnyékát egy vízszintes felületre veti.”

2. Célkitűzés: a mai foglalkozáson egy egyszerű napórát fogunk készíteni közösen.

3. A napóra elkészítése:

- „Az udvar egy napos, sík területén elsimítjuk a talajt és leszúrunk egy botot függőlegesen a földbe. A bot árnyéka lesz az óra mutatója. Egy pontos órához igazodva az elsimított talajon negyedóránként jelöljük be a leszúrt rúd árnyékának a helyét.”
- „Járólappal, betonnal fedett területre is helyezhetünk napórát. Ehhez mindössze egy kis talapzatba szúrjuk, rögzítjük függőlegesen a pálcát. Az időt pedig óránként krétával rögzítjük a beton felületre.”

4. A napóra leolvasása

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, szemléltetés, megfigyelés, tevékenykedtetés, munkáltatás

Eszközök: kép (napóra), bot, fa-talapzat, fapálca, kréta

3-4.évfolyam 3. foglalkozás – Népi megfigyelések az időjárásról

Téma: Népi megfigyelések a nyári időjárásról.

Kiknek szól? általános iskola 3-4.o.

Cél:

- az időjárással kapcsolatos népi megfigyelések megismerése
- megfigyelőképesség fejlesztése
- memória fejlesztése
- kreativitás fejlesztése

Előzetes tudás: egyéni tapasztalatok, környezetismeret tanórán tanultak

Időkeret: 45 perc

A foglalkozás menete:

1. Tanítói bevezetés: „Őseinknek még volt idejük gondosan megfigyelni az időjárással kapcsolatos összefüggéseket, és bár nem számítottak belőle különböző statisztikákat, nagy általánosságban mégis hagyatkozhatunk a megfigyeléseikre.”
2. Minden diák megkapja egy lapon a következő népi megfigyeléseket:

„**Június 8.** Ha Medárd napján esik, negyven napig esni fog.

Június 13. Tápió mentén úgy vélik, hogy, ha nagy esők jönnek, Szent Antal elviszi a szénát.

Június 24. Iván nap: Amilyen az idő ezen a napon, 40 napig olyan marad.

Július 13. Ha dörög, és villámlik, ez lesz jellemző az elkövetkező 40 napban is.

Július 25. Ha sok a felhő az égen, sok lesz a hó, ha nagyon süt a nap, akkor hideg lesz a tél.

Augusztus 10. Ha szép idő van ezen a napon, szépnek ígérkezik az ősz is, bő terméssel.

Augusztus 20. A jó idő bő termést hoz.

Június 8.

Ha tiszta az idő Medárd napján, akkor kellemes, szép, napsütéses nyárra lehet számítani. Ha viszont "Medárd napján esik, akkor 40 napig esik." - szól a népi mondás.

Július 25.

Nyáron is érdemes figyelni: Jakab napján, ha sok a felhő, sok lesz a hó télen, ha nagyon süt a nap, akkor télen nagy hideg várható. Ha meg süt is a nap és esik is az eső, akkor enyhébb lesz a tél.

Augusztus 1-10.

A megfigyelés szerint, ha ekkor nagyon nagy a meleg, akkor zimankós tél várható.”

3. A népi megfigyelések közös felolvasása, értelmezése.
4. Következtetések levonása: a gyerekek véleményének meghallgatása azzal kapcsolatban, hogy mennyire alapozhatunk ezekre a megfigyelésekre?
5. A népi megfigyelések és az időjárásjelentések párhuzamba állítása. A kettő közül melyik a biztosabb? Miért?
6. **Összekevert mondatok:** a tanulókat csoportokra bontom, majd egy borítékban megkapják a népi megfigyelések mondatait összekeverve. Nekik egy üres lapon össze kell rakni és felragasztani a korábban elolvasott mondatokat. (Használhatják hozzá a népi megfigyeléses lapot.)
7. „Ha nagy esők jönnek, Szent Antal elviszi a szénát.”-Papírmozaik készítése

Készíts papírmozaikot!-A diákoknak fantáziájukat szabadjára engedve egy papírmozaikot kell készíteni a mondat alapján. Használható **Eszközök:** grafitceruza, rajzlap, színes papírok, olló.

Oktatási módszerek: tanítói magyarázat, beszélgetés, csoportalkotás, munkáltatás, tevékenykedtetés

Források:

Árvainé Libor Ildikó-Horváth Andrásné-Szabados Anikó: Környezetünk titkai 1. (Mozaik Kiadó 2017.)

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Barom%C3%A9ter>

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Csapad%C3%A9km%C3%A9r%C5%91>

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Sz%C3%A9lm%C3%A9r%C5%91>

<https://hu.wikipedia.org/wiki/H%C5%91m%C3%A9r%C5%91>

<http://manokucko.hu/szelforgo-keszites/>

<https://ovonok.hu/2014/10/jatekos-idojaras-megfigyelesi-feladatok/>

<https://kishugi-kreativ-alkotasai.webnode.hu/lepesrol-lepesre/idojaras-tabla-ovodaba/>

<https://sielok.hu/rovat/hojelentes/cikk/nepi-megfigyelesek/>

<https://www.idokep.hu/hirek/nepi-joslatok>

<https://jatsszunk-egyutt.hu/a-teli-idojaras/>

<https://www.youtube.com/watch?v=3btb54NGp1g>

<https://hu.wikipedia.org/wiki/H%C5%91m%C3%A9r%C5%91>

Dr. Mester Miklósné: A mi világunk 3. osztály (Környezetismereti munkafüzet) (Apáczai Kiadó,2006)

<https://ovoda.webnode.hu/evszakok-temakorok/tavasz/>

<https://jatsszunk-egyutt.hu/eso-festmenyek/>

https://kreativszakkor.blog.hu/2010/06/17/keszitsunk_naporat

<http://www.sopron.info.hu/2-nap-alatt-masfel-honapnyi-eso-esett/>

<https://www.mackasagok.hu/szobahomero-662>

<http://webaruhaz.abako.hu/spd/MT-201C/MT-201C-Digitalis-lazmero-vizallo>

<https://www.emag.hu/erintes-nelkuli-multifunkcios-digitalis-homero-szines-kijelzovel-gyors-meres-feher-lila-chn-30/pd/DP1GVVBBM/>

http://apron.hu/for-sale/health-beauty/hagyomanyos-higanyos-lazmero-homero-medicare-angol-gyartmany_i59547

<https://harmoniagyogyaszat.hu/543-higanymentes-lazmero-uveg>

*„Semmiben sem nyilvánul meg olyan világosan az emberek jelleme,
mint a játékban.” (Lev Tolsztoj)*

**Fábiánné Nógrády Ildikó – Magyarosné
Temela Mária – Szekeresné Krizsanyik
Ildikó: Udvari táblajáték**

Fejlesztési lehetőségek informális tanulási környezetben

TÁBLAJÁTÉK PROJEKT

Célunk a gyermekek körében a táblajátékok népszerűsítése. Fontosnak tartjuk a gondolkodás, logikai képességek, a memória játék keretében történő fejlesztését. Kiemelt célunk továbbá a gyerekek sikerélményhez juttatása együttműködési készségük-, a kudarc kezelési képességük fejlesztése, nem utolsósorban a szabadidő egyfajta hasznos eltöltésének megismertetése tanulóinkkal.

Nevelési céljaink: különböző viselkedésformák kialakítása

- kitartás, elszántság
- célorientáltság
- kockázatvállalás
- megfontoltság
- felelősségvállalás
- szabályok betartása
- kudarcátírás, türelem
- empátia, kapcsolatteremtés
- együttműködő készség
- sportszerűség
- szociális kompetenciák erősítése
- konfliktushelyzet kezelése
- csapatmunkára való alkalmasság
- játszva tanulás: népszerű eszközök és megoldási módok kipróbálása
- versenyhelyzetek megvalósítása, gyakorlása
- pozitív jellemvonások kialakítása, megerősítése
- közös munkavégzés támogatása, együttműködés

Oktatási céljaink: a táblajáték által szerzett képességek

- koncentráció
- logikus gondolkodás
- következtetések levonása
- térben, síkban, időben való tájékozódás
- megfigyelőképesség
- memória fejlesztése
- ok-okozati következtetések levonása
- problémamegoldó gondolkodás
- kreativitás, újszerű megoldások keresése
- szabályszerűségek felismerése
- önálló tanulásra nevelés
- képzelet, emlékezet magasabb szintre emelése

A játék jelentősége a gyermekek életében

Amit a legtöbb gyerek szeret, és amire a legtöbb gyereknek szüksége van, az a játék. A játék élmény, örömszerzés, jelentős szerepe van a lelki egyensúly kialakításában és

fenntartásában. A játéknak társadalmi haszna is van: játék közben gazdagodik a jellem, kockázatvállalásra és önfegyelemre nevel. A játék olyan legyen, ami erősíti a szociális viselkedést, a kommunikációt, a türelmet és nem utolsósorban a másokkal való együttlét örömet, valamint a közösségek szorosabb együttműködését. Célunk megegyezik a Nemzeti Alaptanterv előírásaival, miszerint: „a tanulók matematikai fejlődése és a tanulási folyamat során alapvető, hogy ki tudják választani és alkalmazni tudják a természeti és társadalmi jelenségekhez illeszkedő modelleket, gondolkodásmódokat, módszereket és leírásokat. Egyaránt lényeges a reproduktív és a problémamegoldó, alkotó gondolkodásmód megismerése, elsajátítása, miközben nem szorulhatnak háttérbe az alapvető tevékenységek.” (NAT2012)

„A táblajáték olyan, általában bábuval vagy koronggal játszott játék, amelyet egy előre elkészített mezőn, meghatározott szabály szerint egy vagy több személy játszhat. A játék alapja lehet egy megfelelően alkalmazott stratégia, vagy a szerencsén is alapulhat, vagy akár mindkettőn, ahol a cél a győzelem.

A játék jellemzője a szabályok követése vagy a győzelemért való küzdés. A táblajáték egyaránt jelenthet szellemi és fizikai kihívást. A játékok során jártasságra, gyakorlatra lehet szert tenni, ugyanakkor tanulást segítő, nevelő, ösztönző és pszichológiai hatása is van.”(K. Nagy Emese: Gondolkodásfejlesztés táblajátékkal)

A projekt célja, fejlesztési lehetőségek

A projekt célja, hogy diákjaink számára egész évben hozzáférhető táblajátékokat biztosítson a tanórán kívüli szabadidő hasznos eltöltésére. A táblajátékot játszó gyermekek nemcsak tanítási órákon teljesítenek jobban, hanem nyíltabbá, bátrabbá, együttműködőbbé, válnak, megnő az igazságérzetük. Mivel a logikai játékok jól használhatók a konfliktushelyzet kezelésénél, amelyben érdekek, nézetek, szándékok kerülnek egymással szembe, várható pozitív hatásnak gondoljuk, hogy segítenek a közösségi normarendszer értékrendjének, a személyiség kibontakoztatásának fejlesztésében. Várhatóan a környezetükhöz és társaihoz való viszonyuk is harmonikusabbá válik.

A játékban részt vevőnek meg kell tanulnia a feszült helyzetek kezelését, a kudarccal való szembesülést, miközben önbecsülése növekedhet. A játék tanulsága, hogy soha ne add fel, hiszen a vesztes helyzetből is ki lehet kerülni győztesen. . Az a tanuló, aki átéli a sikert, úgy érzi, hogy ő önmaga sok mindenre alkalmas: amikor ötöst kap matematikából, nemcsak azt éli meg, hogy sikeresen hajtotta végre az adott feladatot, hanem úgy érzi, hogy szinte minden feladatot sikeresen meg tud oldani. És ez az igazi motiváció. A siker növeli a személyiség önmagába vetett hitét. A logikai táblajátékok alkalmazásának abban van óriási felelőssége, hogyan fejleszti a gyermek képességeit, hogyan fejleszti önértékelését, önbizalmát, illetve hogyan formálja viselkedését. A gyermeknek hinnie kell abban, hogy az elé állított feladatot meg tudja oldani. Ez pozitívan hat önbecsülésére, amely nagy támasza tanulmányi előre haladásának (Gyarmathy 2013).

A sikert sok tényező befolyásolhatja, többek között a tanár–diák jó kapcsolata, együttműködése. Biztosítanunk kell a sikerhez vezető helyzet megteremtését, lehetőséget adva a gyermekek képességeinek kibontakoztatására. Az iskolai siker és a magatartás nem választhatók el élesen egymástól, hiszen a tanulási siker, az önbizalom megkönnyítheti a beilleszkedést a közösségbe.

A gyermek attól sikeres, hogy átéli, érdemes próbálkoznia, érdemes keresnie azt az utat, ahogyan a céljait elérheti, és hinnie abban, hogy ezt az utat meg is találja. A személyiségnevelés lényege a játéktevékenység kereteit alkotó pedagógiai helyzetek kialakítása és a tevékenységek megvalósítása. Mindeközben magatartási, gondolkodási szabályokat, elvárásokat állítunk a gyermekek elé, amelyeken keresztül megtanulják helyesen értékelni magatartásuk helyességét, és betartják a szabályokat.

A táblajáték népszerű tevékenység. A tanulói csoport összetétele igen vegyes, ezért nemcsak az azonos, hanem a heterogén életkorú tanulók is szívesen játszanak együtt. A logikai játékok alkalmazásának nagy előnye, hogy a legfogékonyabbak együtt tanulnak a lassabban haladókkal.

A szabályok követése fontos a játékokban való együttműködéshez. A fair play, a sportszerűség elsajátítása, megtanulása lényeges feladat. Már az alsóbb évfolyamra járó gyermek is megtanítható, arra, hogy az ő győzelme valakinek a vereségével jár, amelyet toleránsan illik és kell kezelni, így kiváló eszköze a játéktársak közötti konfliktus kezelésének.

A program tematikája:

A foglalkozáson azok a tanulók vesznek részt, akik szeretnek „gondolkodva játszani – játszva gondolkodni”, együtt lenni társaikkal, próbára tenni saját magukat. Ezek a tanulók szívesen megosztják tudásukat másokkal és nyitottak az újra.

A foglalkozások megtervezése során szem előtt tartottuk a fokozatosság elvét: az egyszerűbb játékok tanulásától haladnak a bonyolultabb felépítésű játékok felé.

Minden alkalommal megbeszéljük a játék célját és a szabályokat. Ha szükséges, frontális szervezéssel úgynevezett próba-, vagy bemutató játékot játszunk. A foglalkozáson főleg páros játékot játszanak a gyerekek, de alkalmat teremtünk versenyek lebonyolítására is.

Célként fogalmazzuk meg az alábbi játékok jártasság szintű megismerését:

- alsó tagozaton: dobókockások, - pl. kígyós játékok, indás- lerakosgató pl. Coloring, Kék Nílus, Coloring –hídépítő pl. Connections...labirintusok – egyes, kettes, hármas nehézségi fok, malmok – 6,9 és 10 bábuval.
- felső tagozaton: libajáték, különböző malmok, dobókockás játékok, vonalernyősök közül az Amöba és az ötödölő, szoliter, Halmák, lerakosgatókból a Coloring, Isola és a Malacfogó, hídépítősekből a Hex. Az új fejlesztésű játékokból a Kamisado.

Az iskola Pedagógiai Programjában a választható tantárgyak között megtalálhatók a logikus gondolkodást fejlesztő tevékenységek, mint például a sakk-logika és a LÜK. A táblajáték szakkörökön szerzett jártasságok, készségek (rutin) hasznosíthatók a tanórákon, ezáltal a gyerekek könnyebben sikerélményhez juthatnak, a tanulmányi versenyeken eredményesebbek lesznek.

A megvalósítás tartalmi elemei:

- az iskolai rendezvényeken felhasználható mobil táblák készítése, tartozékaikkal együtt
- táblajáték foglalkozások heti rendszerességgel alsó és felső tagozaton
- projekt napokon házi versenyek szervezése az iskola diákjai között
- egy napos kirándulás a Csodák Palotájába (első és második évben: alsó tagozat, felső tagozat 1-1 alkalom)
- Egynapos kirándulás szervezése egy budapesti szabadulósobába. Cím: Bp. VIII. Mária utca 19.
- Egynapos kirándulás szervezése: Titanic szabadulóbrigád Bp. Szinyei Merse út 3.

A különböző malmok festésével mobil és végleges játékokat szeretnénk adni az iskola tanulóinak. Ennek az az előnye, hogy a textilre festett játékok rossz idő esetén, zárt helyen is alkalmazhatóak, illetve táborozásokhoz is alkalmasak. A nagyméretű táblák elkészítésébe bevonjuk a gyerekeket is, így jobban a magukénak érzik, és vigyáznak rá. A projekt végén minden tanuló rendelkezni fog saját játékeszközzel, amit otthon vagy baráti társaságban is használhat. Ezáltal szeretnénk kiküszöbölni az elektronikus eszközök túlzott használatát / függővé válást.

A táblajáték alkalmazási lehetőségei:

- projektdélután szervezése
- közösségfejlesztés
- közös játék, vetélkedő és verseny szervezése
- napköziben a szabadidő hasznos eltöltése
- táborozások

Az iskola meg lévő programjaihoz igazodva ez jól megvalósítható ősszel a „Tök jó nap” projekt keretében, illetve tavasszal a Petőfi Napok sport délutánján és a gyermeknapon.

Fejlesztési lehetőségek informális tanulási környezetben

A tudás felértékelődött gyorsan változó világunkban. Társadalmi, gazdasági igény a tanulás alapjait biztosító készségek, kompetenciák fejlesztése, a biztos alapok megteremtése. A játék fontos szerepet tölt be ezeknek a készségeknek, kompetenciáknak a fejlesztésében, ezen kívül gyerekek motiválásához, érdeklődésük fenntartásához is használható.

Az iskolai és iskolán kívüli tanulási folyamatokat három kategóriába sorolhatjuk:

1. formális tanulás, amely oktatási intézményben valósul meg, eredménye bizonyítvány, vagy oklevéllel elismert végzettség
2. nem formális tanulás, mely a képzési kereteken kívül történik, eredményét nem szükségszerű bizonyítvánnyal elismerni

3. az informális tanulás nem feltétlenül tudatos tanulási tevékenység, inkább egy egész életen át tartó tanulási folyamat, melynek során az ember a napi tapasztalatok, élmények összegyűjtésével tesz szert a tudásra.

E kiadvány célja olyan informális tanulási módszerek és tartalmak bemutatása, amelyek akár tanórai, akár tanórán kívüli, alkalomszerűen vagy állandó jelleggel biztosítják tanulóink számára a táblajátékon keresztül a fejlesztési lehetőségeket, informális tanulási környezetben. Kiadványunk segíti az intézmény innovációs munkáját, az iskolai projektfeladatokat, a tanulók készségeinek kibontakoztatását, a közös játékélményt.

Udvari táblajáték program tematikus keretrendszer

EGY ÉVES ÜTEMTERV

ŐSZ

	1-4. évfolyam	5-8. évfolyam
1.	Dobókockások: egy vagy két kockával játsszák, amely elemek a játék egyedüli vagy központi tartozékai. A játékban a szerencse meghatározó, de a győzelemben a játékos tudásának jelentős szerepe lehet. • Kígyók és létrák (színes pöttyökkel; számokkal, 10-re kiegészítve a dobott értéket) • Célba futás bogarakkal 1-25-ig, indás táblán • Saját tervezésű játék készítése: üres kígyó- rajzon egyéni szabályok jelölése	Dobókockások: jellemzője, hogy egy vagy két kockával játsszák, amely elemek a játék egyedüli vagy központi tartozékai. A játékban a szerencse meghatározó, amely mellett a játék kimenetelében, a győzelemben a játékos tudásának jelentős szerepe lehet. • Backgammon • Senet • Libajáték
2.	Ki nevet a végén? • dobókockával csoportos játék Előnyadósok: jellemzően egyszerű szabályokkal játszható játékok. A parti során az ellenfelek egymás figyelmetlenségére számítva és építve szereznek előnyt és vívnak ki győzelmet. • Nyuszi és a kutyák • Rókavadász • Róka és a libák	„Csak dobókockákkal” - de nem "csak" szerencsejátékok Egy, vagy több dobókockával a legmagasabb számot, vagy összeget kivető játékos jut előbb a célba..., vagy nyeri el társaitól a zsetont • Annyiszor, ahányszor (3-10 játékos, 1 db kocka) • Párok és hetes (3-10 játékos, 2 db kocka) • Csillag, átló, fortocska,...(3-10 játékos 3-5 db kocka) • file:///D:/Táblajáték/csak_dobokockaval.pdf
3.	Lerakosgatók: üres tábláról indulnak, ahová a játékosok váltakozva rakják le saját bábuikat, de akár egyedül is játszható. • Kutya-macska lerakós négyszögű táblán • Kutya-macska lerakós ötszögű táblán • Coloring • Kék Nílus • Gyufakígyó	Malmok: Egyszerűen elkészíthető, vonalas táblamezőn korongokkal, kövekkel, akár terményekkel (bab, kukorica) is játszható. Sok változata ismert. • gyűjtőmappa készítése a játékgyűjteményhez • Római körmalom készítése bőrből és kartonból • Játék Római körmalommal • Magyar malom • Egyéb malom fajták

TÉL

	1-4. évfolyam	5-8. évfolyam
1.	Vonalnyerősök: két játékos felváltva rakja le saját bábit. Cél: adott hosszúságú szakaszt vagy alakzatot kirakni. • Amőba • Potyogtatós amőba • Tőtikék • Quatro-négy a nyerő logikai lapokkal	Malmok: • Ősmalom (közismert) • „Szélmalom” malom • Egyéb malom fajták
2.	Hídépítősök: a táblamezőn két pont között, általában a két ellentétes oldal egy-egy pontja között, saját bábuval vagy jellel folytonos vonalat, sort kell alkotni. • Connections • Bridges • Kígyós színezős • Doots vonalkázós	Hídépítősök: mint nevük is utal rá, olyan játékok, ahol a táblamezőn két pont között, általában a két ellentétes oldal egy-egy pontja között, saját bábuval vagy jellel folytonos vonalat, sort kell alkotni. • Fairpaly • Hex • Connections
3.	„Szabad a vásár!” Az eddig megismert játékokból szabad játék tetszőlegesen választott párral, játéklapon vezetve az eredményeket.	Lerakosgatók : üres tábláról indulnak, ahová a játékosok váltakozva rakják le saját bábuikat, vagy akár egyedül is játszhatóak (pl. Pentominók). • Kutya-macska lerakós • Coloring • Isola • Amasons • Malacfogó

TAVASZ

	1-4. évfolyam	5-8. évfolyam
1.	Malmok: három, 'vonásban' egymás mellett álló saját bábu (a malom) elérését az ellenfél bábujának leütésével díjazzák. • Bevezető foglalkozás, fogalmak megismerése, szabályok megbeszélése • Hagyományos malom, 9 bábuval	Vonalernyősök: saját bábuból, jelből adott hosszúságú vonalat alkotni (pl. Amőba). Ezek a játékok a Táblajátékos Birodalomban közeli rokonságot mutatnak a malmokkal és a lerakosgatósokkal. • Amőba • Térámőba • Ötödölő • Tőtikék
2.	Malom-variációk: - 6-8-10 bábuval való játékok	Színváltósok: A játék során cél, hogy az ellenfél bábuját „bekebelezzük”, vagyis sajátunkká formáljuk. • Atomic • Reversi
3.	Malom-olimpia: • véletlenszerű párosítással 5 játék játszása. Cél: minél több nyertes parti.	Dámajátékok: talán az egyik legelterjedtebb stratégiai játék a dámajáték, szabályainak sokfélesége miatt megköveteli a játszma előtti szabályegyeztetést, például a dámák lépéslehetőségeiről vagy éppen az ütéskenyszer meglétéről. • Parasztdáma • Ősdáma • Nemzetközi dáma

NYÁR

	1 – 4 évfolyam	5 – 8 évfolyam
1.	Feladványok, rejtvények: - Labirintusok egyre nehezedő feladatokkal - Számpiramisok - Tangram - Betűrejtvények	Szoliterek: a régi időkből származó puzzle-szerű játék XIV. Lajos udvarában, különösen Soubise hercegnő által vált kedveltté. Ez az első játék, amelyről nyomtatott formában is jelent meg írás. - Fél táblás szoliter - Hopp-kopp
2.	Keresztrejtvények: • Szókeresések betűtáblán • Meghatározások beírása előre megrajzolt hálóba https://www.scribd.com/doc/61193999/kepes-keresztrejtveny-gyerekek-reszere • Keresztrejtvény alkotása csoportosan • Sudoku rajzokkal és számokkal	Tesztek, kvízek: (táborozáshoz) - számpiramisok - Bűvös négyzetek - Dots - Szókra-teszt Új fejlesztésű játékok: • Kamisado
3.	Játékok magyar kártyával: - Színre színt - Csapd le csacsi - Piros papucs, Makaó	Papíron, ceruzával: (táborozáshoz) • csak dobókockákkal • mobil malomtáblák

Az alsó tagozatos táblajáték keretrendszeréhez kapcsolódó foglalkozási minták

Ősz

1.Foglalkozás:

Dobókockások: Kígyók és létrák

Időtartam: 60 perc

Célcsoport: 6-10 éves tanulók

Célok, feladatok: a táblajáték alapfogalmainak megértése (mező, dobás, lépés, bábu); figyelem megosztás; szociális képességek fejlesztése (együttműködés); számolási készség fejlesztése; jártasság megszerzése a játékszabály alkalmazásában

Eszközök, anyagok: csoportonként egy dobókocka, A/3-as méretű nyomtatott játéktábla, bábuk (eltérő színű kupakok)

Leírás:

- *bevezető játék:* Kis-kis kígyó, tekeredj a fára, kis-kis kígyó tekeredj a fáról.
<http://www.gyerekdal.hu/dal/kis-kis-kigyo-tekeredj-a-fara>
- *csoportok alakítása:* 4-6 fős csoportok kialakítása véletlenszerű válogatással, bábok színének megválasztása
- *játékszabály megismerése:* A kígyó farkától indulva a dobott értéket léped le. Az a győztes, aki hamarabb elér a kígyó fejéig. Ha létrához értél, fölkapaszkodhatsz rajta, ha a kígyó fejéhez, akkor visszacsúszol.(1.sz. melléklet)

Megjegyzés:

Két játékforduló után változhatnak a csoportok.

Ha már tudnak számolni a gyerekek, játszhatnak a 2. sz. vagy 3. sz. melléklet játék tábláival.

Melléklet: http://www.jatektan.hu/jatektan/_2012_006/dobokockas_tablak.pdf

1.sz. melléklet

2.sz. melléklet

3.sz. melléklet

2.Foglalkozás - Lerakosgatósok: Kutya-macska lerakós

Időtartam: 60 perc

Célcsoport: 6-10 éves tanulók

Célok, feladatok: finommotorikus képesség fejlesztése; játékszabály megértése, betartása; stratégiai gondolkodás fejlesztése; csúcsok, élek, átló fogalma; kitartás, türelem fejlesztése

Eszközök, anyagok: kutya és macskabábuk elkészítéséhez olló,ragasztó, A/3-as papírra nyomtatott játéktábla laminálva

Leírás:

- *bevezetés, ráhangolódás:* Mit jelent a kifejezés: kutya-macska barátság?

Néhány szólás és közmondás megmagyarázása: Nincs otthon a macska, cincognak az egerek. Amelyik kutya ugat, az nem harap. Kutyaordító hideg van. Egyik kutya, másik eb. Kerülgeti, mint macska a forró kását. <https://kozmondas.gportal.hu/>

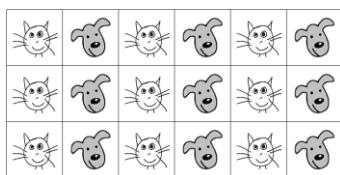
- *a bábuk elkészítése:* Minden gyerek kinyír 18 kutya vagy 18 macska képet az előre nyomtatott lapról (4. sz.melléklet) és felragasztja egy kemény kartonra. Aki gyorsabban végez, színezheti is a saját bábuit.

- *játékszabály megismerése:* Az üres táblára (5. sz. melléklet) egyenként, felváltva raknak a játékosok, egyik kutyát, másik macskát, de nem állhat egymás mellett kutya-macska. Átlósan: „nem bántják egymást”, vagyis sarkosan érintkezhetnek. Veszít az, aki nem tud szabályosan lerakni.

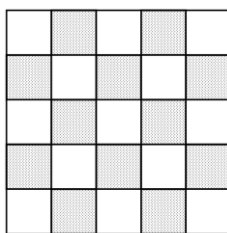
Megjegyzés:

Ha már jól megy a játék négyszögű táblán, ki lehet próbálni az ötszöges alapon is. (6.sz. melléklet)

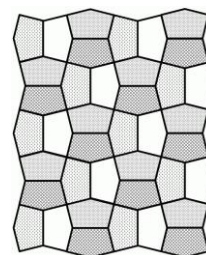
4. sz. melléklet

5. sz. melléklet

6. sz. melléklet

3.Foglalkozás - Lerakosgatósok: Kék Nílus

Időtartam: 60 perc

Célcsoport: 6-10 éves tanulók

Célok, feladatok: finommotorikus képesség fejlesztése; játékszabály megértése, betartása; stratégiai gondolkodás fejlesztése; mellette, alatta irányok megértése; nyerő-vesztő helyzet elfogadása;

Eszközök,anyagok: pontösszekötős képnyomtatott lapja, színes ceruzák,matematikai korongkészlet kék korongjai,A/3-as papírra nyomtatott játéktábla

Leírás:

- *bevezetés, ráhangolódás:* pontösszekötős kép elkészítése, színezése (7. sz. melléklet).

A folyók folyásirányának megbeszélése: lefelé, az alacsonyabb helyre folyik a víz.

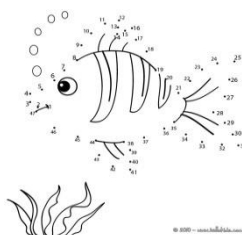
- *játékszabály megismerése:* A kezdő játékos a táblán (8. sz. melléklet) tetszőlegesen választva a mezők közül, lerak egy bábút, amivel kijelöli a folyó forrását. Két játékos felváltva, egymást követően, egyenként, egy-egy mezőnyi "szakaszt" rak le a folyóhoz. Mindig az utolsó letett bábu mellé kell tenni úgy, hogy az újonnan letett nem érintkezhet további másik, már a táblán lévővel (a folyó nem torkolhat önmagába). Az veszít, aki előbb nem tud szabályosan tovább lépni.

Megjegyzés:

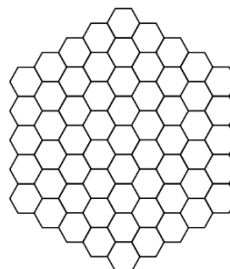
Egyszemélyes játékkal is játszható, színezéssel:Úgy színezd, hogy a szabály betartásával már ne lehessen folytatni, de

- a leghosszabb folyó legyen; -a legrövidebb folyó legyen

7.sz. melléklet:

8.sz melléklet:

<https://www.google.hu/search?q=k%C3%B6sd+%C3%B6sse+a+pontokat&sa=X&ved=2ahUKEwiCmozfo7niAhUmxosKHSn2CjQQ1QloAXoECAoQAg&biw=1440&bih=708>

Tél

1.Foglalkozás - Vonalnyerők: Amőba

Időtartam: 60 perc

Célcsoport: 6-10 éves tanulók

Célok, feladatok: vízszintes, függőleges, átló, szakasz értelmezése; játékszabály megértése, betartása; stratégiai, analitikus gondolkodás fejlesztése; nyerő-vesztő helyzet elfogadása; előrejelzés, taktika felépítése;

Eszközök, anyagok: nyomtatott feladatlap (bolhától az elefántig), színes ceruzák, nyomtatott, laminált játéktábla, filctoll, törlőszivacs

Leírás:

- *bevezetés, ráhangolódás:* Keresztezés nélkül kösd össze a legkisebbtől a legnagyobb állat felé haladva úgy, hogy a vonalak ne keresztezzék egymást! Rontás után más színnel lehet újra kezdeni. (9. sz. melléklet)

- *játékszabály megismerése:* Fogalmak tisztázása: vízszintes, függőleges, átló. Ezután laminált játéktáblán (10. sz. melléklet) a játékosok felváltva rajzolnak/raknak egy-egy jelet/bábut a hálót alkotó négyzetekbe, vagy azok keresztezési pontjaira. A játék célja, hogy a játékos a saját jeléből ötöt helyezzen egymás mellé bármilyen irányban (vízszintesen, függőlegesen vagy átlósan), és ugyanebben megakadályozza az ellenfelét. Az a játékos nyer, akinek hamarabb sikerül öt jelet/bábut egymás mellé tennie, illetve a játék végén a legtöbb ötös csoportja van. A játék döntetlen, ha a tábla megtelik, és egyik játékosnak sincs ötös sora.

Megjegyzés:

A játéktáblát érdemes laminálni, mert a filctollat le lehet törölni, így többször használható. A kisebbeknek három vagy négy egyforma jel vonalban megrajzolása is lehet nyerő.

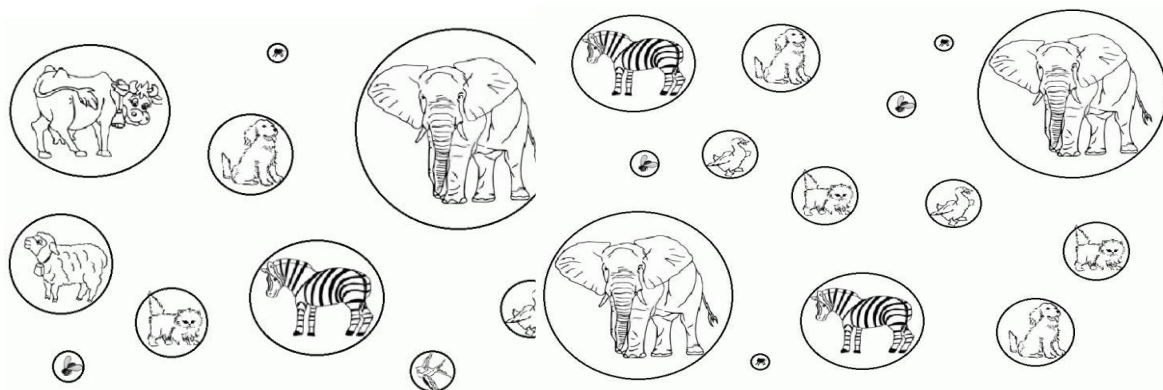
9. sz. melléklet:

9/1.- Bolhától az elefántig kereszteződés nélkül: a legkisebbtől a legnagyobbig, össze tudod-e kötni növekvő nagyságban a köröket úgy, hogy nem keresztezik egymást a vonalak?

9/2. - A vonalak keresztezése nélkül össze tudod-e páronként kötni az állatokat?

9/1. sz. melléklet

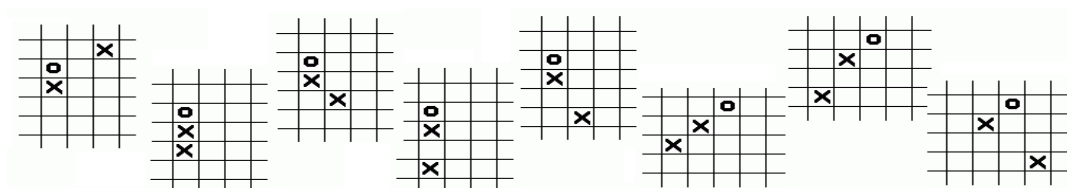
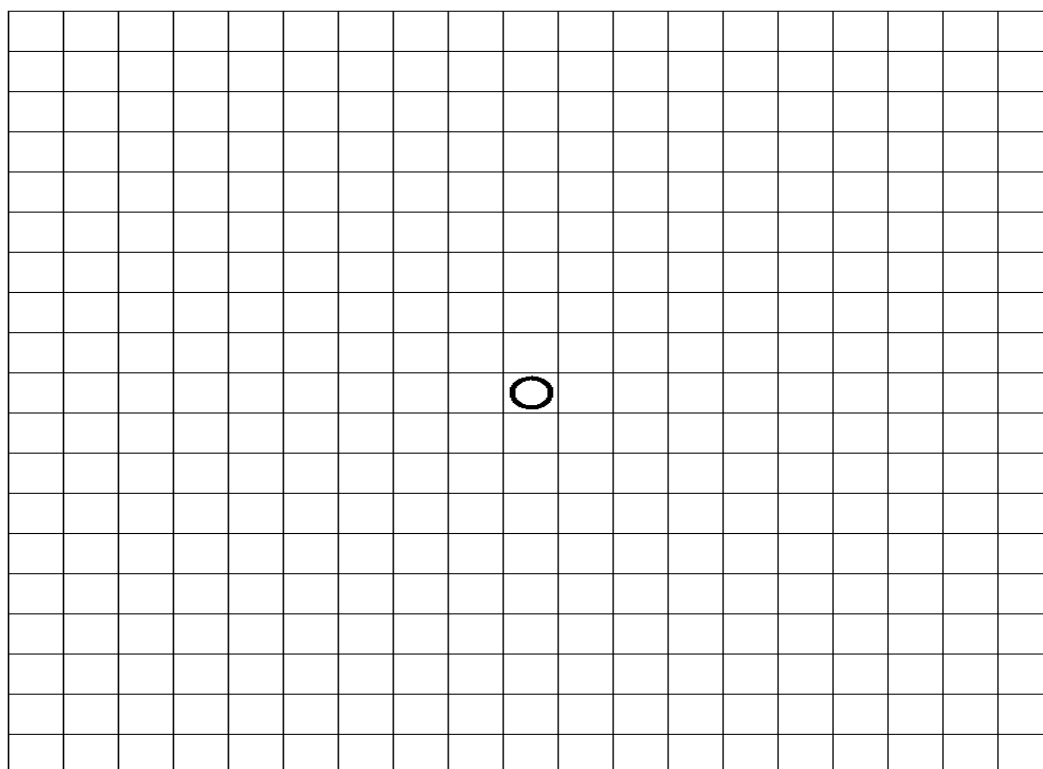
9/2. sz. melléklet

Forrás: Vargha Balázs adaptáció: Nagylaci (<http://jatektan.hu>)

10. sz. melléklet:

Forrás: Vargha Balázs adaptáció: Nagylaci (<http://jatektan.hu>)

2.Foglalkozás - Vonalnyerők: Quatro-négy a nyerő logikai lapokkal

Időtartam: 60 perc

Célcsoport: 6-10 éves tanulók

Célok, feladatok: vízszintes, függőleges, átló, szakasz értelmezése; halmazalkotások adott szempont szerint; síkidomok jellemzői; játékszabály megértése, betartása; stratégiai, analitikus gondolkodás fejlesztése; nyerő-vesztő helyzet elfogadása; előrejelzés, taktika felépítése;

Eszközök, anyagok: logikai lapok készlete, laminált játéktábla

Leírás:

- *bevezető játék:* logikai lapokkal válogatások (színek, formák, méret szerint);

halmazalkotások adott szempont szerint (egyik halmaz elemei a piros lapok, a másik halmaz elemei a nagy lapok, hol lesznek a nagy piros lapok? stb.)

https://tanitonline.hu/uploads/276/matc3_7_tan%C3%ADt%C3%B3.pdf

barkochba (kiválasztottam egy lapot a készletből, találd ki, melyik az. Mindig csak egy tulajdonságra kérdezz! Ha nemleges a válasz, azokat a lapokat vedd ki és csak a maradékból válassz! A végére marad a kiválasztott lap).

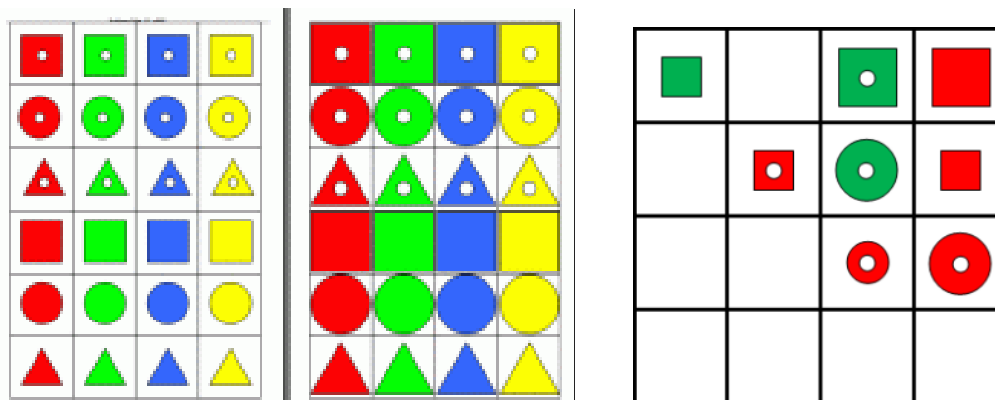
<https://gyereketeto.hu/jatekok/jatekok-logikai-keszlettel/>

- *játékszabály megismerése:* A játékot két játékos játssza, 4×4 -es játéktáblán (11.sz. melléklet) fejenként 8-8 darab eltérő színű logikai készlet-elemekkel. A készlet elemei kicsik vagy nagyok, kétféle színűek, körök vagy négyzetek, simák vagy lyukasak. A játék célja: vízszintesen, függőlegesen vagy átlósan egy négyes sort felépíteni úgy, hogy az adott sorban levő elemek valamely tulajdonság alapján (szín, forma, méret, sima vagy lyukas) megegyezzenek. A győztes az, akinek ez előbb sikerül. A játékosok egymást váltva helyezik el elemeiket.

Megjegyzés:

Különösen érdekessé fokozza ezt a játékot az a szabály, mely szerint a játékosok lépésről-lépésre kölcsönösen kiválasztják társuk számára azt a bábút, melyet az adott lépésben a táblára helyez! (Oda rakja a bábuját, ahová kívánja, de mindig csak az ellenfele által kiválasztottat. A következő lépésben pedig ő választja ki ellenfele még táblára nem került bábuja közül, hogy az melyiket teheti fel.)

11. sz. melléklet

Forrás: https://www.jatektan.hu/2018/vissza/dienes_1.html

Kép forrása:

https://www.google.com/search?rlz=1C1AWUC_enHU744HU744&biw=1024&bih=625&tbm=isch&sa=1&ei=ooPvXNrNEd-ljLsPng6F-A8&q=t%C3%A1blaj%C3%A1t%C3%A9k+k%C3%A9pek+m%C3%A9sz%C3%A1ros+mih%C3%A1ly&oq=t%C3%A1blaj%C3%A1t%C3%A9k+k%C3%A9pek+m%C3%A9sz%C3%A1ros+mih%C3%A1ly&gs_l=img.3...33464.40441..41589...0.0..0.120.1580.10j6.....0....1..gws-wiz-img.RL6RWDISqpU#imgrc=HwVoCeB7YMi3M:

3.Foglalkozás - Hídépítők: Dots (Vonalkázós)

Időtartam: 60 perc

Célcsoport: 6-10 éves tanulók

Célok, feladatok: tájékozódás síkban; szakasz, mező fogalmának magyarázata; játékstratégia kidolgozása; algoritmusos gondolkodás fejlesztése; játékszabály elsajátítása, finommotorikus mozgás fejlesztése

Eszközök, anyagok: A/4-es méretű fénymásolt feladatlapok; színes ceruzák

Leírás:

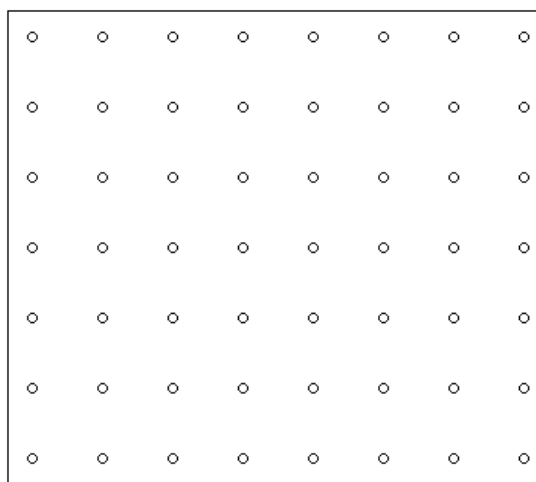
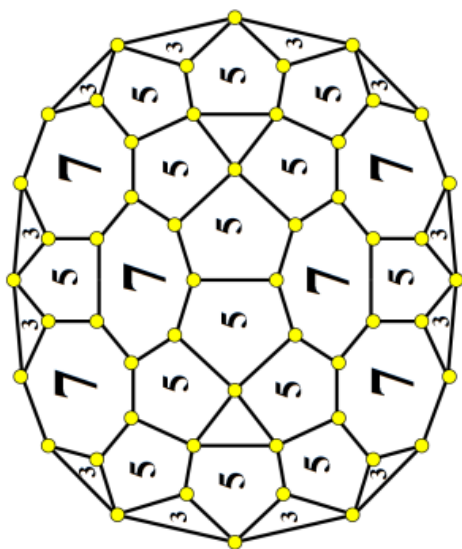
- *bevezető játék:* pontgyűjtő játék teknőcsös feladatlapon (12.sz. melléklet). Ketten, felváltva egy-egy köröcskét színezték be a saját színekre, abban versenyezve, hogy ki tud a táblából nagyobb területet elrabolni. A 3, 5 és 7 nagyságú területekből az satírozható be a saját színedre, amelyiknél több csúcspontot foglaltál el annak kerületén, mint a versenytársad.

- *játékszabály megismerése:* A játékot ketten játsszák egy négyzet alakú pöttyözött táblán (13. sz. melléklet). A játékszabály szerint a pontokat vonalakkal kell összekötni. A játékosok felváltva húzzák meg vonalaikat két pont között. Ha egy négyzetet mi tudunk befejezni, akkor miénk a mező, azt saját színünkkel, vagy jelünkkel megjelöljük, és kötelezően még egy vonalat húzunk. Az nyer, akinek a parti végéig több mezőt sikerül szereznie.

Megjegyzés:

A játék vége felé izgalmassá válik a játszma, mivel egyre inkább az az állapot áll elő, hogy már nem tudunk vonalat húzni úgy, hogy abból ne legyen négyzet, illetve, hogy akaratlanul is, de az ellenfél kedvébe ne járjunk.

12.sz. melléklet / 13.sz. melléklet

Tavaszi

1.Foglalkozás - Malom

Időtartam: 60 perc

Célcsoport: 6-10 éves tanulók

Célok, feladatok: szókincsbővítés (bábu, mező, lépés, ugrás, malom-állás); algoritmusos gondolkodás gyakorlása; taktika építése; kreativitás, probléma megoldó képesség fejlesztése; szabálytudat alakítása; együttműködés

Eszközök, anyagok: malomtáblák A/4-es papíron nyomtatva, színes ceruzák, malom táblák A/3-as méretben laminálva, színes kupakok (legalább 9 db. minden színből)

Leírás:

- *bevezető játék:* A 3 fontos és különleges szám. A padtársak dugják össze a fejüket és egy papírlapra gyűjtsenek példákat a környezetünkből, mesékből, miben van benne a három? (három kívánság, nemzeti zászlónk 3 színe, három a magyar igazság stb.)

A „hagyományos” játéktábla bemutatása (14. sz. melléklet) malom-állások színezése azonos színekkel. Csak a vonallal összekötött hármas lehet malom! Számoljátok össze, hány mező van a táblán! Ne egyesével számolj, vedd észre az „alakzatokat” Pl.: $3 \times 8 = 24$ (három koncentrikus négyzet, négyzetenként 8-8 db mező) vagy: $4 \times 3 + 4 \times 3 = 24$ (négy-négy oldalközép és sarokátló 3-3 mezővel) vagy $8 \times 3 = 24$ (nyolc függőleges vonalban 3-3 db mező).

- *játékszabály megismerése:* Páros játék. Mind a két játékosnak 9-9 eltérő színű bábuja van.

1. először egyenként, felváltva rakják le a játékosok a saját bábuikat, majd

2. a vonalakon tologatások útján próbálnak hármas malmot kialakítani. Ha ez valamelyik játékosnak (akár a lerakások, akár a tologatások során) sikerül, akkor levehet egyet ellenfele korongjaiból egyet, kivéve az éppen malmot alkotó hármaszt. A malom védett állás. 3. A harmadik játékszakaszban, amikor már valamelyik játékosnak csupán három korongja marad tetszése szerint (ugrásokkal is) mozoghat a táblán. Erős taktikai játék.

A játékban mindvégig fontos a kezdeményezőképeség megtartása és az ellenfél sorokba szorítása. Törekedni kell arra, hogy a bábuk elhelyezésénél az ellenfél malmának létrejöttét azzal akadályozzuk meg, hogy saját bábunkat helyezzük el harmadikként a sorban.

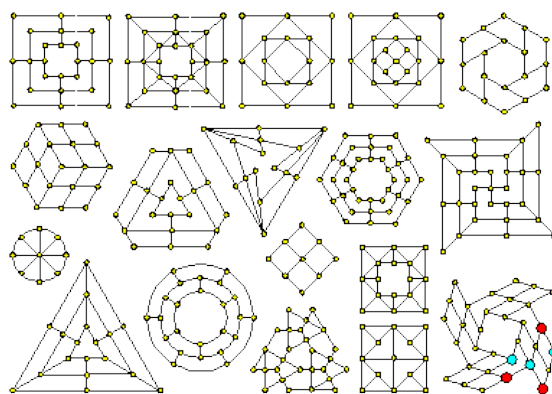
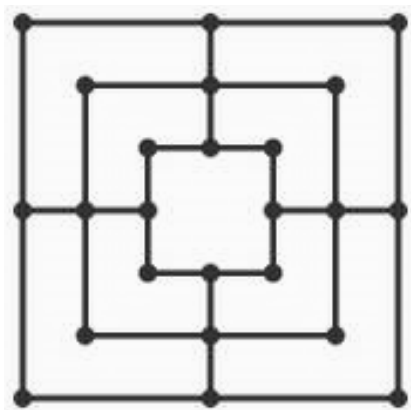
Megjegyzés:

Szabálypontosítás megbeszélése: A parti előtt meg kell állapodni: ha mindkét játékos már csak 3 db bábuval játszik, akkor vagy 1. szabad a malomból is levenni. vagy 2. döntetlen Döntetlen a játék, ha 10 lépés után is változatlan a bábuk száma.

Ha már jól megy a tradicionális táblán a játék, más táblát is ki lehet próbálni.

(15.sz. melléklet)

14. sz. melléklet / 15. sz. melléklet

Forrás: Nagylaci <http://www.jatektan.hu>

Nyár

1.Foglalkozás: - Labirintus

Időtartam: 60 perc

Célcsoport: 6-10 éves tanulók

Célok, feladatok: szókincsbővítés, célirányos gondolkodás; finommotorikus mozgás; szem-kéz koordináció; kitartás; sikerélményhez jutás; kognitív képességek fejlesztése: gondolkodás, kombináció, kitartás, önbizalom, lényeglátás, figyelem koncentrációja, terjedelme.

Eszközök, anyagok: nyomtatott feladatlapok, színes ceruzák.

Leírás:

- *bevezető játék, ráhangolódás:* Thészeusz és Ariadné története-diafilm megtekintése, <https://www.youtube.com/watch?v=i4spmGu7o>

a labirintus lényege, jelentése, szómagyarázat; élőjáték: egy tanuló kimegy a teremből, majd 8-9 padból összeállított „labirintusból” bekötött szemmel ki kell jönnie, a társak közül valaki szóval navigálhatja.

- *játékszabály megismerése:* egyéni feladatmegoldásokhoz fokozatosan nehezedő feladatlapokból választhatnak a gyerekek. (16. sz. melléklet) Amikor az egyszerűbb labirintusokból legalább kettőt sikeresen megoldott valaki, tovább mehet a második vagy harmadik nehézségűre.

Fontos, hogy először az ujjukat vezessék végig az úton, majd a jó megoldás megtalálása után színezzék az utat starttól a célig.

Megjegyzés:

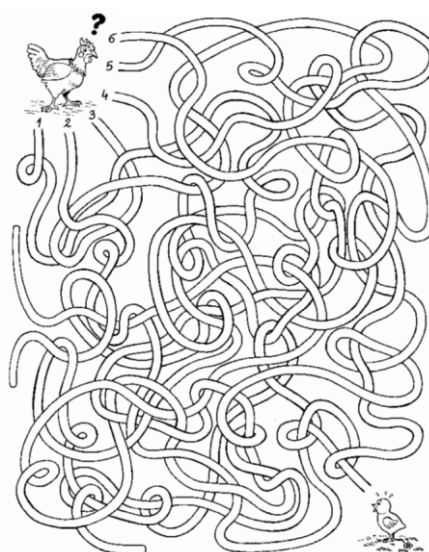
A foglalkozás végén versenyezni lehet, hogy egy ismeretlen labirintusból ki talál ki leggyorsabban?

16. sz. melléklet

Vezesd az éhes egérkét a sajthoz!

<https://hu.pinterest.com/pin/575053446168900257/>

Forrás: <http://www.jatektan.hu/jatektan/> 2012_006/072labi_nehez.pdf

2.Foglalkozás: - Betűrejtvények: Szókra-tesz

Időtartam: 60 perc

Célcsoport: 6-10 éves tanulók

Célok, feladatok: nyelvi kompetencia fejlesztése; kombinációs készség fejlesztése; szókincs fejlesztése; koncentráció erősítése; kombinatorika;

Eszközök, anyagok: nyomtatott feladatlapok, ceruzák.

Leírás:

- *bevezető játék, ráhangolódás:* az abc betűiből kiválasztunk egyet, azzal a kezdőbetűvel minél több főnevet/melléknevet/igét összegyűjteni; szókereső, szabadon választott feladatlap (17.sz. melléklet)

- *játékszabály megismerése:* A játékosok egymással (ha többen vannak, körben) szemben ülve, úgy helyezkednek el, hogy a 6x6-os négyzetrácsos játékmezejüket versenytársuk ne láthassa.

Sorban felváltva jogosultak egy-egy tetszőleges betűt mondani. Az elhangzott betűt mindegyik játékos a saját játékmezejébe a neki tetsző helyre írja be, arra törekedve, hogy azokból minél hosszabb értelmes szavakat alkossanak.

Fontos szabály: új betű csak akkor hangozhat el, ha a korábbiakat már mindegyik játékos felvezette saját táblájára.

Ha betelt a 36 mező, akkor következik a pontozás. Mind vízszintesen, mind függőlegesen össze kell számolni az értelmesre sikeredett szavak pontértékeinek összegét. Egy-egy szó pontértéke, a szót alkotó betűk számának négyzete. Például a kapa szó négy betűből áll, így

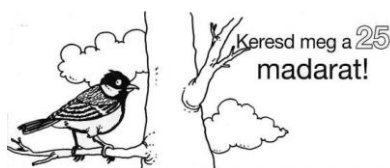
4×4 , vagyis 16 pontot ér. (18. sz. melléklet)

(A két tábla két parti, annyi példányban másolandó, ahányan játszanak.)

Megjegyzés:

Tovább fejlesztve játszható papíron az ún. Ország-város című játék: 2-4 fős csapatok versenyeznek adott betűvel kezdődő „ORSZÁG-VÁROS...” nevek: „kitud többet” feljegyzésével, kibővítve: ÁLLAT-EMBER-HEGY-VÍZ-POPÉNEKES-MESEFIGURA-JÁRMŰ, stb. Ezekben már szókincs, lexikális ismeret, műveltség is kell a sikerhez

17. sz. melléklet

Keresd meg a szavakat a rejtvényben és húzd át!

bambusz	börtön	daru	gombóc	hópárdac
sárkányharcos	hős	kiválasztott	lúd	leves
legendás	majom	mester	panda	sáska
teknős	tigris	vipera	völgy	
sárkánytekercs				

S	B	E	R	G	E	K	E	S	E	L	Y	Ü	T
A	L	B	A	T	R	O	S	Z	I	N	E	A	Ü
S	Z	A	J	K	Ó	I	G	A	O	G	É	M	N
E	L	G	I	A	G	H	A	R	K	Á	L	Y	D
F	R	N	G	B	P	E	L	I	K	Á	N	E	É
E	E	B	B	P	R	R	K	K	A	N	Á	N	I
N	S	I	R	Á	L	Y	J	I	K	O	I	O	C
Y	K	P	E	H	E	L	Y	R	É	C	E	K	S
Ó	A	E	H	O	B	O	N	Y	C	Y	M	O	É
R	K	G	A	L	A	M	B	I	G	E	U	L	R
I	U	Ó	E	L	G	R	K	I	V	I	Q	I	U
G	K	L	I	Ó	O	C	C	V	E	R	É	B	E
Ó	K	Y	A	T	L	O	P	I	N	T	Y	R	C
N	H	A	T	T	Y	Ú	R	U	O	T	U	I	V

facebook/groups/iujoborg

U	S	Á	R	K	Á	N	Y	T	E	K	E	R	C	S
H	I	M	A	J	O	M	C	B	P	K	H	T	J	A
Ô	D	K	M	V	G	P	O	A	A	T	Ô	E	G	S
S	D	I	W	Ö	S	L	L	M	N	I	P	K	G	Á
J	A	V	V	L	Z	Ú	Z	B	D	G	Á	N	O	R
D	R	Á	C	G	Z	D	H	U	A	R	R	Ô	M	K
M	U	L	N	Y	L	L	U	S	I	I	D	S	B	Á
G	E	A	B	E	Z	E	Y	Z	I	S	U	F	Ó	N
V	H	S	G	Ö	S	E	G	L	P	C	V	C	O	Y
B	G	Z	T	U	R	Á	C	E	U	E	T	H	O	H
A	D	T	C	E	F	T	S	P	N	D	V	C	U	A
B	P	O	Z	P	R	S	Ô	K	W	D	H	E	H	R
R	F	T	B	A	L	F	E	N	A	P	Á	J	S	C
D	C	T	V	E	F	S	R	N	T	G	A	S	W	O
S	T	B	T	M	F	P	V	I	P	E	R	A	H	S

22 Betűhalom

Ebben a rejtvényben 12 keresztnévet, azon belül 4 becenévet tudsz elolvasni vízszintesen, függőlegesen és átlósan. Megtaláld ezeket?

L	I	L	I	A	C	G	N	S	L	P	I
Á	R	J	U	T	S	É	A	J	Á	B	S
S	F	Ó	O	A	K	A	R	É	I	N	U
Z	Ö	Z	S	E	B	E	S	T	Y	É	N
L	H	S	A	É	K	Ö	Ü	J	C	V	R
Ó	S	I	G	Á	S	P	Á	R	G	A	I
T	A	Z	G	T	D	Í	S	Z	A	B	D
K	C	S	K	R	I	S	Z	T	I	N	A
F	E	R	I	Ö	Ö	T	O	K	Z	É	O
E	R	I	K	A	V	C	I	N	Á	L	
R	U	E	S	I	O	F	S	B	Z	R	G
I	F	E	R	N	Ö	Ü	A	I	K	A	

Forrás: <https://hu.pinterest.com/pin/575053446168900257/>

18. sz. melléklet

Forrás: Nagylaci <http://www.jatektan.hu>

3.Foglalkozás: - Számpiramisok

Időtartam: 60 perc

Célcsoport: 6-10 éves tanulók

Célok, feladatok: matematikai kompetencia fejlesztése; kombinációs készség fejlesztése; koncentráció erősítése; kitartás fejlesztése; társas kapcsolatok elmélyítése; versenyszellem kialakítása

Eszközök, anyagok: A/4-es nyomtatott feladatlapok, ceruzák, dobókockák

Leírás:

- *bevezető játék, ráhangolódás:* párban dolgoznak a tanulók. A párok 2-2 dobókockával dobnak, a dobott pöttyökkel kétjegyű számokat alkotnak. Az a nyertes, aki nagyobb számot tud alkotni. 10 forduló után feladatlapon folytatják a játékot.

- *játékszabály megismerése:* A Számpiramis játékban az adott számkészletet kell úgy piramisba rendezni, hogy egy számpár fölött azok összege álljon. (19. sz. melléklet)

A piramis alsó sora először 3, majd 4,5,6 ablak is lehet (20. sz. melléklet). Párban lehet versenyezni, ki tudja előbb hibátlanul kitölteni a piramis ablakait.

Megjegyzés:

Izgalmasabb a feladat, ha nem előre adjuk meg, hanem dobókockával dobják ki az alsó sorba írható számokat. A dobott számokat feljegyzik maguknak a résztvevők, és csak a dobássorozat elvégzése után írják be a számokat az alsó négyzetekbe.

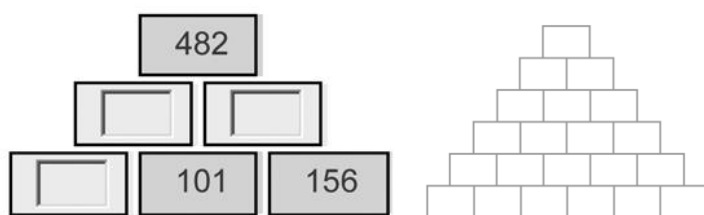
Használhatunk két dobókockát is, ami megváltoztatja némileg a követendő stratégiát...

Ekkor hatnál nagyobb lesz a dobható számok mennyisége, pontosan tizenegy (2-től 12-ig).

A dobható számok valószínűsége itt már nem egyenlő.

19. sz. melléklet

20.sz. melléklet

Kép forrása: http://tehetseg.hu/sites/default/files/konyvek/geniusz_33_net_teljes.pdf

A felső tagozatos táblajáték keretrendszeréhez kapcsolódó foglalkozási minták

ŐSZ

1.Foglalkozás: - Libajáték

Időtartam: 1-1,5 óra

Célcsoport: 10-14 éves tanulók

Célok-feladatok: a táblajátékok „ősének” megismertetése, versenyszellem kialakítása, szabálykövető magatartás kialakítása

Eszközök-anyagok: laminált társasjáték és dobókockák

Leírás:

Ráhangelődő feladat:

Annyiszor, ahányszor (3-10 játékos, 1 db kocka) A játékosok megállapodnak a dobásokra következő sorrendjében. A játék annyi körből áll, ahányan játszanak, úgy hogy mindegyik játékos kezdőként is sorra kerülhessen. Minden dobás eredményét mindegyik körben, játékosonként feljegyzik és a parti végén összeadják. A partit a legmagasabb összértéket elért játékos nyeri meg. Egy-egy körben a soron következő annyszor dobhat egy kockával, ahányszor csak akar, mindaddig, amíg dobása eredménye 3 nem lesz. Egy-egy körben a soron következő játékos dobásainak értékei összeadódnak. Ha azonban nem hagyta abba pontgyűjtését a 3 eredményű dobás előtt, akkor abban a körben nem szerez pontot.

A játék leírása:

A libajáték eredete az ókori Egyiptomig vezethető vissza. A játék formája a spirál a változás, a fejlődés, az előrehaladás jelképe, ilyenként jól megfeleltethető az emberi életnek is: megszületünk és megöregszünk, folyton változunk.

A játék célja a 63-as mező mielőbbi elérése. A játék menete, tulajdonképpen az élet allegóriája, a spirálisan elhelyezkedő mezők között több különleges funkcióval bíró is található. Amelyiken liba látható, aki ilyen mezőre lép, még egyszer léphet a dobásának megfelelően, ezek a mezők jelképezik a szerencsét az életben, akárcsak a két kocka, amivel a játékot játsszák. A többi különleges mező az emberi élet különlegesebb pontjaihoz kötődnek:

Mező	Szimbólum	Jelentés	Jelkép
6	híd	ugorj a 12-es mezőre	gyermekkor
19	fogadó	kimaradsz a dobásból (2vagy3 kör)	ifjúkori mulatozások
31	kút	kimaradsz a dobásból (2 kör vagy amíg más rá nem lép a mezőre)	az élet forrása vagy a bölcsesség kútja
42	labirintus	eltévedtél, menj vissza a 30-as mezőre	az élet útvesztője, a helyes irány megtalálása
52	börtön	2 kör vagy amíg más rá nem lép a mezőre	az öregség mint börtön
58	halálfej	térj vissza az első mezőre	a halálból való visszatérés lehetősége, újjászületés

Aki az első dobással kilencet dob, az 6+3 esetén a 26, 4+5 esetén egyből az 53-as mezőre léphet. A játék kapcsán hamar felfedezték, hogy kiválóan alkalmas tanítási célokra is.

Forrás: https://wunderkammer.blog.hu/2017/05/13/a_tablajatekok_oreganyja

Megjegyzés: a libajáték a gyerekeknek szánt táblajáték ősenek tekinthető.

Melléklet:

Forrás: https://wunderkammer.blog.hu/2017/05/13/a_tablajatekok_oreganyja

2. Foglalkozás: - A Római malom

Időtartam: 1-1,5 óra

Célcsoport: 10-14 éves tanulók

Célok-feladatok: szociális készségek fejlesztése, kreativitás, stratégiai gondolkodás fejlesztése, sikerélmény megtapasztalása

Eszközök-anyagok: a korábban elkészített laminált, vagy bőr táblák

Leírás:

Ráhangelődő feladat:

Párok és hetes (3-10 játékos, 2 db kocka).

Forrás: https://www.jatektan.hu/jatektan/2012_006/d_kockas.pdf

A játék menete és logikája lényegében megegyezik az előzőével, csak egy kicsit több figyelmet igényel, mert itt a játékosok egyszerre két kockával dobnak. Itt is annyiszor, ahányszor csak kívánnak, kivéve, ha a két kockán kivetett érték összege hetes. (Amelyik körben hetest dob a játékos, abban a körben nem szerez pontot.) Mindannyiszor pedig, amikor két egyformát sikerül dobni (függetlenül annak értékétől), az adott dobókörben addig szerzett pontok duplázódnak. Fentiek szerint pl: az 1+2, 4+6, 2+2, 5+3, 1+1 eredményű, öt egymást követő dobásból álló sorozat pontértéke $((3+10) \times 2 + 8) \times 2 = 68$ lesz, hacsak nem "nullázza ki" eredményét a "mohó dobó" egy hetessel (pl.: 2+5). A dobások pontértékét játékosonként feljegyzik, a partit (mely itt is annyi körből áll, ahányan játszanak) a legmagasabb összpontértéket elérő nyeri meg.

A játék leírása: A Római malo

1. Üres táblán kezdődik. 3-3 bábut rakunk le, egyenként, felváltva, tetszés szerint választott, üres rácspontokra, majd a szomszédos üres mezőre lehet áttolni egy kiválasztott bábút.

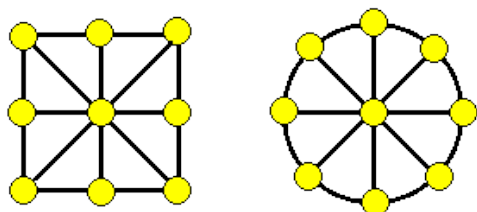
Az nyer, aki saját bábuiból hármat egymás mellé tesz, a köríven is ér a malom.

2. Kezdőállásban a köríven szemben 4 db sötét és 4 db világos. Veszít, aki beszorul, azaz nem tud lépni.
3. Kezdőállásban a köríven szemben 3-3 sötét és világos (közöttük üres mező). A vonalban saját hármas a nyerő.

Megjegyzés:

A szabály megismertetése után egy próbajátékot érdemes játszani, majd körmérkőzés formájába folytatható a játék.

Melléklet:

Forrás: www.jatektan.hu

Kép forrása: saját felvétel

3. Foglalkozás - A magyar malom

Időtartam: 1-1,5

Célcsoport: 10-14 éves tanulók

Célok-feladatok: ismerkedés a magyar malommal, taktika kiépítése, stratégiai helyek elfoglalása, figyelem-koncentráció, síkbeli tájékozódás fejlesztése, együttműködési készség kialakítása, értelmi képességek fejlesztése, szociális készségek fejlesztése.

Eszközök-anyagok: laminált magyar malmok, 8-8 db kupak vagy dekorkavics

Leírás:

Ráhangelődő gyakorlat:

Szultán ("tedd, amit mondok" 3-10 játékos 2 db kocka)

A játék kezdetén a játékosok kisorsolják az első "szultánt" és megállapodnak a dobásra következő sorrendjében. (Pl. egy kockával dobva, az első hatost dobó élhet a szultán jogaival.)

A szultán "megparancsolja, hogy a dobásra következő játékos két kockával történő dobásának

összege mennyi legyen. Ez legalább 2, de nem több 12-nél és nem "kérhet" 7-est sem. Ha a játékos megdobja a kívánt összeget, akkor a szultántól zsetont kap, ha nem sikerül megdobnia, akkor ő "fizet" a szultánnak. Ha valamelyik játékosnak a "parancs végrehajtása" során hetes összeget sikerül kivetnie, akkor azt követően ő lesz a szultán és a játék folytatódik...

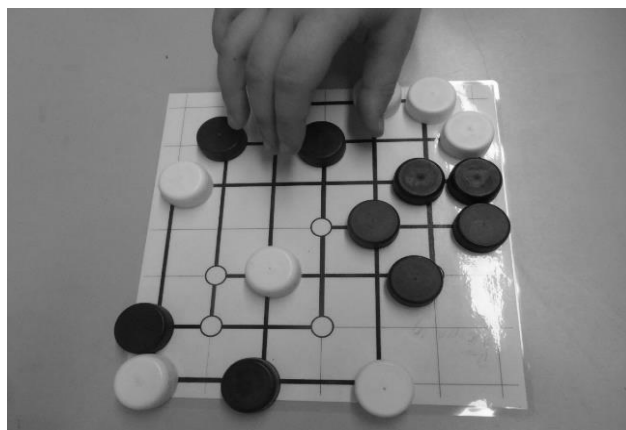
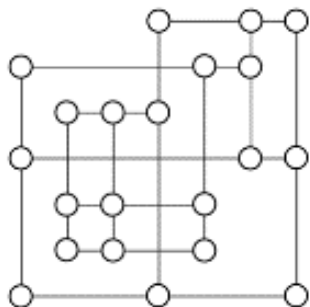
http://www.jatektan.hu/jatektan/2012_006/csak_dobokockaval.pdf

A játék leírása:

Először felváltva, egyenként rakják le a táblára a bábuikat a versenyzők, majd tologatások útján próbálnak hármassal malmot kialakítani. Ha ez valamelyik játékosnak sikerül, akkor levehet egyet ellenfele korongjaiból, kivéve az éppen malmot alkotó korongokat. Amikor már valamelyik játékosnak csupán három korongja maradt, még egy esélyt kap a kiegyenlítésre azáltal, hogy tetszése szerint (ugrásokkal is) mozoghat a táblán.

Megjegyzés: Ezen a malom táblán nehezebb átlátni a nyerés lehetőségeit, ezért nagyobb kihívást jelent a tanulóknak.

Melléklet:

Forrás:

http://www.jatektan.hu/jatektan/2012_006/malomkak.pdf

Tél

1. Foglalkozás - Az Ősmalom (közismert)

A játékot Egyiptomban már i. e. 1400-ban is játszották. Akkor a játékmezőn átlósan futottak a vonalak. Európában a játék az egyik legrégebből ismert stratégiai táblajátékká vált. A történészek úgy vélik, hogy a római katonák is ismerhették, feltételezhetően hódító útjaik során kerülhettek kapcsolatba vele.

Időtartam: 1-1,5 óra

Célcsoport: 10-14 éves tanulók

Célok-feladatok: taktika építése, gondolkodás, ok-okozati összefüggések felismerése, valamint nyerőállás kiépítése, kezdeményezőképeség fejlesztése.

Továbbá nevelési cél: kitartás, elszántság, célorientáltság, a szabályok betartása

Eszközök-anyagok: laminált malom táblák, korongok, dekorkavics vagy kupako

Leírás:

Ráhangelődő játék:

Adok, vagy kapok (3-10 játékos, 1 db kocka)

A játékasztalon jelöljük ki négy zsetonhelyet "2", "3", "4" és "5" számozással. (pl.: kistányérokat használhatunk, vagy akár egy kartonlap sarkaiba rajzolt körökbe írjuk a számokat) A játék lényege, hogy egy kockával történt dobás eredménye kijelöli a zsetonhelyet. A soron következő játékos dobása alapján: ha dobásának eredményével megjelölt helyen zsetont talál, azt leveheti, ha a sarok üres, akkor tennie kell rá egy zsetont. Két nevezetes dobás van: az 1 esetén mind a négy helyre kell tennie a játékosnak egy-egy zsetont, ha pedig 6-ost dob, akkor az éppen található összes zsetont leveheti.

A játék leírása:

A parti két szakaszból áll, a bábuk felhelyezésének és a bábuk mozgatásának a szakaszából. Mindkét szakaszban megengedett az ellenfél egyszerre egy bábujának a leütése a játékos számára, amennyiben egy sorban a játékos három saját bábuja a vonalak mentén egymás melletti pontokat érintve „malmot” alkot. Egyetlen kitétel van: nincs ütés, ha az ellenfél bábuja malomban van (hacsak nem mindkét játékos összes bábuja malomban van).

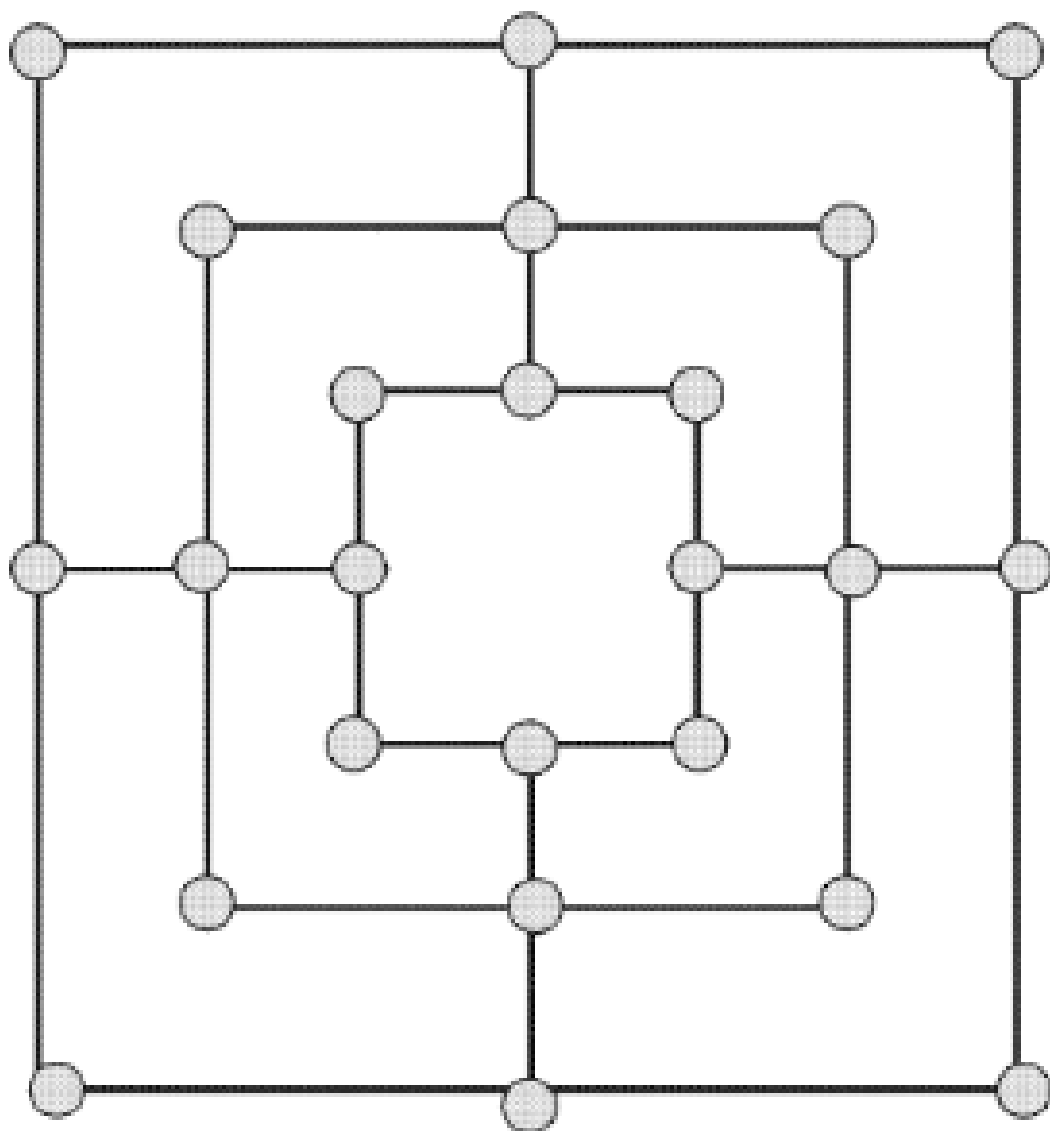
1. rész: A játékosok egymás után felváltva helyezik el 9-9 figurájukat a játékmező üres pontjain, arra törekedve, hogy sajátjaikkal malmot alakítsanak, de ugyanezt megakadályozzák az ellenfél számára.

2. rész: A játék második szakaszában a játékosok felváltva, a játékmező vonalai mentén a lehetséges szomszédos üres pontokra tolják figuráikat úgy, hogy azok tologatásával lehetőség szerint malmot alkossanak. Malom esetén az ellenfél figuráját ütik. A játékban új fordulat következik be, amikor az egyik – vagy mindkét – játékosnak már csak három figurája maradt a játékmezőn. A játékosnak ekkor lehetősége van a vonalak által megjelölt szomszédos pont helyett figurájával bármelyik üres pontra ugrania.

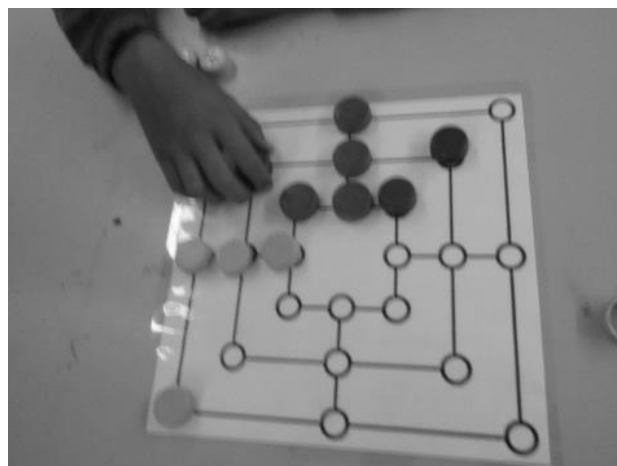
A játékos akkor győz, ha az ellenfélnek két figurája marad fent a táblán, vagy ha lépésképtelenné válik.

Megjegyzés:

Melléklet:

Forrás:http://www.jatektan.hu/2018_vissza/pdf_indit0.html

Kép forrása: saját felvétel

2. Foglalkozás - Hex

Időtartam: 1-1,5 ór

Célcsoport: 10-14 éves tanulók

Célok-feladatok: térben, síkban való tájékozódás fejlesztése, stratégiai gondolkodás kialakítása és fejlesztése, együttműködési készségek fejlesztése, vesztes-nyertes helyzet elfogadása, kiartás, szabálytudat fejlesztése

Eszközök-anyagok: 11x11 –es rombusz alakú laminált játéktábla, eltérő színű korongok.

Leírás:

Ráhangolódó feladat:

Kockapóker (3-10 játékos, 5 db kocka)

A játékosok dobási sorrendet, kezdő dobót választanak és beteszik tétjeiket.

(A kezdés joga körbejár, a parti annyi körből áll, ahány játékos van.)

A betett téteket az a játékos nyeri el, akinek a legmagasabb számkombinációt sikerül dobnia az

öt kockával, három dobásból (azaz maximálisan két javító dobás lehetőségével). A játékos minden dobáskor szabadon dönt, hogy hány és melyik kockával kíván újra próbálkozni.

A játék leírása:

A játékosok egymással szemben ülve, megállapodnak: melyik a vízszintes és melyik a függőleges játékos. Felváltva, egyenként, tetszőlegesen választott mezőre rakosgatnak: az egyik világos, a másik sötét bábukat (jeleket). Az nyer, aki saját jeleivel társát megelőzve: köti össze egy folytonosan bejárható úttal saját szemközti két alapvonalát. A kezdési előny csökkentése céljából: tilos az első bábút a rövid átlóra tenni..

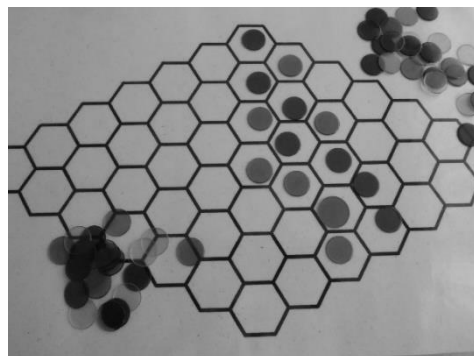
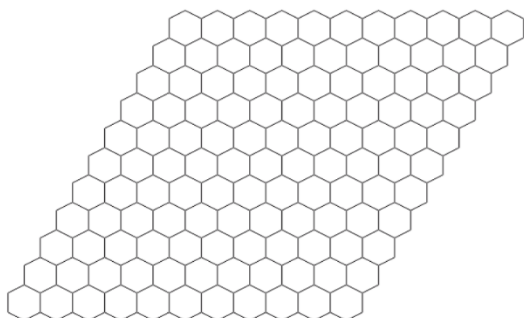
(Gyakorlottaknak a 11x11-es, kezdőknek a 7x7-es táblán.)

Megjegyzés: A rombusz táblán a tájékozódás kissé nehéz, fejlesztő jellegű.

Melléklet:

http://www.jatektan.hu/jatektan/2012_006/pap16.pdf

forrás: http://www.jatektan.hu/jatektan/2012_006/ipszilon.pdf

3. Foglalkozás - A „Szélmalom” malom

Időtartam: 1-1,5 órára

Célcsoport: 10-14 éves tanuló

Célok-feladatok: ismerkedés az új malomtáblával, taktika építése és stratégiai fontosságú helyek elfoglalása, megfigyelőképesség, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, a nyerő és vesztes helyzetek, a kitartás, az elszántság fejlesztése. Számolási- és együttműködési képesség kialakítása és fejlesztése.

Eszközök-anyagok: laminált malom táblák, korongok, dekorkavics vagy kupakok, dobókocka

Leírás:

Ráhangelődő feladat: **Hákszám (3-10 játékos, 2 db kocka)**

A játékosok eldöntik, ki kezdi a dobásokat és milyen sorrendben következnek a többiek. (A játék során természetesen a kezdés joga is körbejár.) Mindegyik játékos beteszi belépő tétjét (1 zsetont), majd, ha sorra kerül és úgy dönt, hogy versenyben marad, akkor további 2 zsetont kell betennie. A kezdő játékostól indulva, a sorrend szerint három kockával egyszer dobnak. A dobás értéke a három eredményszámából kialakítható legnagyobb szám (legmagasabb hákszám). Például 1,5,2 esetén a megjegyzendő érték 521 lesz, amelynél a következő dobónak, ha versenyben akar maradni határozottan nagyobbat kell elérnie. Tehát, a belépő tétet lerovása után a kezdő beteszi a dobásra jogosító további 2 zsetonját, és dob. Eredményének ismeretében

a következő játékos szabadon dönt, megvásárolja-e 2 zsetonnal a nagyobbat dobás jogát, vagy veszni hagyja eddig betett zsetonjait és így tovább egészen addig, amíg már nem akad "fizető"

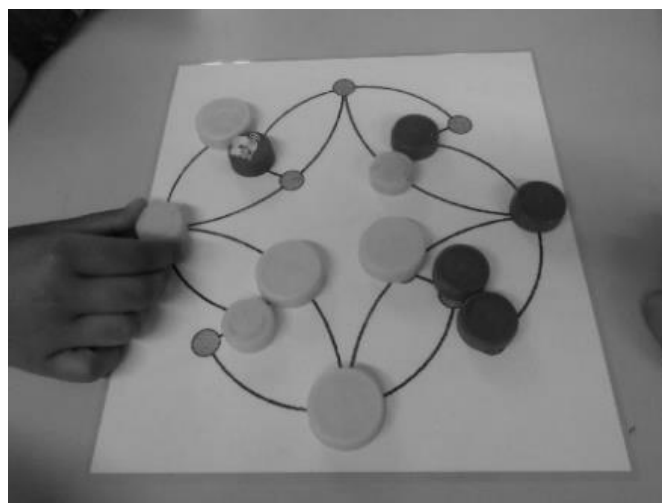
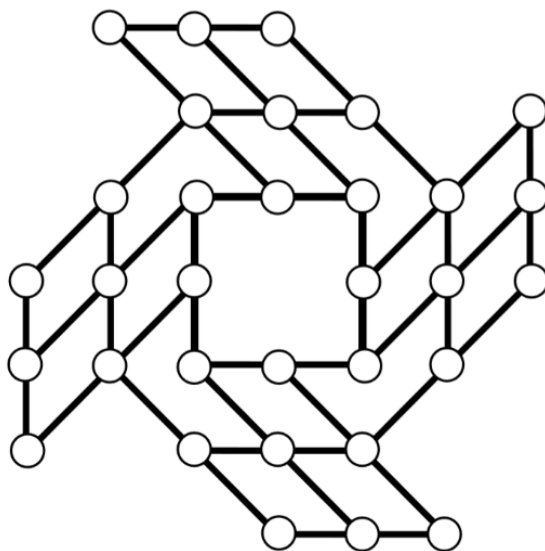
vállalkozó", vagy valamelyik játékos három 6-ost nem dobott. (Figyelem! Ha a nagyobb dobásra vállalkozó "kisebbet" dob kiesik az aktuális tétért folyó versenyből. Azonban úgy is izgalmas lehet a játék, ha a kisebbet dobó: további 4, majd azt követően -újabb sikertelen dobásakor, ezt is duplázva - még 8 zseton betételével, a játékosok megegyezése szerint, pl.: összesen háromszor próbálkozhat.)

A játék leírása:

A partik három játékfázisban:

1. először felváltva, egyenként rakják le a táblára bábuikat a versenyzők, majd
2. tologatások útján próbálnak hármast kialakítani. Ha ez valamelyik játékosnak (akár a lerakások, akár a tologatások során) sikerül, akkor levehet egyet ellenfele korongjaiból, kivéve az éppen malmot alkotó, ütés elleni védelmet élvező, korongokat.
3. A harmadik játéksz szakaszban, amikor már valamelyik játékosnak csupán három korongja marad: még egy esélyt kap a kiegyenlítésre, azáltal, hogy tetszése szerint (ugrásokkal is) mozoghat a táblán. Hány bábuval? Következik a szabályból! Ismeretlen malomtáblán, osszuk el a mezőpontok számát hárommal! A lerakogatást követően, (ha addig egyik játékosnak sem sikerült malmot alkotnia) a mezők $1/3$ -án világos bábuk állnak, $1/3$ -án sötétek és a mezők $1/3$ -a marad meg üres helynek a tologatásokhoz.

Megjegyzés: A különleges elrendezésű malom kissé nehezíti a játékot, fejleszti a térbeli tájékozódást.

Melléklet: http://www.jatektan.hu/jatektan/2012_006/malom_malom.pdf

Kép forrása: saját felvétel

4. Foglalkozás - A Malacfogó

Időtartam: 1-1,5 óra

Célcsoport: 10-14 éves tanulók

Célok-feladatok: együttműködési készség, versenyszellem, megküzdési stratégia, humorérzék fejlesztés

Eszközök-anyagok: 5-5 db legény-bábu, sötét, ill. világos és 1 db malac-bábu, laminált játék tábla, dobókocka

Leírás:

Ráhangelődő feladat: **Oskola (3-10 játékos, 5 db kocka)**

A játék lényege, hogy meghatározott számú (általában 14-18) dobáskörben a játékosoknak meghatározott kombinációjú eredményeket kell teljesíteniük. A teljesítés sorrendjét már a dobás részeredményének ismeretében a dobó játékos dönti el.

Többnyire kétszer annyi dobókörből áll egy parti, mint ahány kombináció teljesítése a feladat.

Az összes dobás megtörténtét követően, a nem teljesített feladatok (például) egységesen, de hiányonként 30 pont levonást jelentenek.

Mód van viszont plusz pontok gyűjtésére, amelyek (pl.) annyiszor 10 pontot jelentenek az elszámoláskor, ahányas sorszámú (nehézségi fokú) feladatot duplikálva teljesítettünk. (Emiatt az egyszerűen megjegyezhető pontozási szabály miatt kapott 15-ös sorszámot az öt egyforma .) A táblázat utolsó sorának "+" jelű összege az aktuális dobás öt kockájának értékösszege. Ehhez hasonlóan, többnyire a túlteljesítést premizáló alap-értékhez hozzáadják a kockák értékét is. Pl. így a 4 db 2-es ($5 \times 10 + 4 \times 2 = 58$) kevesebbet ér mint a 4 db 6-os ($5 \times 10 + 4 \times 6 = 74$). Fontos! A "Kötelező" oszlopba csak "-30", vagy "O.K!" (azaz nem teljesítve, vagy teljesítve) bejegyzés kerülhet.

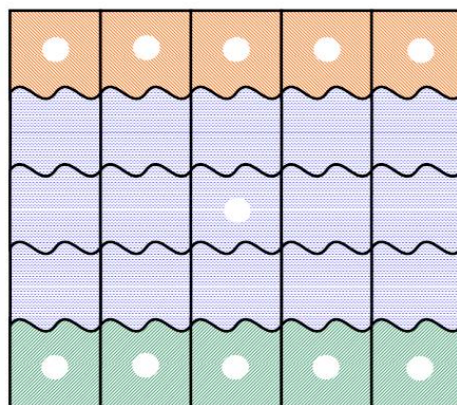
A játék leírása:

Hosszú, hideg télben, Alsófalvát és Felsőfalvát elválasztó folyócska befagyott jegére keveredett egy malac. A "ki lakik jól belőle?" - kérdést 5-5 kiválasztott legény dönti el igazságos küzdelemben: azé lesz, aki megfogja, vagy a saját partjára kergeti. A szurkolásra-buzdításra kivonul mindkét falu aprajanagyja és halálra kacagja magát, mert igencsak mókás ez a kergetőzés. Bármilyen irányban is rugaszkodnak el a csúszós jégen, mindig ütközésig mozog a malac is, a legények is.

Minden bábu vonalirányban ütközésig mozgatható. A kezdő egy tetszőleges bábujaival lép. Ezt követően kétfázisúak a lépések: előbb a malacot, majd egy saját bábút kell mozgatni.

Megjegyzés: 7-8 éves kor előtt nem célszerű az átlós irányú lépéseket tanítani. Ezt a játékot azoknak ajánljuk, akik ismerik az Isola-t. A gyerekek legalább egy lépéssel „lássanak előre” a játékban.

Melléklet:

Tavaszi

1. Foglalkozás - Amőba

Időtartam: 1-1,5 óra

Célcsoport: 10-14 éves tanulók

Célok-feladatok: tájékozódás térben, síkban, irányok és a szakasz fogalmának átismétlése, ok-okozati következtetések levonása, szabályszerűségek felismerése, analitikus, stratégiai gondolkodás fejlesztése, versenyszellem kialakítása és fenntartása, együttműködési készség fejlesztése.

Eszközök-anyagok: előre nyomtatott Amőba tábla, ceruza, dobókockák, számpiramis sablon

Leírás:

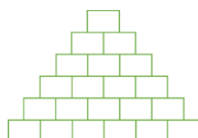
Ráhangelődő feladat:

Számpiramis

A dobott számokat feljegyzik maguknak a résztvevők, és csak a dobássorozat elvégzése után írják be a számokat az alsó négyzetekbe.

Használhatunk két dobókockát is, ami megváltoztatja némileg a követendő stratégiát... Ekkor hatnál nagyobb lesz a dobható számok mennyisége, pontosan tizenegy (2-től 12-ig). A dobható számok valószínűsége itt már nem egyenlő. Az nem kérdés, hogy a nagyobb, vagy kisebb számokat (például 11, 12, vagy 2, 3) hová írjuk be. Az viszont igen, hogy a 7-est, vagy éppen a 8-ast hová? „Összeadásos” helyett kipróbálhatjuk a „szorzásos” piramist is. A számpiramis alsó sora nemcsak hat téglából állhat, bármennyi lehet itt, de csak háromtól felfelé, és addig, amíg van értelme.

<https://meszaros-mihaly.hu/villamjatekok-matekorak-eletere-vagy-vegere-7-dobokockas-szampiramis/>

A játék leírása:

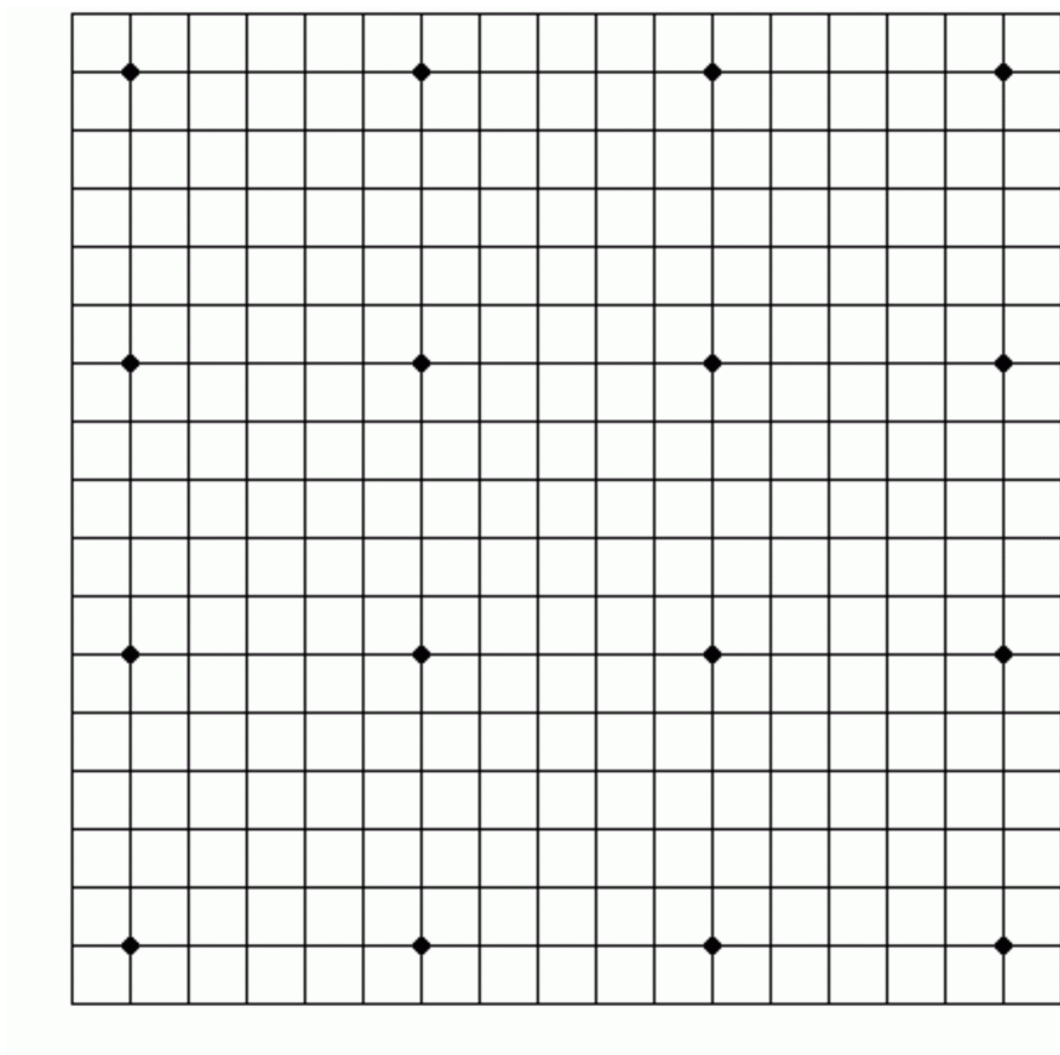
Felváltva rak X és O egy-egy jelet a táblára. Az nyer, akinek vagy sorban, vagy oszlopban, vagy átlóban (üres hellyel és a másik játékos jelével nem megszakítva) folytonosan 5 db saját jelét sikerül elhelyeznie.

A kezdési előny csökkentése céljából:

1. Kötelező a tábla közepén kezdeni.
2. A kezdő lépő második jele nem tehető le: a tábla középső 5x5-ös négyzetébe

Megjegyzés: a rég elfeledett játék igazi szórakozást nyújt.

Melléklet:

Forrás: Nagylaci: <http://jatektan.hu>

Kép forrása: saját fotó

2. Foglalkozás - Dáma

Időtartam: 1-1,5 óra

Célcsoport: 10-14 éves tanulók

Célok-feladatok: a taktika jelentőségének tudatosítása, stratégiai,- koncentrációs készségek fejlesztése, kitartás, lényeglátás, síkbeli irányok ismerete, gyakorlása, versenyszellem kialakítása, nyertes-vesztes helyzet jó megélése.

Eszközök-anyagok: korongok vagy kupakok, laminált Dáma tábla, előre elkészített számpiramis, dobókocka

Leírás:

Ráhangelődő feladat:

Előző foglalkozáson alkalmazott rendkívül népszerű számpiramis ismételése

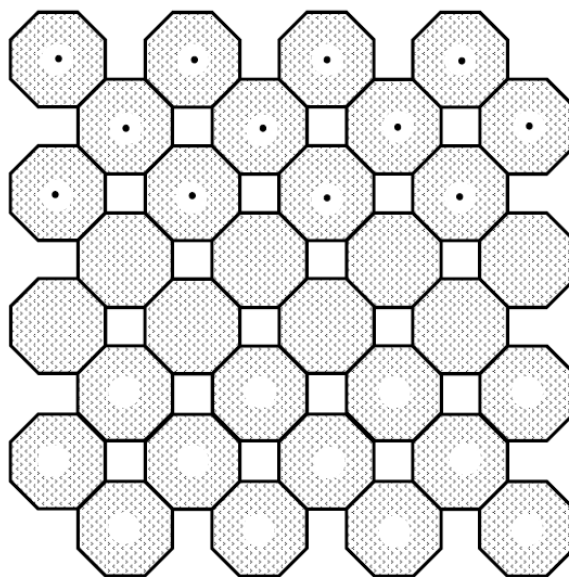
A játék leírása:

A dámajátékok olyan kétszemélyes, leütéses táblások, melyekben az ütés az ellenfél bábujának átugrásával történik. Egy előre felrakott kezdőállásból felváltva lépő versenyzők célja: versenytársukat lépésképtelen helyzetbe hozni vagy az összes ellenséges bábút leütni, vagy úgy beszorítani a táblán maradó ellenséges bábukat, hogy azok szabályosan már ne léphessenek.

A paraszt-Dámában: Lépés/ütés (csak!) átlósan előre. Ütészényszer van és a megkezdett ütés folytatása (ha lehet, irányváltással is) kötelező. A korong az ellenfél alapvonalán változik át dámává. A dáma egyetlen kiváltsága, hogy visszafelé is léphet/üthet, de különben (ebben a változatban) szintén csak egy mezőt léphet.

Megjegyzés:

Melléklet:

Nyár

1. Foglalkozás - Kamisado

Időtartam: 1-1,5 óra

Célcsoport: 10-14 éves tanulók

Célok-feladatok: együttműködési készség fejlesztése, versenyszellem kialakítása, stratégiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése.

Eszközök-anyagok: Laminált Kamisado tábla, színes korongok

Leírás:

Ráhangelődő feladat:

A már korábbi foglalkozáson népszerűvé vált **Párok és hetes** (3-10 játékos, 2 db kocka) játék.

A játék menete és logikája lényegében megegyezik az előzőével, csak egy kicsit több figyelmet igényel, mert itt a játékosok egyszerre két kockával dobnak. Itt is annyiszor, ahányszor csak kívánnak, kivéve, ha a két kockán kivetett érték összege hetes. (Amelyik körben hetest dob a játékos, abban a körben nem szerez pontot.) Mindannyiszor pedig, amikor két egyformát sikerül dobni (függetlenül annak értékétől), az adott dobókörben addig szerzett pontok duplázódnak. Fentiek szerint pl: az 1+2, 4+6, 2+2, 5+3, 1+1 eredményű, öt egymást követő dobásból álló sorozat pontértéke $((3+10) \times 2 + 8) \times 2 = 68$ lesz, hacsak nem "nullázza ki" eredményét a "mohó dobó" egy hetessel (pl.: 2+5). A dobások pontértékét játékosonként feljegyzik, a partit (mely itt is annyi körből áll, ahányan játszanak) a legmagasabb összpontértéket elérő nyeri meg.

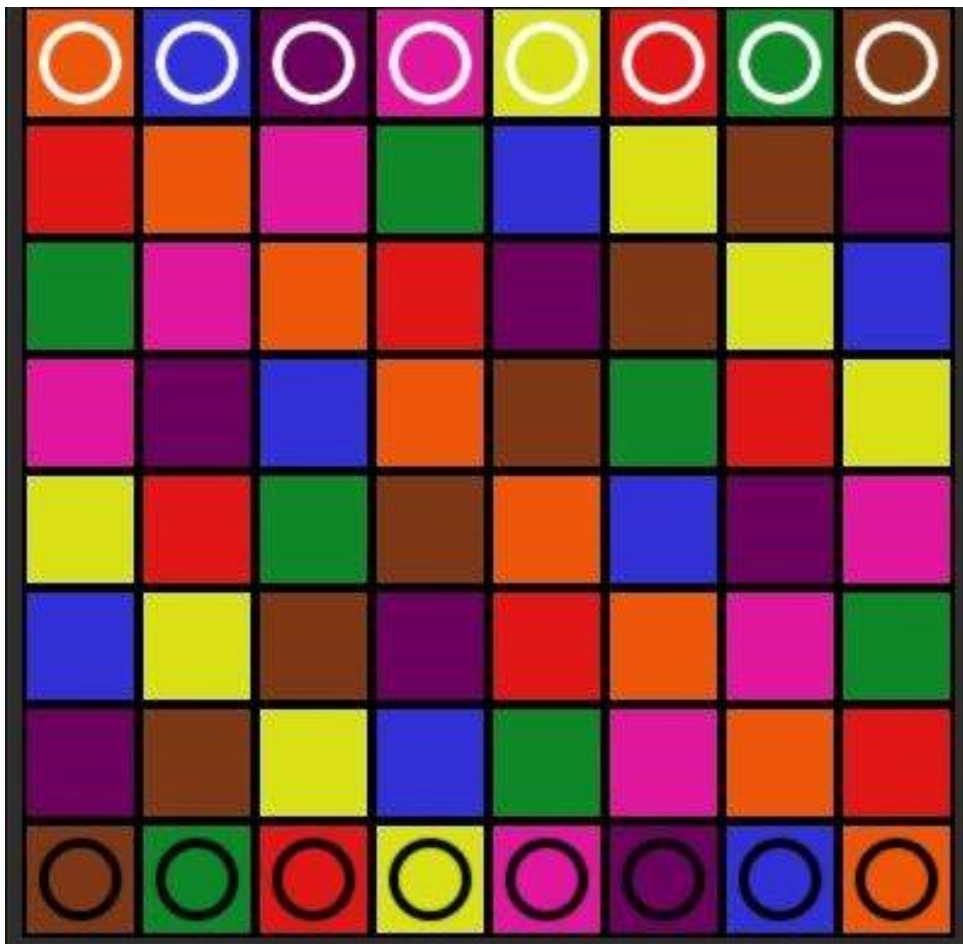
Forrás: https://www.jatektan.hu/jatektan/2012_006/d_kockas.pdf

A játék leírása:

Színes bástyákkal (kartonból kivágott színes korongokkal) lépegetünk felváltva a saját alapvonalunkról kiindulva egyenes vagy ferde vonalban tetszőlegesen üres mezőt átugorva, és a cél, hogy előbb elérjük az ellenfél oldalát egy bástyánkkal, mint ő a miénket. A tábla mezői a bástyák színeiben tündökölnek, és amilyen mezőre lépek, azzal a bástyával kell az ellenfelemnek lépnie. Én meg azzal lépek, amilyen színre a másik lépett. Ha az ellenfél nem tud lépni, megint én jövök, mégpedig azzal a bástyával, amilyen színű mezőre léptem utoljára.

Megjegyzés: Az alapjátékban meglévő bátyákat helyettesíthetjük színes kartonból kivágott korongokkal, melyek laminálva tartós játékot biztosítanak.

Melléklet:

Forrás:

https://www.saseskos.hu/custom/saseskos/image/data/srattached/629aa6555edd7610d803301c9670aca8_kamisado_tarsasjatek_jatekszabaly.pdf

http://www.jatektan.hu/jatektan/2012_006/kamisado_2.pdf

Alkalmazott könyvek, feladatgyűjtemények, internetes oldalak:

- **Forrás: Játéktan gyűjtemény:**
- http://www.jatektan.hu/_2018_vissza/index_00000.html
- www.meszarosmihaly.hu
- K. Nagy Emese: A logikai és táblajáték foglalkozások szerepe a matematikatanításban
- Pedagógiai folyóiratok Műhely 2007/6
- <http://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-logikai-es-tablajatek-foglalkozasok-szerepe-a-matematikatanitasban>
- K. Nagy Emese: Gondolkodásfejlesztés táblajátékkal
 - o Kiadó: Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2014.
- Gyarmathy Éva: Hátrányban az előny – A szociokultúrálisan hátrányos tehetségesek...
 - o Kiadó: Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége 2010.
- Libajátékok gyűjteménye:
https://wunderkammer.blog.hu/2017/05/13/a_tablajatekok_oreganyja

„Lassan járj, tovább érsz” (népi közmondás)

**Szrenkáné Lukács Kinga – Záhorszki
Márta: Fejlesztőkert**

Bevezetés

A fejlesztőkert használata szorosan összefügg a megvalósuló projekt többi részével. A kertegyüttes látogatása sokszínű és változatos élményekkel gazdagíthatja a látogatókat. A különböző korosztályok a maguk szintjén dolgozhatják fel a természet, ember által létrehozott szép leképezését, valamint a mozgás adta örömet és kihívást.

A falusi környezet már egyáltalán nem biztosítja a természet közelség varázsát, és a változatos mozgásformák lehetőségét. A rohanó világ a vidék életmódjába is betörve időben is korlátozza mind a felnőttet, mind a gyereket. Csak nagyon ritkán adatik meg, hogy a család nyugodt körülmények között kertet gondolhasson, növényi társulásokat figyelhessen meg. A falusi környezetben persze nagyobb esély van arra, hogy erdőbe sétáljunk, patakparton játszunk a gyerekekkel, vagy egy természetes víz, parti fövényén sétálgassunk vagy kipróbáljuk a szűrő avart. Azonban egyre inkább azt tapasztaljuk, hogy ennek megszervezése már vidéken is nehézkes, és mintha igény sem mutatkozna rá. A felnőtteket, gyerekeket ma túl sok inger bombázza, melyek feldolgozása erősen igénybe veszi az idegrendszert, stresszes magatartást okozva. Milyen sokat tudna segíteni, ha a puha fűben elterülve, csak úgy, vagy a hintában ringatózva időt adnánk annak, hogy a különböző érzületek a helyére kerüljenek.

Más szempontból az erőfeszítést, kitartó munkát igénylő mozgást egyre kevesebb ember választja kikapcsolódásul. Akarva vagy akaratlanul is elvész a harmonikus élethez, a küzdésben való kitartáshoz szükséges testi és mentális erőnlét megfelelő, kiegyensúlyozott fejlődése. A falmászás nemcsak a fizikai erő, hanem a lelkierő és kitartás fejlesztője is.

Az ún. „civilizációs ártalmak” nem kímélik a vidéki embert sem. A fejlesztőkert megvalósítása által az a célunk, hogy a gyermekek által itt megtapasztalt jó érzések, ingerek későbbi életük igényévé váljanak, alternatívái legyenek egy mozgásszegény, mobilt nyomogató, színtelen életnek.

Amellett, hogy a kert látványosságai, használható eszközei összetett módon hatnak a kreativitásra, a tanulási képességekre, elősegítik a teljes, harmonikus emberi élethez való képességek kialakulását is. A változatos mozgásformák, tapasztalati érzületek, kreatív tevékenykedtetés növelhetik a testi-lelki erőnlét fejlődését.

Programunk és feladatkészleteink elsősorban a képességek kialakulásában érintett korosztályoknak szólnak. A felsősök számára is hasznos időtöltés lehet, a használati rend betartása mellett.

A foglalkozások témái évszakokra lebontva

	előkészítő	1-2. osztály	3-4. osztály	5-8. osztály
ősz/1.	A fejlesztőkert eszközeinek megismerése, kipróbálása	A fejlesztőkert eszközeinek megismerése, kipróbálása	A fejlesztőkert eszközeinek megismerése, kipróbálása	A fejlesztőkert eszközeinek megismerése, kipróbálása

	előkészítő	1-2. osztály	3-4. osztály	5-8. osztály
ősz/2.	Ismerkedés a gyógy- és fűszernövényekkel (szaglás, tapintás)	Ismerkedés a gyógy- és fűszernövényekkel (szaglás, tapintás)	Ismerkedés a gyógy- és fűszernövényekkel (szaglás, tapintás)	Ismerkedés a gyógy- és fűszernövényekkel (szaglás, tapintás)
ősz/3.	Ismerkedés az őszi gyümölcsökkel (szaglás, tapintás, ízlelés)	Ismerkedés az őszi gyümölcsökkel (szaglás, tapintás, ízlelés)	Ismerkedés az őszi gyümölcsökkel (szaglás, tapintás, ízlelés)	Ismerkedés az őszi gyümölcsökkel (szaglás, tapintás, ízlelés)
tél/1.	A tanösvény anyagainak felismerése tapintás útján	A tanösvény anyagainak felismerése tapintás útján	A tanösvény anyagainak felismerése tapintás útján	A tanösvény anyagainak felismerése tapintás útján
tél/2.	Intelligens homok: formák készítése	Intelligens homok: hóember készítése	Intelligens homok: tűzhányó	Intelligens homok: Magyarország domborzati térképe
tél/3.	Nyomkövetés hóban	Útvonal bejárása verbális utasítások alapján	Útvonal bejárása verbális utasítások alapján	Útvonal bejárása a térképet előzetesen memorizált társ vezetésével (bizalmi játék)
tavaszi/1.	Kincskeresés: útvonal bejárása a tanár utasításai alapján	Kincskeresés: útvonal bejárása a társ utasításai alapján	Kincskeresés: útvonal bejárása a társ utasításai alapján	Kincskeresés: útvonal bejárása bekötött szemmel a társ vezetésével (bizalmi játék)
tavaszi/2.	Kivágott filc formákból virág ragasztása	Virágok kivágása és ragasztása filcből	Virágok megrajzolása sablonnal filcre, kivágásuk és ragasztásuk	Virágok kivágása és ragasztása filcből saját tervezés alapján
tavaszi/3.	Kivágott filc formákból húsvéti képeslap ragasztása	Húsvéti minták kivágása és ragasztása filcből	Húsvéti minták megrajzolása sablonnal filcre, kivágásuk és ragasztásuk	Húsvéti motívumok kivágása és ragasztása filcből saját tervezés alapján

	előkészítő	1-2. osztály	3-4. osztály	5-8. osztály
nyár/1.	Oldalirányú mászás a mászófalon 30-40 cm magasságban	Oldalirányú mászás a mászófalon 50-60 cm magasságban	Oldalirányú mászás a mászófalon 70-80 cm magasságban	Oldalirányú mászás a mászófalon 110-150 cm magasságban
nyár/2.	Mezítlábas tanösvény bejárása mezítláb	Mezítlábas tanösvény bejárása mezítláb, medvejárással	Mezítlábas tanösvény bejárása mezítláb, medvejárással, bekötött szemmel	Mezítlábas tanösvény bejárása csukott szemmel a járófelületek beazonosítása mellett
nyár/3.	A fészekhinta ellazító hatásának megtapasztalása	A fészekhinta ellazító hatásának megtapasztalása, szorongás oldása	A fészekhinta ellazító hatásának megtapasztalása, szorongás oldása	A fészekhinta ellazító hatásának megtapasztalása, a stressz és a félelmek oldása

Foglalkozástervezetek

ŐSZ

Előkészítő 1. foglalkozás

Korcsoport: előkészítő

Feladat: a fejlesztőkert eszközeinek megismerése

Cél: a mezítlábas tanösvény, a fészekhinta és a mászófal biztonságos használata

Időtartam: minimum 25 perc

Feladat leírása:

- A gyermekekkel a tanár megismerteti az eszközöket, beszél azok biztonságos használatáról. Ezt követően kipróbálják az egyes eszközöket.
- A mezítlábas tanösvényen végighaladnak, miközben stimulálva vannak a gyermekek talpizmai. Megbeszélik, kinek milyen érzés a különböző járófelületeken való lépkedés. Az egyes töltőanyagokat a kezükkel is letapogatják.
- A fészekhintán ülve és fekvő is lehet ringatózni egy vagy két gyermeknek egyidőben. Fejlesztő hatásai mellett nyugtató hatással is bír, segít a gyermekek számára ellazulni és levezetni az aznapi feszültséget.
- A mászófalra első alkalommal csak 0,5 m-es magasságig másznak a gyermekek. Próbálkoznak a kapaszkodási pontok keresésével, a falon való kapaszkodással, testük megtartásával.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás,

Anyagszükséglet: -

Eszközök: mezítlábas tanösvény, fészekhinta, mászófal

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: idegrendszer (érésének elősegítése), beszédfejlesztés, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás

1-2. évfolyam 1.foglalkozás

Korcsoport: 1-2. osztály

Feladat: a fejlesztőkert eszközeinek megismerése

Cél: a mezítlábas tanösvény, a fészekhinta és a mászófal biztonságos használata

Időtartam: minimum 25 perc

Feladat leírása:

- A gyermekekkel a tanár megismerteti az eszközöket, beszél azok biztonságos használatáról. Ezt követően kipróbálják az egyes eszközöket, cselekvésbe ágyazva alkalmazzák a tanult szabályokat.
- A mezítlábas tanösvényen végighaladnak, miközben stimulálva vannak a gyermekek talpizmai. Megbeszéljük, kinek milyen érzés a különböző járófelületeken való lépkedés. Az egyes töltőanyagokat a kezükkel is letapogatják, megnevezik.
- A fészekhintán ülve és fekvő is lehet ringatózni egy vagy két gyermeknek egyidőben. Fejlesztő hatásai mellett nyugtató hatással is bír, segít a gyermekek számára ellazulni és levezetni az aznapi feszültséget.
- A mászófalra első alkalommal csak 1 m-es magasságig másznak a gyermekek. Próbálkoznak a kapaszkodási pontok keresésével, a falon való kapaszkodással, testük megtartásával.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás,

Anyagszükséglet: -

Eszközök: mezítlábas tanösvény, fészekhinta, mászófal

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: idegrendszer (érésének elősegítése), beszédfejlesztés, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás

3-4. évfolyam 1.foglalkozás

Korcsoport: 3-4. osztály

Feladat: a fejlesztőkert eszközeinek megismerése

Cél: a mezítlábas tanösvény, a fészekhinta és a mászófal biztonságos használata

Időtartam: minimum 25 perc

Feladat leírása:

- A gyermekekkel a tanár megismerteti az eszközöket, beszél azok biztonságos használatáról. Ezt követően kipróbálják az egyes eszközöket, cselekvésbe ágyazva alkalmazzák a tanult szabályokat.
- A mezítlábas tanösvényen végighaladnak, miközben stimulálva vannak a gyermekek talpizmai. Megbeszéljük, kinek milyen érzés a különböző járófelületeken való lépkedés. Az egyes töltőanyagokat a kezükkel is letapogatják, megnevezik. Később emlékezetből elsorolják az ösvény járófelületeinek anyagát.
- A fészekhintán ülve és fekve is lehet ringatózni egy vagy két gyermeknek egyidőben. Fejlesztő hatásai mellett nyugtató hatással is bír, segít a gyermekek számára ellazulni és levezetni az aznapi feszültséget.
- A mászófalra első alkalommal csak 1,5 m-es magasságig másznak a gyermekek. Próbálkoznak a kapaszkodási pontok keresésével, a falon való kapaszkodással, testük megtartásával.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás,

Anyagszükséglet: -

Eszközök: mezítlábas tanösvény, fészekhinta, mászófal

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: idegrendszer (érésének elősegítése), beszédfejlesztés, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás

5-8. évfolyam 1.foglalkozás

Korcsoport: 5-8. osztály

Feladat: a fejlesztőkert eszközeinek megismerése

Cél: a mezítlábas tanösvény, a fészekhinta és a mászófal biztonságos használata

Időtartam: minimum 25 perc

Feladat leírása:

- A tanulókkal a tanár megismerteti az eszközöket, beszél azok biztonságos használatáról. Ezt követően kipróbálják az egyes eszközöket, cselekvésbe ágyazva alkalmazzák a tanult szabályokat.
- A mezítlábas tanösvényen a tanulók bekötött szemmel végighaladnak, miközben stimulálva vannak a talpizmaik. Megbeszéljük, kinek milyen érzés a különböző járófelületeken való lépkedés. A töltőanyagokat a kezükkel is letapogatják. Ki kell találniuk az egyes járófelületek anyagát.
- A fészekhintán egy tanuló lehet egyszerre. Kipróbálhatja nyugtató, ellazító hatását.
- A mászófalra első alkalommal csak 2 m-es magasságig másznak a tanulók. Próbálkoznak a kapaszkodási pontok keresésével, a falon való kapaszkodással, testük megtartásával.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás,

Anyagszükséglet: -

Eszközök: mezítlábas tanösvény, fészekhinta, mászófal, kendők

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: idegrendszer (érésének elősegítése), beszédfejlesztés, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás

Előkészítő 2.foglalkozás

Korcsoport: előkészítő

Feladat: ismerkedés a gyógy- és fűszernövényekkel

Cél: érzékszervek fejlesztése: szaglás, tapintás

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a foglalkozás során használják a fejlesztőkert eszközeit és élvezik azok játékos hatásait: a mászófalán testük minden izmát megmozgatják, a mezítlábas tanösvényen talpukat stimulálják a különböző járófelületek, a fészekhinta ellazulhatnak.
- Közben megfigyelés, szaglás, tapintás útján ismerkednek a környezetükben megtalálható növényekkel. A tanár megnevezi őket. A gyermekek kirakják a kirakót.
- A foglalkozáson megismert növények: kakukkfű, citromfű, menta, bazsalikom, rozmaring, zsálya.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: mezítlábas tanösvény, fészekhinta, mászófal, növények

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: idegrendszer (érésének elősegítése), beszédfejlesztés, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás, érzékszervek

1-2. évfolyam 2.foglalkozás

Korcsoport: 1-2. osztály

Feladat: ismerkedés a gyógy- és fűszernövényekkel

Cél: érzékszervek fejlesztése: szaglás, tapintás

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a foglalkozás során használják a fejlesztőkert eszközeit és élvezik azok játékos hatásait: a mászófalán testük minden izmát megmozgatják, a mezítlábas tanösvényen talpukat stimulálják a különböző járófelületek, a fészekhintán ellazulhatnak.
- Eközben képeket kapnak a kertben található növényekről, melyek alapján fel kell ismerniük azokat. A beazonosított növényekkel élőben is megismerkednek, megfigyelik, szagolgatják, tapintják őket.
- A foglalkozáson megismert növények: kakukkfű, citromfű, menta, bazsalikom, rozmaryn, zsálya.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: mezítlábas tanösvény, fészekhintá, mászófal, növények

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: idegrendszer (érzésének elősegítése), beszédfejlesztés, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás, érzékszervek

3-4. évfolyam 2.foglalkozás

Korcsoport: 3-4. osztály

Feladat: ismerkedés a gyógy- és fűszernövényekkel

Cél: érzékszervek fejlesztése: szaglás, tapintás

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a foglalkozás során használják a fejlesztőkert eszközeit és élvezik azok játékos hatásait: a mászófalán testük minden izmát megmozgatják, a mezítlábas tanösvényen talpukat stimulálják a különböző járófelületek, a fészekhinta ellazulhatnak.
- Eközben képeket és leírásokat kapnak a kertben található növényekről. Először a képeket kell párosítani a növények leírásával, majd ezek alapján fel kell ismerniük őket élőben is. A beazonosított növényekkel élőben is megismerkednek, megfigyelik, szagolgatják, tapintják őket.
- A foglalkozáson megismert növények: kakukkfű, citromfű, menta, bazsalikom, rozmaring, zsálya.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: mezítlábas tanösvény, fészekhinta, mászófal, növények

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: idegrendszer (érzésének elősegítése), beszédfejlesztés, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás, érzékszervek

5-8. évfolyam 2.foglalkozás

Korcsoport: 5-8. osztály

Feladat: ismerkedés a gyógy- és fűszernövényekkel

Cél: érzékszervek fejlesztése: szaglás, tapintás

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A tanulók szárított növényeket kapnak kis üvegekben, melyekre rá van írva a növények neve és leírása. Az illat és a leírás alapján meg kell keresniük az egyes növényeket a kertben. Élőben is megismerkednek velük, megfigyelik, szagolgatják, tapintják őket. Végül mindegyikük kiválaszt egy növényt, amit lerajzol.
- A foglalkozáson megismert növények: kakukkfű, citromfű, menta, bazsalikom, rozmaring, zsálya.
- A feladat megoldása után használják a fejlesztőkert eszközeit és élvezik azok jótékony hatását: a mászófalon testük minden izmát megmozgatják, a mezítlábas tanösvényen talpukat stimulálják a különböző járófelületek, a fészekhintán ellazulhatnak.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás

Anyagszükséglet: rajzlap, színes ceruza

Eszközök: mezítlábas tanösvény, fészekhintá, mászófal, növények

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: idegrendszer (érésének elősegítése), beszédfejlesztés, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás, érzékszervek

Előkészítő 3.foglalkozás

Korcsoport: előkészítő

Feladat: ismerkedés az őszi gyümölcsökkel

Cél: érzékszervek fejlesztése: szaglás, tapintás, ízlelés

Időtartam: minimum 15 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a foglalkozáson háromféle tevékenységet végeznek. A mászófalán gyakorolják az oldalirányú mászást négyes csoportokban, majd a hinta pihentető, lazító hatását élvezik ki. A harmadik tevékenység az érzékszervek fejlesztését szolgálja az ismeretszerzés mellett. Őszi gyümölcsökkel ismerkednek: megnevezik, megfigyelik, szagolgatják, kézbe veszik és megízlelik őket. A gyermekek kirakják a gyümölcsös kirakót.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás

Anyagszükséglet: őszi gyümölcsök

Eszközök: fészekhinta, mászófal

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: idegrendszer (érésének elősegítése), beszédfejlesztés, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás, érzékszervek

1-2. évfolyam 3.foglalkozás

Korcsoport: 1-2. osztály

Feladat: ismerkedés az őszi gyümölcsökkel

Cél: érzékszervek fejlesztése: szaglás, tapintás, ízlelés

Időtartam: minimum 15 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a foglalkozáson háromféle tevékenységet végeznek. A mászófalán gyakorolják az oldalirányú mászást négyes csoportokban, majd a hinta pihentető, lazító hatását élvezik ki. A harmadik tevékenység az érzékszervek fejlesztését szolgálja az ismeretszerzés mellett. Őszi gyümölcsökkel ismerkednek: megnevezik, megfigyelik, szagolgatják, kézbe veszik és megízlelik őket. Gyümölcsöket ábrázoló képeket nézegetnek, kiválogatják közülük az ősszel termőket.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás

Anyagszükséglet: őszi gyümölcsök

Eszközök: fészekhinta, mászófal, gyümölcsök képei

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: idegrendszer (érésének elősegítése), beszédfejlesztés, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás, érzékszervek

3-4. évfolyam 3.foglalkozás

Korcsoport: 3-4. osztály

Feladat: ismerkedés az őszi gyümölcsökkel

Cél: érzékszervek fejlesztése: szaglás, tapintás, ízlelés

Időtartam: minimum 15 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a foglalkozáson háromféle tevékenységet végeznek. A mászófalon gyakorolják az oldalirányú mászást négyes csoportokban, majd a hinta pihentető, lazító hatását élvezik ki.
- A harmadik tevékenység az érzékszervek fejlesztését szolgálja az ismeretszerzés mellett. Őszi gyümölcsöket kell felismerniük leírás alapján, majd a leírást a gyümölcs képével párosítani. Ezt követően élőben is megfigyelik a gyümölcsöket. Szagolgatják és megízlelik őket.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás

Anyagszükséglet: őszi gyümölcsök

Eszközök: fészekhinta, mászófal, gyümölcsök képei, feladatlap

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: idegrendszer (érésének elősegítése), beszédfejlesztés, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás, érzékszervek.

5-8. évfolyam 3.foglalkozás

Korcsoport: 5-8. osztály

Feladat: őszi gyümölcsök

Cél: érzékszervek fejlesztése: szaglás, tapintás, ízlelés

Időtartam: minimum 15 perc

Feladat leírása:

- A tanulók a foglalkozáson háromféle tevékenységet végeznek. A mászófalon gyakorolják az oldalirányú mászást 1-1 társuk irányítása mellett, valamint a hinta nyugtató, ellazító hatását élvezik ki.
- A harmadik feladat az érzékszervek fejlesztését szolgálja az ismeretszerzés mellett. Őszi terméseket kell felismerniük: 5-6 –féle apróra vágott gyümölcsöt ízlelnék meg és megnevezik azokat. Ezt követően a hasznosításukat beszélnek meg. Végül a feladatlapon megfejtik a találós kérdéseket, amelyek gyümölcsökre vonatkoznak.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás

Anyagszükséglet: őszi gyümölcsök

Eszközök: fészekhinta, mászófal, gyümölcsök képei, feladatlap

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: idegrendszer (érésének elősegítése), beszédfejlesztés, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás, érzékszervek

Tél

Előkészítő 1.foglalkozás

Korcsoport: előkészítő

Feladat: a mezítlábas tanösvény anyagainak felismerése

Célok: termések, anyagok felismerése tapintás útján

Időtartam: minimum 10 perc

Feladat leírása:

- Minden gyermek kap egy kis zsákot - mindegyikben a tanösvény 1-1 eleme van. A zsákon keresztül próbálják kitapintani. Megfogalmazzák, milyen formát éreznek és próbálják kitalálni, hogy mi is lehet az.
- Segítség: sorban végigtapogatják a tanösvény egyes szakaszainak töltő anyagait, összehasonlítják a zsákjukban lévővel. Aki kitalálta, hogy mi van a zsákjában, új zsákot kap.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás

Anyagszükséglet: anyag a zsákok elkészítéséhez

Eszközök: a mezítlábas tanösvény anyagai, kis zsákok vékony anyagból

Helyszín: fejlesztőkert – mezítlábas tanösvény

Fejlesztett területek: tapintás, gondolkodás, együttműködés, szókincsfejlesztés, verbális kifejező készség

1-2. évfolyam 1.foglalkozás

Korcsoport: 1-2. osztály

Feladat: a mezítlás tanösvény anyagainak felismerése

Célok: termékek, anyagok felismerése tapintás útján

Időtartam: minimum 10 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek végigmennek a mezítlás tanösvény mellett, közben mindegyik szakasz anyagát alaposan letapogatják. Mindenki kap egy kis zsákot - ezekben 5-5 tárgy van, köztük a tanösvény 1 eleme. Le kell tapogatniuk mind az 5 tárgyat és kiválasztani azt az egyet, amelyik a tanösvényen is megtalálható. Sikeres feladatmegoldás után új zsákot kapnak.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás

Anyagszükséglet: anyag a zsákok elkészítéséhez

Eszközök: a tanösvény anyagai, apró tárgyak a természetből (kő, fadarab, termés, stb.), kis zsákok vékony anyagból

Helyszín: fejlesztőkert – mezítlás tanösvény

Fejlesztett területek: tapintás, emlékezet, gondolkodás, együttműködés, szókincsfejlesztés, verbális kifejező készség

3-4. évfolyam 1.foglalkozás

Korcsoport: 3-4. osztály

Feladat: a mezítlábas tanösvény anyagainak felismerése

Célok: termékek, anyagok felismerése tapintás útján

Időtartam: minimum 10 perc

Feladat leírása:

- A gyermekeket végigvezeti a tanárnő a mezítlábas tanösvényen becsukott szemmel. Közben az ösvény mindegyik anyagát a kezükbe adja, hogy le tudják tapogatni. Nem szólalhatnak meg, csak az út végén. Akkor fel kell sorolniuk, milyen anyagokkal van kitöltve az ösvény.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: a tanösvény anyagai

Helyszín: fejlesztőkert – mezítlábas tanösvény

Fejlesztett területek: tapintás, emlékezet, szerialitás, gondolkodás, együttműködés, bizalom, verbális kifejező készség

5-8. évfolyam 1.foglalkozás

Korcsoport: 5-8. osztály

Feladat: a mezítlás tanösvény anyagainak felismerése

Célok: tájékozódás, közben termések, anyagok felismerése tapintás útján

Időtartam: minimum 10 perc

Feladat leírása:

- A tanulókat bekötött szemmel végigvezeti a tanár a tanösvényen, úgy, hogy közben minden egyes töltőanyagnál lehajolnak és letapogatják azokat. Amikor végigértek, térképet készítenek a bejárt útról, és jelölik rajta, hogy melyik részen milyen töltőanyag van. Az anyagok sorrendje is fontos!

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás

Anyagszükséglet: papírlapok, ceruzák

Eszközök: a tanösvény anyagai

Helyszín: fejlesztőkert – mezítlás tanösvény

Fejlesztett területek: tapintás, emlékezet, szerialitás, gondolkodás, együttműködés, bizalom

Előkészítő 2.foglalkozás

Korcsoport: előkészítő

Feladat: homokformák készítése

Célok: ismerkedés az intelligens homokkal, tapintás fejlesztése

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyerekek a tanteremben kapnak 1-1 nagyméretű tálcát, melyekbe intelligens homokot öntünk. Először csak ismerkednek a homokkal, tapogatják, nyomkodják, próbálják formázni. Homokozó formákkal különböző alakzatokat készítenek.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás

Anyagszükséglet: intelligens homok

Eszközök: homokozó tálcák, homokozó formák

Helyszín: tanterem

Fejlesztett területek: tapintás - bőrérzékelés, kreativitás, finom motorika, figyelem, szem-kéz koordináció

1-2. évfolyam 2.foglalkozás

Korcsoport: 1-2. osztály

Feladat: hóember készítése homokból

Célok: ismerkedés az intelligens homokkal, tapintás fejlesztése

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyerekek a tanteremben kapnak 1-1 nagyméretű tálcát, melyekbe intelligens homokot öntünk. Először csak ismerkednek a homokkal, tapogatják, nyomkodják, próbálják formázni. Végül hóembert készítenek belőle.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás

Anyagszükséglet: intelligens homok, nagyobb gyöngyök a hóember díszítéséhez gombjainak

Eszközök: homokozó tálcák

Helyszín: tanterem

Fejlesztett területek: tapintás - bőrérzékelés, kreativitás, finommotorika, figyelem, szem-kéz koordináció

3-4. évfolyam 2.foglalkozás

Korcsoport: 3-4. osztály

Feladat: tűzhányó készítése

Célok: ismerkedés az intelligens homokkal, tapintás fejlesztése

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyerekek a tanteremben 2-3 terepasztal körül állnak. 1-1 asztalra 7-8 vödör homokot szórunk, külön a sárgát és a pirosat. Először ismerkednek az új anyaggal, próbálják alakítani. Végül egy tűzhányót formáznak belőle.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás

Anyagszükséglet: intelligens homok – piros és sárga

Eszközök: terepasztalok

Helyszín: tanterem

Fejlesztett területek: tapintás - bőrérzékelés, kreativitás, finommotorika, figyelem, szem-kéz koordináció

5-8. évfolyam 2.foglalkozás

Korcsoport: 5-8. osztály

Feladat: Magyarország domborzati térképének elkészítése

Célok: ismerkedés az intelligens homokkal, tapintás fejlesztése

Időtartam: minimum 30 perc

Feladat leírása:

- A tanulók a tanteremben 1-2 terepasztal körül állnak. Egy asztalra 8-10 vödör homokot szórunk, külön a sárgát és a pirosat. Először ismerkednek az új anyaggal, kipróbálják, hogyan lehet vele dolgozni. Végül megformázzák Magyarország hegy- és vízrajzi térképét. Segítségül a táblán ott van az ország térképe.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás

Anyagszükséglet: intelligens homok – piros és sárga

Eszközök: terepasztalok, Magyarország domborzati térképe

Helyszín: tanterem

Fejlesztett területek: tapintás - bőrérzékelés, kreativitás, finommotorika, figyelem, szem-kéz koordináció

Előkészítő 3.foglalkozás

Korcsoport: előkészítő

Feladat: Jancsi és Juliska hazajutása az elszórt magokat követve

Célok: nyomkövetés (csak hóban megvalósítható)

Időtartam: minimum 15 perc

Feladat leírása:

- A tanár a foglalkozás előtt a behavazott udvaron madáreleséggel felszórja az útvonalat. amit a gyerekeknek be kell járni (sokszor kanyarodik az útvonal). Párosával indulnak, mint Jancsi és Juliska. Az elszórt magok mellett lépkednek. Menet közben számolják a lépéseiket és az út kanyarodásakor mondják az irányt. Célba érve az anyukájuk (a tanító néni) várja őket meleg teával.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás

Anyagszükséglet: madáreleség, tea

Eszközök: poharak

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: vizuális észlelés, figyelem, tájékozódás - irányok, számolási készség, nagymozgás, szociális készségek – bizalom, együttműködés

1-2. évfolyam 3.foglalkozás

Korcsoport: 1-2. osztály

Feladat: Jancsi és Juliska hazavezetése

Cél: útvonal bejárása verbális utasítások alapján

Időtartam: minimum 15 perc

Feladat leírása:

- A tanár egy feladatlapon leírja a bejárando útvonalat (irányok, lépések száma) pontokba szedve – számokkal és nyilakkal jelölve. A gyermekeket hármas csoportokba osztja.
- Az egyik gyermek a feladatlap alapján irányítja két társát, Jancsit és Juliskát. A többiek figyelik, hogy a páros helyesen hajtja-e végre az utasításokat. Ha hibát észlelnek, bekiabálnak: „Ott a vasorrú bába!”. Célba érve az anyukájuk (a tanító néni) várja őket meleg teával. Ezt követően indul a következő páros.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás

Anyagszükséglet: tea

Eszközök: feladatlap, poharak

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: beszédértés, gondolkodás, figyelem, tájékozódás - irányok, számolási készség, nagymozgás, szociális készségek – bizalom, együttműködés

3-4. évfolyam 3.foglalkozás

Korcsoport: 3-4. osztály

Feladat: Jancsi és Juliska hazavezetése

Cél: útvonal bejárása verbális utasítások alapján

Időtartam: minimum 15 perc

Feladat leírása:

- A tanár egy feladatlapra leírja a bejárando útvonalat (irányok, lépések száma) pontokba szedve – szavakkal, mondatokkal. A gyermekeket hármass csoportokba osztja.
- Az egyik gyermek a feladatlap alapján pontról-pontra olvassa a feladatlapot, irányítja két társát, Jancsit és Juliskát. A többiek figyelik, hogy a páros helyesen hajtja-e végre az utasításokat. Ha hibát észlelnek, bekiabálnak: „Ott a vasorrú baba!”. Célba érve az anyukájuk (a tanító néni) várja őket meleg teával. Ezt követően indul a következő páros.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás

Anyagszükséglet: tea

Eszközök: feladatlap, poharak

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: olvasási készség, beszédértés, gondolkodás, figyelem, tájékozódás - irányok, számolási készség, nagymozgás, szociális készségek – bizalom, együttműködés

5-8. évfolyam 3.foglalkozás

Korcsoport: 5-8. osztály

Feladat: Jancsi és Juliska hazavezetése

Cél: útvonal bejárása (bizalmi játék)

Időtartam: minimum 15 perc

Feladat leírása:

- A tanár a gyermekeket hármas csoportokba osztja. A testvérpárt alakító tanulónak bekötik a szemét. A vezető szerepét betöltő tanulónak egy térképet ad a tanár a bejárando útvonalról, amit meg kell jegyeznie. Ezt követően kezeit a társai vállára helyezve vezeti őket a memorizált térkép alapján. Jancsi és Juliska az irányító kézjelzéseit követve halad az úton, hogy célba érjen. Ezt követően indul a következő páros. A térképet legpontosabban lekövető csapat nyeri a versenyt.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: térkép, 2 db kendő

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: vizuális emlékezet, gondolkodás, figyelem, tájékozódás - irányok, nagymozgás, szociális készségek – bizalom, együttműködés

Tavas

Előkészítő 1.foglalkozás

Korcsoport: előkészítő

Feladat: útvonal bejárása

Célok: útvonal bejárása verbális utasítások alapján

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek egyesével, egy kiindulási pontról elindulva a tanító néni utasításait követve bejárnak egy útvonalat, majd célba érnek és megtalálják az elrejtett kincset. Az utasításokban az irányok (előre, hátra, jobbra, balra), a lépések száma és a lépések mérete (óriás-, tyúk-, emberi lépés, ugrás) szerepel. Előzőleg a gyermekek számának megfelelő kincset kell elrejteni a területen.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: apró tárgyak - kincsek

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: beszédészlelés, beszédértés, szerialitás, tájékozódás, nagymozgás, szociális készségek – bizalom, együttműködés

1-2. évfolyam 1.foglalkozás

Korcsoport: 1-2. osztály

Feladat: útvonal bejárása

Célok: útvonal bejárása verbális utasítások alapján

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek egyesével, egy kiindulási pontról elindulva a társuk utasításait követve bejárnak egy útvonalat, majd célba érnek és megtalálják az elrejtett kincset. Az utasításokban az irányok (előre, hátra, jobbra, balra), a lépések száma és a lépések mérete (óriás-, tyúk-, emberi lépés, ugrás) szerepel. Előzőleg a gyermekek számának megfelelő kincset kell elrejtetni a területen. Az első gyermeket a tanító néni vezeti végig az úton. ezt követően mindig az vezet, aki előzőleg bejárta az útvonalat társa utasításai alapján.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás, megfigyelés

Anyagszükséglet: -

Eszközök: apró tárgyak - kincsek

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: emlékezet, beszédészlelés, beszédértés, szerialitás, tájékozódás, nagymozgás, szociális készségek – bizalom, együttműködés

3-4. évfolyam 1.foglalkozás

Korcsoport: 3-4. osztály

Feladat: útvonal bejárása

Célok: útvonal bejárása verbális utasítások alapján térképről olvasva

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek egyesével, egy kiindulási pontról elindulva a társuk utasításait követve bejárnak egy útvonalat, majd célba érnek és megtalálják az elrejtett kincset. Az irányító térkép alapján adja társának az utasításokat, melyekben az irányok (előre, hátra, jobbra, balra), a lépések száma és a lépések mérete (óriás-, tyúk-, emberi lépés, ugrás) szerepel. Előzőleg a gyermekek számának megfelelő kincset kell elrejtetni a területen. A következő fordulóban a vezetett gyermek lesz a térkép alapján vezető.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás, megfigyelés

Anyagszükséglet: -

Eszközök: apró tárgyak – kincsek, térkép

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: emlékezet, beszédészlelés, beszédértés, szerialitás, vizuális észlelés, verbális kifejező készség, tájékozódás, nagymozgás, szociális készségek – bizalom, együttműködés

5-8. évfolyam 1.foglalkozás

Korcsoport: 5-8. osztály

Feladat: útvonal bejárása – bizalmi játék

Célok: útvonal bejárása bekötött szemmel a társ irányításával

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek egyesével, egy kiindulási pontról elindulva a társuk kezével a vállukon, annak kézjelzéseit követve, bekötött szemmel bejárnak egy útvonalat, majd célba érve megtalálják az elrejtett kincset. Az irányító térkép alapján adja társának kézjelzésekkel az utasításokat. A következő fordulóban a vezetett gyermek lesz a térkép alapján vezető. Fontos szempont a bizalom, hiszen a vezetett félnek teljesen az irányító társára kell hagyatkoznia.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás, megfigyelés

Anyagszükséglet: -

Eszközök: apró tárgyak – kincsek, térkép

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: emlékezet, bőrérzékelés, szerialitás, vizuális észlelés, tájékozódás, nagymozgás, szociális készségek – bizalom, együttműködés

Előkészítő 2.foglalkozás

Korcsoport: előkészítő

Feladat: anyák napi ajándék készítése

Célok: kivágott filc formákból virág ragasztása rajzlapra

Időtartam: minimum 10 perc

Feladat leírása: A gyermekek kapnak 1-1 rajzlapot, melyre az előre kivágott filc formákból virágokat raknak ki, majd ezeket felragasztják.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás, segítségadás

Anyagszükséglet: színes filcek, ragasztó, rajzlap

Eszközök: olló, ragasztó, sablonok, bemutató darab

Helyszín: tanterem

Fejlesztett területek: beszédészlelés, beszédértés, szerialitás, figyelem, finommotorika, szem-kéz koordináció, kreativitás, együttműködési készség, feladattudat

1-2. évfolyam 2.foglalkozás

Korcsoport: 1-2. osztály

Feladat: anyák napi ajándék készítése

Célok: színes filcekből virág ragasztása rajzlapra

Időtartam: minimum 15 perc

Feladat leírása:

- A mintadarabok bemutatása, a munkafolyamat megbeszélése után a gyermekek kapnak 1-1 rajzlapot. Színes filcekből kivágják az előre megrajzolt virág részeit, elrendezik a rajzlapon, majd felragasztják őket.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás, segítségadás

Anyagszükséglet: színes filcek, ragasztó, rajzlap

Eszközök: olló, ragasztó, sablonok, bemutató darab tavaszi virágokkal

Helyszín: tanterem

Fejlesztett területek: beszédészlelés, beszédértés, szerialitás, figyelem, finommotorika, szem-kéz koordináció, kreativitás, együttműködési készség, feladattudat

3-4. évfolyam 2.foglalkozás

Korcsoport: 3-4. osztály

Feladat: anyák napi ajándék készítése

Célok: színes filcekből virág ragasztása rajzlapra

Időtartam: minimum 15 perc

Feladat leírása:

- A mintadarabok bemutatása, a munkafolyamat megbeszélése után a gyermekek kapnak 1-1 rajzlapot. Színes filcekből sablon segítségével megrajzolják, majd kivágják a virág részeit. Tetszés szerint elrendezik őket a rajzlapon, majd felragasztják.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás, segítségadás

Anyagszükséglet: színes filcek, ragasztó, rajzlap

Eszközök: olló, ragasztó, sablonok, bemutató darab tavaszi virágokkal

Helyszín: tanterem

Fejlesztett területek: beszédészlelés, beszédértés, szerialitás, figyelem, finommotorika, szem-kéz koordináció, kreativitás, együttműködési készség, feladattudat

5-8. évfolyam 2.foglalkozás

Korcsoport: 5-8. osztály

Feladat: anyák napi ajándék készítése

Célok: színes filcekből virág készítése színes kartonra

Időtartam: minimum 15 perc

Feladat leírása:

- A mintadarabok bemutatása, a munkafolyamat megbeszélése után a gyermekek választanak 1-1 kartont. Saját tervezésű sablont készítenek, amivel felrajzolják a kívánt mintát a színes filcekre. Ezt követően kivágják a virág részeit. Tetszés szerint elrendezik őket a színes kartonon, majd felragasztják.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás, segítségadás

Anyagszükséglet: színes filcek, ragasztó, színes karton, rajzlap a sablonnak

Eszközök: olló, ragasztó, bemutató darab tavaszi virágokkal

Helyszín: tanterem

Fejlesztett területek: beszédészlelés, beszédértés, szerialitás, figyelem, finommotorika, szem-kéz koordináció, kreativitás, együttműködési készség, feladattudat

Előkészítő 3.foglalkozás

Korcsoport: előkészítő

Feladat: húsvéti képeslap készítése

Célok: kivágott filc formákból nyuszi, hímestojás ragasztása színes kartonra

Időtartam: minimum 10 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek kapnak 1-1 színes kartont, melyre az előre kivágott filc formákból nyuszikat, tojásokat rendeznek el, majd ezeket felragasztják.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás, segítségadás

Anyagszükséglet: színes filcek, ragasztó, képeslap méretűre vágott színes kartonok

Eszközök: olló, ragasztó, sablonok, bemutató darab

Helyszín: tanterem

Fejlesztett területek: beszédészlelés, beszédértés, szerialitás, figyelem, finommotorika, szem-kéz koordináció, kreativitás, együttműködési készség, feladattudat

1-2. évfolyam 3.foglalkozás

Korcsoport: 1-2. osztály

Feladat: húsvéti képeslap készítése

Célok: kivágott filc formákból nyuszi, hímestojás ragasztása színes kartonra

Időtartam: minimum 15 perc

Feladat leírása:

- A mintadarabok bemutatása, a munkafolyamat megbeszélése után a gyermekek kapnak 1-1 színes kartonlapot. Színes filcekből kivágják az előre megrajzolt nyuszt és tojásokat, elrendezik a kartonon, majd felragasztják őket.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás, segítségadás

Anyagszükséglet: színes filcek, ragasztó, színes karton

Eszközök: olló, ragasztó, sablonok, bemutató darab húsvéti motívumokkal

Helyszín: tanterem

Fejlesztett területek: beszédészlelés, beszédértés, szerialitás, figyelem, finommotorika, szem-kéz koordináció, kreativitás, együttműködési készség, feladattudat

3-4. évfolyam 3.foglalkozás

Korcsoport: 3-4. osztály

Feladat: húsvéti képeslap készítése

Célok: kivágott filc formákból nyuszi, hímestojás ragasztása színes kartonra

Időtartam: minimum 15 perc

Feladat leírása:

- A mintadarabok bemutatása, a munkafolyamat megbeszélése után a gyermekek kapnak 1-1 színes kartont. Színes filcekből sablon segítségével megrajzolják, majd kivágják a nyuszt és a tojásokat. Tetszés szerint elrendezik őket a kartonon, majd felragasztják.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás, segítségadás

Anyagszükséglet: színes filcek, ragasztó, színes karton

Eszközök: olló, ragasztó, sablonok, bemutató darab nyuszival és tojásokkal

Helyszín: tanterem

Fejlesztett területek: beszédészlelés, beszédértés, szerialitás, figyelem, finommotorika, szem-kéz koordináció, kreativitás, együttműködési készség, feladattudat

5-8. évfolyam 3.foglalkozás

Korcsoport: 5-8. osztály

Feladat: húsvéti képeslap készítése

Célok: színes filcekből húsvéti képeslap készítése színes kartonra

Időtartam: minimum 15 perc

Feladat leírása:

- A mintadarabok bemutatása, a munkafolyamat megbeszélése után a gyermekek választanak 1-1 kartont. Saját tervezésű sablont készítenek, amivel felrajzolják a kívánt mintát a színes filcekre. Ezt követően kivágják a húsvéti motívumokat (tojás, nyúl, bárány, stb.). Tetszés szerint elrendezik őket a színes kartonon, majd felragasztják.

Módszerek: magyarázat, munkáltatás, utasítás, segítségadás

Anyagszükséglet: színes filcek, ragasztó, színes karton, rajzlap a sablonnak

Eszközök: olló, ragasztó, bemutató darab húsvéti motívumokkal

Helyszín: tanterem

Fejlesztett területek: beszédészlelés, beszédértés, szerialitás, figyelem, finommotorika, szem-kéz koordináció, kreativitás, együttműködési készség, feladattudat

Nyár

Előkészítő 1.foglalkozás

Korcsoport: előkészítő

Feladat: traversálás – oldalirányú mászás a mászófalon

Cél: mozgató és érzékelő szervek összehangolása

Időtartam: minimum 25 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a nyári környezetben játékosan fejleszthetik képességeiket a fejlesztőkert eszközeinek játékon keresztül.
- A mászófal 4 egységén 1-1 gyermek végez egyidőben oldalirányú mászást 30-40 cm magasságban. A felügyelő pedagógus kezével irányítja a megfelelő kapaszkodási pontokra az apróságok kezeit és lábait, miközben mindezt verbalizálja is. A tevékenység során fontos, hogy biztonságosan tudjanak haladni a falon, tapasztalatokat szerezzenek és ezzel egyidejűleg sikerélményhez is jussanak.
- A többiek közben a fészekhinta lazító hatásait próbálhatják ki kettesével, hármassával, valamint az okoshomokból formáznak meg különféle alakzatokat.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás, segítségadás, irányítás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: fészekhinta, mászófal, okoshomok

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: szenzomotoros integráció - idegrendszer (érésének elősegítése), figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás, önbizalom, a nagymozgások összerendezettsége

1-2. évfolyam 1.foglalkozás

Korcsoport: 1-2. osztály

Feladat: traverzálás – oldalirányú mászás a mászófalon

Cél: mozgató és érzékelő szervek összehangolása

Időtartam: minimum 25 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a nyári környezetben játékosan fejleszthetik képességeiket a fejlesztőkert eszközeinek játékos hatásmechanizmusain keresztül.
- A mászófal 4 egységén 1-1 gyermek végez egyidőben oldalirányú mászást 50-60 cm magasságban. A felügyelő pedagógus verbálisan irányítja a megfelelő kapaszkodási pontokra a tanulók kezeit és lábait az irányok megadásával. A tevékenység során fontos, hogy biztonságosan tudjanak haladni a falon, tapasztalatokat szerezzenek és ezzel egyidejűleg sikerélményhez is jussanak.
- A többi tanuló közben a fészekhinta lazító hatásait próbálhatja ki kettesével, hármasával, valamint az okoshomokból formáz meg különféle alakzatokat.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás, segítségadás, irányítás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: fészekhinta, mászófal, okoshomok

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: szenzomotoros integráció - idegrendszer (érésének elősegítése), figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás, önbizalom, a nagymozgások összerendezettsége

3-4. évfolyam 1.foglalkozás

Korcsoport: 3-4. osztály

Feladat: traverzálás – oldalirányú mászás a mászófalon

Cél: mozgató és érzékelő szervek összehangolása

Időtartam: minimum 25 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a nyári környezetben játékosan fejleszthetik képességeiket a fejlesztőkert eszközeinek játékos hatásmechanizmusain keresztül.
- A mászófal 4 egységén 1-1 gyermek végez egyidőben oldalirányú mászást 70-80 cm magasságban. A fal előtt álló tanulók szóbeli utasításokkal irányítják a megfelelő kapaszkodási pontokra a falon mászó társaik kezeit és lábait az irányok megadásával. A távon végigérve a mászók és az irányítók helyet cserélnek. A tevékenység során fontos, hogy a tanulók biztonságosan tudjanak haladni a falon, tapasztalatokat szerezzenek és ezzel egyidejűleg sikerélményhez is jussanak.
- **ÖSZTÖNÖZZÜK A TANULÓKAT, HOGY FEJLESSZÉK A GYENGE PONTJAIKAT!** Ha az állóképességgel van gondjuk, adjunk nekik egyszerűen elvégezhető, ismétlődő jellegű feladatokat, ami jól fejleszti az állóképességet.
- A többi tanuló közben a fészekhinta lazító hatásait próbálhatja ki párosával, valamint az okoshomokból formáz meg különféle alakzatokat.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás, segítségadás, irányítás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: fészekhinta, mászófal, okoshomok

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: szenzomotoros integráció - idegrendszer (érésének elősegítése), figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás, önbizalom, a nagymozgások összerendezettsége

5-8. évfolyam 1.foglalkozás

Korcsoport: 5-8. osztály

Feladat: traverzálás – oldalirányú mászás a mászófalon

Cél: mozgató és érzékelő szervek összehangolása

Időtartam: minimum 25 perc

Feladat leírása:

- A serdülő tanulók a nyári környezetben játékosan fejleszthetik képességeiket a fejlesztőkert eszközeinek játékon keresztül.
- A mászófal 4 egységén 1-1 gyermek végez egyidőben oldalirányú mászást 110-150 cm magasságban. A fal előtt álló tanulók szóbeli utasításokkal irányítják a megfelelő kapaszkodási pontokra a falon mászó társaik kezeit és lábait az irányok megadásával. A távon végigérve a mászók és az irányítók helyet cserélnek. A tevékenység során fontos, hogy a tanulók biztonságosan tudjanak haladni a falon, tapasztalatokat szerezzenek és ezzel egyidejűleg sikerélményhez is jussanak.
- **ÖSZTÖNÖZZÜK A TANULÓKAT, HOGY FEJLESSZÉK A GYENGE PONTJAIKAT!** Ha az állóképességgel van gondjuk, adjunk nekik egyszerűen elvégezhető, ismétlődő jellegű feladatokat, ami jól fejleszti az állóképességet.
- A többi tanuló közben a fészekhinta lazító hatásait próbálhatja ki egyesével.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás,

Anyagszükséglet: -

Eszközök: fészekhinta, mászófal

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: szenzomotoros integráció - idegrendszer (érésének elősegítése), figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, kitartás, önbizalom, a mozgás összerendezettsége

Előkészítő 2.foglalkozás

Korcsoport: előkészítő

Feladat: a mezítlás tanösvény bejárása

Cél: a mezítlás tanösvény játékos hatásainak megtapasztalása

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a nyári környezetben játékosan fejleszthetik képességeiket a fejlesztőkert eszközein keresztül. A mezítlás tanösvényen a felfázás kockázata nélkül megtapasztalhatják annak játékos hatásait. A talp bőrének stimulálása által az immunrendszert erősítjük, az opiátrendszert szociálisan aktivizáljuk, azaz kellemes, az egész szervezetre ható érzetek alakulnak ki. Ezek hozzájárulnak az idegrendszer integrációjához. Fontos szerepe van a stressz kezelésében. Emellett a téri és síkbeli tájékozódást, a taktilis észlelést, a gátlások leküzdését, az egyensúlyrendszer stabilitását fejlesztik. Az izomtónusra gyakorolt hatás sem elhanyagolható, mert a taktilis érzékelés az egész szervezet alkalmazkodásán keresztül hat. Javítja az idegrendszer állapotát, jól tesz a keringési rendszernek, erősíti az izmokat, megakadályozza a lúdtalpat, megelőzi a visszerek kialakulását. Az esetlegesen fellépő kellemetlenebb ingerek elfogadását könnyíti a játék, az együttlét öröme, amely az alkalmazkodóképességet és az érzelmi intelligenciát is növeli.
- Az apróságok a tanösvényt a pedagógus vezetésével hármas csoportokban bejárják, és az egyes felületeken való lépegetés során változatos ingerekhez jutnak. Megtapasztalják a különböző felületek töltőanyagai által kiváltott érzeteket, majd azokat kezükbe veszik, és tapintás útján is ismerkednek velük.
- A többiek közben a fészekhinta lazító hatásait próbálhatják ki kettesével, hármasával, valamint az okoshomokból formáznak meg különféle alakzatokat.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás, segítségadás, irányítás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: mezítlás tanösvény, fészekhinta, okoshomok

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: szenzomotoros integráció - idegrendszer (érésének elősegítése), bőrérzékelés, tapintás, figyelem, tájékozódás, gátlások oldása, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, a nagymozgások összerendezettsége

1-2. évfolyam 2.foglalkozás

Korcsoport: 1-2. osztály

Feladat: a mezítlábas tanösvény bejárása medvejárással

Cél: a mezítlábas tanösvény jótékony hatásainak megtapasztalása

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a nyári környezetben játékosan fejleszthetik képességeiket a fejlesztőkert eszközein keresztül. A mezítlábas tanösvényen a felfázás kockázata nélkül megtapasztalhatják annak jótékony hatásait. A talp bőrének stimulálása által az immunrendszert erősítjük, az opiátrendszert szociálisan aktivizáljuk, azaz kellemes, az egész szervezetre ható érzetek alakulnak ki. Ezek hozzájárulnak az idegrendszer integrációjához. Fontos szerepe van a stressz kezelésében. Emellett a téri és síkbeli tájékozódást, a taktilis észlelést, a gátlások leküzdését, az egyensúlyrendszer stabilitását fejlesztik. Az izomtónusra gyakorolt hatás sem elhanyagolható, mert a taktilis érzékelés az egész szervezet alkalmazkodásán keresztül hat. Javítja az idegrendszer állapotát, jót tesz a keringési rendszernek, erősíti az izmokat, megakadályozza a lúdtalpat, megelőzi a visszerek kialakulását. Az esetlegesen fellépő kellemetlenebb ingerek elfogadását könnyíti a játék, az együttlét öröme, amely az alkalmazkodóképességet és az érzelmi intelligenciát is növeli.
- A gyermekek a tanösvényt a pedagógus felügyelete mellett, egymás után 1,5 méteres távolságra, medvejárásban bejárják. Az egyes felületeken való lépegetés során változatos ingerekhez jutnak talpukon és tenyerükön keresztül is. Megtapasztalják a különböző felületek töltőanyagai által kiváltott érzeteket. Egyszerre 6 gyermek lehet a tanösvényen.
- A többiek közben a fészekhinta lazító hatásait próbálhatják ki kettesével, hármasával, valamint az okoshomokból formáznak meg különféle alakzatokat.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás, segítségadás, irányítás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: mezítlábas tanösvény, fészekhinta, okoshomok

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: szenzomotoros integráció - idegrendszer (érésének elősegítése), bőrérzékelés, tapintás, figyelem, tájékozódás, gátlások oldása, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, a nagymozgások összerendezettsége

3-4. évfolyam 2.foglalkozás

Korcsoport: 3-4. osztály

Feladat: a mezítlábas tanösvény bejárása csukott szemmel, medvejárással

Cél: a mezítlábas tanösvény játékon hatásainak megtapasztalása

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a nyári környezetben játékosan fejleszthetik képességeiket a fejlesztőkert eszközein keresztül. A mezítlábas tanösvényen a felfázás kockázata nélkül megtapasztalhatják annak játékon hatásait. A talp bőrének stimulálása által az immunrendszert erősítjük, az opiátrendszert szociálisan aktivizáljuk, azaz kellemes, az egész szervezetre ható érzetek alakulnak ki. Ezek hozzájárulnak az idegrendszer integrációjához. Fontos szerepe van a stressz kezelésében. Emellett a téri és síkbeli tájékozódást, a taktilis észlelést, a gátlások leküzdését, az egyensúlyrendszer stabilitását fejlesztik. Az izomtónusra gyakorolt hatás sem elhanyagolható, mert a taktilis érzékelés az egész szervezet alkalmazkodásán keresztül hat. Javítja az idegrendszer állapotát, jól tesz a keringési rendszernek, erősíti az izmokat, megakadályozza a lúdtalpat, megelőzi a visszerek kialakulását. Az esetlegesen fellépő kellemetlenebb ingerek elfogadását könnyíti a játék, az együttlét öröme, amely az alkalmazkodóképességet és az érzelmi intelligenciát is növeli.
- A gyermekek a tanösvényt a pedagógus felügyelete mellett, egymás után 1,5 méteres távolságra, csukott szemmel, medvejárásban bejárják. Az egyes felületeken való lépegetés során változatos ingerekhez jutnak talpukon és tenyerükön keresztül is. Megtapasztalják a különböző felületek töltőanyagai által kiváltott érzeteket. Újabb járófelülethez érve megállnak, és próbálják beazonosítani, megnevezni az adott felület anyagát. Egyszerre 4 gyermek lehet a tanösvényen.
- A többiek közben a fészekhinta lazító hatásait próbálhatják ki kettesével, hármassal, valamint az okoshomokból formáznak meg különféle alakzatokat.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás, segítségadás, irányítás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: mezítlábas tanösvény, fészekhinta, okoshomok

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: szenzomotoros integráció - idegrendszer (érésének elősegítése), bőrérzékelés, tapintás, figyelem, tájékozódás, gátlások oldása, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, a nagymozgások összerendezettsége

5-8. évfolyam 2.foglalkozás

Korcsoport: 5-8. osztály

Feladat: a mezítlábas tanösvény bejárása csukott szemmel, a járőfelületek megnevezése

Cél: a mezítlábas tanösvény jótékony hatásainak megtapasztalása

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a nyári környezetben játékosan fejleszthetik képességeiket a fejlesztőkert eszközein keresztül. A mezítlábas tanösvényen a felfázás kockázata nélkül megtapasztalhatják annak jótékony hatásait. A talp bőrének stimulálása által az immunrendszert erősítjük, az opiátrendszert szociálisan aktivizáljuk, azaz kellemes, az egész szervezetre ható érzetek alakulnak ki. Ezek hozzájárulnak az idegrendszer integrációjához. Fontos szerepe van a stressz kezelésében. Emellett a téri és síkbeli tájékozódást, a taktilis észlelést, a gátlások leküzdését, az egyensúlyrendszer stabilitását fejlesztik. Az izomtónusra gyakorolt hatás sem elhanyagolható, mert a taktilis érzékelés az egész szervezet alkalmazkodásán keresztül hat. Javítja az idegrendszer állapotát, jót tesz a keringési rendszernek, erősíti az izmokat, megakadályozza a lúdtalpat, megelőzi a visszerek kialakulását. Az esetlegesen fellépő kellemetlenebb ingerek elfogadását könnyíti a játék, az együttlét öröme, amely az alkalmazkodóképességet és az érzelmi intelligenciát is növeli.
- A tanulók a tanösvényt a pedagógus felügyelete mellett, egyesével, csukott szemmel járják be. Az egyes felületeken való lépegetés során változatos ingerekhez jutnak talpukon keresztül. Megtapasztalják a különböző felületek töltőanyagai által kiváltott érzeteket. Újabb járőfelülethez érve megállnak, és próbálják beazonosítani, megnevezni az adott felület anyagát. Verbálisan is megfogalmazzák, milyen érzés az adott anyagon lépkedni.
- A többiek ezzel egy időben a fészekhinta lazító hatásait próbálhatják ki kettesével, valamint az mászófalán teszik próbára erőnlétüket oldalirányú mászás során.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás, segítségadás, irányítás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: mezítlábas tanösvény, fészekhinta, okoshomok

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: szenzomotoros integráció - idegrendszer (érésének elősegítése), bőrérzékelés, tapintás, figyelem, tájékozódás, gátlások oldása, egyensúlyérzék, általános erőnlét, szociális készségek, a nagymozgások összerendezettsége, szem-kéz- és szem-láb koordináció, általános erőnlét, kitartás, önbizalom

Élőkészítő 3.foglalkozás

Korcsoport: előkészítő

Feladat: a fészekhinta ellazító hatásának megtapasztalása

Cél: az egyensúlyrendszer ingerlése és az ellazulás elősegítése

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a nyári környezetben játékosan fejleszthetik képességeiket a fejlesztőkert eszközeinek jótékony hatásmechanizmusain keresztül.
- A foglalkozáson elsődlegesen a fészekhinta hatásait próbálhatják ki egyszerre kettesével, hármasával a gyermekek. Hintázás közben endorfin, vagyis boldogsághormon szabadul fel, ami segít ellazulni, megnyugodni a folyamatosan pörgő, izgó-mozgó apróságoknak. Ez egy könnyed, minden életkorban kedvelt mozgásforma, mégis akár 20 perc alatt képes átmozgatni az egész testet.
- A többi gyermek a mezítlábas tanösvény és az okoshomok nyújtotta lehetőségek közül választhat, míg sorra nem kerül a hintán.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: fészekhinta, mezítlábas tanösvény, okoshomok

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: szenzomotoros integráció - idegrendszer (érésének elősegítése), egyensúlyérzékelés, térérzékelés, ritmusérzék, mozgáskoordináció, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, szociális készségek, kitartás, önbizalom, az agyféltekék összehangolt működése, finommotorika

1-2. évfolyam 3.foglalkozás

Korcsoport: 1-2. osztály

Feladat: a fészekhinta ellazító hatásának megtapasztalása

Cél: az egyensúlyrendszer ingerlése és az ellazulás elősegítése

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a nyári környezetben játékosan fejleszthetik képességeiket a fejlesztőkert eszközeinek játékos hatásmechanizmusain keresztül.
- A foglalkozáson elsődlegesen a fészekhinta hatásait próbálhatják ki egyszerre kettesével, hármasával a gyermekek. Hintázás közben endorfin, vagyis boldogsághormon szabadul fel. Kellemes, érdekes érzést vált ki, ami segít ellazulni, megnyugodni, oldani a szorongásokat, kikapcsolódni. Ez egy könnyed, minden életkorban kedvelt mozgásforma, mégis akár 20 perc alatt képes átmozgatni az egész testet, ezáltal hosszabb távon javítja a fizikális erőnlétet.
- A többi gyermek a mezítlábas tanösvény és az okoshomok nyújtotta lehetőségek közül választhat, míg sorra nem kerül a hintán.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: fészekhinta, mezítlábas tanösvény, okoshomok

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: szenzomotoros integráció - idegrendszer (érésének elősegítése), egyensúlyérzékelés, térérzékelés, ritmusérzék, fizikális erőnlét, mozgáskoordináció, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, szociális készségek, kitartás, önbizalom, az agyféltekék összehangolt működése, finommotorika

3-4. évfolyam 3.foglalkozás

Korcsoport: 3-4. osztály

Feladat: a fészekhinta ellazító hatásának megtapasztalása

Cél: a kikapcsolódás az ellazulás elősegítése

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a nyári környezetben játékosan fejleszthetik képességeiket a fejlesztőkert eszközeinek játékos hatásmechanizmusain keresztül.
- A foglalkozáson elsődlegesen a fészekhinta hatásait próbálhatják ki egyszerre kettesével, hármasával a gyermekek. Hintázás közben endorfin, vagyis boldogsághormon szabadul fel. Kellemes, érdekes érzést vált ki, ami segít ellazulni, megnyugodni, oldani a szorongásokat, kikapcsolódni. Ez egy könnyed, minden életkorban kedvelt mozgásforma, mégis akár 20 perc alatt képes átmozgatni az egész testet, ezáltal hosszabb távon javítja a fizikális erőnlétet.
- A többi gyermek a mezítlábas tanösvény és a mászófal nyújtotta lehetőségek közül választhat, míg sorra nem kerül a hintán.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: fészekhinta, mezítlábas tanösvény, mászófal

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: szenzomotoros integráció - idegrendszer (érésének elősegítése), egyensúlyérzékelés, térérzékelés, ritmusérzék, fizikális erőnlét, mozgáskoordináció, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, szociális készségek, kitartás, önbizalom, az agyféltekék összehangolt működése

5-8. évfolyam 3.foglalkozás

Korcsoport: 5-8. osztály

Feladat: a fészekhinta ellazító hatásának megtapasztalása

Cél: az ellazulás elősegítése, a kamaszkori félelmek oldása

Időtartam: minimum 20 perc

Feladat leírása:

- A gyermekek a nyári környezetben játékosan fejleszthetik képességeiket a fejlesztőkert eszközeinek játékon keresztül.
- A foglalkozáson elsődlegesen a fészekhinta hatásait próbálhatják ki egyesével, kettesével a tanulók. Hintázás közben endorfin, vagyis boldogsághormon szabadul fel, ami segít ellazulni, megnyugodni. Csökkenti a stresszt, segíti a szorongások, félelmek leküzdését, ezáltal javítja az immunrendszert is. Ez egy könnyed, minden életkorban kedvelt ritmikus mozgásforma, mégis akár 20 perc alatt képes átmozgatni az egész testet.
- A többi gyermek a mezítlábas tanösvény és a mászófal nyújtotta lehetőségek közül választhat, míg sorra nem kerül a hintán.

Módszerek: magyarázat, szemléltetés, munkáltatás

Anyagszükséglet: -

Eszközök: fészekhinta, mászófal, mezítlábas tanösvény

Helyszín: fejlesztőkert

Fejlesztett területek: szenzomotoros integráció - idegrendszer (érésének elősegítése), egyensúlyérzékelés, térérzékelés, ritmusérzék, mozgáskoordináció, figyelem, gondolkodás, tájékozódás, szem-kéz- és szem-láb koordináció, szociális készségek, kitartás, önbizalom, általános erőnlét

„Hallgatni tudni a teremtés titka.

Az igazi nagy művészet nem mutathatja

a születés minden fázisát.” (Maria Stona)

Homolyáné Szabó Nikoletta – Valkó Ildikó: Művészetterápia a természettel

„Akar róla beszélni?”

De lehet, hogy jobb lenne megfeszennem?

A művészet kimozdít, a katarzis felszabadít. A festéssel papírra kerülő érzésekkel szembesülni tudunk, ami után könnyebb beszélni róluk, ráadásul, ami egyszer kikerült, azt könnyebb kint is tartani. A művészetterápia segítségével megszabadulhatunk elakadásainktól, és elindulhatunk a gyógyulás útján.

Bevezetés

Művészetterápiás programunk a *Katarzisz Komplex Művészetterápia* elemeire épül.

Ez a művészetterápia mindenki számára nyitott és elérhető, nem igényel művészeti előképzettséget és rajztudást, a mindenkiben meglévő teremtő és alkotó képességekre épül.

„A terápia mottója: Az alkotói vágy bennünk él.”

Célja: A természet rendjére és belső világunkra hangolódva elősegíteni az egészségfejlesztést, egészségmegőrzést és a gyógyulást.

Hatására fejlődik és differenciálódik környezetünk érzékelésének képessége, az érzelmi és akarati élet, a megérző- és beleélőkészség, valamint a tudat felismerő és önreflexív funkciója. Hallhatóvá válnak számunkra a lelkünk mélyéről érkező „üzenetek”, amelyek egyszerre hozhatnak változást, eleveniséget és harmóniát, s velük együtt új örömeket és célokat életünkbe.”

(Antalfai Márta: Alkotás és kibontakozás A Katarzisz Komplex Művészetterápia elmélete és gyakorlata, Lélekben Otthon Közhasznú Alapítvány)

A módszer a külvilág, a természet és a belső világ közötti kölcsönhatás, „lelki anyagcsere” létrehozására, ezzel a lelki egyensúly megteremtésére irányul.

A belső érzések és az adott lelkiállapot megjelenítését az adott évszakra hangolódás, a hozzá kapcsolódó hónapok szimbolikus üzenetének meghallása és az azt kiemelő vers és zene segíti elő. Mindez elősegíti a testi-lelki egyensúly visszaállítását, a teljességélmény megélését.

Hogyan zajlik a művészetterápia?

„A foglalkozások a természet, az évszakok körforgásainak tematikája köré épülnek, ahol az elmúlás és a megújulás a kapcsolataink, érzéseink, az élet változásával, krízishelyzeteivel csengnek össze – magyarázta a terapeuta. Először egy célzottan kiválasztott verset olvasunk fel és zenét hallgatunk, és csak ezt követi az, hogy festeni kezdünk.

Semmiféle rajztudás nem szükséges a művészetterápiához, itt nem a szakmai ismeretek, hanem az érzelmek vezetik a kezét.

A színeket is maga választja ki mindenki, nincsenek szabályok, nincsenek megkötések.

Többször előfordul, hogy az alkotás folyamata közben elerednek a könnyek, hiszen már ennek a munkának is van egy érzelmeket felszabadító, kataritikus hatása. Bár vannak egyéni foglalkozások, leggyakrabban csoportban dolgozunk, a kész alkotásokról pedig közösen beszélgetünk.” (Papp Éva Mária 2017.08.11.: Ahol a gyógyszer nem segít)

A módszer egyik tematikai egysége az évszakok, hónapok váltakozásaira történő ráhangolódás, ami mozgásba hozza a lelki dinamikát, aktiválja a személyiség fejlődését.

A személyiségre ható terápiás folyamat a bentről kifelé, majd kintről befelé tartó kölcsönhatás, körforgás elősegítése. Ez a mozgás lelki anyagcserét indít el és tart fenn, ami a rekreáció és az egészségmegőrzés alapfeltétele. Mindezt a módszer a természet megjelenítésével és a személyiségfejlődés állomásaihoz kapcsolódó életesemények és belső élmények alkotásban való feldolgozásával éri el.

A másik tematikai egység az alapvető kapcsolatminták, archetípusok szimbolikus formában történő újraélésének az elősegítése a képzőművészet, a versek és a zene által az alkotás segítségével.

A *Katarzisz Komplex Művészetterápia* egyedisége komplexitásában, tematikájában és módszertani felépítésében van.

A komplexitást a relaxáció és imagináció, tehát a pszichológia, a speciális négy témakör, a több művészeti ág szinesztéziája, vagyis a vers, zene, képzőművészet és a katarzisz élmény elérése biztosítja.

A katarzisz célja: a megélt komplexusok, konfliktusok felszínre hozása, szimbolikus úton történő megjelenítése és ezúton való feldolgozása. Ezt a relaxációra épülő imagináció bevonásával, a vers és a zene művészi erejének felhasználásával, az adott évszakra, hónapra és az adott témára való hangolódással éri el.

A módszer felöleli a személyes és kollektív tudattalan területeit, a személyiségfejlődés állomásait. A kreativitás egészségmegőrző és gyógyító hatásaira épít, a konfliktusok és komplexusok feldolgozására helyezi a hangsúlyt.

Amikor valaki kirajzolja magából a benne rekedt, feldolgozatlan érzelmeket, traumákat, már pusztán ezzel is megkönnyebbül, hiszen azok már nem az ő belsejét feszítik, hanem a papíron vannak, kikerültek belőle.

A kész alkotásra rápillantva már külső szemlélőként szembesül a problémáival, amit az is segít, hogy beszélgetni kezdünk róla. Nemcsak az, aki készítette, de a többiek is elmondják a véleményüket a másik rajzáról.

A létrejött alkotás szimbólum, ami a tudattalanhoz kapcsolódva lehetőséget nyújt az újrendeződésre. Az alkotás tükröt tart az alkotó elé felkínálva a konfliktusokkal és komplexusokkal való szembenézést és tudatosítást.

A szimbólumok gyógyító archetípusokként funkcionálnak, a csoporttagok és a terapeuta visszajelzései teljesebbé teszik a feldolgozást.

Kiscsoportos vagy egyéni formában alkalmazzuk.

A képzőművészeti alkotások egyetemes emberi problémákat, érzelmeket jelenítenek meg, amelyek a kollektív és az egyéni tudattalanban őslélektanilag, archetipikus képként vannak jelen.

A *Katarzisz Komplex Művészetterápia* alkalmas egészségmegőrzésre és önismeret fejlesztésre is.

Felhasznált tudományterületei:

1. Analitikus pszichológia
2. A magyar néphagyomány, szokások, jeles napok
3. Természeti és keresztény ünnepeink

4. Állatövi zodiákus jegyek szimbólum és archetípus tartalmai
5. Képzőművészet, zeneművészet és költészet; ezek szimbólumrendszere
6. Óselemek, temperamentumok
7. Metafizika, kvantumfizika

Alapelvei:

- út a teljesség és egységélményhez (természet- kultúra- személyiség)
- lelki mozgás elindítása, fenntartása
- a belső és külső világ közti kapcsolat áramlás elősegítése
- gyógyítás, egészségmegőrzés, önismeret fejlesztés
- kiscsoportos vagy egyéni
- korhatár nélkül

Céljai:

- a személyiség tudatos bevonása és aktiválása
- katarzisélmény keltése (mesterséges úton) az érzelmek előhívásához
- komplexusok, traumák feldolgozása, hiányok feltöltése
- energiafelszabadítás, aktivitás, személyiség kiteljesedése

Eszköztára:

- az évkör
- művészetek (zene, költészet, képzőművészet, alkotás)
- pszichológia (relaxáció, imagináció)

Az alkotófolyamat jellemzői és hatása:

- belső pszichés aktivizálás
- a személyiség bevonása
- visszatérés az egységhez
- kreatív energiák felszabadítása
- konfliktusoldó, problémakezelő, korrekciós lehetőségek
- érzékszervi- mozgásos sémák előhívása
- az alkotás nem intellektuális síkon zajlik
- gesztusok, rögtönzések jellemzik
- improvizáció, játék a színekkel, formákkal

A módszer alkotóelemei:

- relaxáció és imagináció
- színesztézia (művészeti ágak egymásra hatása)
- katarzis (megtisztulás, megszabadulás)
- szimbólumok (sűrített formában a lényeg- összekapcsol)
- a színek és a személyiség (a lélek éltetői, erősségeink- hiányosságaink)
- impresszionizmus (benyomás, ez a felvezető téma, a vers, zene és a dekoráció) és expresszionizmus (kifejezés, kivetítés, ez a katarzis élmény, az imagináció, a belső képek és az érzések)

A módszer személyiségfejlesztő és terápiás hatásai

- Egészséges személyiségnél: önismeret fejlődése, érzelmi élet gazdagodása, prevenció
- Komplexusok tudatosítása, gátlások oldása
- Érzelmek, énhatárok, indulatok kezelése, realitásérzék, szociális kapcsolatok fejlesztése
- Önszabályozás, valóságérzék fejlesztése
- Autizmus esetében: szociális kapcsolatok, érzelmi élet, kifejezőkészség gazdagítása
- Közösségi erők átélése, érzelmek aktivizálása, kreatív erők mobilizálása, indulatok feldolgozása

A módszer hatásmechanizmusai

Pszichés:

- kiemel, kielégíti a szépség és a harmónia iránti igényt
- teret enged, lehetőséget ad a kreativitásnak és önkifejezésnek
- játékoság, önjutalmazás
- befolyásolja a praktikus, kognitív, érzelmi és spirituális intelligenciát
- komplexusmegjelenítés és –feldolgozás
- személyiség fejlesztése, tudatosítás

Egyéb:

- ventilláció (feszültségek lereagálása)
- katarzis (érzések aktiválódása)
- feszültségoldás
- egyensúly és harmónia
- önkifejezés
- komplexusmegjelenítés
- komplexusoldás
- önismeret, fejlesztés
- „itt és most” lelkiállapot tudatosítása
- az alkotás tükörfunkciója
- projekciók visszavonása
- lelki áramlás, a pszichés energiák átrendeződése
- a tudat és a tudattalan közti kapcsolat megteremtése
- érzelmi megnyílás
- szorongásoldás
- személyiségfunkciók aktiválódása
- kreativitás fejlesztése
- a spiritualitás irányába ható fejlődés
- a horizontális és vertikális dimenzió közti kapcsolat
- szociális, közösségi érzés fejlesztése

Alkalmazott technikák:

- akvarellfestés
- ceruza-, tus-, krétarajz
- ujjfestés

- agyag- plasztika- modellezés
- montázs
- kollázs

A vers és zene szerepe, hatása

Az érzelmek aktiválásának és katarzisz keltésének az eszközei.

A vers és zene által indirekt úton felkeltett érzelmi feszültség transzformálódik, és indirekt módon vezetődik le az alkotás folyamatában. A vers és zene közvetítő szerepével megelőzhető a komplexusok és elfojtások korai tudatosítása, lezajlik a komplexus érzelmi végigélése, kivetítése és megjelenítése, amely így feldolgozhatóvá válik.

A vers a másképp kimondhatatlan és megfogalmazhatatlan, különleges érzések tolmácsolója, fontos eszköz. A közvetített lelki élmény és tartalom egyetemes és archetipikus.

A versek hatása:

- aktiválja az érzelmeket
- szimbólumokat, archetipikus kapcsolatmintákat tartalmaz
- segítik az érzelmek felidézhetőségét
- segít visszatérni a lélek eredeti természetéhez
- indirekt úton hat
- kivédi a hárító mechanizmusokat
- az érzések szabad megjelenítését biztosítja

A hang és a zene megfoghatatlan, nagy hatással van az érzelmek felszabadítására, a feszültségek oldására, az indulatok elcsendesítésére.

A zene hatása:

- mozgósítja az érzelmeket
- felszínre hozza a tudattalan tartalmakat
- segítsen elengedni a kontrollt
- katalizátorként hat
- segíti a befelé figyelést
- beáramlik belső központunkba
- spontán reakciót vált ki
- a testi késztetéseket nem kontrollálja
- tartalma komoly és művészi
- csúcsminőségű és elegendő erejű
- nonverbális (csak indokolt esetben vokális!)

Az évkör-évszakok és hónapok-jelentősége lelki életünkben

A természet, évszakok, hónapok lélekre gyakorolt hatásának központi szerepe van a módszer tematikájában.

A személyiség ráhangolódása a természet körforgására elevenen tartja a lelki életet.

A természettel való egység az önmagunkon, kis énen való túllépést szolgálja és segíti az univerzumhoz való kapcsolódást. Az év körforgásában egyszerre van jelen a változás és az állandóság.

A betegség mindig ott jelentkezik, amikor valami megáll, megreked. Az élet maga is áramlás, változás és sokat jelent, hogy ennek van egy mintája a külvilágban. Korunk technikai civilizációjában az emberek keveset foglalkoznak a természettel. A ráhangolódás a mindig változó külvilágra, évszakokra és az évkör ünnepeire az alkotói folyamatban valósul meg. A természetre hangolódást segítik a foglalkozásokon az asztalt díszítő, az adott hónapra jellemző növények, termények stb. és az adott hónapról szóló vers, zene és a terapeuta felvezető szövege is. Ez utóbbiak már az érzelmekre és ezen keresztül a belső világra hatnak. Így indul meg egy körforgás, lelki áramlás a külső és a belső természet között. Ez szolgálja az egészségmegőrzést, a lelki újjászületést és szükség esetén a gyógyulást.

A természetre hangolódás segíti a belső világ megnyílását, amelyet az alkotói folyamat teljesít ki, ehhez járul hozzá a mesterségesen előidézett katarzis: a-relaxáció- vers- és zene segítségével. A természeti táj megnyugtató, lazító, új perspektívát nyitó hatású. Segíti a hétköznapi kontextusból való kilépést, elragadtatásélményt nyújt, segít átélni, hogy részei vagyunk az egésznek, elősegíti a belső törekvésekkel való összhangba kerülést. A „vadon táj” énkitágító, regeneráló, spirituálisan inspiráló. A természet eszköz is az érzelmeik

kifejezésére és a lelki élet ábrázolására. Így kapcsolódik a művészethez, mivel a művészet elsősorban az érzelmekre hat.

Korunk túlcivilizált, természetből elszakadt, nagyrészt virtuális világban élő embere sokszor akár természetellenesnek érzi azt, ami természetes. Nemcsak a felnőttekre, hanem a gyereknél is jellemző-akikegyébként életkorukból adódóan egységben élnének a környező világgal. Ezért a módszer tudatosan felépített tematikával igyekszik elérni, hogy a terápia folyamatában részt vevők újra kapcsolatba kerülnek a természettel, az év körforgásában tetten érhető változásokkal, ezzel mozgásba hozva a lelki dinamikát érzelmeket szabadítanak fel.

Az évszakok változásai meghatározzák cselekedeteinket, életformánkat, rítusok, ünnepek épültek köréjük, melyek részben egyetemesek, részben kultúrához kötődik.

Az ünnepek feldolgozásának jelentősége a művészetterápiában

Az ünnep általában rituális, szent cselekményhez kapcsolódik. A cselekmény gyökere a keletkezés: születés, elmúlás, halál, újjászületés, vagyis az átváltozás folyamatához kötődik. Ide tartozik:

- a születésnap (jelentősége nem véletlen, szakrális jelleg)
- névnap szintén szakrális hangsúlyt kap: a név által lesz valaki egyéniség, személyiség („Neveden szólítottalak, enyém vagy.” Izsaiás 45,4)

Az ünnep:

- jelen van benne a transzcendencia: egyszerre hétköznapi és szakrális minősége is megfigyelhető
- szükségeszerű az élet minden területén, mert az életet szolgálja
- egyszerre komoly és egyszerre vidám
- kiemeli a hétköznapiakból
- a hétköznapiakat más megvilágításba helyezi
- lehetőséget ad arra, hogy magasabb nézőpontból rálássunk a mindennapokra, korrigáljunk, ha szükséges
- más dimenzióba kerülünk, ez megnyilvánul viselkedésünkben, öltözködésünkben
- emelkedett hangulatba kerülünk, a lelkünk is új ruhát ölt
- a hétköznapiakban meg nem élhető érzések jelennek meg
- médiumszerepet tölt be: az égi és a földi, a spirituális és az anyagi dimenziók között

- pszichére gyakorolt hatása kettős: felemeli a spirituális szférába az anyagi értékeket, lehozza a földi dimenzióba a szellem világosságát
- a harmónia megteremtésének eszköze

Az emberiség ünnepei a természet és az élet változásaihoz, valamint az ezekhez kapcsolódó misztériumokhoz kötődnek. Az ünnepi események megjelennek művészeti alkotásokban is. Pl.: Madonna a gyermekkel, vagy Ave Maria különböző feldolgozásokban.

A Katarzisz Komplex Művészetterápiaa természet körforgására és az évkör ünnepeire hangolva éri el a résztvevőkkel, hogy az alkotófolyamat alatt találkozzanak az élet örökké visszatérő folyamataival.

Az ünnepek archetipusos tartalma megmozdítja a lelket, a tudattalanba száműzött gondolatokat és érzéseket, amelyek energiával tölthetik meg az egész személyiséget. Az így nyert energia egészségmegőrző hatású. A KKM tematikájában kiemelt ünnepek: halottak napja, karácsony, húsvét, pünkösd.

A mandala jelentése és terápiás szerepe

A mandalaszó szanszkrit eredetű, a jelentése pedig **kör**:

- általában szimmetrikus, koncentrikus színes kör
- mintáit spirituális és vallási hagyományok is használták a tudat, a test és a lélek gyógyítására
- főleg a keleti kultúrákban volt nagy szerepe
- célja az energiarendszer befolyásolása
- nyugtat és energetizál, az ismétlődő minták segítik az agy jobb és bal féltékének harmonizálását
- regenerál, és ezáltal beindítja a szervezet öngyógyító képességét
- használható tanulásra és képességfejlesztésre is
- a színezéskor használt színek mutatják a rajzoló jelenlegi lelki állapotát, és azt, hogy mire vágyik leginkább

A mandala célja:

- megtalálni a tudatosság egységét, és helyreállítani az emberben a dolgok ideális rendjét
- a mandala egy megszentelt, a valóságos léttől elkülönített mágikus tér

A mandala színeinek jelentése:

- Fehér: megkönnyebbülés, tökéletesedés, együttérzés, nyugalom.
- Fekete: titok, megérzés, belátás, újjászületés.
- Szürke: lelki gyógyulás, szelídség, szeretet, hűség.
- Sárga: barátságosság, fogékonyság, természet, intelligencia.
- Kék: elégedettség, ellazulás, harmónia.
- Tűzpiros: rettenthetetlenség, hatalom, változás, szerelem.
- Bíbor: emberszeretet, idealizmus, bölcsesség.

- Rózsaszín: érzékenység, a “belső” gyógyulása, egyetemes gyógyulás.
- Narancs: önkontroll, vitalitás, becsvágy, megérvzés.
- Zöld: növekedés, bizalom, kapcsolat, gyógyulás, nyugalom.
- Barna: földközelség, stabilitás, tudatos kötődés a környezethez.
- Ezüst: érzékfölötti, természetfölötti képességek, áradó érzelmek, jólét.

A mandala nézése, és rajzolása a meditációnak egy formája, ahol a külső elemek és a belső tudatszintek között harmónia uralkodik.

A mandala az adott pillanatban tükröződő személyiségünket, és lelkünk mélyéből felhozott üzeneteket mutatja. Az igazi kreativitás és a szépség lelkünk mélyén terem, ha sikerül lemerülnünk, és felhoznunk őket, akkor mandaláink lelket melengetően érdekesek és gyönyörűek lesznek.

Minden emberi kultúrában találkozhatunk a mandalák sokféle megjelenési formáival, pl. templomok, vagy szent helyek alaprajza, misztériumok szakrális tánca, homokba rajzolt mágikus körök, vagy kódex festészetben.

Sajnos, modern életvitelünkkel mi már eltávolodtunk a természettől, mégis elfog bennünket a vágy, hogy rátalálhassunk a természet alapszerkezetére, mert ebben rejlik az erő, amely minden élőt éltet, mely minket is eltölt és képes kiegyensúlyozottá és pozitív gondolkodásúvá tenni bennünket. Aki a boldogságot hajszolva csupán külsődleges javakra áhítozik és saját belső világát nem igyekszik a természet rendjéhez hangolni, az előbb-utóbb megbetegszik. Ha betegnek, levertnek, vagy szétszórtnak érezzük magunkat, annak mindig közös oka van: egy bizonyos ponton elkezdtünk túlságosan eltávolodni önmagunk középpontunktól, saját természetünktől. A mandala lehetőséget ad helyreállítani a dolgok ideális rendjét.

A mandalafestés lehetőséget ad:

- megnyugodni, ellazulni, kreatív energiánkat mozgósítani, és gyógyítani
- a formák és színek segítenek kifejezni önmagunkat, és megélni érzéseinket
- a hétköznapiaink feszültségei festés közben feloldódnak, a formák és színek jó kedvvel és tenni akarással töltönek fel
- a meditálót bevezeti egy tökéletes kozmoszba, ahol a külső elemek és a belső tudatszintek között harmónia uralkodik
- a racionális gondolkodáshoz szokott (arra nevelt) emberek világgképének kiteljesedését, a holisztikus gondolkodás elsajátítását
- segít a pszichés konfliktusok feloldásában

Az évkör

Az évszakok a növekedés ciklusára tanítanak minket: hogyan kell elültetni a magot, hogyan növekszik a növény, hogyan érke be az aratásra, cséplésre, végül arra, ahogy a mag visszakerül a földbe és új ciklus kezdődik. A nap és az égitestek évszakok szerinti pályaváltoztatása a csillagképekben is kifejezésre jut. Az évkört 12 egyforma időtartamra tagolja a 12 csillagkép. A napút így a lélek körének 12 szakasza. A természet ciklusai hosszabb távú mintát is adnak akár egész életünk szakaszaira is. Segítenek visszajuttatni az embert a ráció egyeduralmából, a részből az egészbe, a gyökereihez, a teremtet világ egységéhez.

A Katarzisz módszere, hogy a terápia folyamatában részt vevők újra átélhessék Isten és ember, a szellem és anyag egységét, amely képes világosságot gyűjtani a lélek mélyén, felszabadítva a kreatív energiákat, ami az alkotófolyamatban ölt testet. Jussunk el a rációtól, az intellektus túlsúlyától az érzések, érzelmek felé. Az egyes évszakok, hónapok konkrét és szimbolikus üzenetét megpróbáljuk magunkban átélni, a bennünk lévő lehetőségeket kibontani és megélni. Az év körforgása nemcsak az emberi élet egészét mintázza, hanem annak egy-egy évét is. Minden évben van, amitől el kell búcsúzni, amitől meg kell válni, ami „meghal” bennünk. Ám minden év hoz új lehetőségeket is számunkra: a megújulásra, új kapcsolatokat, képességeket, érzések kibontakozására.

Az egyes foglalkozások mindig az adott évszak-hónap szimbolikájának bemutatásával kezdődnek. Íróktól, költőktől idézünk és a hónap népi hagyományaiban megjelenő ünnepekre támaszkodunk. (kb.15 perc).

Ősz:

anyagi világtól elfordulva szellemiek felé forduljunk, káoszból a kozmoszba. Az életúton a felnőtté válás korszaka.

A külső fény csökken, a belső növekszik-ahogy a gyümölcs, a mag megőrzi a belső életet, belül ott van a nyár tüze. Fiatal felnőttkorból az érett felnőttkorba lépés: szőlőből-bor érke. Veszteségek feldolgozása, értékek tovább örökítése.

Őszből a télbe (december): advent, karácsony

Várakozás a belső fény megszületésére, befelé figyelés, teret kell engedni a csendnek.

Tél:

belső élet, önmagunkra figyelés, belső tartás megtalálásának időszaka. A mag-a belső fény, tűz, életenergia. Elcsendesedésre, lelassulásra invitál. Fegyelmezettséget, önuralmat erősítő

hatású is lehet. Nehéz időszak, azoknak, akiknek nehéz a befelé fordulás, akik menekülnek önmaguktól.

Tél és tavasz határán: nehéz azoknak, akik félnek a változástól, szorongók. Cél: a lelki változásra, megújulásra való felkészítés.

Tavaszi

mozgás, változás, elindul az új élet. Megszületik az akarat, tettvágy, önmegvalósítási kedv. A szabadságot jeleníti meg, ugyanakkor az elengedés, a teljes feladást is-a mag felbomlik végleg, hogy új élet keletkezzen belőle.

Tavaszi és a nyári határán: pünkösdi

Érzelmek áramlása, lelki szellemi felemelkedés. Lépünk ki önmagunkból és indulunk el egymás felé, találjuk meg a közös nyelvet.

Nyári

Ifjúvá válás, serdülőkor. Az én és a külvilág határai elmosódnak, egybenyílnak. Új energiákkal való feltöltődés. Nehéz időszak a gátlásokkal küzdőknek, akik félnek a felnőtté válástól, felelősségvállalástól, elengedéstől.

A módszer alkotófolyamata segíti az érzelmek, hangulatok szabályozását, a szülőszerepre való felkészülést.

A négy elem szerepe az évkör-tematikában

A négy elem az anyagi világot felépítő szubsztancia, a létezés alapja, az életfeltételek biztosítója. Mindegyiknek jól megtapasztható a pozitív és negatív aspektusa egyaránt.

Víz:

- egyesítő – elválasztó
- romboló – alkotó
- mozgó – állandó

Tűz: testi-lelki energia, életadó energia

- alkotó – pusztító
- megtisztító

Levegő: légzés-lehet gyógyító és megbetegítő

- kapcsolódás az univerzumhoz
- örök mozgás
- fantáziában, légvárakban élés

Föld: talaj, biztonságérzés, anyaság, teremtés

- tartás, szabályok – merevség, rugalmatlanság

A négy elem ugyanabban a sorrendben váltva egymást az évkört kísérik végig.

A művészetterápiában alkalmazott fő alkotási technikák- vízfestés, porpasztell, rajz, agyagformázás, montázs, kollázs- pszichés hatásai

Az eszközválasztás betekintést enged a lelki dinamikába, a pszichés és tudati beállítódásba, a személyiségfunkciók működésébe.

Csoportterápiában mindig a terapeuta határozza meg az eszközt. A csoportmunkára jó hatással van, ha mindenki ugyanazzal az eszközzel dolgozik. Cél az is, hogy a csoporttagok minél több művészeti eszköz alkalmazását megtanulják. Vannak olyan tematikák, amelyek adott eszközt kívánnak.

Akvarell, azaz vízfesték

Segíti a változást, oldja a szorongást, a merevséget, csökkentheti a teljesítménymegszállottságot, az irreális elvárásokat önmagunkkal szemben. Könnyebben megjelenik a belső érzésvilág, énerősítő, segíti az önelfogadást.

A vízfesték öntörvényű, önálló alkotó ereje van. A lelki tartalmak megjelenítése ezzel a technikával a legkifejezőbb, hasonlóan működik, mint az érzelmi világunk.

Nehéz vele bánni, nagy kihívás azoknak, akik félnek a véletlentől, a kiszámíthatatlanságtól. A vele való munka utat nyit, alakít és formál az érzelmek terén, közel áll a spiritualitáshoz, végtelen a variációs lehetősége, közel áll a teremtéshez.

Ceruza-, tus- és krétarajz

A kognitív folyamatokra hat, fejleszti a figyelmet, a koncentrációt, a kitartást, a fegyelmezettséget, segíti a tudatosodást, hat a gondolkodásra.

A vonal ereje mutatja jelenlétünket, megküzdési stratégiánkat a világban, jelzi az énerőt. Segít a határok kijelölésében, megtartásában.

Fejleszti az alkalmazkodást, a viselkedés skáláját.

A porpasztell játékos, érzelmek kifejezésére alkalmas, személyiségfejlesztő hatású, visszajelzést ad az élethez való viszonyulásról.

Ujjfestés

Nehéz, szorongást, ellenállást vált ki.

A nagy energiát lekötő, erősen elfojtott késztetések, nehezen kezelhető indulatok kifejezését segíti.

Az alkotói vágy velünk született, a mozgásfejlődéssel párhuzamosan alakul ki, megelőzi a beszéd kialakulását.

Az ujjfestés katartikus élménye visszavezet az egységélményhez, ahonnan lehet indulni, építkezni.

Agyag- plastika- modellezés

Kiemelt szerepe van, anyaszimbólum, hasonló az emberi testhez. Formálható, hat az alkotásra, hozzájárul a mű mondanivalójához. Kölcsönhatás lép fel az alkotó, az agyag és a forma között. Ez önismereti folyamatokat indít el. Háromdimenziós, tapintható, kiemelkedik a térbe.

A tapintási érzetek a kora gyermekkorba nyúlnak vissza, ezek képezik a valósággal való kapcsolat alapját. Segíti a külső és belső valóság megismerését, realitást fejleszt.

Az agyaggal való alkotói folyamat lépései:

- első benyomás-ismerkedés
- előkészítés-érzelmi, szellemi felvezetés
- a témához kapcsolódó vers és zene-relaxáció
- céltalan cselekvés- játékos megmunkálás
- az inkubáció szakasza- meditatív állapot kialakítása az agyaggal együtt
- ráismerés
- megbeszélés és belátás

Az agyaggal való alkotás hatására az életerők megerősödnek, az anyagcsere aktiválódik, regenerálódik, egyensúlyba kerül, felszabadultabbá válik a légzés, változik a pulzus, a fejfájás elmúlik.

Lelki szinten nyugtat, biztonságot nyújt, realizál, segíti a kötődést, a belátást.

Montázs

Érzések, vágyak, célok, ideálok, belső képek megjelenítésére alkalmas. A képeknek szimbolikus jelentésük van. Lelkesít, a feladat időintervallumát megnöveli.

Fejleszti a külső és belső világ közti kapcsolatot, növeli a szociabilitást, segíti a külvilág elfogadását, a realitáshoz való illeszkedést. Oldja az énhatárokat, az elzárkózást, a neurotikus elhárítást, megakadályozza a hasonulást, beolvadást.

a montázs alkotói folyamatában az egész résszé válik, majd a rész újra egésszé, az alkotó valóságává áll össze.

Kollázs

Az alkotó kész tárgyakat keres, válogat, és azokat rendezi, ragasztja lapra. A tárgyakat szimbólumként kezeljük. A szimbolikus üzenet az egész személyiséget érinti, tükröt tart elé, aktiválja és harmonizálja a működését. A kiválasztásban az intuíciónak, az elrendezésben a gondolkodásnak van szerepe.

Évszakok, hónapok, művészetterápiás célok, a hónapok üzenetei, a foglalkozások témái

ŐSZ

Évszak	Hónap	Művészetterápiás cél	A hónap üzenete, foglalkozások témái
Ősz	Szeptember , a keresztény hagyományban Kisasszony, a népi hagyományban Földanya, a zodiákusban Szűz hava, Föld elem	a nyárból az ősze történő átfordulás elősegítése, a természet változásának analógiájára a lelki mozgás elindítása, az el- és leválás feldolgozása, a kötődések lazítása, a belső utazásra való felkészítés	mandalakörök, akvarellfestés- játék a színekkel, őszi vers illusztrálása, az én belső fám, őszi fa rajza, Múltam, jelenem és jövőm- kollázskép, Mit hozott számomra ez az év?- szeptemberi önarckép montázzsal, őszi levél rajza
	Október , a keresztény hagyományban Szent Mihály, a népi hagyományban, Magvető, a zodiákusban Mérleg hava, Levegő elem	az elválás, elengedés fontossága, a fájdalom elfogadása, Mi az ami bennem megérett? Mi az ami nem tudott megvalósulni az elmúlt évben? Milyen lehetőségek vannak a személyiségemben?	végtelen szimbólum, gyümölcs rajza porpasztellel, őszi vers illusztrálása, nyíló és hervadó virág rajza, veszteségélmény megjelenítése-tusrajz, agyagozás, őszi levelek, ágak rajzolása, ujjfestés akvarelllel, sikerek és kudarcok- montázs
	November a keresztény hagyományban Mindenszentek a népi hagyományban Enyészet, a zodiákusban Skorpió hava, Víz elem	az elválás, elmúlás, gyász, halál, veszteségek feldolgozása a mag jelentősége- lényeg, mély én az értékek továbbörökítése, az anyagi és szellemi világ kapcsolata, megélése kiemelt ünnep a Halottak napja	szabad alkotás rajzszénnel, agyagozás-gömb, mag, mandalakészítés, híd- kapu-rév festése akvarelllel, falevél festése, belsőkép-érzések vers és zene hatására, mag képzeletbeli belsejének megrajzolása

1-2. évfolyam - November

Célcsoport: 1-2. osztályos tanulók

Időtartam: 2x 45perc

Motivációul alkalmazott asztali díszek:

- magok, gesztenye, dió, mogyoró, galagonya, csipkebogyó, kökény
- faágak, száraz levelek
- november virága a krizantém
- mécsesek

Elmélet:

- az agyag hatása, technikája
- szerepvállalásaink hatásai személyiségünkre
- a belső én megismerése, az önismeret fontossága

Alkotást felvezető téma:

- a hónap uralkodó eleme a víz
- az enyészet ideje
- a mag szimbolikája, az élet lényege
- az őszi üzenete

Ráhangelő gyakorlat:

- A végtelenséget szimbolizáló álló nyolcas rajzolása nyitott majd csukott szemmel, olajpasztellel

Sajátélmény: relaxáció és imagináció versre és zenére, belső kép előhívása

Galambos Bernadett: Alvó magok

Életem egy röpke nyár,
télén a rét én rám vár.
Babusgatja kis magom,
takar hús hó, alhatom.
Tavaszi nap csal elő,

becézget fény, friss eső.
Életem egy röpke nyár,
apró magom tavaszt vár.
S jövőre, ha megérem,
újra nyílok a réten.

Zene:

Tomaso Albinoni - Adagio (bestlive version)

<https://www.youtube.com/watch?v=eLU5W1vc8Y>

Alkotás: Agyagozás- az asztalról választott zárt, félig kibomlott és a burkáról levált mag megformálása

3-4. évfolyam - Szeptember

Célcsoport: 3-4. osztályos tanulók

Létszám: 10 fő

Időtartam: kb.3 óra

Eszközök, anyagok: viaszkréták, rajzlapok, A/3-as akvarell papír, akvarellfesték, ecsetek, ecsettálak, szivacsok (a vizesfestés technikánál az akvarell papírt vízzel itatjuk át alkotás előtt)

Motivációul alkalmazott díszek: őszi termések, gyümölcsök, levelek, őszirózsa vázában

Elmélet: az ősz szimbolikája, mi zajlik a természetben ősszel

A foglalkozás célja: a gyerekek felkészítése az őszi lecsendesülésre, rendszerezésre, a nyár elengedésére

Alkotást felvezető téma: a természet változása, készülődés a télre, az elcsendesedésre

Ráhangelő gyakorlat: spirális körök rajzolása viaszkrétával, szabadon választott színnel, kintről-befelé tartó mozgással

Sajátélmény:

Relaxáció és imagináció versre és zenére

Tasnádi Varga Éva:
Őszi vers

Esti virágok
csöndben csukódnak,
udvar fénylik
mézsárga holdnak
Némák a fák is,
levél se rebben,
tücskök beszélnek
szép őszi kertben.

Kút vize hallgat,
néha megloccsan,
bogárhad alszik
fázó bokorban.

Halkan harangoz
katángok szára:
-Hó hull fejünkre
majd nemsokára!

Polgár István:
Szeptemberi vendég

Hull az eső. Monoton
kopogását hallgatom.
Vendég kopog, ismerős:
bebocsátást kér az ősz.

Zene: Autumnleaves (violin)

Alkotás: „Az én őszi képem”- őszi kép festése akvarell technikával - vers illusztráció vagy belső kép, hangulat megfestése

Megbeszélés: címadás az elkészült munkáknak, szabad asszociáció

Otthoni feladat: őszi levél megfigyelési rajza, szabadon választott technikával

5-6. évfolyam - Október

Célcsoport: 5-6.osztályos tanulók

Időtartam: 2x 45perc

Motivációul alkalmazott asztali díszek:

- körömvirág, mint a hónap virága és belőle készített gyógyhatású dolgok
- őszi gyümölcsök és termések, lekvárok, befőttek
- színes falevelek
- mécsesek

Elmélet:

- az ősz üzenete
- a személyiség és a szocializáció kapcsolata
- társadalmi szerepvállalásaink hatásai személyiségünkre
- a belső én megismerése, az önismeret fontossága

Alkotást felvezető téma:

- a hónap uralkodó eleme a levegő
- a nap-éj egyenlőség, Szent Mihály arkangyal, a Mérleg hava
- begyűjtés, betakarítás, raktározás $\diamond$ kiválogatás, kidobás
- mérlegelés: hasznos- haszontalan
- egyensúly keresése a személyiségünkben; jó oldal, amit szeretek magamban $\diamond$ „rossz” oldal, amit nem szeretek magamban
- az árnyékos oldalon álló tulajdonságok tényleg rosszak vagy csak szokatlanok, gátlóak

Ráhangelő gyakorlat:

- Körömvirág, a hónap virága- porpasztell kép készítése A/4-es méretben

Sajátélmény: relaxáció és imagináció versre és zenére, belső kép előhívása a bennünk élő „sárkányról”

Vers az utolsó sárkányról

(részlet)

Bajnokok lelke pulzál bennem,
Ez ad ritmust a szívemnek.
Kalapáccsal üti, mikor meg akar állni,
Istenek szeme előtt tanultam meg sárkánnyá válni.

Ura lettem a tűznek, szélnek, s minden tengernek,
Ura a kietlen végtelennek.

Kardommal a felhőket választom ketté,
A merész gondolatot változtatom tetté.
Ne vessen fel mindenki az főleg, aki nem mer!
A halhatatlan halandóknak sosem felel.

Romboljatok mindent, úgyis kinő majd idővel!
Az élet akkor is utat talál, ha lefeded sírkővel.

Ahhoz, hogy újjá éledj, először meg kell halni.
Minden akadályt bekebelezni, majd felfalni.

Elveszett a Hit, elveszett a Szenvedély,
Soha nem volt Béke, sohasem volt Remény.
Keressük meg őket, adjunk nekik életet!
Mutassuk meg az összesnek, hogy tévedett!
(R4v3N Products- Nagy László)

Zene:<https://www.youtube.com/watch?v=pfbpBHFVUZ0>

Alkotás: Az én sárkányom- kép készítése akvarellfestéssel

7-8. évfolyam - Október

Célcsoport: 7-8.osztályos tanulók

Létszám: 10 fő

Időtartam: kb. 3 óra

Eszközök, anyagok: A/4-es színespapírok, ragasztó, színes újságok, A/3-as fehér famentes rajzlapok, ollók

Motivációul alkalmazott díszek: őszi termések, gyümölcsök, levelek, őszirózsa vázában

Elmélet: az ősz szimbolikája, jelentése-a természetben és üzenete számunkra

A foglalkozás célja: a gyerekek felkészítése az őszi lecsendesülésre, rendszerezésre, a nyár elengedésére

Alkotást felvezető téma:a természet változása, készülődés a télre, az elcsendesedésre

Ráhangelő gyakorlat: egy termés, gyümölcs, levél vagy virág kiválasztása az asztalról és egy választott színespapírra elhelyezése. Az elkészült munkák megtekintése, megbeszélése ki miért választotta. A többiek elmondják, hogy nekik mit üzen.

Sajátélmény: Relaxáció és imagináció versre és zenére

ŐSZI CHANSON – Paul Verdunié

Ősz húrja zsong,
Jajong, búsong
A tájon,
S ont monoton
Bút konokon
És fájón.

Óh, múlni már,
Ősz! hullni már
Eresszél!
Mint holt avart,
Mit felkavart
A rossz szél...

S én csüggeteg,
Halvány beteg,
Míg éjfél
Kong, csak sirok,
S elém a sok
Tűnt kéj kél.

Zene: Autumnleaves, (violin)

Alkotás: montázs technikával számvetés az elmúlt évről. Kudarcaim és sikereim . A/3-as lap bal oldalára a kudarcnak választott képeket ragasztják, jobb oldalra a sikerként megélt dolgokat.

Megbeszélés: szabad asszociáció az elkészült munkákról, az alkotó saját élményét is megoszthatja az elkészült munkájával kapcsolatban

Otthoni feladat: őszi fa alkotása a természetből választott példa alapján. Megfigyelési rajz, szabadon választott technikával.

Tél

Évszak	Hónap	Művészetterápiás cél	A hónap üzenete, foglalkozások témái
Tél	December , a keresztény hagyományban Szent András a népi hagyományban Álom, a zodiákusban Nyilas hava, Tűz elem	az anyagi kötöttségekelengedése energiagyűjtés a megújuláshoz új célok kitűzése a bennünk lévő lelki "fény" megszületésének az elősegítése az ünnep megjelenítése, lelki üzenetének átélése kiemelt ünnep a Karácsony	egymásba fonódó álló és fekvő nyolcas, a belső fény születése, Madonna a gyermekkel-akvarell, porpasztell, a "belső mosoly"-agyagozás, karácsonyi emlék- montázs, születés- agyag, család megjelenítése, mandala, álom-akvarell
	Január , a keresztény hagyományban Boldogasszony, a népi hagyományban Fergeteg, a zodiákusban Bak hava, Föld elem	tulajdonságaim- túl sok, túl kevés egyedüllét, belső világom otthonossága, külső csönd-belső fény,érzéseim, értékeim zárkózottság, visszafogottság, távolságtartás, komolyság, hidegség oldása, a mélyre süllyedt érzelmek előhívása	mandala, téli vers illusztrálása, fa rajz tussal, megfigyelési rajz- kristály, kő, kagyló, téli faág, hópehely festése, önarckép tussal
	Február , a keresztény hagyományban Bőjtelő, a népi hagyományban Jégbontó, a zodiákusban Vízöntő hava, Levegő elem	a visszahúzó erővel való megküzdés a túlzott racionalitásból történő oldódás a magányosságból való kitörés az egyéniség kibontakozásának elősegítése kiemelt ünnep a Gyertyaszentelő	kő lerajzolása, feloldása akvarellal, A kis hableány -mesejelenet ábrázolása, pozitív és negatív farsangi maszk-festés vagy agyagozás, tél és tavasz küzdelme, tusrajz- fa, hópihe, jégvirág

1-2. évfolyam December

Célcsoport: 1-2. osztályos tanulók

Időtartam: 2x 45perc

Motivációul alkalmazott asztali díszek:

- adventi koszorú
- örökzöldek
- alma, bogyók, tobozok
- mécsesek
- Madonna képek

Elmélet:

- december a karácsony, az Álom hava
- a fény, az élet megszületése

Alkotást felvezető téma:

- a hónap uralkodó eleme a tűz
- a fény, a tűz a szellemiség, a spiritualitás jelképe
- december a lelki megújulás, a lelki erőgyűjtés, a csend időszaka
- advent időszaka, a várakozás ideje
- a belülről fakadó fény felfedezése, megtalálása

Ráhangoló gyakorlat:

- fény kibontása rajzszenből
- Madonna kép választása

Sajátélmény: relaxáció és imagináció versre és zenére, belső kép előhívása

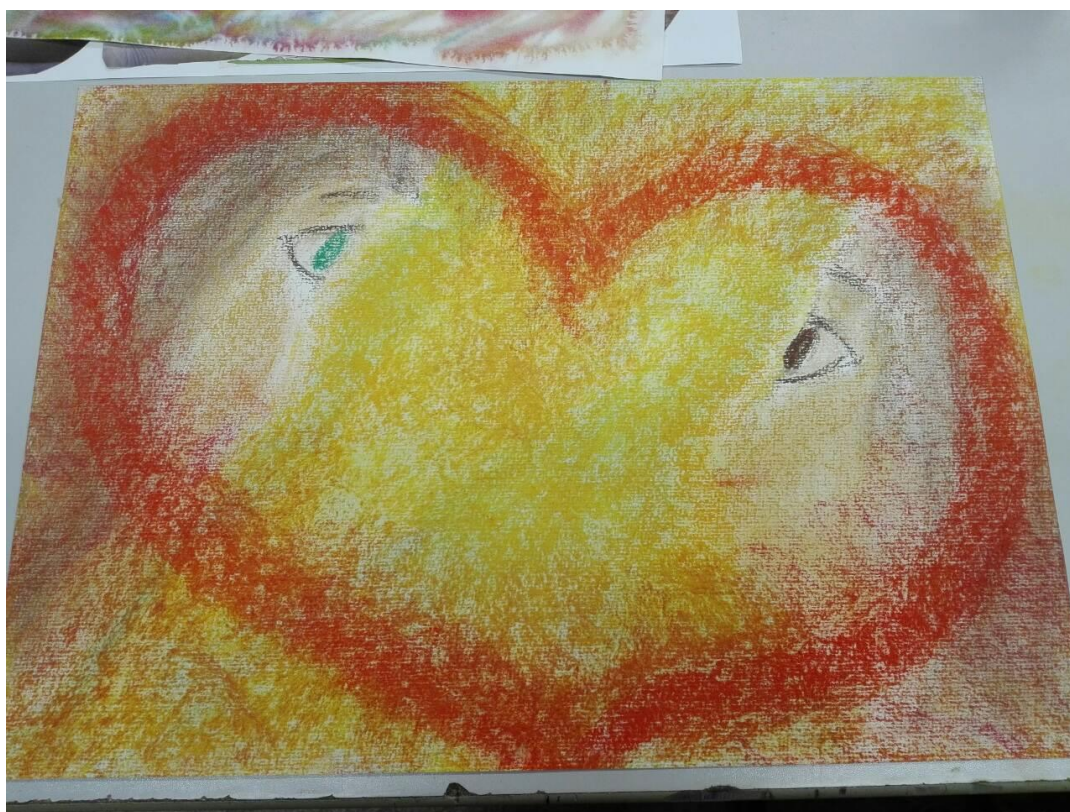
Mentes Mihály: Mária Szűzanya

Mária, Szűzanya Názáretből indul útnak.
Az úton fa, virág egymásnak szent titkot súgnak.
Madárcák zengenek, az ég is ráragyog:
Földön még nem esett ilyen nagy dolog
Mária szent szívében dobog szíve örök Úrnak.
Virraszt a Szűzanya Betlehemnek barlangjában.
Altatja kis fiát hideg téli éjszakában:
„Szívemről leszakadt Isteni magzatom,
Ó hogy szent véredet én adhatom!
Szíveddel egy szívem áldott, örök boldogságban.”

Zene: GiulioCaccini: Ave Maria - Piano Solo

<https://www.youtube.com/watch?v=pZ5ZNbYHbaA>

Alkotás: Anya és én- porpasztell kép készítése

3-4. évfolyam - December

Célcsoport: 3.-4. osztályos tanulók

Létszám: 10 fő

Időtartam: kb.3 óra

Eszközök, anyagok: rajzlap, viaszkréták, agyag, alátét

Motivációul alkalmazott díszek:

- fenyőágak, örökzöldek, moha, gyertyák, csipkebogyó,
- betlehemi jelenetet ábrázoló művészeti alkotások

Elmélet: a téli természet, téli napforduló, karácsonyi ünnepkör

A foglalkozás célja: a téli időszakban önmagunkra találás segítése, belső erőink felismerése

Alkotást felvezető téma: lecsendesülés, belső fény- a kisdéd, karácsonyvárás

Ráhangoló gyakorlat: a végtelenséget szimbolizáló egymásba kapcsolódó álló és fekvő nyolcas folyamatos rajzolása viaszkrétával, szabadon választott színnel. Nyitott majd csukott szemmel. Az alkotás végén az élmények, érzések megbeszélése, ami közben lejátszódott bennük.

A kirakott, Betlehemeszt ábrázoló képekből választanak egyet-egyet és mindenki elmondja, miért azt választotta. Maguk mellé teszik és megtartják a foglalkozás végéig inspirációként.

Sajátélmény: Relaxáció és imagináció versre és zenére

Bernáth William: Karácsony

Hó nem szítál. Az ég derűs.
Csupán az este hűs.

A szív örül: Jézusra vár.
A lélek: fénysugár.

Havatlan pusztán mély a csend
egy csillag megjelent.

Az arcokra kíváncsiság
mély áhitata szállt.

Idézve látom múltamat...
a gyémántos havat.

S míg lelkem Jézust keresi:
szívem békével van teli.

Zene: J.S. Bach: C-dúr Prelúd

Alkotás: kisdéd a jászolban, őrző-védő állatokkal -agyagszobor készítése

Megbeszélés: címadás az elkészült munkáknak, szabad asszociáció

Otthoni feladat: téli mandala készítése porpasztellel

5-6. évfolyam - Január

Célcsoport: 5-6. osztályos tanulók

Időtartam: 2x 45perc

Motivációul alkalmazott asztali díszek:

- száraz ágak, száraz termések
- kövek, kagylóhéjak,
- üvegkavicsok, gyöngyök
- mécsesek

Elmélet:

- január a kettősség hava, a sötétség és a fény ellentéte, szimbolikája
- a bennünket körülvevő dermedtség, a hó és a jég hidegsége ellenében a föld elem, mint a megtartó

Alkotást felvezető téma:

- a hónap uralkodó eleme a föld
- a föld az élet védője, megőrzője
- befelé figyelés, a csend időszaka, lelki erőgyűjtés
- kitartás, racionalitás, fegyelmezettség- Segítség számomra vagy belső gát?
- a belülről fakadó fény felfedezése, megtalálása

Ráhangoló gyakorlat: A mélyben rejtőző kincs- kompozíció készítése az asztaldíszekből

Sajátélmény: relaxáció és imagináció versre és zenére, belső kép előhívása a bennünk rejtőző fényről

Weöres Sándor: Tíz lépcső

Szórd szét kincseid - a gazdagság legyél te magad.

Nyűdd szét díszeid - a szépség legyél te magad.

Feledd el mulatságaid - a vígság legyél te magad.

Égesd el könyveid - a bölcsesség legyél te magad.

Pazarold el izmaid - az erő legyél te magad.

Oltsd ki lángjaid - a szerelem legyél te magad.

Úzd el szánalmaid - a jóság legyél te magad.

Dúld fel hiedelmeid - a hit legyél te magad.

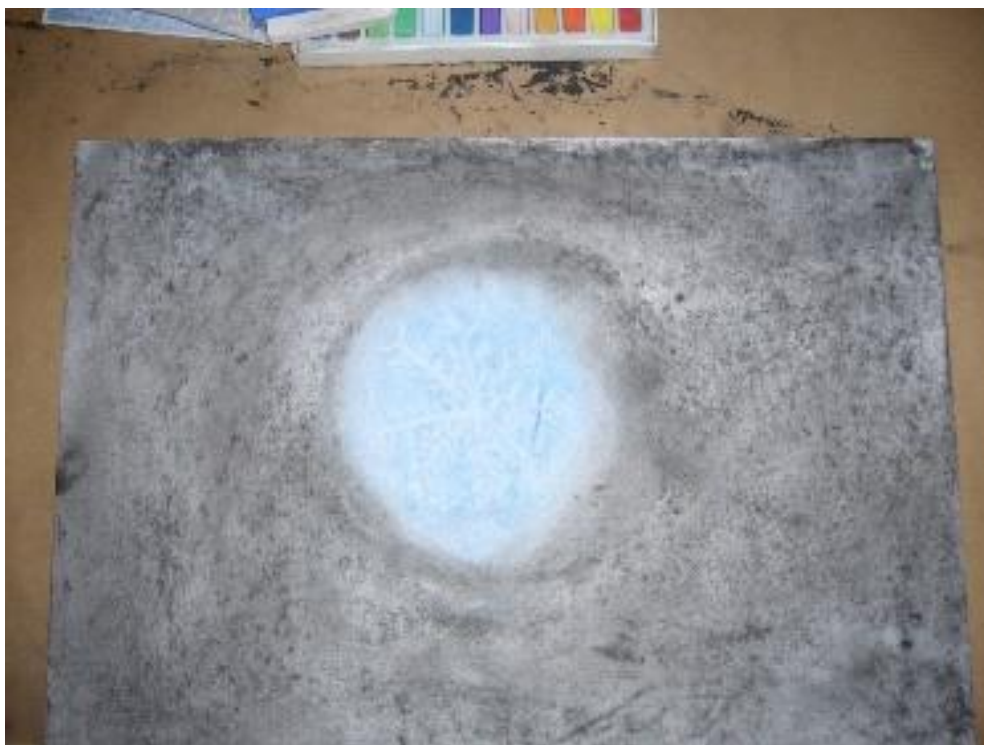
Törd át gátjaid - a világ legyél te magad.

Vedd egybe életed-halálod - a teljesség legyél te magad.

Zene: Schindler's List - John Williams (Violin& Piano)

<https://www.youtube.com/watch?v=PD7M7j1OM8U>

Alkotás: Az én fényem- kép készítése porpasztellel
Az alkotások megbeszélése.

7-8. évfolyam - Február

Célcsoport: 7-8. osztályos tanulók

Időtartam: kb 3 óra

Motivációul alkalmazott díszek: színes mécsestartókban mécsesek, kövek, fehér arcot formázó maszkok

Eszközök, anyagok: olajpasztell, rajzlapok, agyag, alátét

Elmélet: február, mint a tél és a tavasz határa, ellentétek, a maszk üzenetei

Cél: oldódás a téli nyugalmi befelé forduló állapotból, az egyéniség kibontakozásának segítése

Ráhangelő gyakorlat: kalligráfia rajzolása olajpasztellel, Először nyitott majd csukott szemmel. Reflektálás az elkészült munkákra közösen.

Sajátélmény: relaxáció és imagináció versre és zenére

Rimanóczy Ildikó: Karnevál

Hanyatt feküdt a parton, s a csillagokat leste,
vágya nem maradt, jelmezét végleg levetette.
Tegnap még bohó volt, álmodozó, balga gyermek,
kit Velence hív, színes konfettik, fényes termek,
de elszállt a varázs, és mindegy, kalmár vagy herceg,
éjfélre a maszkok lehulltak, mind odavesztek.

Ott állt esetlenül, ködtenger fölött riadtan,
de hívta őt a cél: élni szabadon, gondtalan -
múltja, e kapca, levedlett róla, arca lázban,
míg egy angyal suhant megérintve: élj a mában!
Félelme elszállt, nem vonzotta se pénz, se mámor,
rájött, hogy nem kell több szerep, hiszen ő a Vándor.

Így lépett merészet, ugrott az ismeretlenbe,
mögötte angyal súgta: leld csak örömöd benne!
Azt hinnéd, bolond, pedig ő a titkok tudója,
boldog, örök gyermek, aki az utakat rója,
szakadék szélén táncol a sors útvesztőiben,

és közben hirdeti nevetve, hogy Carpe diem!

Holnap felébred lustán a lagúnák városa,
rózsaszínben izzik újra a Dózsepalota,
s a látogatók között, kik ide visszajárnak,
ott leszel majd te is, hisz rabja lettél a vágnak,
kicsiny hidak alatt ringat kéken a gondola.
Éld meg az álmod! - Élni szebb, mintha álom volna!

Lehetsz hősszerelmes, óriás, herceg is talán,
megtudhatod, hogy ki vagy, itt, Velence színpadán,
s ha csak néző leszel, konfetti-eső hull reád,
aztán a Florianban iszod gőzölgő teád -
pár fotó, néhány emlék, de ne érd be ennyivel:
vedd le maszkod, arcod legyen, mit magaddal viszel.

Zene: <https://www.youtube.com/watch?v=llvW4IBGNsE>

Agyagozással egy pozitív és egy negatív maszk készítése-az alkotások megbeszélése, címadás

Otthoni feladat: Milyen lenne az a maszk, amit szívesen viselnék?-tetszőleges technikával megalkotni

Tavaszi

Évszak	Hónap	Művészetterápiás cél	A hónap üzenete, foglalkozások témái
Tavaszi	<i>Március a keresztény hagyományban, Böjtmás a népi hagyományban, Kikelet a zodiákusban, Halak hava Víz elem</i>	a gondolkodás és az érzelmek közötti kapcsolat kiépítése, az elfogadás átélése, az ítélkezéstől való tartózkodás az egyensúly megtalálása az érzelmi és a racionális funkciókban a psziché transzcendens funkciójának a megélése	ujjfestés, tavaszi mocsár, áradás, olvasdás akvarellal, tavaszi fa festése, rügysző ág, csírázó hajtás megfigyelési rajza, tavaszi vers illusztrálása akvarellal, agyagozás-mag és az abból születő növény, páros festés akvarellal
	<i>Április a keresztény hagyományban, Szent György a népi hagyományban, Szelek a zodiákusban, Kos hava Tűz elem</i>	a kontrollált energiák megtapasztaltatása, a kiegészítől való védelem, a lazítás és a meditációátélése, a gondolat és a cselekvés közötti átmenet megtanulása, kreativitás aktiválása, nyitottság, oldottság, rugalmasság fejlesztése	Kos szimbólum ábrázolása olajpasztellel, tavaszi vers illusztrálása, tavaszi virág festése akvarellal, állat megrajzolása, megformálása agyagból, belső tűz megfestése, Keresztáldozat megfestése, montázkép készítése,
	<i>Május a keresztény hagyományban, Pünkösd a népi hagyományban, Ígéret a zodiákusban, Bika hava Föld elem</i>	a szerelem érzésének megjelenítése, az érzelmek intenzitása, ennek pozitív és negatív hatásai, a személyiség magasabb szintre emelése, integrálása, felnőtté válás, a döntésképeség és a felelősségvállalás fontossága	májusi táj akvarellal, érzés, kép rajzolása porpasztellel, nyíló virág festése, a Bika szimbólum olajpasztellel, mandala alkotása, agyagozás, kollázkép készítése, montázkép a szerelemről

1-2. évfolyam - Március

Célcsoport: 1-2.osztályos tanulók

Időtartam: 2x 45perc

Motivációul alkalmazott asztali díszek:

- tavaszi virágok
- tavaszi rügyező ágak, barka
- sárga színű mécsek és gyertyák

Elmélet:

- az öntudatra ébredés, az egységből való kiszakadás ideje
- március eleme a víz, az örök mozgás, változás szimbóluma

Alkotást felvezető téma:

- a várakozás, az átváltozás, átalakulás időszaka
- az egységhez tartozás, a befelé fordulás jellemzi a márciust
- asztrológiai szimbóluma a Halak
- jellemzi az álmodozás, álomvilágban élés

Ráhangoló gyakorlat:

- ujjfestés, fröcskölés akvarellal

Sajátélmény: relaxáció és imagináció versre és zenére, belső kép, érzés előhívása

Várnai Zseni: Csodák csodája

Tavasszal mindig arra gondolok,
hogy a fűszálak milyen boldogok:
újjászületnek, és a bogarak,
azok is mindig újra zsonganak,
a madárdal is mindig ugyanaz,
újjáteremti őket a tavasz.

A tél nekik csak álom, semmi más,
minden tavasz csodás megújulás,
a fajta él, s örökre megmarad,
a föld őrzi az életmagvakat,
s a nap kikelti, minden újra él:
fű, fa, virág, bogár és falevél.

Ha bölcsőbb lennék, mint milyen vagyok,
innám a fényt, ameddig rámragyog,
a nap felé fordítnám arcomat,
s feledném minden búmat, harcomat,
élném időmet, amíg élhetem,
hiszen csupán egy perc az életem.

Az, ami volt, már elmúlt, már nem él,
hol volt, hol nem volt, elvitte a szél,
s a holnapom? Azt meg kell érni még,
csillag mécsem ki tudja meddig ég?!
de most, de most e tündöklő sugár
még rámragyog, s ölel az illatár!

Bár volna rá szavam vagy hangjegyem,
hogyan éreztessék, ahogy érzem
ezt az illatot, e fényt, e nagy zenét,
e tavaszi varázslat ihletét,
mely mindig új és mindig ugyanaz:
csodák csodája: létezés... tavasz!

Zene Emotional Music - A NostalgicDream

<https://www.youtube.com/watch?v=DLWqxqMYlXE>

Alkotás: tussal készített téli fa átalakítása tavaszivá

3-4. évfolyam - Március

Célcsoport: 3-4. osztályos tanulók

Létszám: 10 fő

Időtartam: kb.3 óra

Motivációul alkalmazott díszek: tavaszi bimbózó, virágzó ágak (aranyvessző, gyümölcsfa ágak), hagymás virágok (többféle növekedési fázisban lévő), egy-két kő, kristály és gyertya

Elmélet: a tavasz szimbolikája, jelentése-a természetben

A foglalkozás célja: a gyerekek felkészítése a tavaszi újjászületésre, testi-lelki változásra, mi az, amit el kellene hagynom (nagytakarítás)

Alkotást felvezető téma: Március lelki tartalma

Ráhangoló gyakorlat: páros festés akvarellal zenére, szavak nélkül: a tél és a tavasz küzdelme

<https://www.youtube.com/watch?v=p7PMJfAT6fk&feature=youtu.be> (0:26-tól)

Sajátélmény: relaxáció és imagináció versre és zenére

Benedek Elek: Erdőben

Járok-kelek kint a zöld erdőben,
Az áldott nap most van ébredőben.
Ébredését erdő, mező várja,
Feléje száll Isten madárcája.

Fölkel a nap, sugarát már ontja,
Kék ibolya a kelyhét kibontja:
S gyenge fűszál meghajolva, szépen,
Várja, hogy a nap rája is nézzen.

Hallga, hallga! Figyeljetek mostan,
Vidám ének zeng fönna a magasban.
Egy-egy dallam leszáll a mezőre...
Dalolj, dalolj, tavasz hirdetője!

Zene: Mendelssohn: Tavaszi dal

Alkotás: anyagból mag készítése, a magból növény

Az elkészült munkák megtekintése, megbeszélése: mit jelentett nekem, milyen érzés volt a magot elpusztítani? Milyen volt növényt varázsolni belőle?

Otthoni feladat: Montázs készítése-a papír jobb és bal oldalára: mi az, amit elengedek, mi az, amit megőrzök. Mi az, amin változtatni szeretnék az életemben?

5-6. évfolyam - Április

Célcsoport: 5-6.osztályos tanulók

Időtartam: 2x 45perc

Motivációul alkalmazott asztali díszek:

- százszorszép, mint a hónap virága
- tavaszi virágok
- tavaszi rügyező ágak, barka
- sárga színű mécsesek és gyertyák

Elmélet:

- az öntudatra ébredés, az egységből való kiszakadás ideje
- a legnagyobb energiával bíró, az erkölcsi megtisztulást hozó, az új erők ébredésének időszaka

Alkotást felvezető téma:

- a hónap eleme a tűz, bolygója a Mars, szimbóluma a Kos
- a tűz, mint a Nap szimbóluma, a családi élet és a szeretet jelképe
- a tettvágy, az önmegvalósítás, az aktivitás megszületése
- a lélek megtisztulása, a mulandóság elfogadása, az áldozathozatal fontossága
- az akarat, mint mozgató, cselekedtető elem egyensúlyának fontossága
- a mesehős útja és a saját utunk közti párhuzam megkeresése- küzdelmekkel teli, de az úton barátokat, segítőket, kincseket találunk

Ráhangoló gyakorlat:

- mandala készítése virágszirmokból

Sajátélmény: relaxáció és imagináció versre és zenére, belső kép, érzés előhívása

Várnai Zseni: Csodák csodája

Zene: D.Shostakovich - Waltz No.2 (from the Jazz Suite No.2)

<https://www.youtube.com/watch?v=jOSnOuIVsBE>

Alkotás:

Nyíló virág vagyok- kép készítése ujjfestéssel belső kép vagy a hallott vers és zene alapján

7-8. évfolyam - Március

Célcsoport: 7-8. osztályos tanulók

Létszám: 8 fő

Időtartam: kb.3 óra

Motivációul alkalmazott díszek: tavaszi bimbózó, virágzó ágak (aranyvessző, gyümölcsfaágak), hagymás virágok (többféle növekedési fázisban lévő), egy-két kő, kristály és gyertya

Anyagok, eszközök: A/3-as rajzlapok, temperafesték, akvarell papír A/3-as méretben, akvarellfesték, szivacs, ecsettál, ecset

Elmélet: a tavasz szimbolikája, jelentése-a természetben

A foglalkozás célja: a gyerekek felkészítése a tavaszi újjászületésre, testi-lelki változásra, mi az, amit el kellene hagynom (nagytakarítás)

Alkotást felvezető téma: Március lelki tartalma

Ráhangoló gyakorlat: páros ujjfestés zenére az előzőleg megalkotott téli fából tavaszi alkotása

<https://www.youtube.com/watch?v=p7PMJfAT6fk&feature=youtu.be> (0:26-tól)

Sajátélmény: relaxáció és imagináció versre és zenére

Várnai Zseni: Csodák csodája

Alkotás: tavaszi mocsár, benne a pusztuló majd születő élet ábrázolása akvarellal

Az elkészült munkák megtekintése, megbeszélése, szabad asszociáció.

Otthoni feladat: agyagból vagy gyurmából mag készítése, majd a magból növény kialakítása.

Nyár

Évszak	Hónap	Művészetterápiás cél	A hónap üzenete, foglalkozások témái
Nyár	Június a keresztény hagyományban, Szent Iván a népi hagyományban, Napisten a zodiákusban, Ikrek hava Levegő elem	az individuális én erősítése a rendszeresség, a biztonságérzet megtapasztalása a változás, az elevenesség újraátélése az anyagiaktól való eltávolodás megélése, a szellemi dimenziókba való felemelkedés élményének a megtapasztalása	kollázs készítése a nyárról, szabadság élményének megfestése, önarckép agyagból, nyári táj alkotása, nyári mandala kollázs, nyári fa, felhő, virágok rajzolása porpasztellel, jövőkép montázzsal, belső állat agyagozással
	Július a keresztény hagyományban, Szent Jakab a népi hagyományban, Áldás a zodiákusban, Rák hava Víz elem	a kötődés és a függés megjelenítése az individuális és a közösségi én fejlesztése, kapcsolatuk tudatosítása a nőiességhez, az anyasághoz és apárkapcsolathoz való érzések tudatosítása, korrekciója	kollázs a hónap gyümölcseiből, hullámozó víz akvarellal, búzamező, rét porpasztellel, agyagozás, rózsza megfigyelési rajza, anyakép akvarellal, porpasztellel, montázskép az anyáról
	Augusztus a keresztény hagyományban, Kisasszony a népi hagyományban, Új kenyér a zodiákusban, Oroszlán hava Tűz elem	augusztus erejének megtalálása és megélése önmagunkban, viszonyunk az apai és anyai minőséghez, a szülői házhoz, őseinkhez szabadság, önállóság érzése önértékelés, magabiztosság, önérvényesítés képessége, érettség megélése, értékek megmutatása	tűz festése, tájkép porpasztellel, szülőideálok montázzsal, férfi és apaideál montázstechnikával, vágyott otthon olajpasztellel, agyagozás, fa festése, rajzolása olajpasztellel

1-2. évfolyam - Július

Célcsoport: 1-2.osztályos tanulók

Motivációul alkalmazott asztali díszek:

- rózsza, mint a hónap virága
- kosárban gyümölcsök
- mécsesek

Elmélet:

- július uralkodó eleme a víz, Áldás hava
- az érettség, a teljesség, a kinyílás ideje

Alkotást felvezető téma:

- az érzelmek, a lélek, a változni tudás ideje
- a kötődés, lelki biztonság, a védelem igénye kapcsolódik hozzá
- az anyaság szimbóluma
- a feltétel nélküli elfogadás önmagunkkal és embertársainkkal szemben

Ráhangoló gyakorlat:

- Hullámváz megjelenítése olajpasztellel

Sajátélmény: relaxáció és imagináció versre és zenére, belső kép előhívása a bennünk lévő érzésekről

Aranyosi Ervin: Köszönet Anyának

Egész évben ünnepeltem,
neked tündöklött a kertem,
neked nyílt száz virágom.
Tőled kaptam szép világom.

Mindent, mim van, tőled kaptam,
nyelvben, szóban, gondolatban,
te voltál az én forrásom,
tőled ered a tudásom.

Mozdulatom tőled ered,
minden rajzom áldja kezed,
minden szavam a tiéd volt,
hálaadó szép ígét szórt.

Egy darab vagyok belőled,
álmaid is rólam szőtted,

s ha jót adok a világnak,
azzal is csak téged áldlak!

Föld voltál s én mag a földben,
tápláltál, míg nagyra nőttem,
s azzá váltam, kivé lettem,
mindig örködtél felettem.

Óvtál szélről, óvtál bajtól,
tűző naptól, zivatartól,
fájdalomtól, félelemtől,
s meséltél az életemről.

Nagy a világ, cseppek vagyunk,
s reméljük, hogy nyomot hagyunk,
s ha világunk békés tanya,
neked köszönhetem, Anya!

Zene: Fantasy Music –Lumina

<https://www.youtube.com/watch?v=wcBosWg1UfA>

Alkotás: Az én anyukám- kép készítése montázstechnikával

3-4. évfolyam - Június

Célcsoport: 3-4. osztályos tanulók

Létszám: 10 fő

Időtartam: kb.3 óra

Eszközök, anyagok: pasztellkréta, A/3-as akvarell papír, akvarellfesték, ecsetek, ecsettálak, szivacsok (a vizesfestés technikánál az akvarell papírt vízzel itatjuk át alkotás előtt)

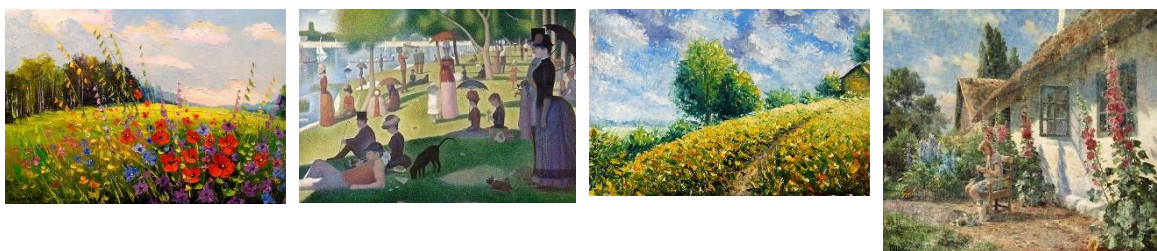
Motivációul alkalmazott díszek: pünkösdirózsa, bodza-, nyárfa-, gyümölcság, lila gyertya

Elmélet: a nyár szimbolikája, mi zajlik a természetben nyáron, pünkösd ünnepe

A foglalkozás célja: lelki, szellemi áramlás, kapcsolatteremtés, az én erősítése

Alkotást felvezető téma: a természet változása, tavaszból a nyárba, nyárról készült képzőművészeti alkotások bemutatása

Ráhangoló gyakorlat: Egy képzőművészeti alkotás kiválasztása és indoklás, hogy miért választotta

Sajátélmény:

Relaxáció és imagináció versre és zenére

Radnóti Miklós: Június

Nézz csak körül, most dél van és csodát
látsz,
az ég derüs, nincs homlokán redő,
utak mentén virágzik mind az ákác,

a csermelynek arany taréja nő
s a fényes levegőbe villogó
jeleket ír egy lustán hősködő
gyémántos testü nagy szitakötő.

Zene: Grieg: Anitra tánca

Alkotás: Felhők, virágok, nyári fa vagy táj megfigyelése és megfestése vagy porpasztellel megrajzolása a szabadban

Megbeszélés: címadás az elkészült munkáknak, szabad asszociáció

Otthoni feladat: nyári mandala készítése szabadon választott technikával

5-6. évfolyam - Augusztus

Célcsoport: 5-6.osztályos tanulók

Motivációul alkalmazott asztali díszek:

- piros kardvirág, mint a hónap virága
- napraforgó, kasvirág, szalmavirág, bársonyvirág, vasvirág szirmai
- kosárban barack, szeder, szilva
- mécsesek

Elmélet:

- a személyiség fejlődése, a személyiség kiteljesedése
- a külső és belső világ közti egyensúly megteremtése, a harmónia létrehozása önmagunk számára

Alkotást felvezető téma:

- a hónap uralkodó eleme a tűz
- a tűz, mint életadó illetve, mint pusztító megközelítése
- a tűz pozitív aspektusai: energiahordozó, megtisztító, melegséget biztosító
- a család egysége, a szülők szerepe
- a lelki problémák, az indulat, az agresszió átalakítása formáló, alkotó kreativitássá, az érzelmek, hangulatok szabályozása

Ráhangoló gyakorlat:- Az éltető nap, porpasztell kép készítése A/4-es méretben

Sajátélmény: relaxáció és imagináció versre és zenére, belső kép előhívása a bennünk lévő energiákról, érzésekről

Szabó T. Anna: Útravaló

Bátorság. Indulj. Meg ne torpanj.
Ne kérdezd, hogy a célod hol van.
Köss könnyű kendőt, köss sarut.
Ki tudja, meddig visz az út.

Ha minden lépés élvezet,
tán mindegy is, hová vezet.
Csak lélegezz, csak lépj. És ennyi.

Szívdobogásra menni, menni.

Vidd, ami kell. Kevés elég.
A tűz, a föld, a víz, az ég.
Aki ismeri önmagát,
útvesztőiből is égre lát.

Nem baj, ha körbe-körbe jársz:
aki vár, úgyis rátalálsz.

Úgyis rád talál, aki vár:
az út kinyit, a pont bezár.

A labirintus közepe
csalogat, csábít befele:
puha, fészekmeleg, sötét.
Ki kit talál meg, az a tét.

Indulj. A többi rád hagyom.

A táská leng a válladon:
az ellensúlyról énekel,
miközben lelked égre kel.

Itt tart a földön: el ne szállj.
Vedd, vidd, vidulj! Menj, meg ne állj!
Ha messze jut, ha visszafut:
mindig magadhoz visz az út.

Zene: Tűz Lángja - Csángó népzene

<https://www.youtube.com/watch?v=tAFqE7eBVqg>

Alkotás: Az én családom- családideál megjelenítése montázstechnikával

7-8. évfolyam - Június

Célcsoport: 7-8. osztályos tanulók

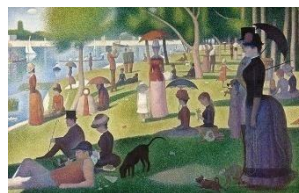
Létszám: 10 fő

Időtartam: kb.3 óra

Eszközök, anyagok: A/3-as akvarell papír, akvarellfesték, ecsetek, ecsettálak, szivacsok (a vizesfestés technikánál az akvarell papírt vízzel itatjuk át alkotás előtt), agyag, alátét

Motivációul alkalmazott díszek: pünkösdirózsa, zöld ágak: bodza, nyárfaág, gyümölcság, lila gyertya

Elmélet: a nyár szimbolikája, mi zajlik a természetben nyáron, pünkösöd ünnepe

A foglalkozás célja: lelki, szellemi áramlás, kapcsolatteremtés, az én erősítése, közösséghez tartozás igénye, kapcsolatok jelentősége

Alkotást felvezető téma: a természet változása, tavaszból a nyárba, nyárról készült képzőművészeti alkotások bemutatása

Ráhangoló gyakorlat: gyors festés akvarellal zenére-
Az én júniusi hangulatom

Zene: Grieg: Anitra tánca

Sajátélmény: Relaxáció és imagináció versre és zenére

Zene: Grieg: Air

Weöres Sándor: Ki minek gondol, az vagyok annak...

Ki minek gondol, az vagyok annak...

Mért gondolsz külön rokontalannak?

Jelet látsz gyűlni a homlokomra:

Te vagy magad, ki e jelet vonja.

S vigyázz hogy fénybe vagy árnyba játszik,

Mert fénye-árnya terád sugárzik.

Ítélsz rólam, mint bölcsről, badarról:

Rajtam látsz törvényt sajátmagadról.

Okosnak nézel? Hát bízd magad rám.

Bolondnak nézel? Csörög a sapkám.

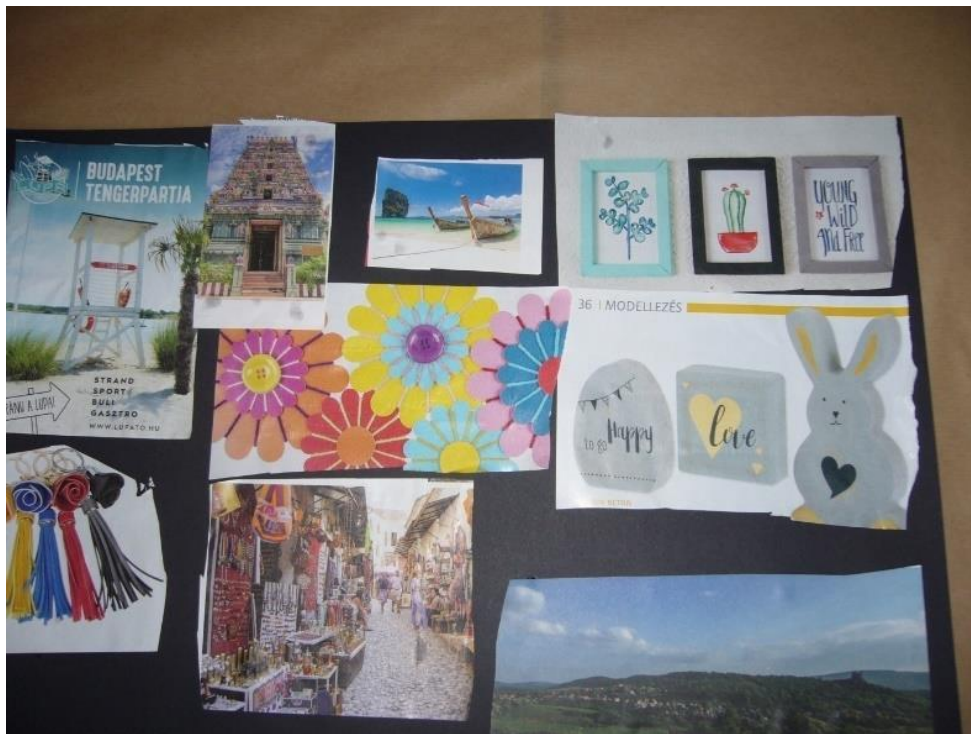
Ha lónak gondolsz, hátamra ülhetsz;
Ha oroszlának, nem menekülhetsz.

Szemem tavában magadat látod:
Mint tükröd, vagyok leghűbb barátod.

Alkotás: sötét és világos oldalam, vagy
külső és belső arcom- agyagból formázással
elkészíteni

Megbeszélés: címadás az elkészült
munkáknak, szabad asszociáció

Otthoni feladat: „Jövöm „–montázs
készítése az elképzelt vagy vágyott
jövőmről, terveinkről

Felhasznált irodalom:

Antalfai Márta: Alkotás és kibontakozás A Katarzisz Komplex Művészetterápia elmélete és gyakorlata, Lélekben Otthon Közhasznú Alapítvány

Papp Éva Mária 2017.08.11.: Ahol a gyógyszer nem segít (Forrás: Kerepeczki Anna)

*„Gondolkodni, alkotni jó, a
kreativitás, amit én főként a
sakkban élek meg, teljesebbé
teheti az életet.”
(Polgár Judit)*

Adame Károly – Huszár Krisztina: Udvari sakk

Az udvari sakk felhasználása

Tematikus keretrendszer ajánlás

Az udvari sakk felhasználása négy korcsoportra bontva, négy, évszakokhoz kötődő egységre tagolva, egységenként 5 foglalkozásra bontva.

A tanévhez igazodva az egységek az ősszel kezdődnek, és a nyárral érnek véget. Korosztályonként koncentrikusan bővülnek az ismeretek egészen az alapozó ismeretektől elkezdve, hiszen nem számíthatunk minden tanuló esetében előzetes tudásra.

Az első korcsoportba kerültek az 1-2. évfolyam, a másodikba a 3-4. évfolyam, a harmadikba az 5-8. évfolyam tanulói.

A csoportonként elérni kívánt célok főbb vonalakban:

1. csoport: alapozás: a tábla területei, mezők, koordináták, figurák nevei, tulajdonságai, menetmódjuk, ütés, sakketika
2. Fő célja: gondolkodási műveletek megalapozása, legyenek képesek a tanult szabályok szerint játékot folytatni
3. csoport: alapozás, csere, figurák értéke, matt, patt, különleges lépések tanácskozási játszma.
4. Fő célja: fogalmi gondolkodás, figyelem, következtetés és ítéletalkotás fejlesztése, a tanult ismeretek alkalmazásával legyenek képesek szabályos játszma lejátszására.
5. csoport: alapozás, teljes szabályismeret, az idő fogalom bevezetése a játékba, állásértékelés, tanácskozási játszma.
6. Fő célja: vizuális információk pontos letapogatása szemmel, rövid távú vizuális emlékezet és figyelem fejlesztése, szimultán információfeldolgozás, tematikus figyelem, valamint az asszociációs képesség fejlesztése. a sakkjáték fázisai, megnyitás, középjáték, végjáték, tanácskozási játszma. Fő célja: a sakkjáték szabályrendszerének és menetének mélyebb ismerete, a stratégiai gondolkodás megalapozása a gondolkodásszervezésen, az absztrakció fejlesztésén és az önálló ítéletalkotáson keresztül.

Az első csoport tematikája

ŐSZ

1.foglalkozás

A foglalkozás célja: tájékozódás mozgással; irányok, távolság és szomszédosság szerint. A térbeli viszonyokat kifejező szavak (névutók) használata. Tárgyak helyének megadása vonalon, egy kitüntetett helyhez viszonyítva

A fejlesztendő területek, kompetenciák: Képi gondolkodás fokozatos felváltása az elvont gondolkodással, és ezen keresztül az elvont műveletek végzésének szintjéhez való közelítés. Az analízis-szintézis műveleteinek, a rész-egész viszonyainak felismertetése.

A rendezési funkciók fejlesztése: formafelismerés és -követés, iránydifferenciálás, pozícióleképezés.

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám.

A feladat, tevékenység leírása: beszélgetés a tájékozódásról régen és napjainkban. A sakktábla vízszintes sorainak és függőleges vonalainak elnevezése. A sakktábla rendszerének megismerése (betűk és számok a táblán).

Játékok a földre festett óriástáblán:

Saját pozíció meghatározása: egymás pozíciójának meghatározása két csoportra bontva, papírra jegyezve az eredményeket. A játék kezdetén a térfeleket elfoglaljuk, az óriástáblára felállnak a csapatok, kölcsönös üdvözlés után kezdődik a játék. A résztvevők sétálni kezdenek a táblán, majd jelzésre megállnak. A véletlenszerűen megállított tanuló pozícióját le kell olvasni a tábláról, és feljegyezni a játszmalapra. csoportlétszámtól függően 5-10 mezőt határozunk meg csapatonként. A játszma végén összesítjük a találatokat, eredményt hirdetünk, majd a csapatok kézfogással köszönik meg a játékot az ellenfélnek.

Saját pozíció elmozdítása: . A játék kezdetén a térfeleket elfoglaljuk, az óriástáblára felállnak a csapatok, kölcsönös üdvözlés után kezdődik a játék, amely az előző feladat folytatása, de itt már adott pozícióba kell felállni a kijelölt csapattagoknak, majd az irányokat és mértéket meghatározva léptetjük el és olvassuk le a koordinátákat , és feljegyezzük a játszmalapra. Csoportlétszámtól függően 5-10 mezőt határozunk meg csapatonként. A játszma végén összesítjük a találatokat, eredményt hirdetünk, majd a csapatok kézfogással köszönik meg a játékot az ellenfélnek.

A játszmalapokat mindig meg kell őrizni!!

2.foglalkozás

A foglalkozás célja: A tanuló képes legyen helymeghatározásokra, irányok felismerésére, irányváltoztatások elvégzésére egyszerű utasítások követésével.

A fejleszthető területek, kompetenciák: Az analízis-szintézis műveleteinek, a rész-egész viszonyainak felismertetése. A rendezési funkciók fejlesztése: formafelismerés és -követés, iránydifferenciálás, pozícióleképezés.

A megfigyelőképesség és a tudatos, tartós figyelem fejlesztése. Az általános megismerőfunkciók fejlesztése, és a figyelemkoncentráció megalapozása. A taktilis érzékelés fejlesztése. A megfigyelések, gondolatok közlése tevékenységekkel, jelekkel és verbálisan.

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok.

A feladat, tevékenység leírása:

Bevezetőként az előző foglalkozás játszmalapjai alapján pozícióra állítják a csapatok a kiválasztott játékosait. Magas csoportlétszám esetén az udvari sakkasztalokra is ki lehet rakni figurák segítségével. Különböző tárgyak, személyek egymáshoz való viszonyának meghatározása. Sakkfigurák egymáshoz való helyzetének meghatározása (előtte, mögötte, mellette). Sakkfigurák elhelyezése adott szempont alapján.

Játékok a földre festett óriástáblán:

Saját pozíció elmozdítása: . A játék kezdetén a térfeleket elfoglaljuk, az óriástáblára felállnak a csapatok, kölcsönös üdvözlés után kezdődik a játék, amely az előző feladat folytatása, de itt már adott pozícióba kell felállni a kijelölt csapattagoknak, majd az irányokat és mértéket meghatározva léptetjük el és olvassuk le a koordinátákat , és feljegyezzük a játszmalapra. Csoportlétszámtól függően 5-10 mezőt határozunk meg csapatonként. A játszma végén összesítjük a találatokat, eredményt hirdetünk, majd a csapatok kézfogással köszönik meg a játékot az ellenfélnek.

A játszmalapokat mindig meg kell őrizni!!

Tél

1.foglalkozás

A foglalkozás célja: Szabálytudat és feladattudat kialakítása versenyhelyzetben

A fejlesztendő területek, kompetenciák: Énkép és önértékelés, önirányítás, önfegyelem, társas kapcsolatok, a játékosok tisztelete, kockázatvállalás, az egészséges versenyszellem kialakítása, kudarcűrő képesség fejlesztése. Lépések következményeinek mérlegelése. Szem-kéz koordináció fejlesztése, figyelemösszpontosítás

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása:

Egymás pozíciójának meghatározása koordináták segítségével; elhelyezkedés adott utasítások alapján (csak feketére álljanak, csak párosra, csak C betűs sorba stb.). Különböző tornagyakorlatok végzése a sakktáblán (futás, szökdelés, ugrálás) a megadott irányok szerint (vonalban, sorban, átlóban). A bábok nevének és menetmódjának bemutatása, megfigyelése, rögzítése gyakorlatokkal (lépjék ki az óriássakkon). A bábok halmazokba sorolása lépésmódok szerint (színváltó bábok stb.)

A játszmalapokat mindig meg kell őrizni!!

2.foglalkozás

A foglalkozás célja: A sakktábla és a sakkbábuk fizikai megismerése.

A fejlesztendő területek, kompetenciák: Lépések következményeinek mérlegelése. Szem-kéz koordináció fejlesztése, figyelemösszpontosítás. Újszerű gondolkodásmód kialakítása. Alakemlékezet fejlesztése.

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok.

A feladat, tevékenység leírása: *Egyszerű játékok a táblán:* A bábok külön megnevezése és a tábla mélyebb ismerete nélküli egyszerű játékok, pl. Agarak és rókák; Farkasok és kutyák; Dámajátékok, Látogató (huszárlépések) gombaszedő.

A bábok nevének és menetmódjának bemutatása, megfigyelése, rögzítése gyakorlatokkal (lépjék ki az óriássakkon). A bábok halmazokba sorolása lépésmódok szerint (színváltó bábok stb.).

A játszmalapokat mindig meg kell őrizni!

Tavaszi

1. foglalkozás

A foglalkozás célja: A sakktábla és a sakkbábuk fizikai megismerése.

A fejlesztendő területek, kompetenciák: Vizuomotoros koordináció fejlesztése. Adott térben való tájékozódás, viszonyítási pontok felismerése, pozíciók meghatározása. Egyszerű páros játékok elvégzése a bábokkal.

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: *A sakktábla megismerése* :A sakktábla rendszerének megismerése (betűk és számok a táblán). Játékok a földre festett óriástáblán: saját pozíció meghatározása, egymás pozíciójának meghatározása koordináták segítségével a király és a gyalog, megadott koordináták elérése a menetmód alkalmazásával

Bábok felállítása. Világos-sötét térfelek tisztázása. Király-vezérszárny elhelyezkedése. A centrum jelentőségének tudatosítása. a futó, átlók, találj haza játék, megadott koordináták elérése a menetmód alkalmazásával

2. foglalkozás

A foglalkozás célja: A bábok nevének és menetmódjának bemutatása, megfigyelése, rögzítése gyakorlatokkal (lépjék ki az óriássakkon). A bábok halmazokba sorolása lépésmódok szerint

A fejleszthető területek, kompetenciák: Egyszerű történet megalkotásának képessége a sakkjáték eszközeihez kapcsolódóan a kreativitás és a fantázia függvényében. Tájékozódás térben – útvonalak bejárása, utánzása, tudatosítása. Térbeli viszonyokat kifejező szavak (névutók) biztos használata.

Halmazelmélet: Adott feltételt kielégítő elemek keresése, előállítás; adott elemek azonosítása.

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: A sakktábla részletesebb ismertetése

A gombaszedő játék segítségével a menetmódok megtanulása:

A bástya, sor- vonal, közlekedés a bástyával, megadott koordináták elérése a menetmód alkalmazásával

A vezér, sor, vonal, átló, megadott koordináták elérése a vezér menetmódjainak alkalmazásával,

A huszár, menetmódja lóugrás, megadott koordináták elérése a menetmód alkalmazásával

Nyár

1.foglalkozás

A foglalkozás célja: Adott térben való tájékozódás, viszonyítási pontok felismerése, pozíciók meghatározása. A bábok menetmódjának és felállításának ismerete

A fejlesztendő területek, kompetenciák: A sakkjáték alapvető szabályainak megismertetése. Gondolkodási funkciók fejlesztése (logikai gondolkodás, ok-okozati viszony, emlékezet, szabály és törvényszerűség felismerése).

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakksztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: A huszár ugrása. A huszár kialakulásának története.

A huszár helye a sakktáblán, mozgása, ütése, értékének bemutatása.

Sakk feladatok megoldása gombaszedő, találj haza játékok segítségével.

A sereg felállítása, lépések gyakorlása, találkozás, ütés, gyakorló feladatok koordináták alapján az udvari sakkon, csapat alakítás.

2.foglalkozás

A foglalkozás célja: Egy sakkmérkőzés lejátszása

A fejlesztendő területek, kompetenciák: Kezdeményezőkézség megalapozása. Problémamegoldó képesség és kreativitás fejlesztése. Figyelem- és motivációfejlesztés

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: A vezér és a bástya helye a sakktáblán, ki vagyok én játék bemutatkozás sakkfiguraként. Csapatalakítás, játék a bábukkal.

A bábukról, valamint a sakktábláról szerzett ismeretek alapján saját játékszabály szerinti játékok alkotása.

Valódi sakkjátszma, csapatba szerveződve, lépéseket megbeszélve, a mérkőzést a sakketika szabályai szerint játszva.

A második csoport tematikája

ŐSZ

1.foglalkozás

A foglalkozás célja: Tájékozódás mozgással; irányok, távolság és szomszédosság szerint. A térbeli viszonyokat kifejező szavak (névutók) használata. Tárgyak helyének megadása vonalon, egy kitüntetett helyhez viszonyítva.

A fejlesztendő területek, kompetenciák: Képi gondolkodás fokozatos felváltása az elvont gondolkodással, és ezen keresztül az elvont műveletek végzésének szintjéhez való közelítés.

Az analízis-szintézis műveleteinek, a rész-egész viszonyainak felismertetése.

A rendezési funkciók fejlesztése: formafelismerés és -követés, iránydifferenciálás, pozícióleképezés.

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: Beszélgetés a tájékozódásról régen és napjainkban.

A sakktábla vízszintes sorainak és függőleges vonalainak elnevezése, a mezők neveinek és színeinek meghatározása.

A sakktábla rendszerének megismerése (betűk és számok a táblán). Játékok a földre festett óriástáblán: saját pozíció meghatározása, egymás pozíciójának meghatározása

Különböző tárgyak, személyek egymáshoz való viszonyának meghatározása.

Sakkfigurák egymáshoz való helyzetének meghatározása (előtte, mögötte, mellette). Sakkfigurák elhelyezése adott szempont alapján.

2.foglalkozás

A foglalkozás célja: A tanuló képes legyen helymeghatározásokra, irányok felismerésére, irányváltoztatások elvégzésére egyszerű utasítások követésével. A sakktábla és a sakkbábuk fizikai megismerése. szabálytudat kialakítása, megerősítése

A fejleszthető területek, kompetenciák: A megfigyelőképesség és a tudatos, tartós figyelem fejlesztése.

Az általános megismerőfunkciók fejlesztése, és a figyelemkoncentráció megalapozása. A taktilis érzékelés fejlesztése. A megfigyelések, gondolatok közlése tevékenységekkel, jelekkel és verbálisan.

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: A sakktábla területeinek áttekintése, sor, vonal, - vízszintes, függőleges, átló. Sorok, vonalak elfoglalása csapatokban az udvari sakktáblán. Sorok, vonalak, átlók színezése feladatlapon, illetve fénymásolt sakktáblán.

Egyszerű játékok a táblán:

A bábok külön megnevezése és a tábla mélyebb ismerete nélküli egyszerű játékok, pl. Agarak és rókák; Farkasok és kutyák; Dámajátékok, Látogatós (huszárlépések) gombaszedő.

Tél

1.foglalkozás

A foglalkozás célja: Szabálytudat és feladattudat kialakítása versenyhelyzetben

A fejleszthető területek, kompetenciák: Énkép és önértékelés, önirányítás, önfegyelem, társas kapcsolatok, a játékosok tisztelete, kockázatvállalás, az egészséges versenyszellem kialakítása, kudarcűrő képesség fejlesztése. Lépések következményeinek mérlegelése. Szem-kéz koordináció fejlesztése, figyelemösszpontosítás. Újszerű gondolkodásmód kialakítása. Alakemlékezet fejlesztése. aritmetikai gondolkodás fejlesztése

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: Egymás pozíciójának meghatározása koordináták segítségével; elhelyezkedés adott utasítások alapján (csak feketére álljanak, csak párosra, csak C betűs sorba stb.). Különböző tornagyakorlatok végzése a sakktáblán (futás, szökdelés, ugrálás) a megadott irányok szerint (vonalban, sorban, átlóban).

2.foglalkozás

A foglalkozás célja: A sakktábla és a sakkbábuk fizikai megismerése.

A fejlesztendő területek, kompetenciák: Énkép és önértékelés, önirányítás, önfegyelem, társas kapcsolatok, a játékosok tisztelete, kockázatvállalás, az egészséges versenyszellem kialakítása, kudarcűrő képesség fejlesztése. Lépések következményeinek mérlegelése. Szem-kéz koordináció fejlesztése, figyelemösszpontosítás. Újszerű gondolkodásmód kialakítása. Alakemlékezet fejlesztése. aritmetikai gondolkodás fejlesztése

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: A bábok nevének és menetmódjának bemutatása, megfigyelése, rögzítése gyakorlatokkal (lépjék ki az óriássakkon). A bábok halmazokba sorolása lépésmódok szerint (színváltó bábok stb.).

Tanult figurák értékének megtanulása, cserekereskedelem, piac játékok, ki mennyit ér, ki vagyok én játékok.

Tavaszi

1.foglalkozás

A foglalkozás célja: A sakktábla és a sakkbábuk fizikai megismerése.

A bábok nevének és menetmódjának bemutatása, megfigyelése, rögzítése gyakorlatokkal (lépjék ki az óriássakkon). A bábok halmazokba sorolása lépésmódok szerint

A matt, patt fogalom kialakítása, játékban való használata. különleges lépések megismerése

A fejlesztendő területek, kompetenciák: Vizuomotoros koordináció fejlesztése. Adott térben való tájékozódás, viszonyítási pontok felismerése, pozíciók meghatározása. Egyszerű páros játékok elvégzése a bábokkal. Egyszerű történet megalkotásának képessége a sakkjáték eszközeihez kapcsolódóan a kreativitás és a fantázia függvényében.

Tájékozódás térben – útvonalak bejárása, utánzása, tudatosítása.

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása:

A sakktábla rendszerének megismerése (betűk és számok a táblán). Játékok a földre festett óriástáblán: saját pozíció meghatározása, egymás pozíciójának meghatározása koordináták segítségével a király és a gyalog, megadott koordináták elérése a menetmód alkalmazásával a találkozás problémája, ki vagyok én- bemutatkozás játékok

A sakktábla részletesebb ismertetése

Bábok felállítása. Világos-sötét térfelek tisztázása. Király-vezérszárny elhelyezkedése. A centrum jelentőségének tudatosítása. a futó, átlók, találj haza játék, megadott koordináták elérése a menetmód alkalmazásával, az ütések alkalmazása

2.foglalkozás

A foglalkozás célja: A sakktábla és a sakkbábuk fizikai megismerése.

A bábok nevének és menetmódjának bemutatása, megfigyelése, rögzítése gyakorlatokkal (lépjék ki az óriássakkon). A bábok halmazokba sorolása lépésmódok szerint

A matt, patt fogalom kialakítása, játékban való használata. különleges lépések megismerése

A fejlesztendő területek, kompetenciák: : Vizuomotoros koordináció fejlesztése. Adott térben való tájékozódás, viszonyítási pontok felismerése, pozíciók meghatározása. Egyszerű páros játékok elvégzése a bábokkal. Egyszerű történet megalkotásának képessége a sakkjáték eszközeihez kapcsolódóan a kreativitás és a fantázia függvényében.

Tájékozódás térben – útvonalak bejárása, utánzása, tudatosítása

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: A gombaszedő játék segítségével a menetmódok megtanulása: A bástya, sor- vonal, közlekedés a bástyával, megadott koordináták elérése a menetmód alkalmazásával értékek begyakorlása , ütés sakk.

A vezér, sor, vonal, átló, megadott koordináták elérése a vezér menetmódjainak alkalmazásával,

gombaszedő, ütés, sakk,

A huszár, menetmódja lóugrás, megadott koordináták elérése a menetmód alkalmazásával
gombaszedő, ütés, sakk,

Nyár

1.foglalkozás

A foglalkozás célja: Adott térben való tájékozódás, viszonyítási pontok felismerése, pozíciók meghatározása. A bábok menetmódjának és felállításának ismerete Fogalmi gondolkodás, figyelem, következtetés és ítéletalkotás fejlesztése. A különböző helyzetekben rejlő lehetőségek felismerése, rugalmas gondolkodás képességének fejlesztése. Szituatív összefüggéslátás és a feladatmegoldáshoz szükséges előrelátás képességének fejlesztése.

A fejlesztendő területek, kompetenciák: A sakkjáték alapvető szabályainak megismertetése. Gondolkodási funkciók fejlesztése (logikai gondolkodás, ok-okozati viszony, emlékezet, szabály és törvényszerűség felismerése). Kezdeményezőkézség megalapozása. Problémamegoldó képesség és kreativitás fejlesztése.

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: A huszár ugrása. A huszár kialakulásának története. A huszár helye a sakktáblán, mozgása, ütése, értékének bemutatása.

Sakk feladatok megoldása gombaszedő, találj haza A sereg felállítása, lépések gyakorlása, találkozás, ütés, gyakorló feladatok koordináták alapján, az udvari sakkon, csapat alakítás

2.foglalkozás

A foglalkozás célja: Kockázatvállalás és mérlegelés a játék során. Egyszerű játékszabályok értelmezésének és alkalmazásának képessége.

A tovább haladáshoz szükséges figyelemkoncentráció (rövid és hosszú távú) memória; rendszerező, következtetési, összehasonlító és osztályozóképeség kialakítása. Szabályos játszma lejátszásának képessége.

Alkalmazkodás a játék által megkövetelt szabályrendszerhez. A játék örömként való megélése.

A fejlesztendő területek, kompetenciák: A sakkjáték alapvető szabályainak megismertetése. Gondolkodási funkciók fejlesztése (logikai gondolkodás, ok-okozati viszony, emlékezet, szabály és törvényszerűség felismerése). Kezdeményezőkészség megalapozása. Problémamegoldó képesség és kreativitás fejlesztése. Figyelem- és motivációfejlesztés.

Fogalmi gondolkodás, figyelem, következtetés és ítéletalkotás fejlesztése. A különböző helyzetekben rejlő lehetőségek felismerése, rugalmas gondolkodás képességének fejlesztése. Szituatív összefüggéslátás és a feladatmegoldáshoz szükséges előrelátás képességének fejlesztése. Kockázatvállalás és mérlegelés a játék során

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása:

A gyalog átalakulásának szabálya. Az adekvát választás problémája. Játékok a sakktáblán

A sáncolás fogalma, típusai (rövid és hosszú sánc) és szabályai. A sáncolás feltételei és előnyei, megfigyelések és tapasztalatok megfogalmazása.

Szabályos játszma lejátszása a tanultak felhasználásával.

Mattadás vezérrel és bástyákkal (bástyával). Szabályos játszma lejátszásának ellenőrzése tanári szimultán játékkal. Csapatalkítás, játék a bábukkal

A bábukról, valamint a sakktábláról szerzett ismeretek alapján saját játékszabály szerinti játékok alkotása.

Valódi sakkjátszma, csapatba szerveződve, tanácskozási játszma, lépéseket megbeszélve, a mérkőzést a sakketika szabályai szerint játszva.

A harmadik csoport tematikája

ŐSZ

1.foglalkozás

A foglalkozás célja: Tájékozódás mozgással; irányok, távolság és szomszédosság szerint. A térbeli viszonyokat kifejező szavak (névutók) használata. Tárgyak helyének megadása vonalon, egy kitüntetett helyhez viszonyítva. Adott térben való tájékozódás, viszonyítási pontok felismerése, pozíciók meghatározása. A bábok menetmódjának és felállításának ismerete.

A fejlesztendő területek, kompetenciák: Képi gondolkodás fokozatos felváltása az elvont gondolkodással, és ezen keresztül az elvont műveletek végzésének szintjéhez való közelítés.

Az analízis-szintézis műveleteinek, a rész-egész viszonyainak felismertetése.

A rendezési funkciók fejlesztése: formafelismerés és -követés, iránydifferenciálás, pozícióleképezés.

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: A sakktábla vízszintes sorainak és függőleges vonalainak elnevezése. A mezők neveinek és színeinek meghatározása A sakktábla rendszerének megismerése (betűk és számok a táblán). Játékok a földre festett óriástáblán: saját pozíció meghatározása, egymás pozíciójának meghatározása. A sakktábla területeinek átisméltése, sor, vonal, - vízszintes, függőleges, átló. Sorok, vonalak elfoglalása csapatokban az udvari sakktáblán. Sorok, vonalak, átlók színezése feladatlapon, illetve fénymásolt sakktáblán.

2.foglalkozás

A foglalkozás célja: A tanuló képes helymeghatározásokra, irányok felismerésére, irányváltoztatások elvégzésére egyszerű utasítások követésével. A sakktábla és a sakkbábuk fizikai megismerése. Egyszerű szabályismeret

A fejlesztendő területek, kompetenciák: A megfigyelőképesség és a tudatos, tartós figyelem fejlesztése.

Az általános megismerőfunkciók fejlesztése, és a figyelemkoncentráció megalapozása. A taktilis érzékelés fejlesztése. A megfigyelések, gondolatok közlése tevékenységekkel, jelekkel és verbálisan.

Énkép és önértékelés, önirányítás, önfegyelem, társas kapcsolatok, a játékosok tisztelete, kockázatvállalás, az egészséges versenyszellem kialakítása, kudarcűrő képesség fejlesztése. Lépések következményeinek mérlegelése. Szem-kéz koordináció fejlesztése, figyelemösszpontosítás. Újszerű gondolkodásmód kialakítása. Alakemlékezet fejlesztése.

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása:

Egymás pozíciójának meghatározása koordináták segítségével; elhelyezkedés adott utasítások alapján (csak feketére álljanak, csak párosra, csak C betűs sorba stb.). Különböző tornagyakorlatok végzése a sakktáblán (futás, szökdelés, ugrálás) a megadott irányok szerint (vonalban, sorban, átlóban).

Sakkfigurák elhelyezése adott szempont alapján. A bábok nevének és menetmódjának bemutatása, megfigyelése, rögzítése gyakorlatokkal (lépjék ki az óriássakkon). A bábok halmazokba sorolása lépésmódok szerint (színváltó bábok stb.).

A sakktábla rendszerének megismerése (betűk és számok a táblán). Játékok a földre festett óriástáblán: saját pozíció meghatározása, egymás pozíciójának meghatározása koordináták segítségével a király és a gyalog, megadott koordináták elérése a menetmód alkalmazásával

Bábok felállítása. Világos-sötét térfelek tisztázása. Király-vezérszárny elhelyezkedése. A centrum jelentőségének tudatosítása. a futó, átlók, találj haza játék, A bástya, sor- vonal, közlekedés a bástyával, megadott koordináták elérése a menetmód alkalmazásával

Tél

1.foglalkozás

A foglalkozás célja: Adott térben való tájékozódás, viszonyítási pontok felismerése, pozíciók meghatározása. A bábok menetmódjának és felállításának ismerete. Megismerő folyamatok és vizuális memória fejlesztése. Általános tanulási készség, valamint alkalmazási készség fejlesztése. Információk keresése, gyűjtése, feldolgozása. Információtárolás és -előhívás fejlesztése.

A fejleszthető területek, kompetenciák: A sakkjáték alapvető szabályainak megismertetése. Gondolkodási funkciók fejlesztése (logikai gondolkodás, ok-okozati viszony, emlékezet, szabály és törvényszerűség felismerése). Kezdeményezőkészség megalapozása. Problémamegoldó képesség és kreativitás fejlesztése. Figyelem- és motivációfejlesztés.

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: A huszár ugrása, a huszár kialakulásának története.

A huszár helye a sakktáblán, mozgása, ütése, értékének bemutatása.

Sakk feladatok megoldása gombaszedő, találj haza játékok segítségével.

A sereg felállítása, lépések gyakorlása, találkozás, ütés, gyakorló feladatok koordináták alapján az udvari sakkon, csapat alakítás. Vezér, bástya helye a sakktáblán, ki vagyok én játék bemutatkozás sakkfiguraként. Találj haza játék, megadott koordináták elérése a menetmód alkalmazásával.

2.foglalkozás:

A foglalkozás célja: Adott térben való tájékozódás, viszonyítási pontok felismerése, pozíciók meghatározása. A bábok menetmódjának és felállításának ismerete. Megismerő folyamatok és vizuális memória fejlesztése. Általános tanulási készség, valamint alkalmazási készség fejlesztése. Információk keresése, gyűjtése, feldolgozása. Információtárolás és -előhívás fejlesztése.

A fejleszthető területek, kompetenciák: A sakkjáték alapvető szabályainak megismertetése. Gondolkodási funkciók fejlesztése (logikai gondolkodás, ok-okozati viszony, emlékezet, szabály és törvényszerűség felismerése). Kezdeményező-készség megalapozása. Problémamegoldó képesség és kreativitás fejlesztése. Figyelem- és motivációfejlesztés.

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: Csapatalakítás, játék a bábukkal.

A bábukról, valamint a sakktábláról szerzett ismeretek alapján saját játékszabály szerinti játékok alkotása. Valódi sakkjátszma, csapatba szerveződve, lépéseket megbeszélve, a mérkőzést a sakketika szabályai szerint játszva.

A gyalog átalakulásának szabálya. Az adekvát választás problémája. Játékok a sakktáblán

A sáncolás fogalma, típusai (rövid és hosszú sánc) és szabályai. A sáncolás feltételei és előnyei, megfigyelések és tapasztalatok megfogalmazása, egyszerű állások értékelése

Állásértékelés egyszerű, kevésbábos helyzetben. Állásértékelés adott szempont szerint

Tavaszi

1.foglalkozás

A foglalkozás célja: Képes legyen a megszerzett előnyt érvényesíteni. Felismerje az előnyös állás fajtáját.

A fejlesztendő területek, kompetenciák: Megismerő folyamatok és vizuális memória fejlesztése. Általános tanulási készség, valamint alkalmazási készség fejlesztése. Információk keresése, gyűjtése, feldolgozása. Információtárolás és -előhívás fejlesztése

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játsszalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: Egyszerű állások értékelése

Állásértékelés egyszerű, kevésbábos helyzetben. Állásértékelés adott szempont szerint.

Állásértékelés szempontjai:

figurák száma,

figurák értéke,

figurák mozgékonyasága, aktivitása

Gyalogelőny (-hátrány), tisztelőny, minőségelőny, térelőny megszerzése.

A megszerzett előny érvényesítése. Lépési lehetőségek kiválasztása, indoklása a felsorolt szempontok szerint.

2.foglalkozás

A foglalkozás célja: Az idő fogalmának megismerése a gyermek életkori sajátosságainak megfelelően. A sakkóra mint időmérő eszköz megismertetése, használatának gyakorlása.

A fejleszthető területek, kompetenciák: Megismerő folyamatok és vizuális memória fejlesztése. Általános tanulási készség, valamint alkalmazási készség fejlesztése. Információk keresése, gyűjtése, feldolgozása. Információtárolás és -előhívás fejlesztése

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: A sakkjátszmák lejegyzésének módja

Játékos kódrejtvények megfejtése és létrehozása. A sakkjáték írott jelekkel való lejegyzése és az ehhez kapcsolódó szimbólumrendszer megismerése és alkalmazása.

A sakkóra megismerése, kezelésének elsajátítása, a gondolkodási idő szabályozószerepének gyakorlása

Nyár

1.foglalkozás

A foglalkozás célja: Képes legyen a megnyitást elfogadhatóan játszani. Tisztában legyen azzal, hogy a megnyitás célja a jó támadási pozíció megszerzése, a bábok mozgásba hozatala, valamint az ellenfél kibontakozásának megakadályozása. Törekszik királyának biztonságára.

A fejlesztendő területek, kompetenciák: Megküzdési stratégiák kialakítása és fejlesztése. Megismerő folyamatok és vizuális memória fejlesztése. Kauzális és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Képes legyen az adott állásban egyszerű (1-2 lépéses) tervet kigondolni, és azt szóban tömören kifejezni. Az ellenfél lépése után képes legyen gondolkodni azon, hogy ellenfelének mi a terve és szándéka. Lépéseit mindig gondolja át.

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: Tanácskozási játszma, megnyitás lehetőségei, térnyerés, centrum fontossága.

A megnyitási szakasz gyakorlása. A megnyitás alapjai, a figurák védettsége. A király biztonságba helyezésének módja (sáncolás). A centrum elfoglalásának módja. Tisztek kifejlesztése. A figurák aktiválásának módja. Figurák felállítása bemutatott kép alapján. Tanácskozási játszma, megnyitások gyakorlása, a spanyol megnyitás megtanulása.

2.foglalkozás

A foglalkozás célja: Képes legyen a megnyitást elfogadhatóan játszani. Tisztában legyen azzal, hogy a megnyitás célja a jó támadási pozíció megszerzése, a bábok mozgásba hozatala, valamint az ellenfél kibontakozásának megakadályozása. Törekszik királyának biztonságára.

A fejlesztendő területek, kompetenciák: Számítógépes oktatóprogramok megismerése, felhasználása önfejlesztés, önálló ismeretszerzés céljából. Sakkjáték kooperatív módszerrel. Együttműködési technikák fejlesztése, közösségépítés. Együttműködő készség fejlesztése. A megszerzett ismeretek felhasználásával eredményes tevékenység végzése. Kölcsönös felelősségvállalás erősítése.

Időtartam: 45-50 perc

Szükséges eszközök: Földre festett óriástábla, vagy összerakható műanyag óriástábla (előnye, hogy rossz időben teremben is megvalósítható a foglalkozás), játszmalapok, írószerszám, udvari sakkasztalok. Sakktábla, figurák, fénymásolt sakktábla előírt feladatokkal (gombaszedő), színes ceruza, rajzlap.

A feladat, tevékenység leírása: A középjáték gyakorlása, a középjáték stratégiájának kialakítása. A tisztok aktivizálása, erőfölény létrehozása. A gyalogszerkezet; a gyaloggyengeség elkerülése. A gyenge gyalog és az izolált gyalog fogalma. A gyaloglánc szerepe. Csere, áldozat fogalma.

Játék fejben: Egyszerű 2-3 lépéses kombinációk fejben lejátszása a bábuk mozgatása nélkül. Játékok tábla segítségével és tábla nélkül.